

Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen

Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen

A. van Kleunen, M. van Roomen, J.A.M. Janssen, A.T. Kuiters, E. van Winden, A. Boele, A.M. Schmidt en T. van Vreeswijk

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Sovon

Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen

Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen

A. van Kleunen[1], M. van Roomen[1], J.A.M. Janssen[2], A.T. Kuiters[2], E. van Winden[1], A. Boele[1], A.M. Schmidt[2] en T. van Vreeswijk[2]

1 Sovon Vogelonderzoek Nederland

2 Wageningen Environmental Research

Dit onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Environmental Research (Alterra) en Sovon Vogelonderzoek Nederland in opdracht van en gefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, in het kader van het Beleidsondersteunend onderzoekthema 'Biodiversiteit Terrestrisch' (projectnummer BO-11-019.01-006).

Wageningen Environmental Research
Wageningen, januari 2017

Rapport 2779C
Sovon-rapport 2016/27
ISSN 1566-7197

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Sovon

Kleunen, A. van, M. van Roomen, Janssen, J.A.M., A.T. Kuiters, E. van Winden, A. Boele, A.M. Schmidt en T. van Vreeswijk, 2017. *Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen.* Wageningen, Wageningen Environmental Research, Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. 234 blz.; 14 fig.; 100 tab.; 58 ref.

In dit rapport is onderzocht of de Natura 2000-doelen op landelijk en gebiedsniveau gecorrigeerd en/of bijgesteld moeten worden. Enerzijds betreffen het bijstellingen op basis van de veranderingen die hebben plaatsgevonden tussen 2006 en 2015 onder invloed van nieuwe vestiging van soorten of herintroducties, anderzijds betreffen het correcties op basis van voortschrijdend inzicht, nieuwe kennis en verbeterde informatie. Op basis van de actueelste informatie en kennis zijn de Natura 2000-doelen voor de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn en habitattypen (Annex I) en soorten (Annex II) van de Habitatrichtlijn geëvalueerd. Advies wordt gegeven over het bijstellen en corrigeren van de Natura 2000-doelen landelijk en op gebiedsniveau.

Trefwoorden: Natura 2000, doelen, bijstelling, correctie, doelendocument

Dit rapport is gratis te downloaden van http://dx.doi.org/10.18174/404089 of op www.wur.nl/environmental-research (ga naar 'Wageningen Environmental Research' in de grijze balk onderaan). Wageningen Environmental Research verstrekt *geen* gedrukte exemplaren van rapporten.

© 2017 Wageningen Environmental Research (instituut binnen de rechtspersoon Stichting Wageningen Research), Postbus 47, 6700 AA Wageningen, T 0317 48 07 00, E info.alterra@wur.nl, www.wur.nl/environmental-research. Wageningen Environmental Research is onderdeel van Wageningen University & Research.

- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking van deze uitgave is toegestaan mits met duidelijke bronvermelding.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor commerciële doeleinden en/of geldelijk gewin.
- Overname, verveelvoudiging of openbaarmaking is niet toegestaan voor die gedeelten van deze uitgave waarvan duidelijk is dat de auteursrechten liggen bij derden en/of zijn voorbehouden.

Wageningen Environmental Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Wageningen Environmental Research Rapport 2779C | Sovon-rapport 2016/27 | ISSN 1566-7197

Foto omslag: André van Kleunen

Inhoud

Woord vooraf **5**

Samenvatting **7**

1 Inleiding **9**

1.1 Achtergrond 9
1.2 Doelstelling 9
1.3 Afbakening 10
1.4 Leeswijzer 10

2 Aanpak **11**

2.1 Actualisatie van de status en trend in de populatie-omvang van VR-soorten landelijk en per gebied 11
2.1.1 Relevante vogelsoorten, populaties en functies 11
2.1.2 Landelijke populatieschattingen 12
2.1.3 Populatieschattingen in Vogelrichtlijngebieden 13
2.1.4 Trends in populatieomvang nationaal en in Vogelrichtlijngebieden 14
2.2 Advies over actualisering landelijke Natura 2000-doelen 15
2.2.1 Selectie nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen 15
2.2.2 Bepaling belang Nederland voor de EU en voor de Atlantische regio 18
2.2.3 Belang van niet-Vogelrichtlijngebieden voor Vogelrichtlijnsoorten 20
2.2.4 Advies over bijstelling landelijke Natura 2000-doelen 20
2.3 Advies over actualisering van de Natura 2000-doelen op gebiedsniveau 23
2.3.1 Selectie gebieden voor nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen 23
2.3.2 Advies over bijstelling Natura 2000-doelen op gebiedsniveau 27
2.4 Afbakening 31

3 Resultaten **32**

3.1 Actualisatie van de status en trend in de populatieomvang van VR-soorten landelijk en per gebied 32
3.1.1 De geactualiseerde landelijke status en trends van broedvogels 32
3.1.2 De geactualiseerde landelijke status en trends van niet-broedvogels 33
3.1.3 De geactualiseerde status en trends van broedvogels per VR-gebied 33
3.1.4 De geactualiseerde status en trends van niet-broedvogels per VR-gebied 33
3.2 Advies over actualisering landelijke Natura 2000-doelen 34
3.2.1 Selectie nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen 34
3.2.2 Bepaling belang Nederland voor de EU en voor de Atlantische regio 41
3.2.3 Belang van niet-Vogelrichtlijngebieden voor aanwijssoorten 47
3.2.4 Advies over bijstelling landelijke Natura 2000-doelen 70
3.3 Advies over actualisering van de Natura 2000-doelen op gebiedsniveau 79
3.3.1 Selectie gebieden voor nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen 79
3.3.2 Advies over bijstelling huidige Natura 2000-doelen op gebiedsniveau 85

4 Aanbeveling **99**

Literatuur **100**

Bijlage 1	**De geactualiseerde landelijke status en trends van broedvogels**	**103**
Bijlage 2	**De geactualiseerde landelijke status en trends van niet-broedvogels**	**105**
Bijlage 3	**De geactualiseerde status en trends van broedvogels per VR-gebied**	**108**
Bijlage 4	**Geactualiseerde status en trend van niet-broedvogels per VR-gebied met een slaapplaats- of foerageerdoel**	**121**
Bijlage 5	**Geactualiseerde status en trend van niet-broedvogels per VR-gebied waarvoor zowel een slaapplaatsdoel als foerageerdoel geldt**	**150**
Bijlage 6		**152**
Bijlage 7		**155**
Bijlage 8		**156**
Bijlage 9		**158**
Bijlage 10	**Advies toevoegen habitattype-gebiedscombinaties**	**161**
Bijlage 11	**Advies schrappen van habitattype-gebiedscombinaties**	**165**
Bijlage 12	**Actualisatie van de SDF beoordelingscriteria van de habitattypen**	**166**
Bijlage 13	**Advies toevoegen soort-gebieds- combinaties (Habitatrichtlijn)**	**201**
Bijlage 14	**Advies schrappen soort-gebieds-combinaties (Habitatrichtlijn)**	**203**
Bijlage 15		**204**
Bijlage 16		**220**
Bijlage 17		**225**

Woord vooraf

Dit rapport dient als achtergronddocumentatie bij het rapport Analyse Natura 2000 doelensystematiek en -doelen (Schmidt et al., 2016). In dit rapport wordt uitgebreid verslag gelegd van de analyse van de Natura 2000-doelen. Advies wordt gegeven over bijstelling en/of correcties van de Natura 2000-doelen. Het onderzoek is uitgevoerd door Wageningen Environmental research en Sovon Vogelonderzoek Nederland en is begeleid door een begeleidingscommissie met vertegenwoordigers van het ministerie van EZ, het ministerie van I&M en provincies. Het rapport biedt een handvat voor de daadwerkelijke evaluatie van de Natura 2000-doelen, die is uitgesteld vanwege vertraging van het beheerplanproces. Bij dezen dank ik iedereen die een bijdrage heeft geleverd aan dit rapport.

Anne Schmidt

Samenvatting

In dit rapport is onderzocht of de Natura 2000-doelen op landelijk en gebiedsniveau gecorrigeerd en/of bijgesteld moeten worden. Enerzijds betreffen het bijstellingen op basis van de veranderingen die hebben plaatsgevonden tussen 2006 en 2015 onder invloed van nieuwe vestiging van soorten of herintroducties. Anderzijds betreffen het correcties op basis van voortschrijdend inzicht, nieuwe kennis en verbeterde informatie. Op basis van de actueelste informatie en kennis zijn de Natura 2000-doelen voor de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn en habitattypen (Annex I) en soorten (Annex II) van de Habitatrichtlijn geëvalueerd. Advies wordt gegeven over het bijstellen en corrigeren van de Natura 2000-doelen landelijk en op gebiedsniveau. Hiervoor zijn voor de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn eerst de status en trends van de populatieomvang op landelijk en op gebiedsniveau geactualiseerd.

Van 45 vogelsoortenpopulaties is het belang van niet-Vogelrichtlijngebieden groter dan 40%. Voor nog eens vijf soortenpopulaties is het belang van niet-Vogelrichtlijngebieden tussen de 20-40% en werd bovendien de populatiedoelstelling niet gehaald in 2009-2013. Voor deze groepen vogels zijn de belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden/-regio's bepaald.

De veranderingen in de staat van instandhouding van habitattypen en HR-soorten zijn grotendeels te verklaren door veranderingen in methodiek en/of gegevens. Op basis van deze veranderingen wordt voor drie habitattypen en zes HR-soorten aanbevolen om de landelijke doelstelling aan te passen. Voor de VR-soorten waar nog geen kwantitatief doel was gesteld, worden die nu wel voorgesteld. Voor de taigarietgans wordt een nieuw doel voorgesteld, omdat er betere informatie beschikbaar is gekomen over het voorkomen van de soort in Nederland. Voorts is het nu mogelijk om voor meer soorten watervogels het doel uit te drukken in seizoensgemiddelden in plaats van seizoensmaxima. Ten slotte zijn voor watervogels doelen berekend op basis van de werkelijke aantallen in Nederland in plaats van die in de monitoringgebieden van het Watervogelmeetnet. Voorgesteld wordt om deze nieuwe doelen over te nemen.

Er is in de tussentijd één habitattype, te weten Riffen van open zee, aan de huidige selectie van habitattypen voor Nederland toegevoegd. Hiervoor wordt het gebied Klaverbank aangewezen. Verder zijn er vier habitattypen (vloedmerkvegetaties H1210 en H1220 en Midden-Europese Beukenbossen H9130 en H9150), die vanwege nieuwe inzichten over definities in aanmerking komen ook in Nederland te onderscheiden. Hiervoor hoeven geen extra gebieden voor aangewezen te worden. Mogelijk moet hierbij wel soms de begrenzing net iets aangepast worden om deze locaties binnen het Natura 2000-netwerk te krijgen, maar dit is niet in detail uitgezocht. Van een aantal habitattypen zijn in de tussentijd de definities veranderd, hetgeen tot consequenties kan leiden voor de selectie en de beoordeling van het relatieve belang van de hiervoor aangewezen gebieden. Binnen dit onderzoek zijn deze consequenties ingeschat, maar is het relatieve belang (nog) niet aangepast.

Er zijn vijf nieuwe HR-soorten die in aanmerking komen om geselecteerd te worden, te weten de mercuurwaterjuffer, de vermiljoenkever, de bechsteinvleermuis, de otter en de brede geelgerande waterroofkever. De laatste twee voldoen aan het criterium dat ze meer dan tien jaar in Nederland aanwezig zijn en voor deze soorten wordt aanbevolen welke gebieden geselecteerd en aangewezen zouden moeten worden.

Op basis van de criteria voor de selectie van vogelsoorten waarvoor Natura 2000-gebieden kunnen worden aangewezen, en op grond van recente data over hun voorkomen en talrijkheid wordt voor 19 nieuwe soorten in totaal 81 nieuwe soort-gebiedscombinaties voorgesteld. Deze soort-gebiedscombinaties vallen in 37 reeds aangewezen gebieden en vijf nieuwe: Onlanden Groningen (deels Vogelrichtlijngebied), Lonnekerberg en Lonnekerveld e.o., Singraven e.o. bij Denekamp, Zo-Achterhoek exclusief Bekendelle, Bergumermeer - De Leijen.

Aanbevolen wordt om de huidige selectie van Natura 2000-gebieden bij te stellen voor een aantal bestaande habitattypen en soorten. Dit gaat om 212 habitattype-gebiedscombinaties (202 erbij en 10 eraf), 101 HR-soort-gebiedscombinaties (83 erbij en 6 eraf) en 396 VR-soort-gebiedscombinaties (396 erbij). Voor de Vogelrichtlijn is in eerdere fasen al gekeken naar foutieve aanmeldingen en zijn in dit rapport geen schrapadviezen meer van toepassing. In totaal betreft het 79 nog niet aangewezen gebieden, waarbij opgemerkt moet worden dat mogelijk veel gebieden niet in aanmerking zullen komen voor aanwijzing op grond van gebiedscriteria.

Net als voor de landelijke doelen zijn er voor de VR-soorten zo veel mogelijk kwantitatieve gebiedsdoelen bepaald voor soort-gebiedscombinaties waarvoor tot nu toe alleen nog maar kwalitatieve doelen waren vastgesteld. Bij watervogels is waar mogelijk een doel bepaald op basis van seizoensgemiddelde in plaats van seizoensmaxima. Voorts zijn voor een set slaapplaatsfuncties kwantitatieve doelen berekend. Ten slotte wordt voor een klein aantal soort-gebiedscombinaties voorgesteld om de foerageer- dan wel slaapplaatsfunctie te laten vallen als deze in de praktijk niet relevant blijkt voor het betreffende gebied.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

In 2006 is door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), nu het ministerie van Economische Zaken (EZ), het Natura 2000-doelendocument gepubliceerd. In het Natura 2000-doelendocument zijn de Natura 2000-doelen volgens een bepaalde systematiek geformuleerd en gebaseerd op de best beschikbare informatie van dat moment. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, voortkomend uit natuurlijke dynamiek en klimaatverandering, is door destijds het ministerie van LNV een evaluatie voorzien van Natura 2000-doelen, die oorspronkelijk was gepland voor 2015. Dit rapport vormt een bouwsteen voor de betreffende evaluatie, die zal plaatsvinden nadat alle aanwijzingen en beheerplannen van de Natura 2000-gebieden definitief zijn en de Europese Fitness Check van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn is afgerond.

1.2 Doelstelling

De Natura 2000-doelen zijn volgens een bepaalde systematiek geformuleerd en vastgelegd in het Natura 2000-doelendocument en in de aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden. Het Natura 2000-doelendocument stamt uit 2006. In de tussentijd hebben ontwikkelingen plaatsgevonden onder invloed van natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen en door genomen maatregelen, bijvoorbeeld de herintroductie van soorten. Bovendien is er sprake van voortschrijdend inzicht (bv. de definitie van habitattypen), nieuwe kennis en een verbeterde informatievoorziening (bv. de habitattypenkaarten en grotere beschikbaarheid van tellingen van slaapplaatsen van vogels). Bij de vastlegging van de Natura 2000-doelen in de aanwijzingsbesluiten zijn ook al wijzigingen (veelal correcties) doorgevoerd.

In de tussentijd is er door het ministerie van Economische Zaken op grond van artikel 17 van de Habitatrichtlijn ook twee keer gerapporteerd naar de Europese Commissie over de staat van instandhouding van habitattypen (Annex I) en soorten (Annex II, IV en V) voor de periodes 2001-2006 (in 2007) en 2007-2012 (Schmidt & Adams, 2015). De rapportage op grond van artikel 12 van de Vogelrichtlijn bevat geen beoordeling van de staat van instandhouding van vogelsoorten, maar wel de onderliggende gegevens over de verspreiding en populatieomvang voor de periode 2008-2012 (Van Kleunen et al., 2013). Via de Standard Data Forms (SDF) is tussentijds ook gerapporteerd over de relatieve bijdrage van de Natura 2000-gebieden aan de staat van instandhouding van habitattypen en HR-soorten. Via de Standard Data Forms (de SDF's) is in de tussentijd ook gerapporteerd over het relatieve belang van de Natura 2000-gebieden voor de staat van instandhouding van habitattypen, HR-soorten en VR-soorten. Hiervoor is de relatieve omvang (oppervlakte habitattype en populatiegrootte soort) en de behoudsstatus (de mate van instandhouding van de structuur en functie van een habitattype en de elementen van het leefgebied van een soort en herstelmogelijkheid) van habitattypen en soorten beoordeeld (Van Kleunen et al., 2014; Ottburg en Janssen, 2014; Janssen et al., 2014).

Een centrale vraag in dit onderzoek is of de Natura 2000-doelen op landelijk niveau en/of op gebiedsniveau bijgesteld moeten worden gezien de ontwikkelingen die tussen 2006 en 2015 hebben plaatsgevonden. Enerzijds betreft dat een correctie op basis van voortschrijdend inzicht, nieuwe kennis en verbeterde informatie, anderzijds betreft dat een actualisatie op basis van de daadwerkelijke veranderingen die hebben plaatsgevonden.

1.3 Afbakening

Dit onderzoek beperkt zich net als het Natura 2000-doelendocument uit 2006 tot de Natura 2000-doelen voor de habitattypen van Annex I en de soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn en de vogelsoorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn en geregeld voorkomende trekvogels die niet op Bijlage 1 voorkomen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de aanpak toegelicht voor de actualisatie van de status en trend in populatieomvang van VR-soorten landelijk en per gebied en het hierop gebaseerde advies voor de actualisering van de Natura 2000-doelen landelijk en per gebied. Ook wordt de aanpak toegelicht voor de actualisatie van de Natura 2000-doelen wat betreft habitattypen van Annex I en HR-soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn. In hoofdstuk 3 worden de resultaten gepresenteerd. In hoofdstuk 4 worden enkele aanbevelingen gedaan op basis van de resultaten en de ervaringen die zijn opgedaan in dit onderzoek.

2 Aanpak

2.1 Actualisatie van de status en trend in de populatie-omvang van VR-soorten landelijk en per gebied

Om tot een gedegen advies te komen voor de actualisering van de Natura 2000-doelen voor de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn (paragraaf 2.3.1.3), is eerst een actualisatie nodig van de hiervoor benodigde informatie over de status en trends van de populatieomvang op landelijk en op gebiedsniveau. Voor de habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn is deze actualisatie al uitgevoerd in 2013 (Ottburg & Janssen, 2014; Janssen et al. 2014). De volgende informatie is geactualiseerd voor de vogelsoorten van de Vogelrichtlijn:

- Actuele populatieomvang geschat voor de periode 2009-2013 (zowel landelijk als per Natura 2000-gebied);
- Kortetermijn(recente 10 jaar)trend (zowel landelijk als per Natura 2000-gebied);
- Langetermijntrend, zowel landelijk als per Natura 2000-gebied (sinds 1990 bij broedvogels en 1980/81bij niet-broedvogels);
- Aandeel van de Nederlandse populatie in Vogelrichtlijngebieden voor de periode 2009-2013;
- Aandeel van Nederland voor de populatie in de Europese Unie/Flyway-populatie voor de periode 2009-2013.

In deze paragraaf wordt toegelicht hoe de actualisatie van status en trends van de populatieomvang van deze vogelsoorten is aangepakt.

Box 1 Definitie

Flyway-populatie = voor trekvogels ontwikkelde systematiek voor geografische populaties, i.e. populaties waarvan de broedgebieden, de doortrekgebieden en overwinteringsgebieden begrensd kunnen worden en hun onderlinge samenhang weergeven. Het komt regelmatig voor dat er binnen een soort verschillende Flyway-populaties kunnen worden onderscheiden. Tot nu toe is dit concept het meest bij watervogelsoorten uitgewerkt.

Aanwijssoorten = soorten waarvoor in het kader van de Vogelrichtlijn Natura 2000-gebieden zijn aangewezen.

2.1.1 Relevante vogelsoorten, populaties en functies

In Nederland zijn vogelrichtlijngebieden aangewezen voor broedvogelpopulaties en niet-broedvogelpopulaties. Bij de broedvogelpopulaties gaat het om gebieden die in het broedseizoen van belang zijn voor soorten die in Nederland reproduceren. De niet-broedvogelpopulaties betreffen grotendeels soorten en populaties van doortrekkers en overwinteraars uit het buitenland die buiten het broedseizoen van Nederland gebruikmaken. Naast de indeling in broedvogel of niet-broedvogel heeft de aanwijzing ook nog betrekking op de functie die het gebied specifiek heeft. Voor broedvogelpopulaties gaat het daarbij in het grootste deel van de aanwijzingen om het daadwerkelijke broeden (plaats van de broedterritoria/nesten, daarbij ook wel het foerageren en slapen binnen begrenzing van het gebied omvattend). In enkele gevallen heeft de aanwijzing betrekking op de foerageerfunctie voor broedende vogels van elders buiten het aangewezen gebied (Grote Stern en Visdief Voordelta). Bij de niet-broedvogels kan de aanwijzing betrekking hebben op de foerageerfunctie van het gebied voor de betreffende populatie (en in veel gevallen vindt slapen (slaap/rustfunctie) van die foerageerders ook binnen het gebied plaats), maar ook op de specifieke rustfunctie van het gebied, vooral voor vogels die buiten de begrenzing van het aangewezen gebied foerageren. In enkele gevallen trekt een deel van de foerageerders van binnen het Natura 2000-gebied voor het slapen juist naar elders.

2.1.2 Landelijke populatieschattingen

Broedvogels
De populatieschattingen hebben betrekking op de periode 2009-2013. Voor zeldzamere broedvogels en soorten die in kolonies broeden zijn integrale landelijke populatieschattingen beschikbaar uit die periode (Boele et al. 2011; Boele et al. 2012; Boele et al. 2013; Boele et al. 2014; Boele et al. 2015). Deze schattingen zijn gemiddeld voor de genoemde periode. Voor soorten waarvoor geen complete aantalsschattingen uit deze periode beschikbaar zijn, is de recentste volledige populatieschatting van vóór 2009 geëxtrapoleerd naar de periode 2009-2013. Dit met behulp van de indexwaarden uit het landelijke broedvogelmeetnet van Sovon welke voor de meeste broedvogels van Nederland de (relatieve) aantalsontwikkeling volgt (Boele et al. 2015). Dit is vaak toegepast bij talrijkere soorten die niet landsdekkend worden gevolgd; de recentste schatting is dan meestal afkomstig uit de Broedvogelatlas 1998-2000 (SOVON, 2002). De gegevens van de Atlas 2012-2015 zijn nog niet beschikbaar.

Voor soorten waarvoor slechts uit één jaar uit de periode 2009-2013 een integrale populatieschatting beschikbaar was en er grote variatie was in de indexwaarden in die periode, is ook een schatting gemaakt door extrapolatie. Indien de beschikbare schatting buiten de bandbreedte van de geëxtrapoleerde schatting viel, is een andere benadering gekozen, waarbij de beschikbare schatting uit 2009-2013 is geëxtrapoleerd naar de andere jaren uit die periode met behulp van de indexwaarden. Deze schattingen zijn vervolgens gemiddeld.

Er waren enkele speciale gevallen:
- Voor de draaihals waren geen jaarlijkse aantalsschattingen beschikbaar uit 2009-2013 en deze soort wordt evenmin goed gevolgd in het landelijke broedvogelmeetnet. Voor deze soort is een reconstructie van de populatie gemaakt op basis van data uit 2008-2010 (Boele et al. 2013). Ingeschat wordt dat deze representatief is voor 2009-2013;
- Voor de kemphaan was een reconstructie gemaakt van de Nederlandse broedpopulatie voor 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Ingeschat wordt dat deze representatief is voor 2009-2013;
- Voor de nachtzwaluw was voor 2007 een aantalsschatting gemaakt (Van Kleunen et al. 2007) Deze is met behulp van indexen geëxtrapoleerd naar schattingen voor 2009-2013;
- Voor de wespendief is geen nauwkeurige populatieschatting mogelijk. De soort wordt niet landelijke gevolgd en wordt slecht gevolgd in het landelijke broedvogelmeetnet. Er is daarom net als voor de Vogelrichtlijnrapportage 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013) een schatting met een ruime bandbreedte opgegeven op basis van expertkennis.

Niet-broedvogels
De nieuwe populatie schattingen hebben betrekking op de seizoenen 2008/09–2012/13. Het gaat bij deze actualisatie specifiek om de aantallen in relatie tot het gestelde landelijke doel. Het landelijke doel is in 2006 bij de meeste soorten gebaseerd op de aantallen in de monitoringgebieden van het watervogelmeetnet (ministerie van LNV, 2006; Sovon & CBS, 2005). Afhankelijk van de mate waarin de monitoringgebieden alle verblijfplaatsen van de betreffende soorten omvatten, is dit landelijke doel het werkelijke aantal in Nederland. In de meeste gevallen betreft dit landelijke doel (en dus ook deze actualisatie van landelijke aantallen in relatie tot het doel) echter een deelverzameling van de werkelijke landelijke aantallen (zie paragraaf 2.2.4.3 voor een eventuele andere aanpak daarbij).

Het landelijke doel en ook de actualisatie is meestal weergegeven als een gemiddeld seizoensgemiddelde. Een seizoensgemiddelde is een benadering van de werkelijke intensiteit waarmee een doortrekker/overwinteraar van Nederland (of een gebied) gebruikmaakt. Het betreft het gemiddelde van de maandelijkse aantallen in de periode juli tot en met juni (12 maanden). Het seizoensgemiddelde * 365 dagen geeft het aantal doorgebrachte vogeldagen van de populatie in Nederland of het betreffende gebied weer (Van Roomen et al. 2011). Eén seizoensgemiddelde betreft dus een gemiddelde over 12 maanden en dit seizoensgemiddelde is ook weer gemiddeld over 5 seizoenen (het gemiddelde seizoensgemiddelde).

Voor sommige soorten is het landelijke doel uitgedrukt als gemiddeld seizoensmaximum of gemiddeld januari/midwinter aantal (dwerggans, eider, zwarte zee-eend, zeearend, visarend en slechtvalk). Dit omdat er voor die soorten niet voldoende tellingen in het Watervogelmeetnet waren/kunnen worden uitgevoerd om voor elke maand een landelijke aantalsschatting te maken en het doel als seizoensgemiddelde weer te geven (ministerie van LNV, 2006; Sovon & CBS, 2005) (zie paragraaf 2.2.4.3 voor een eventuele andere aanpak bij sommige van deze doelen). De huidige actualisatie voor deze seizoensmaximum/midwinteraantal-doelen is op dezelfde wijze berekend als toen de doelen werden berekend.

Voor sommige soorten zijn de doelen gebaseerd op aantallen tijdens slaapplaatstellingen (kemphaan, kraanvogel, zwarte stern en reuzenstern); dit zijn landelijke tellingen tijdens perioden van het jaar waarop maxima in Nederland mogen worden verwacht. Ook de actualisatie voor deze soorten is weer op dezelfde wijze uitgerekend.

Van een aantal soorten is geen kwantitatief landelijk doel in 2006 geformuleerd en voor deze soorten is dan ook geen actualisatie uitgevoerd, omdat er toentertijd geen goede kwantitatieve informatie van het voorkomen beschikbaar was (zie paragraaf 3.2.4.3 en 3.3.2.3 voor voorstellen van deze soorten). Het betreft roodkeelduiker, parelduiker, dwergmeeuw en zeekoet.

2.1.3 Populatieschattingen in Vogelrichtlijngebieden

Broedvogels
Sovon houdt een database bij met broedvogelschattingen op gebiedsniveau, zogenaamde kerngebieden voor broedvogels, vooral zeldzamere soorten. Deze schattingen zijn gebaseerd op gebiedsdekkende tellingen of niet geheel complete tellingen, op grond waarvan door een gebiedenexpert een schatting voor het hele gebied wordt gemaakt. De begrenzing van deze kerngebieden is gestroomlijnd met de begrenzingen van Vogelrichtlijngebieden, zodat voor de aangewezen soorten per Vogelrichtlijngebied de beschikbare schattingen kunnen worden geselecteerd.

De aantallen van kolonievogels worden bijgehouden binnen het landelijke kolonievogelproject van Sovon. De ligging van de meeste kolonies is bekend op puntniveau, zodat het eenvoudig mogelijk is om ze toe te kennen aan Vogelrichtlijngebieden. Vervolgens kunnen de totalen per Vogelrichtlijngebied worden bepaald, met eventuele bijschatting voor niet in het betreffende jaar onderzochte kolonies.

Voor de talrijkere soorten geldt in relatief veel gevallen dat ze niet in het gehele Vogelrichtlijngebied worden geteld. Als dat het geval is, is de populatieschatting voor 2009-2013 berekend door middel van extrapolatie van een oudere schatting met behulp van de indexwaarden, die berekend zijn op grond van tellingen in steekproefgebieden (BMP-plots) in het gebied. Als er geen recentere schattingen beschikbaar waren, is teruggevallen op de schattingen die zijn gemaakt voor de periode 1999-2003 (SOVON & CBS, 2005), als basisjaar voor extrapolatie.

Voor soorten waarvoor slechts uit één jaar uit de periode 2009-2013 een integrale populatieschatting beschikbaar was en er grote variatie was in de indexwaarden in die periode, is ook een schatting gemaakt door extrapolatie. Indien de beschikbare schatting buiten de bandbreedte van de geëxtrapoleerde schatting viel, is een andere benadering gekozen, waarbij de beschikbare schatting uit 2009-2013 is geëxtrapoleerd naar de andere jaren uit die periode met behulp van de indexwaarden. Deze schattingen zijn vervolgens gemiddeld.

Er waren enkele speciale gevallen:
- Er kon geen populatieschatting worden gemaakt voor Dodaars in het Natura 2000-gebied de Brabantse Wal. Voor de wespendief in dit gebied is een schatting op basis van een gebiedsdekkende inventarisatie uit 2008 (7 territoria: Ottens, 2008). Deze wordt representatief geacht voor 2009-2013. Voor de Zwarte Specht is de schatting gebaseerd op Van den Bremer et al. (2016), waarin een gedetailleerde reconstructie is gemaakt van het voorkomen van deze soort daar.
- De populatieschatting van de rietzanger in het Leekstermeergebied is afkomstig uit van Boekel et al. (2013).

- Er zijn geen populatieschattingen beschikbaar voor strandplevier en bontbekplevier in de Noordzeekustzone.
- Voor de populatieschattingen voor de aangewezen soorten van het nieuwe VR-gebied Rijntakken is gebruikgemaakt van de Sovon-nota d.d. 15 augustus 2012 genaamd: "Gegevens soorten Natura 2000-gebied Rijntakken" (Sovon, 2014).
- Voor de zwarte specht op de Veluwe is gebruikgemaakt van de schatting uit Sierdsema (2015). Deze is gebaseerd op een abundantiemodel dat gebruikmaakt van onderzochte telgebieden op de Veluwe en omgevingsvariabelen. Het heeft betrekking op de periode 2003-2014. Omdat de trend stabiel is, is het aantal (393 paar) ook representatief voor 2009-2013.
- Voor de wespendief op de Veluwe is voor 2007 een populatieschatting gemaakt: 70-90 paar (Sierdsema et al. 2008). De inschatting is dat dit aantal ook geldt voor 2009-2013.
- Voor nachtzwaluw, boomleeuwerik en roodborsttapuit op de Veluwe zijn voor 2007 populatieschattingen gemaakt (Sierdsema et al. 2008). Deze zijn geëxtrapoleerd naar 2009-2013 met behulp van indexwaarden.
- Voor de draaihals op de Veluwe is een schatting gemaakt van 10-15 paar voor 2007 (Sierdsema et al. 2008). De inschatting is dat deze schatting ook representatief is voor de periode 2009-2013.
- Voor ijsvogel en tapuit zijn ad hoc populatieschattingen gemaakt op basis van gebiedstellingen van delen van de Veluwe en voorlopige data uit het Broedvogelatlasproject van Sovon (www.vogelatlas.nl).

Niet-broedvogels
Het actuele voorkomen van de aantallen van Natura 2000-soorten van niet-broedvogels in Vogelrichtlijngebieden wordt grotendeels met het Watervogelmeetnet en Slaapplaatsenproject vastgesteld (Hornman et al. 2015a). De begrenzing van de telgebieden is zo goed mogelijk vanuit monitoringprincipes afgestemd op de begrenzing van de N2000-gebieden. Daarbij wordt echter wel rekening gehouden met de telgebiedsbegrenzingen uit het verleden, zodat de vergelijking van de aantallen over de jaren mogelijk blijft. De overdag aanwezige aantallen in een Natura 2000-gebied zijn meestal uitgedrukt als seizoensgemiddelden (er zijn enkele uitzonderingen). Het betreft hier aantallen die meestal met gestelde foerageerdoelen of gecombineerde foerageer-/slaapplaatsdoelen voor een gebied kunnen worden vergeleken. Ontbrekende tellingen zijn bijgeschat conform dezelfde methode als bij de vaststelling van de doelen (Sovon & CBS, 2005; Van Roomen et al. 2011). Het voorkomen van aantallen op nachtelijke slaapplaatsen (slaapplaatsdoelen) wordt uitgedrukt als seizoensmaximum (slaapplaats). Indien de aantallen foerageerders en slapers in een Natura 2000-gebied nadrukkelijk van elkaar verschillen, zijn in veel gevallen twee doelen voor dezelfde niet-broedvogelsoort in het gebied geformuleerd. In deze actualisatie wordt zo veel mogelijk dan voor beide doelen, zoals aangegeven in de Synopsistabel van EZ, een actueel aantal vermeld.

2.1.4 Trends in populatieomvang nationaal en in Vogelrichtlijngebieden

Broedvogels
De landelijke trends zijn berekend op basis van de data uit het landelijke broedvogelmeetnet die ook zijn gebruikt voor de actualisatie van de trends (Boele et al. 2015). Dit meetnet maakt deel uit van het NEM. Hierbij liggen de organisatie en dataverzameling bij Sovon en de trendberekening bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De kortetermijntrend betreft de periode 2004-2013 en de langetermijntrend 1990-2013 (Boele et al. 2015). Voor de trendbeoordeling is de volgende classificatie gebruikt (Tabel 1).

Tabel 1 *Gebruikte trendbeoordelingscategorieën.*

Symbool	Omschrijving	Criterium
++	sterke toename	significante toename van >5% per jaar (minimaal verdubbeling in 15 jaar)
+	matige toename	significante toename van <5% per jaar
0	stabiel	geen significante aantalsverandering
-	matige afname	significante afname van <5% per jaar
- -	sterke afname	significante afname van >5% per jaar (minimaal halvering in 15 jaar)
?	onzeker	geen betrouwbare trendclassificatie mogelijk

Niet-broedvogels
De landelijke trends zijn berekend op basis van de data uit het landelijke watervogelmeetnet (Hornman et al. 2015a). Dit meetnet maakt deel uit van het NEM. Hierbij ligt de organisatie en dataverzameling bij Sovon en de trendberekening bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De trendbeoordeling en gebruikte symbolen is conform Tabel 1. De langetermijntrend is in principe berekend ten opzichte van seizoen 1980/81. Als er uit de beginjaren geen (betrouwbare) gegevens beschikbaar zijn, dan is er een later startjaar vastgesteld. De kortetermijntrend betreft de laatste tien seizoenen van 2003/04 tot en met 2012/13.

2.2 Advies over actualisering landelijke Natura 2000-doelen

2.2.1 Selectie nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen

Dit onderzoek beperkt zich conform het Natura 2000-doelendocument uit 2006 tot de Natura 2000-doelen voor de habitattypen van Annex I en de soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn en vogelsoorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn en een aantal trekvogels die niet op Bijlage 1 voorkomen.

2.2.1.1 Habitattypen
Voor alle habitattypen van Annex I van de Habitatrichtlijn, die op het grondgebied van een Lidstaat voorkomen, moeten Habitatrichtlijngebieden (HR-gebieden) worden aangewezen. De habitattypen zijn geïnterpreteerd op basis van de Europese interpretatie manual en op basis van het zogenoemde Lijstdocument (ministerie van LNV, 2006). In de loop der tijd zijn de definities van de habitattypen aangepast, hetgeen logischerwijs ook gevolgen heeft/kan hebben voor de selectie van HR-gebieden. Mede op basis van voortschrijdend inzicht uit de habitatkaarten van Natura 2000-gebieden is de definitie van sommige habitattypen van Annex I van de Habitatrichtlijn voor Nederland herzien en zijn de habitat-gebiedscombinaties aangepast, zoals eerder grotendeels gerapporteerd in Janssen et al. (2014).

2.2.1.2 HR-soorten
Voor alle soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn die op het grondgebied van een Lidstaat voorkomen, moeten Habitatrichtlijn gebieden worden aangewezen. Soorten die incidenteel of sporadisch in Nederland voorkomen (bv. dwaalgasten) en soorten die zich minder dan tien jaar op natuurlijke wijze hebben weten voort te planten, kunnen worden uitgesloten. Op basis van de recentste gegevens over de verspreiding van soorten (expertkennis en verspreidingsgegevens zoals opgeslagen in de NDFF) zijn de gebiedsdoelen voor soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn voor Nederland herzien, zoals eerder grotendeels gerapporteerd in Ottburg & Janssen (2014).

2.2.1.3 VR-soorten
Om de selectie van gebieden in het kader van de Vogelrichtlijn uit te kunnen voeren, is allereerst bepaald voor welke soorten Vogelrichtlijngebieden dienen te worden aangewezen. Dit wordt beschreven in artikel 4 lid 1 en 2 van de Vogelrichtlijn:
- Lid 1 van artikel 4 van de Vogelrichtlijn spreekt over de aanwijzing van de "naar aantal en oppervlakte meest geschikte gebieden", voor de soorten van Bijlage 1.
- Lid 2 van artikel 4 betreft de aanwijzing van gebieden voor "geregeld voorkomende trekvogels" voor zover niet in Bijlage 1 genoemd, met bijzondere aandacht voor watergebieden van internationale betekenis.

Op grond hiervan is een werkwijze uitgewerkt voor de selectie van soorten, waarvoor in Nederland Vogelrichtlijngebieden moesten worden aangewezen tijdens de vorige actualisatieslag in 2000 (ministerie van LNV, 2000). Deze systematiek is ook voor de huidige actualisatieslag aangehouden en wordt in de volgende paragrafen nader uitgelegd.

Uitwerking criteria soorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn

Voor alle soorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn, die op het grondgebied van een Lidstaat voorkomen, moeten Vogelrichtlijngebieden worden aangewezen. Behalve voor de broedvogelpopulaties geldt dit ook voor de doortrekkende en overwinterende populaties van Annex 1 die als doortrekker en/of overwinteraar in Nederland voorkomen. Het moet daarbij wel gaan om verblijfplaatsen die voorspelbaar en geregeld in gebruik zijn en waar concentratievorming optreedt. Dit betekent dat de verplichting niet van toepassing moet worden geacht op soorten die incidenteel voorkomen, en soorten waarvoor in de betreffende Lidstaat geen vaste verblijfplaatsen met concentratievorming bekend zijn. De volgende concrete criteria waren opgesteld, die in principe nu ook weer gebruikt worden:

1. Geregeld voorkomen: in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (ministerie van LNV, 2000) is dit beoordeeld aan de hand van Avifauna deel 1 (Van den Berg & Bosman, 1999) waarbij onderscheid is gemaakt tussen soorten die geregeld voorkomen en soorten die alleen dwaalgast zijn. In dit rapport is dit gedaan aan de hand van de lijst van Nederlandse vogelsoorten en hun functionele populaties die geregeld voorkwamen in 2008-2012 en van belang waren voor de Art. 12-rapportage in het kader van de Vogelrichtlijn (Van Kleunen et al. 2013). Ook hierbij vielen de dwaalgasten af conform het zelfde criterium als in ministerie van LNV (2000);
2. Vaste verblijfplaatsen en voorkomen van concentraties in gebieden in Nederland; soorten die op vaste verblijfplaatsen en geconcentreerd voorkomen, vallen daarbij af (zie uitleg ad 2 hieronder).
3. Wilde herkomst; het betreft in belangrijke mate vogels van wilde herkomst. Dus exoten worden niet beschouwd. In het geval dat voor het herstel van de populatie van een inheemse soort herintroductie heeft plaatsgevonden, worden de nazaten van de herintroductie wel als wilde vogels beschouwd.
4. Betrouwbare data aantallen; er moeten betrouwbare aantalsschattingen beschikbaar zijn voor Nederland en de EU-/Flyway-populatie.

Ad 1. Om tot een selectie te komen van 'nieuwe' soorten/populaties die op basis van Annex 1 nu in aanmerking zouden kunnen komen voor de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden, zijn uit de lijst van Nederlandse vogelpopulaties alle soorten en hun afzonderlijke populaties geselecteerd die ook op Annex 1 voorkomen. De soorten waarvoor als broedvogel of als niet-broedvogel al gebieden in Nederland zijn aangewezen, zijn daarna weer uit de lijst verwijderd (eventuele veranderingen bij deze soorten worden in paragraaf 3.2.4.3 en 3.3.2.3 behandeld). Vervolgens is beoordeeld of de soort/populatie vaste verblijfplaatsen heeft in Nederland en geconcentreerd voorkomt, of de soort/populatie van wilde herkomst is en of er betrouwbare data over het voorkomen zijn.

Ad 2. Een vaste verblijfplaats wordt hierbij gezien als een gebied zoals gedefinieerd onder paragraaf 2.4, dat vogels jaarlijks gebruiken als broedplaats, foerageer- of rustgebied. Geconcentreerd voorkomen betekent dat de soort een niet aaneengesloten verspreiding kent, maar kernen heeft waar de soort/populatie relatief talrijk voorkomt ten opzichte van de omgeving. Dit is beoordeeld op basis van Sovon-rapportages over het voorkomen van soorten (Boele et al. 2015; Hornman et al. 2015a) en de soortinformatie op de Sovon-website (sovon.nl/nl/content/vogelinfo). Hierbij is uitgegaan van de situatie in de periode 2009-2013. Omdat geconcentreerd voorkomen niet in harde criteria is gevat – er is dus een grijs gebied – is in sommige gevallen een keuze gemaakt op basis van expert judgement.

Ad 3. Wilde herkomst moet in relatie worden gezien tot het al dan niet inheems zijn van een soort. Exemplaren van inheemse soorten waarvoor officiële herintroductieprojecten zijn geweest, zijn voor deze analyse als wild beschouwd (bijvoorbeeld de ooievaar).

Ad 4. Betrouwbare data aantallen houdt in dat er uit meerdere jaren uit de periode 2009-2013 betrouwbare aantalsschattingen zijn op gebiedsniveau (tenzij het aannemelijk is dat gegevens van één jaar representatief zijn voor de huidige situatie), en ook voor de landelijke en voor de aantallen van de Flyway-populatie.

Uitwerking criteria voor niet op Bijlage 1 genoemde regelmatig voorkomende trekvogels
Heeft betrekking op lid 2 van artikel 4 van de Vogelrichtlijn: alle (trekkende) watervogelsoorten die voorkomen in "internationale betekenis" komen in aanmerking voor aanwijzing van gebieden. In hoeverre voor andere trekvogels Vogelrichtlijngebieden moeten worden aangewezen, wordt bepaald door de beschermingsbehoefte van de soort en is dus niet voor alle trekvogels noodzakelijk. Als dit niet zo was, dan zou de vermelding van een soort op Annex 1 (behalve voor standvogels) geen bijzondere betekenis meer hebben (ministerie van LNV, 2000). In Nederland is dit uitgewerkt voor soorten/populaties die op de Rode Lijst staan en dus een grote beschermingsbehoefte hebben. Ze worden aanvullend aan bestaande Vogelrichtlijngebieden toegevoegd.

Bovenstaande is in ministerie van LNV (2000) als volgt uitgewerkt in concrete criteria voor de selectie van soorten/populaties, die in aanmerking komen voor de aanwijzing van Vogelrichtlijngebieden:
1. de soort wordt als watervogel beschouwd indien deze voldoet aan die term zoals gehanteerd door de Wetlands-Conventie waarbij alle watervogelfamilies worden genoemd. In ons land zijn de volgende families (merendeels trekvogel) van belang: duikers, futen, aalscholvers, reigers, ooievaars, lepelaars, zwanen, ganzen, eenden, kraanvogels, rallen, koeten, steltlopers, meeuwen en sterns.
2. de in Nederland voorkomende broedpopulatie en/of doortrek/winterpopulatie van de soort bestaat voor een belangrijk deel uit trekvogels;
3. de soort heeft als broedpopulatie en/of doortrek/winterpopulatie vaste verblijfplaatsen in Nederland en vormt concentraties;
4. wilde herkomst;
5. er zijn voldoende kwantitatieve gegevens beschikbaar over de verspreiding en aantallen.

Voor de soorten die tot de hierboven genoemde watervogelfamilies behoren en regelmatig in Nederland voorkomen, is aan de hand van de lijst van Nederlandse Vogelpopulaties (Van Kleunen et al. 2013) vastgesteld of het trekvogels betreft ((gedeeltelijk) wegtrekkende broedvogel-, doortrek- en/of wintergastpopulaties). De populaties waarvoor al gebieden in Nederland zijn aangewezen, zijn weer uit deze lijst verwijderd. Vervolgens zijn de overgebleven soorten/populaties getoetst aan de aanvullende criteria voor vaste verblijfplaatsen en concentratievorming, wilde herkomst en betrouwbare data aantallen, zoals is gedaan voor Annex 1-soorten (zie onder kopje 'uitwerking criteria soorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn' hierboven).

De criteria voor overige trekvogels
Voor de overige trekvogels geldt dat er geen aparte Vogelrichtlijngebieden worden aangewezen, maar dat ze wel kunnen worden toegevoegd aan Vogelrichtlijngebieden die reeds kwalificeren voor de soorten van Annex 1 of watervogels waarvoor Nederland van internationaal belang is (ministerie van LNV, 2000). Soorten komen hiervoor in aanmerking als wordt voldaan aan de volgende criteria:
- ze zijn opgenomen op de Nederlandse Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten;
- de in Nederland voorkomende populatie van de soort bestaat voor een belangrijk deel uit trekvogels;
- de onder het kopje 'uitwerking criteria soorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn' uitgelegde criteria met betrekking tot vaste verblijfplaatsen en geconcentreerd voorkomen, wilde herkomst en beschikbaarheid data van aantallen.

Voor de actualisatie met betrekking tot deze categorie vogels is gekeken of populaties naar verwachting op de Rode lijst komen. Dit is gedaan op basis van de door het CBS vastgestelde virtuele Rode Lijst 2015 voor broedvogels en op basis van de Rode Lijst voor doortrekkende en overwinterende vogelpopulaties die door Sovon in opdracht van Vogelbescherming Nederland is opgesteld (Van Kleunen et al. 2015).

2.2.2 Bepaling belang Nederland voor de EU en voor de Atlantische regio

2.2.2.1 Habitattypen

2.2.2.1.1 EU-belang

Het aandeel van Nederland (dat circa 1% van het EU-oppervlakte beslaat) in de totale verspreiding en de totale oppervlakte van habitattypen binnen de Europese Unie is berekend aan de hand van de gegevens uit de Artikel 17-rapportage uit 2013 voor de Habitatrichtlijn.
De mariene habitattypen 1110 t/m 1170 zijn hier niet meegenomen, omdat geen gegevens voorhanden waren (de bestaande gegevens zijn voor deze typen overgenomen). Per habitattype is het aandeel berekend door de in het Artikel 17-rapportage gerapporteerde habitatarealen (in km^2) in Nederland te delen met het totale areaal binnen Europa. Voor de habitattypen is de volgende categorisering gehanteerd, grotendeels overeenkomend met de indeling uit Janssen et al. (2007), en gebaseerd op het aandeel van Nederland in de Europese Unie (circa 1% van het landoppervlak)[1]:

- *** zeer groot (>10%)
- ** groot (1,5 – 10%)
- * aanzienlijk (<1,5%)

Deze indeling wijkt af van de indeling die in het Natura 2000-doelendocument is gehanteerd (ministerie van LNV, 2006).

2.2.2.1.2 Belang Atlantische regio

Aanvullend is een beoordeling gegeven voor de Atlantische regio, waarbij het belang van Nederland (in percentages) uiteraard al snel wat hoger ligt, omdat het Nederlands grondgebied hier ca. 5% van uitmaakt. Hierbij is voor de habitattypen dezelfde categorisering gebruikt als voor Europees belang. In de eerdere Artikel 17-rapportage uit 2006 is geen berekening gemaakt van het Europees belang op het niveau van de Atlantische regio, waardoor er geen vergelijking kon worden gemaakt tussen de Artikel 17-rapportages van 2006 en 2013.

De uitkomsten van de habitattypen zijn in sommige gevallen gecorrigeerd op basis van expertkennis, vanwege: (1) mismatch tussen interpretatie van habitattypen in Nederland en andere landen en/of (2) aanvullende criteria (voorpost; subtypen). Tevens is een expertinschatting gemaakt van het internationaal belang van de subtypen die in Nederland zijn onderscheiden.

2.2.2.2 HR-soorten

2.2.2.2.1 EU-belang

Voor de habitatrichtlijnsoorten is het relatieve belang binnen Europa afgemeten aan het aantal individuen of, als dat aantal onvoldoende bekend is, aan het areaal van de habitatrichtlijnsoort binnen de Europese Unie. Bij de HR-soorten gaat het meestal om een inschatting, omdat exacte gegevens ontbreken. Er is de volgende categorisering gebruikt, zoals gehanteerd in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006):

- *** zeer groot (>4%)
- ** groot (0,5 – 4%)
- * aanzienlijk (<0,5%)

Het Europees belang is berekend aan de hand van de Artikel 17-rapportage uit 2013 en is uitgedrukt op basis van het verspreidingsareaal (habitat in km^2) in Nederland t.o.v. EU27. Vervolgens is een vergelijking gemaakt met de vorige Artikel 17-rapportage uit 2006 (2001-2006).

2.2.2.2.2 Belang Atlantische regio

Aanvullend is een beoordeling gegeven voor de Atlantische regio, waarbij het belang van Nederland (in percentages) uiteraard al snel wat hoger ligt, omdat het Nederlands grondgebied hier ca. 5% van uitmaakt. Voor de HR-soorten is de volgende indeling gehanteerd:

- *** zeer groot relatief belang (>10%)
- ** groot relatief belang (2,5-10%)
- * aanzienlijk relatief belang (<2,5%)

[1] De indeling wijkt wat af van die uit het doelendocument, die niet kwantitatief onderbouwd was.

In de eerdere Artikel 17-rapportage uit 2006 is geen berekening gemaakt van het Europees belang op het niveau van de Atlantische regio, waardoor er geen vergelijking kon worden gemaakt tussen de Artikel 17-rapportages van 2006 en 2013.

2.2.2.3 VR-soorten

2.2.2.3.1 Broedvogels

Relatief belang VR-gebieden voor de populatieomvang van broedvogels in Nederland
Het gaat om de aantallen in de gezamenlijke Vogelrichtlijngebieden (gebieden waar de soort doelsoort is, maar ook de overige vogelrichtlijngebieden waar de soort voorkomt) ten opzichte van het totale Nederlandse aantal. Het belang van VR-gebieden voor de Nederlandse populaties van aangewezen soorten is berekend voor 2008-2011 ten behoeve van de Vogelrichtlijnrapportage 2008-2012 (Van Kleunen et al. 2013). Deze aandelen zijn representatief voor 2009-2013 en daarom overgenomen ten behoeve van de statusactualisatie.

Belang van Nederland voor populatieomvang van broedvogels in de Europese Unie
Ten behoeve van de Europese Vogelrichtlijnrapportage 2014 met data uit 2008-2012 zijn door het European Topic Centre for Nature en BirdLife International populatieschattingen gemaakt voor broedvogels voor de hele Europese Unie (op basis van nationale opgaven). Deze zijn gepubliceerd op de website: http://bd.eionet.europa.eu/article12/summary?period=1&subject=. Op basis van deze Europese getallen en die van Nederland (Van Kleunen et al. 2013) is het belang van de Nederlandse broedpopulaties van de aangewezen soorten voor de Europese Unie bepaald. Er is dezelfde categorisering aangehouden als die eerder in het Natura 2000-doelendocument is gehanteerd (ministerie van LNV, 2006):

- *** zeer groot relatief belang (>15%)
- ** groot relatief belang (1 – 15%)
- * aanzienlijk relatief belang (<1%)

2.2.2.3.2 Niet-broedvogels

Relatief belang VR-gebieden voor de populatieomvang van VR-soorten in Nederland
Het gaat om de aantallen in de gezamenlijke VR-gebieden (gebieden waar de soort doelsoort is, maar ook de overige VR-gebieden waar de soort voorkomt) ten opzichte van het werkelijke Nederlandse aantal. Dit werkelijke Nederlandse aantal (aantallen in de monitoringgebieden, aantallen in de gebieden daarbuiten die ook worden geteld, meestal tijdens de midwintertelling in januari, maar ook wel in andere maanden en gebieden die nooit worden geteld, maar aanwezige aantallen op basis van voorkomende habitattypen worden geschat) wordt eens in de zes jaar geanalyseerd (Horman et al. 2015b). De berekening is gebaseerd op telgegevens uit de periode 2008/09–2012/13. Het relatieve belang is het gemiddelde seizoensgemiddelde van de gezamenlijke VR-gebieden ten opzichte van het gemiddelde seizoensgemiddelde in heel Nederland, uitgedrukt als percentage. Dit conform de berekeningen in Sovon & CBS (2005).

Relatief belang van Nederland voor de populatieomvang van niet-broedvogels in de Flyway
Ook voor deze berekening worden de werkelijke Nederlandse aantallen gebruikt, maar dan betrekking hebbend op het seizoensmaximum. Want alleen op die manier zijn de aantallen vergelijkbaar met de Flyway-schattingen. Deze gemiddelde seizoensmaxima uit 2008/09–2012/13 worden vergeleken met de recente populatieschattingen van de Flyway-populatieomvang (Wetlands International, 2015; Van Roomen et al. 2015). Voor de categorisering is dezelfde indeling gebruikt als voor de broedvogels:

- *** zeer groot relatief belang (>15%)
- ** groot relatief belang (1 – 15%)
- * aanzienlijk relatief belang (<1%)

2.2.3 Belang van niet-Vogelrichtlijngebieden voor Vogelrichtlijnsoorten

2.2.3.1 Vaststellen aanzienlijk belang voorkomen buiten Vogelrichtlijngebieden

Voor alle aangewezen soorten is het belang van de Vogelrichtlijngebieden voor de nationale populatie bepaald voor de periode 2009-2013. Hieruit zijn de soorten geselecteerd waarvan meer dan 40% buiten de Vogelrichtlijngebieden voorkomt. Deze worden beschouwd als soorten waarvoor het voorkomen buiten de Vogelrichtlijngebieden belangrijk is. Soorten waarvan 20-40% buiten Vogelrichtlijngebieden voorkomt en waarvan bovendien de staat van instandhouding ongunstig is (i.e. doel wordt niet gehaald), worden ook geselecteerd. In dit geval is hierbij alleen gekeken of het aantalsdoel onder het huidige aantal ligt (huidige aantal<90% doel).

2.2.3.2 Vaststellen voorkomen/belangrijke gebieden buiten de Vogelrichtlijngebieden

Als belangrijke gebieden beschouwen we:

- voor broedvogels: gebieden waar minimaal 1% van de landelijke broedpopulatie voorkwam in 2009-2013;
- voor niet-broedvogels: gebieden waar minimaal 0,1% van de Flyway-populatie voorkwam in 2008/09-2012/13.

Voor de soorten die uit de analyse van paragraaf 2.1. komen, zijn de belangrijke gebieden die geen Vogelrichtlijngebied zijn bepaald. (NB Deze bepaling overlapt ten dele de analyse in paragraaf 2.3.1.3 van dit rapport, waarin gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied zijn bepaald. Echter, in deze analyse worden ook de gebieden die op grond van de in paragraaf 2.3.1.3 gehanteerde selectiecriteria niet kwalificeren, maar wel belangrijk zijn, genoemd. Bij verspreid voorkomende broedvogels werkt dit vanzelfsprekend niet altijd. Hiervoor zal benoemd worden waar de belangrijke regio's/landsdelen liggen.)
Voor de aanpak en bronnen voor het selecteren van de belangrijke gebieden wordt verwezen naar paragraaf 2.3.1.3.4. Voor talrijke/wijdverspreide broedvogels geldt dat er geen actueel/recent landsdekkend overzicht is van de talrijkheid van soorten op gebiedsniveau. Mogelijk belangrijke gebieden en belangrijke regio's/landsdelen zijn geïdentificeerd, gebruikmakend van gemodelleerde verspreidingsbeelden (Vogel et al., 2013), de Broedvogelatlasverspreiding 1998-2000, Sovon (2002) en de voorlopige resultaten van het Broedvogelatlasproject 2012-2015 (vogelatlas.nl).

2.2.3.3 Analyse niet-broedvogels waarvan de gunstige SVI afhangt van de Nederlandse broedpopulatie

Ten behoeve van de bepaling van de Nederlandse Rode Lijst van doortrekkende en overwinterende vogelpopulaties in Nederland (Van Kleunen et al., 2015) is een overzicht gemaakt van functionele vogelpopulaties in Nederland, waarbij voor de overwinterende/doortrekkende populaties ook is vastgesteld of het in belangrijke mate om Nederlandse broedvogels gaat. Deze lijst is naast die van de niet-broedvogelaanwijssoorten gelegd, om de soorten niet-broedvogels, waarvan de broedgebieden in belangrijke mate in Nederland liggen, te bepalen(>70% niet-broedvogelpopulatie betreft Nederlandse broedvogels). Hieruit zijn vervolgens de soorten geselecteerd die alleen als niet-broedvogel zijn aangewezen en die bovendien een ongunstige staat van instandhouding hebben (i.e. aantalsdoel wordt niet gehaald). De oorzaak van de ongunstige SVI kan immers (ook) in de broedgebieden liggen. Voor deze groep soorten zullen de belangrijke broedgebieden in Nederland worden beschreven, omdat voor het bereiken van een gunstige SVI mogelijk ook broedgebieden moeten worden aangewezen.

2.2.4 Advies over bijstelling landelijke Natura 2000-doelen

Nieuwe soorten en habitattypen

Voor de HR-soorten en habitattypen die op basis van de beoordelingscriteria zouden moeten worden toegevoegd aan de Nederlandse referentielijst of dit al zijn (zie paragraaf 3.2.1.3), is geen advies uitgebracht welke landelijke doelstellingen voor omvang en kwaliteit leefgebied en populatie het meest voor de hand liggend zouden zijn. Dit was geen onderdeel van deze opdracht.

2.2.4.1 Habitattypen

Voor de habitattypen is de in de nationale rapportage op grond van Artikel 17 van de Habitatrichtlijn (2001-2006) gerapporteerde staat van instandhouding (SvI) vergeleken met de recentste rapportage (2007-2012). Indien de SvI is veranderd, is gekeken naar de mate van verandering, de oorzaak van de verandering (deze is ook gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage) en het type landelijke doelstelling (behoud of verbetering?). Afhankelijk van laatstgenoemde factoren, wordt geadviseerd om de landelijke doelstelling aan te passen.

Ten behoeve van de Artikel 17-rapportage zijn in 2013 voor alle habitattypen van de Habitatrichtlijn gunstige referentiewaarden opgesteld voor oppervlakte en verspreidingsgebied (Bijlsma et al. 2014a). Tevens is de ecologische haalbaarheid van de betreffende referentiewaarden geëvalueerd voor alle habitattypen met een uitbreidingsdoelstelling voor oppervlakte en/of verspreidingsgebied (Bijlsma et al. 2014b). De realisatie van de Natura 2000-doelen voor de overige habitattypen zijn vervolgens beoordeeld met een knelpuntentabel (Bijlsma et al. 2014b).

2.2.4.2 HR-soorten

Voor de HR-soorten is de staat van instandhouding (SvI), zoals gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage van 2006 (2001-2006), vergeleken met de recentste SvI, zoals gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage van 2013 (2007-2012). Indien de SvI is veranderd, is gekeken naar de mate van verandering, de oorzaak van de verandering (deze is ook gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage) en het type landelijke doelstelling (behoud of verbetering). In die gevallen waarvoor de SvI is veranderd naar gunstig (FV) zou moeten worden overwogen om de landelijke doelstelling aan te passen. Voor soorten waarvoor de SvI daadwerkelijk is verslechterd, maar de landelijke doelstelling op 'behoud' staat van omvang leefgebied en kwaliteit leefgebied, zou het landelijke doel moeten worden aangepast.

Ten behoeve van de Artikel 17-rapportage zijn in 2013 voor alle soorten van de Habitatrichtlijn gunstige referentiewaarden opgesteld voor populatie en verspreidingsgebied (Ottburg & Van Swaay, 2014). Tevens is de ecologische haalbaarheid van deze referentiewaarden geëvalueerd voor alle HR-soorten (Annex II) met een uitbreidingsdoelstelling voor populatie en/of verspreidingsgebied (Bijlsma et al. 2014b). De realisatie van de Natura 2000-doelen van de overige soorten is vervolgens beoordeeld met een knelpuntentabel (Bijlsma et al. 2014b).

2.2.4.3 VR-soorten

Voor de VR-soorten zijn voorstellen gedaan voor correcties van de bestaande landelijke doelstellingen op basis van betere kennis over aantallen van soorten. Er is dezelfde methodiek gebruikt als indertijd voor het Natura 2000-doelendocument (Sovon & CBS, 2005; ministerie van LNV, 2006). Er zijn voornamelijk correcties gegeven voor de populatiedoelstelling. Voor de niet-broedvogelsoorten Grutto, Kemphaan en Zwarte Stern wordt tevens voorgesteld om de opgaven voor omvang en/of kwaliteit van het leefgebied aan te passen.

Reeds doorgevoerde aanpassingen van landelijke doelen voor broedvogels

Aanpassingen van landelijke doelen ten opzichte van die in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) zijn op een rij gezet, gebruikmakend van het doelenoverzicht in de synopsistabel (versie juli 2015): het door het ministerie van Economische Zaken bijgehouden actuele overzicht van alle Natura 2000-doelen. Vervolgens is gezocht naar documentatie over aangepaste doelen. In de jaren 2008-2011 leverde Sovon ad-hocadviezen over Natura 2000-doelen naar aanleiding van vragen hierover van het ministerie of gaf Sovon een second opinion op door het ministerie voorgestelde wijzingen van doelen.

Reeds doorgevoerde aanpassingen van landelijke doelen voor niet-broedvogels

De formeel gepubliceerde landelijke doelen staan in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006). Door verschillende oorzaken zijn er wat veranderingen doorgevoerd in de landelijke doelen in de jaren daarna. De feitelijk landelijke doelen, die in de actualisatie van de status en trend in de populatieomvang (paragraaf 2.1) en de vaststelling van de staat van instandhouding van de niet-broedvogels zijn gebruikt (paragraaf 2.2.3.3), zijn de doelen zoals vermeld in de synopsistabel van EZ (LNV, ongepubliceerd). In deze rapportage zijn de in de synopsistabel vermelde doelen langsgelopen.

Indien ze afwijken van het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) zijn – indien bekend – de reden voor de verandering en soms een aanbeveling voor de te hanteren landelijk doel gegeven.

Broedvogels zonder landelijk doel
Alleen voor Grote en Kleine Zilverreiger ontbreken kwantitatieve doelen. Voor deze soorten wordt een voorstel gedaan voor een kwantitatief doel.

Niet-broedvogels zonder landelijk doel
Voor Roodkeelduiker, Parelduiker, Dwergmeeuw en Zeekoet ontbreken kwantitatieve doelen. Op basis van de huidige kennis worden voor deze soorten nu wel kwantitatieve doelen voorgesteld.

Afrondingen van de aantallen voor de landelijke populatiedoelstelling
De oude landelijke doelen waren afgerond maar zijn toch nog redelijk gedetailleerd (Brandgans 140900, Eider 127500). Dit wekt een schijnnauwkeurigheid en ook soms verbazing bij de buitenwereld over de preciesheid van de landelijke schattingen. In deze rapportage doen wij een voorstel voor verdere afronding van een aantal landelijke doelen beter passend bij het gebruik van deze doelen.

Seizoensgemiddelden in plaats van seizoensmaxima
Seizoensgemiddelden zijn de beste invulling van een draagkrachtdoel. In Sovon & CBS (2005) en het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) konden deze nog niet voor alle soorten worden ingevuld. Op basis van aanvullende berekeningen is dat tegenwoordig voor meer soorten wel het geval en worden deze doelen voor de betreffende soorten in deze rapportage voorgesteld. Dit speelt bij Dwerggans, Zeearend, Visarend en Slechtvalk.

Het meetkundige gemiddelde in plaats van een bandbreedte voor niet-broedvogels
Voor een aantal landelijke doelen zijn in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) bandbreedtes voorgesteld. Hoewel dat in sommige gevallen mogelijk recht doet aan onzekerheden of discussies bij het vaststellen van het doel, blijkt dit in de praktijk moeilijk werkbaar en voor meerdere uitleg vatbaar. We stellen voor om in deze gevallen het meetkundige gemiddelde als landelijk doel te hanteren.

Niet-broedvogels waar correcties van het landelijke doel noodzakelijk zijn op basis van verbeterde kennis over hun voorkomen in Nederland
Dit geldt voor Taigarietgans.

Niet-broedvogels met een landelijk doel welk sterk afwijkt van de echte landelijke aantallen
De berekende draagkracht in de doelen voor doortrekkende en overwinterende populaties in Nederland zijn in de meeste gevallen berekend op basis van de seizoensgemiddelden in de gebieden die tot het watervogelmeetnet behoren (ministerie van LNV, 2006; Sovon & CBS, 2005). Voor het toetsen van deze doelen en het ontwikkelen van beleid voor deze soorten is het daarbij steeds van belang te beseffen dat deze aantallen dus betrekking hebben op een deel van Nederland. Voor sommige soorten zit bijna de hele Nederlandse populatie binnen de gebieden van het watervogelmeetnet, voor andere is dit een veel lager deel (Sovon & CBS, 2005). Deze toetsing en verwerking in beleid kan prima gaan als we er continu van bewust zijn dat de aantallen van het landelijke doel feitelijk een proxy zijn voor het echte landelijke doel en in de methodes en schrijfwijzen continu wordt benadrukt dat de aantallen betrekking hebben op de gebieden van het meetnet. Echter, in de praktijk, bij het gebruik van deze aantallen, valt de toevoeging dat het om de aantallen in het meetnet gaat toch vaak weg en staan ze verwoord als geldend voor heel Nederland. Om dit risico op verkeerde interpretatie en misverstanden te vermijden, pleiten wij ervoor om de doelen in de toekomst uit te drukken als de echt beoogde draagkracht voor heel Nederland, net zoals bij de broedvogels in de vorm van het aantal broedpaar gebeurt. Het gaat hierbij dus niet om voorstellen voor andere doelen, de vigerende doelen golden bij veel soorten voor een deel van Nederland, deze zijn nu opgeschaald naar geldend voor heel Nederland. Om deze opschaling uit te voeren, moeten er schattingen worden gemaakt van de echte totale seizoensgemiddelden voor heel Nederland. Tegenwoordig gebeurt dat eens in de 4-6 jaar (Hornman et al. 2013; Hornman et al. 2015) en zijn op basis van die berekeningen ook de seizoensmaxima binnen heel Nederland berekend zoals benodigd voor de Artikel 12-rapportage van de EU-Vogelrichtlijn (Van Kleunen et al. 2013). Voor de

opschaling van de aantallen in het meetnet naar de aantallen in heel Nederland voor de doelen moet dit gebeuren voor de jaren waarop het doel is gebaseerd. Afhankelijk van de soort kan dit op de periode 1980-2003 betrekking hebben of op 1999-2003 en vele tussenvormen (ministerie van LNV, 2006). De opschaling naar de landelijke aantallen voor elk jaar in die tijdsperioden is niet echt betrouwbaar uit te voeren. Een alternatief is uitgaan van de actuele trendgegevens van de populatie in het meetnet. Deze kunnen dan samen met het huidige percentage in het meetnet ten opzichte van de echte landelijke aantallen en de schatting voor de recente landelijke aantallen (Hornman et al. 2015) worden omgerekend naar de schatting van de echt landelijke aantallen in de tijdsperiode van de oude doelen. Deze berekening doet recht aan de ontwikkeling in het meetnet als proxy voor de ontwikkeling in de echt landelijke aantallen en zorgt er ook voor dat de doelen verhoudingsgewijs gerelateerd blijven aan de oude doelen en er dus echt alleen sprake is van een opschaling van het landelijke doel en niet van een verandering. Of de herberekening helemaal juist is voor de echt landelijk aantallen toen, hangt met name af van het feit of het percentage in het meetnet tussen toen en nu sterk veranderd is. Dit zal voor sommige soorten mogelijk wel enigszins gebeurd zijn (bv. als gevolg van het buffereffect), maar we verwachten geen echt grote verschuivingen. Deze fout zou ook al gemaakt worden als we voor het oude doel alleen maar naar de aantallen in het meetnet zouden kijken. De andere eventuele foutenbron is de schatting van de recente aantallen in Nederland en het huidige percentage in het meetnet. De werkwijze voor het schatten van het landelijke seizoensgemiddelde staat hieronder beschreven op basis van Hornman et al. (2015):

- Een gedeelte van de behandelde soorten komt ook buiten de monitoringgebieden en ganzen- en zwanenpleisterplaatsen voor. Voor deze soorten zijn gebieden buiten het meetnet via berekeningen opgewerkt tot schattingen van het seizoensgemiddelde.
- Voor telgebieden buiten de reguliere, maandelijkse tellingen waarvan we wel telgegevens hebben (meestal midwintertelgegevens, soms ook uit andere maanden), zijn schattingen verkregen door bij te schatten met U-index binnen een representatief stratum waarin ook een selectie van maandelijks getelde gebieden aanwezig is.
- Voor telgebieden waarvan helemaal geen telgegevens voorhanden waren, zijn schattingen gemaakt van de aanwezige aantallen per soort, regio en maand op basis van een regressiemodel in GenStat. Dit model voorspelt de aantallen vogels als functie van zeven omgevingsvariabelen (biotooptype op basis van begroeiingstypenkaart: grote wateren, kleine wateren, grasland, bouwland, bos en bebouwing), de oppervlakte van het telgebied en de fractie van deze oppervlakte per biotooptype.
- Uiteindelijk is de som van de seizoensgemiddelden in het meetnet, in de overige gebieden met telgegevens en de schattingen voor gebieden zonder telgegevens het totaal voor Nederland.
- Het aandeel in het meetnet ten opzichte van de totale aantallen in Nederland is op basis van deze dataset makkelijk te berekenen.

Ook in deze berekeningen zitten onzekerheden, maar omdat de teldekking in Nederland al heel hoog is (zie Hornman et al. 2015) en de niet getelde gebieden de veel minder belangrijke watervogelgebieden van Nederland betreffen, kunnen de schattingen als behoorlijk robuust worden beschouwd. De consistentie van de schattingen op basis van berekeningen van verschillende jaren laten dit ook zien.

2.3 Advies over actualisering van de Natura 2000-doelen op gebiedsniveau

2.3.1 Selectie gebieden voor nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen

2.3.1.1 Habitattypen

Alleen voor het nieuwe habitattype 'Riffen van open zee' wordt een nieuw gebied voorgesteld. Het advies voor toevoegen of schrappen van gebieden voor de habitattypen die zijn geherdefinieerd, is alleen gedaan op basis van de geactualiseerde SDF-gegevens (zie hiervoor paragraaf 2.3.2.1 en 3.3.2.1). Hierbij is de eventuele consequentie van herdefinitie voor aanwijzing van habitattypen en gebieden nog niet meegenomen. Voor de habitattypen die, op basis van vergelijking tussen de Nederlandse interpretatie met die in omringende landen, eventueel ook in Nederland onderscheiden kunnen worden (paragraaf 3.2.1.1), wordt nog geen advies gegeven voor welke gebieden deze dan zouden moeten worden aangewezen.

2.3.1.2 HR-soorten

Voor de nieuwe HR-soorten (zie paragraaf 3.2.1.2) is op basis van expertkennis en actuele verspreidingsgegevens uit de NDFF aangegeven welke Natura 2000-gebieden zouden moeten worden geselecteerd.

2.3.1.3 VR-soorten

In deze paragraaf worden de vereisten voor het selecteren van de vogelsoorten en vogelrichtlijngebieden beschreven.

2.3.1.3.1 Criteria voor aanwijzing van een nieuw Vogelrichtlijngebied

De hieronder genoemde criteria zijn de criteria zoals vastgesteld in de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn (ministerie van LNV, 2000).

Criteria voor de broedvogels van Bijlage 1 (zie ook Figuur 1)

Een gebied komt in aanmerking om te worden aangewezen als:

1. het gebied behoort tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland voor de soort;
2. minimaal 1% van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt in het gebied;
3. in het gebied moet minimaal sprake zijn van het voorkomen van 2 broedparen.

ad2 Voor de soorten die zowel broedvogel als trekvogel/overwinteraar zijn, geldt het laagste van beide selectiegetallen (0,1% Flyway-populatie of 1% Nederlandse broedpopulatie) als ondergrens.

Bepaling aandeel broedpopulatieomvang in VR-gebied voor de broedvogelsoorten van Bijlage 1

Het gemiddelde aantal broedpaar per gebied voor de periode 2009-2013 is gedeeld door de gemiddelde landelijke broedpopulatieomvang in die periode.

Criteria voor de trekvogels/overwinteraars van Bijlage 1 (zie ook Figuur 1)

Een gebied komt in aanmerking om te worden aangewezen als:

1. het gebied behoort tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland voor de soort;
2. minimaal 0,1% van de Flyway-populatie in het gebied voorkomt;
3. in het gebied moet minimaal sprake zijn van het voorkomen van 5 individuen;
4. voor de trekvogels/overwinteraars van Bijlage 1 geldt bovendien dat naast de top 5 van belangrijkste gebieden ook de gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing als er meer dan 1% van de Flyway-populatie in het gebied voorkomt.

NB Voor de soorten die zowel broedvogel als trekvogel/overwinteraar zijn, geldt het laagste van beide selectiegetallen (0,1% Flyway populatie of 1% Nederlandse broedpopulatie) als ondergrens.

Criteria voor regelmatig voorkomende watervogels (niet op Bijlage 1) (zie ook Figuur 1)

Een gebied komt in aanmerking om te worden aangewezen als:

1. in het gebied moet regelmatig minimaal 1% van de Flyway-populatie aanwezig zijn. In tegenstelling tot de vogelsoorten van Bijlage 1 geldt geen limiet van de vijf beste gebieden: ieder gebied waarin meer dan of gelijk aan 1% van de Flyway-populatie voorkomt, komt in aanmerking voor aanwijzing;
2. in het gebied moet minimaal sprake zijn van het voorkomen van 2 broedparen (broedvogel) of 5 individuen (trekvogel/overwinteraar).

Bepaling populatieomvang voor trekvogels/overwinteraars van Bijlage 1 en regelmatig voorkomende watervogels (niet in Bijlage 1)

Afhankelijk van de doelstelling is het seizoensgemiddelde of seizoensmaximum per gebied voor de periode 2008/09–2012/13 gedeeld door het landelijke seizoensgemiddelde of maximum in die periode.

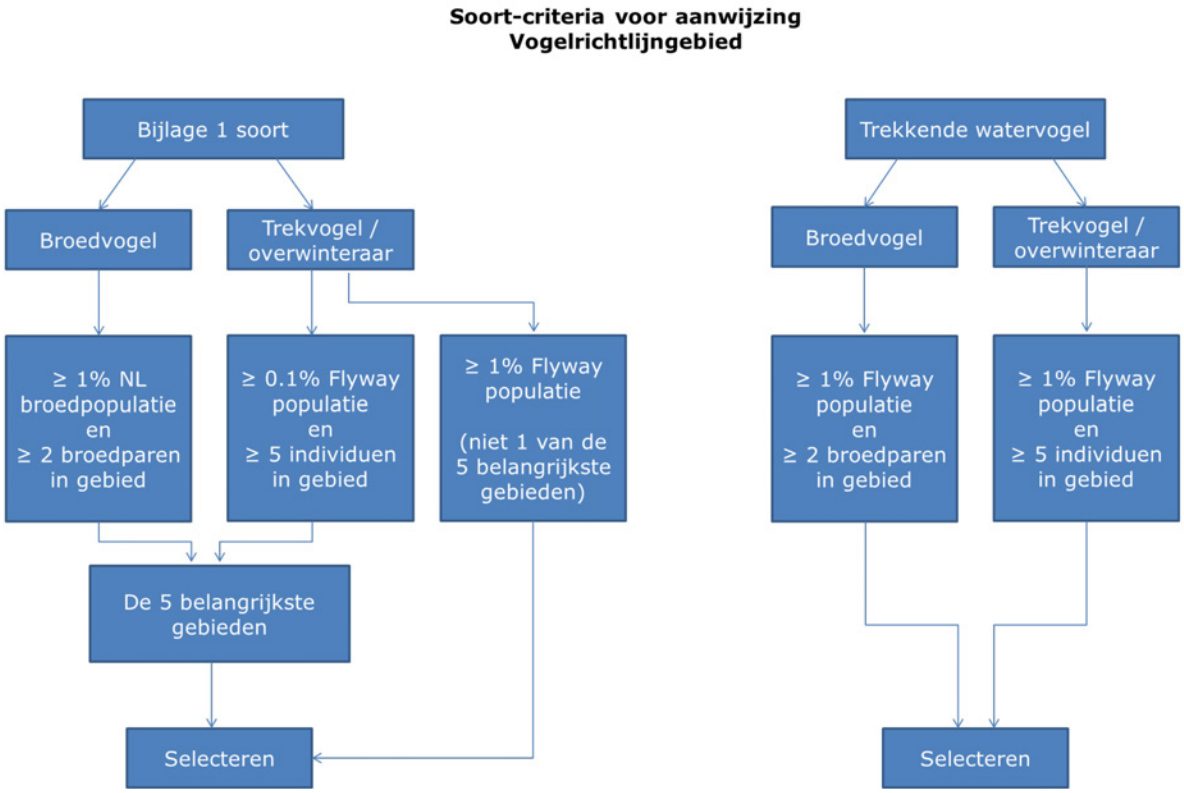
2.3.1.3.2 Criteria voor toevoeging van soorten aan reeds geselecteerde Vogelrichtlijngebieden

Dit betreft het toevoegen van een vogelsoort aan reeds aangewezen Vogelrichtlijngebieden. Het gaat dus om Vogelrichtlijngebieden die al voor een of meer andere soorten kwalificeren op grond van de in paragraaf 2.3.1.3.1 beschreven criteria. Soorten worden aan deze gebieden toegevoegd als er aan onderstaande criteria wordt voldaan. Er zijn hierbij drie verschillende vogelgroepen te onderscheiden:

vogelsoorten die in Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn worden genoemd, watervogels die niet in deze Bijlage 1 worden genoemd, maar wel regelmatig voorkomen en trekvogels die niet in de Bijlage 1 worden genoemd, maar wel op de Rode Lijst staan.

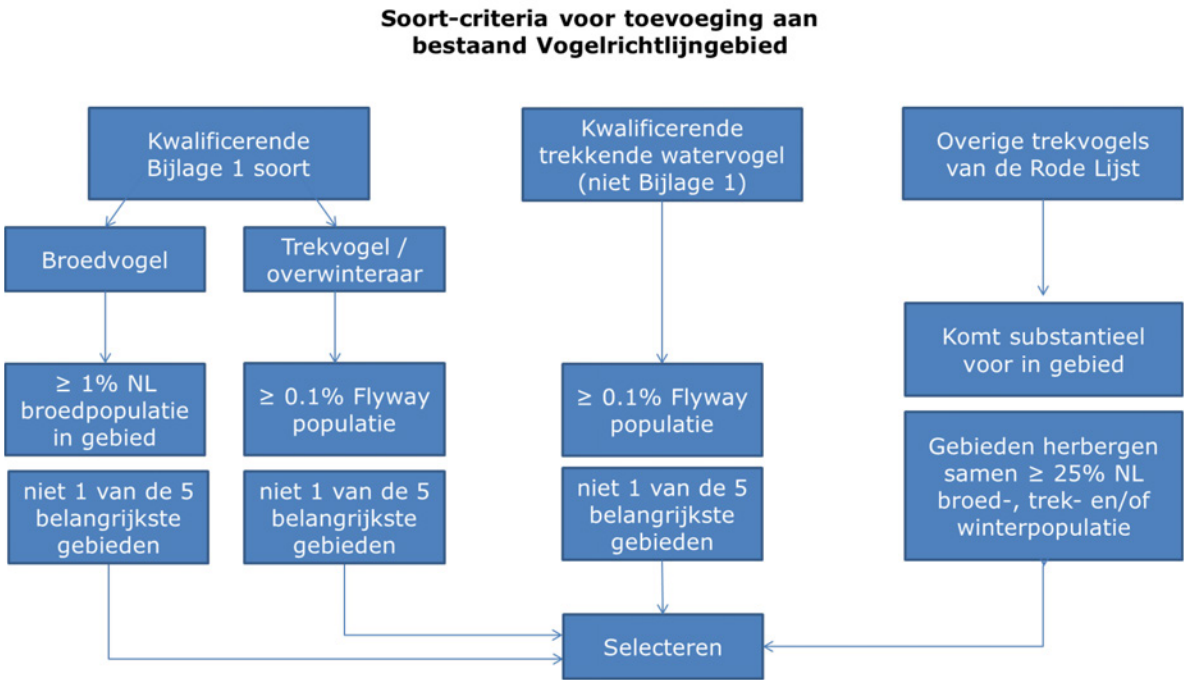
Criteria voor de Bijlage 1 soorten
Voor broedvogels van Bijlage 1 geldt dat een gebied (hoewel het buiten de top 5 van belangrijkste gebieden valt) ook voor de betreffende soort kwalificeert als er 1% of meer van de landelijke broedpopulatie voorkomt en het gebied al is aangewezen als VR-gebied (ministerie van LNV, 2000) (Figuur 2).

Criteria voor de regelmatig voorkomende watervogels (niet Bijlage 1)
Dit betreft alleen de doortrekkende/overwinterende watervogels die al kwalificeren, omdat ze in een of meer gebieden de 1%-drempel halen (zie paragraaf 2.3.1.3.1). Voor deze vogelsoorten geldt dat de soort in aanmerking komt om te worden toegevoegd aan een reeds bestaand Vogelrichtlijngebied als dit gebied niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoort, maar wel 0,1% of meer van de Flyway-populatie huisvest (Figuur 2).

* Voor de soorten die zowel broedvogel als trekvogel/overwinteraar zijn, geldt het laagste van beide selectiegetallen (i.e. 0,1% Flyway-populatie of 1% Nederlandse broedpopulatie) als ondergrens.

Figuur 1 *Schematische weergave van de soort-criteria voor aanwijzing van nieuwe Vogelrichtlijngebieden. Daarnaast dient het gebied aan ruimtelijke criteria te voldoen, o.a. 100 ha. aaneengesloten natuur.*

Figuur 2 *Schematische weergave van de soort-criteria voor het toevoegen van soorten aan bestaande Vogelrichtlijngebieden.*

Criteria voor overige trekvogels (niet Bijlage 1)
Het betreft soorten-populaties die in dermate hoge concentraties voorkomen in reeds geselecteerde Vogelrichtlijngebieden, dat die gebieden als totaal een aanzienlijk deel (minstens rond de 25%) van de Nederlandse (broed)populatie herbergen (Figuur 2). Als aan dit criterium wordt voldaan, geldt dat de soort aan de betreffende Vogelrichtlijngebieden kan worden toegevoegd (ministerie van LNV, 2000). Om toepassing van dit criterium op gebiedsniveau werkbaar te maken, is ook voor niet-Bijlage 1-soorten een ondergrens van 1% van de nationale broedpopulatie in bestaande Vogelrichtlijngebieden gesteld.

2.3.1.3.3 Overige vereisten voor selectie van Vogelrichtlijngebieden
Naast de in de voorgaande paragrafen toegelichte criteria waaraan de soorten in een gebied moeten voldoen, gelden er voor een nieuw potentieel Vogelrichtlijngebied een aantal ruimtelijk vereisten:

1. Het gebied onderscheidt zich in aard (bijv. abiotisch of type gebruik door de mens) of ornithologische betekenis duidelijk van de omgeving.
2. Het is een bestaand of potentieel beschermd gebied met of zonder bufferzones dan wel een gebied waar de vogelwaarden op enigerlei wijze beschermd kunnen worden. Terrestrische gebieden worden alleen geselecteerd indien minimaal 100 ha aaneengesloten gebied natuurstatus heeft (wettelijk beschermd onder de Natuurbeschermingswet of gebied in beheer van het Staatsbosbeheer of een van de organisaties die vallen onder de Regeling subsidies particuliere terreinbeherende organisaties).
3. Het gebied voldoet, alleen of in combinatie met andere gebieden, aan alle vereisten die de vogels waarvoor het gebied van belang is aan hun omgeving stellen, in de periode dat ze er aanwezig zijn.

2.3.1.3.4 Gebruikte bronnen voor toetsing aan criteria
Uitgangspunt is de periode 2009-2013. Per soort is op gebiedsniveau de beschikbare informatie uit de Sovon-bestanden van de broedvogel en watervogelmonitoring opgehaald en beoordeeld op volledigheid. Voor broedvogels gaat het om de zogenaamde kerngebieden (gebiedsniveau waarop vooral voor schaarse soorten aantalsschattingen worden bijgehouden) en voor watervogels gaat het om watervogelmonitoringgebieden. Als voor een soort geen aantalsschattingen op gebiedsniveau beschikbaar waren, is beoordeeld of een ad-hocschatting op basis van beschikbare tellingen van deelgebieden evt. aangevuld met losse meldingen mogelijk was. Landelijke populatieschattingen zijn veelal ontleend aan de Sovon-rapportages over het voorkomen van soorten (Boele et al. 2015;

Hornman et al. 2015a) en in sommige gevallen de Vogelrichtlijnrapportage 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Voor de recentste Flyway-populatieschattingen is gebruikgemaakt van Wetlands International (2015). Voor gebieden die nog niet zijn aangewezen als VR-gebied, maar daar op grond van het voorkomen van de geëvalueerde soorten wel voor in aanmerking komen, is indicatief gekeken of het gebieden betreft met 100 ha aaneengesloten natuurgebied. (NB Een exacte begrenzing van een VR-gebied maakt geen deel uit van deze exercitie.)

Kennisleemte
Voor drie soorten waarvoor mogelijk gebieden in aanmerking komen om te worden aangewezen als Vogelrichtlijngebied kon niet worden geanalyseerd of dit ook het geval was. Van deze soorten zijn nog onvoldoende data beschikbaar over populatieomvang op gebiedsniveau (Tabel 2). Mogelijk kan dit in de nabije toekomst ten dele wel bij het beschikbaar komen van de nieuwe Sovon Broedvogel- en Wintervogelatlas in 2016. Voorts zijn van een aantal stern-soorten (dwergstern, grote stern en visdief) en meeuwen (kokmeeuw, stormmeeuw en zilvermeeuw) de slaapplaatsaantallen op gebiedsniveau niet voor alle gebieden bekend en voor de foerageerfunctie geldt dit ook voor de Zoute Delta. Het is goed mogelijk dat er bij het beschikbaar komen van meer informatie over de populatieomvang in deze gebieden meer gebieden in aanmerking blijken te komen voor aanwijzing. Het verdient aanbeveling om bij het Slaapplaatsenmeetnet van Sovon extra aandacht te besteden aan de slaapplaatsfunctie van gebieden voor de sterns en meeuwen.

Tabel 2 *Soorten waarvoor de aanwijzing van VR-gebieden niet kon worden uitgevoerd ten gevolge van een gebrek aan goede data op gebiedsniveau.*

Soort	Type populatie	Status
Roerdomp	wintergast	Bijlage 1
Kleine Mantelmeeuw	doortrekker	trekkende watervogel
Boomvalk	broedvogel	terrestrische trekvogel Rode Lijst

2.3.2 Advies over bijstelling Natura 2000-doelen op gebiedsniveau

Voor habitattypen en HR-soorten wordt alleen aangegeven welke habitattype/soort-gebiedscombinaties moeten worden toegevoegd of geschrapt. Er wordt geen advies gegeven t.a.v. de opgaven voor oppervlakte en kwaliteit, omvang en kwaliteit leefgebied en populatieomvang. Van de bestaande doelstellingen waarvoor geen schrapadvies geldt (en dus behouden blijven), zijn de opgaven voor oppervlakte en kwaliteit, omvang en kwaliteit leefgebied en populatieomvang niet opnieuw herzien. Dat was geen onderdeel van deze opdracht. Voor VR-soorten is alleen getoetst welke soort-gebiedscombinaties dienen te worden toegevoegd en is aangegeven of de populatiedoelstelling zou moeten worden aangepast (indien van toepassing). Er wordt geen schrapadvies gegeven, omdat fouten in het aanmelden van vogelsoorten voor gebieden al in eerdere fasen van zijn verwerkt (SOVON & CBS, 2005, Bijlage 1). Alleen voor de Taigarietgans wordt nog een aanpassing van de doelstellingen voorgesteld, doordat door de herziening van aantallen Taigarietganzen in Nederland (Koffijberg et al. 2011) is gebleken dat de aantallen in Nederland werden overschat (zie paragraaf 3.2.4.3 en paragraaf 3.3.2.3.2.2).

2.3.2.1 Habitattypen
De gebiedsdoelstellingen voor de habitattypen van de Habitatrichtlijn zijn geactualiseerd aan de hand van de synopsistabel van januari 2015 en de beoordeling van het relatieve belang van de Natura 2000-gebieden in de SDF's. Voor de habitattypen is de beoordeling in de SDF's eerst nog geactualiseerd op basis van actuele gegevens uit Janssen et al. (2014) en recente Habitatkaarten (versies t/m juni 2015). Het resultaat hiervan wordt in paragraaf 3.3.2.1 gepresenteerd.

De huidige gebiedsdoelstellingen van de habitattypen zijn, zoals vermeld in de aanwijzingsbesluiten, uit de synopsistabel van het EZ gehaald (versie juli 2015). Deze zijn naast de SDF's gelegd. Indien er een habitattype in het SDF is beoordeeld met een algemene beoordeling A (uiterst waardevol), B (waardevol) of C (beduidend), terwijl voor dit type (vooralsnog) geen Natura 2000-doel is

geformuleerd, is het advies gegeven om dit habitattype als Natura 2000-doelstelling aan het betreffende gebied toe te voegen. Alleen habitattypen met een representativiteitsscore van A (uitstekend), B (goed) of C (beduidend) krijgen een algemene beoordelingsscore. Habitattypen met representativiteitsscore D (aanwezig, maar weinig waardevol) krijgen dit niet en komen niet in aanmerking als Natura 2000-doel. Hoe men tot de SDF-beoordeling is gekomen, is uitgewerkt in Janssen et al. (2014). Dat er voor een habitattype tot nu toe nog geen Natura 2000-doelstelling is geformuleerd, kan zijn doordat voorheen niet bekend was dat deze in het gebied voorkwam en deze alsnog in de Natura 2000-database (c.q. SDF) is opgenomen als gevolg van nieuwe informatie. Ook kan spontane successie of natuurontwikkeling ervoor hebben gezorgd dat het habitattype (alsnog) in de Natura 2000-database is opgenomen. Habitattypen die niet (substantieel) blijken voor te komen in het Natura 2000-gebied, terwijl het betreffende habitattype wel als Natura 2000-doel is aangewezen, krijgen het advies 'schrappen'.

Wijzigingen voor de habitattype gerelateerde doelen als gevolg van het samenvoegen van de gebieden Gelderse Poort, Uiterwaarden IJssel, Uiterwaarden Neder-Rijn en Uiterwaarden Waal tot gebied "Rijntakken" worden niet vermeld. De mariene reservaten waarvoor ontwerpbesluiten zijn gepubliceerd, zijn niet geanalyseerd. Het Wierdense Veld en Krammer-Volkerak (nog zonder definitief aanwijzingsbesluit) worden alleen genoemd voor doelen die afwijken van die in de Synopsistabel. Van een aantal habitattypen wordt een zoekgebied weergegeven op de laatste versies van de habitatkaart; deze typen komen niet met zekerheid voor en zijn daarom niet in de analyse meegenomen. Het betreft 3260A (Buurserzand & Haaksbergerveen), 6410 (Witte Veen), 6430A (Naardermeer) en 91E0B (Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem).

2.3.2.2 HR-soorten

De gebiedsdoelstellingen voor HR-soorten van Annex II van de Habitatrichtlijnzijn geactualiseerd aan de hand van de Synopsistabel van juli 2015 en de beoordeling van het relatieve belang van de Natura 2000-gebieden in de SDF's. Indien een HR-soort in het SDF is beoordeeld met een algemene beoordeling A (uiterst waardevol), B (waardevol) of C (beduidend), terwijl voor deze soort (vooralsnog) geen Natura 2000-doel is geformuleerd, is het advies gegeven om voor deze soort een Natura 2000-doelstelling aan het betreffende gebied toe te voegen. Voor HR-soorten die niet (met een bestendige populatie) blijken voor te komen in het Natura 2000-gebied, terwijl de betreffende soort wel als Natura 2000-doel is aangewezen, geldt het advies 'schrappen'. Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in Annex II van de Habitatrichtlijn is tevens aangegeven welke vijf gebieden het belangrijkst zijn voor de soort. Voor prioritaire soorten geldt een aantal van 'tien belangrijkste gebieden', dit conform het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006), en was indertijd een selectiecriterium. Nu geldt de regel dat voor alle HR-soorten die met een bestendige populatie in HR-gebieden voorkomen (= algemene beoordeling A,B of C in de SDF's) gebiedsdoelstellingen worden geformuleerd.

Voor de HR-soorten van Annex II van de Habitatrichtlijn is tevens nagegaan wat op basis van de verspreiding het relatieve belang is van de Natura 2000-gebieden. Daarbij is alleen gekeken naar de bezetting van km-hokken en dus niet naar de omvang van populaties in de afzonderlijke gebieden. In de regel is als drempel 2% van het totale verspreidingsgebied binnen Natura 2000-gebieden genomen[2]. Dus als het verspreidingsgebied van een soort in een Natura 2000-gebied gelijk aan of meer dan 2% is van het totale verspreidingsgebied in alle Natura 2000-gebieden, is het advies gegeven dat deze soort-gebiedscombinatie als Natura 2000-doelstelling zou moeten worden toegevoegd. Er is daarbij wel kritisch gekeken naar de betrouwbaarheid van de gegevens, de geschiktheid van het leefgebied en het voorkomen van de soort (al of niet zwervend). Indien niet werd

[2] In onderdeel B3 (toepassing selectiecriteria Habitatrichtlijngebieden) van de Aanwijzingsbesluiten wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het betreffende gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3) een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zo veel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruikgemaakt van de volgende klassenindeling:
A1 = 15-30%; A2 = 30-50%; A3 = 50-75% en A4 = >75%
B1 = 2-6%; B2 = 6-15% en C = <2%

voldaan aan voornoemde criteria, is besloten om voor deze soort-gebiedscombinaties geen toevoegadvies te geven. In geval een soort wel is aangemeld voor een Natura 2000-gebied, maar er zijn geen verspreidingsgegevens in het NDFF-bestand aanwezig, dan is dit genegeerd, omdat in die gevallen meer waarde is gehecht aan het deskundigenoordeel zoals verwerkt in Ottburg & Janssen (2014). Het ontbreken van verspreidingsdata kan andere oorzaken hebben, zoals vertraging of onvolledigheid in het aanleveren en invoeren van gegevens.

2.3.2.3 VR-soorten

2.3.2.3.1 Nieuwe gebieden voor soorten waarvoor reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen
Voor de soorten waarvoor reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen, is op basis van het voorkomen in de periode 2009–2013 (broedvogels) en 2008/09–2012/13 (doortrekkers/overwinteraars) en de criteria, zoals beschreven in paragraaf 2.3.1.3, geanalyseerd of er nog andere gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied en is geanalyseerd of de soort nog zou moeten worden toegevoegd aan al bestaande VR-gebieden. Er komen alleen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als deze tot een van de top 5 van belangrijkste gebieden voor de soort behoort (Bijlage 1 soorten) of als in dit gebied 1% of meer van Flyway-populatie voorkomt (niet-Bijlage 1-soorten). Voor de Bijlage 1-soorten geldt dit bovendien alleen voor soorten waarvoor momenteel minder dan 5 VR-gebieden zijn aangewezen (Tabel 3). Voor veel Bijlage 1-soorten zijn namelijk reeds minimaal 5 gebieden aangewezen. Uitgangspunt voor deze analyse is daarom dat die gebieden blijven staan en dat gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied alleen in aanmerking komen voor aanwijzing als er tot nu toe minder dan 5 Vogelrichtlijngebieden voor deze soort zijn aangewezen.

Tabel 3 *De broedvogelsoorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn waarvoor reeds gebieden zijn aangewezen, maar wel minder dan 5.*

Soortnaam	Aantal bestaande Vogelrichtlijngebieden
Duinpieper	1
Grauwe Kiekendief	1
Grote Zilverreiger	1
Kleine Zilverreiger	2
Korhoen	1
Noordse Stern	3
Wespendief	3
Woudaapje	4

Soorten waarvoor geldt dat de bepaling van de belangrijke gebieden in 2009-2013 zeer onvolledig is, zijn: Dodaars, Wespendief, Watersnip, Zwarte Specht, Boomleeuwerik, Blauwborst, Roodborsttapuit, Snor en Rietzanger. Deze soorten kennen een relatief talrijk en wijdverbreid voorkomen en/of de soort is lastig te onderzoeken. In aanvulling hierop geldt dat het voorkomen van Grauwe Kiekendief en Blauwe Kiekendief in akkergebieden in Groningen en Flevoland niet goed bekend is op gebiedsniveau (die gegevens zijn in beheer bij de Werkgroep Grauwe Kiekendief en worden niet gedeeld met de broedvogeldatabase van Sovon). Het is wel aannemelijk dat hier een of meerdere gebieden liggen die op grond van hun belang voor de soort in aanmerking zouden komen voor aanwijzing (mogelijkerwijs niet op basis van het gebiedscriterium dat er 100 ha aaneengesloten beschermd natuurgebied in het gebied moet liggen).

Broedvogelsoorten die niet in Bijlage 1 worden genoemd
Voor de overige broedvogelsoorten die niet in Bijlage 1 worden genoemd, is een overzicht gemaakt in welke gebieden de soorten voorkomen (in bestaande Vogelrichtlijngebieden en de gebieden die naar aanleiding van de analyse in dit rapport in aanmerking komen om te worden aangewezen). In dit overzicht is geanalyseerd welke gebieden de 1%-norm voor het aandeel in de Nederlandse broedpopulatie overschrijden. Dit analoog aan de werkwijze in de UK voor het selecteren van gebieden van nationaal belang. Op grond hiervan zou de soort aan betreffende Vogelrichtlijngebieden als soort

kunnen worden toegevoegd. Niet-Vogelrichtlijngebieden waarin meer dan 1% van de nationale broedpopulatie voorkomt, worden hier dus niet beschouwd, omdat deze op grond van het belang voor niet-Annex 1-soorten volgens de geldende systematiek niet kunnen worden aangewezen.

Volledigheid van broedvogeltellingen
Niet alle aanwijssoorten worden jaarlijks landsdekkend geteld. Dit geldt vooral voor talrijke soorten met een grote verspreiding in Nederland. Dit betekent dat voor deze soorten het overzicht van belangrijke gebieden (≥ 1% Nederlandse broedpopulatie) niet volledig is. Voor deze soorten zou een goede inschatting van de talrijkheid op gebiedsniveau kunnen worden gemaakt als de resultaten van de Broedvogelatlas 2012-2015 uitgewerkt zijn. In Tabel 4 is weergegeven wat de volledigheid is van de bepaling van de belangrijke gebieden. Soorten waarvoor geldt dat de bepaling van de belangrijke gebieden in 2009-2013 zeer onvolledig is, zijn: Dodaars, Wespendief, Watersnip, Zwarte Specht, Boomleeuwerik, Blauwborst, Roodborsttapuit, Snor en Rietzanger.

Tabel 4 *Volledigheid teldekking Nederland voor de aangewezen broedvogelsoorten.*

Soortnaam	Annex 1	Volledigheid	Soortnaam	Annex 1	Volledigheid
Aalscholver		+	Watersnip		-
Blauwborst	x	-	Wespendief	x	-
Blauwe Kiekendief	x	+	Woudaapje	x	+/-
Bontbekplevier		+	Zwarte Specht	x	-
Boomleeuwerik	x	-	Zwarte Stern	x	+
Bruine Kiekendief	x	+/-	Zwartkopmeeuw	x	+
Dodaars		-			
Draaihals		+/-			
Duinpieper	x	+			
Dwergstern	x	+			
Eidereend		+			
Geoorde Fuut		+			
Grauwe Kiekendief	x	+			
Grauwe Klauwier	x	+/-			
Grote Karekiet		+			
Grote Stern	x	+			
Grote Zilverreiger	x	+			
IJsvogel	x	+/-			
Kemphaan	x	+/-			
Kleine Mantelmeeuw		+			
Kleine Zilverreiger	x	+			
Kluut	x	+			
Korhoen	x	+			
Kwartelkoning	x	+			
Lepelaar	x	+			
Nachtzwaluw	x	+/-			
Noordse Stern	x	+			
Oeverzwaluw		+			
Paapje		+			
Porseleinhoen	x	+/-			
Purperreiger	x	+			
Rietzanger		-			
Roerdomp	x	+/-			
Roodborsttapuit		-			
Snor		-			
Strandplevier	x	+			
Tapuit		+			
Velduil	x	+			
Visdief	x	+			

2.3.2.3.2 Bijstellen van de huidige doelstellingen

In deze paragraaf wordt voor de huidige soort-gebiedscombinaties uitgewerkt of de gebiedsdoelstellingen voor populatie zouden moeten worden herzien (indien van toepassing). Er wordt geen advies gegeven over het aanpassen van de gebiedsdoelstellingen t.a.v. omvang en kwaliteit leefgebied. Dit was geen onderdeel van deze opdracht.

Broedvogels

Er worden voorstellen gedaan en onderbouwd voor ontbrekende kwantitatieve doelen voor bestaande soort-gebiedscombinaties.

Niet-broedvogels

Seizoensgemiddelden zijn de beste invulling van een draagkrachtdoel (Van Roomen et al. 2011). In Sovon & CBS (2005) konden deze nog niet voor alle soorten op gebiedsniveau worden ingevuld. Op basis van aanvullende berekeningen is dat tegenwoordig voor meer soorten wel het geval en worden deze doelen voor de betreffende soorten in deze rapportage voorgesteld. In het geval van doelen voor de slaapplaatsfunctie zijn deze praktisch altijd als seizoensmaximum uitgedrukt. Dit heeft met de beschikbaarheid van data en de huidige monitoringspraktijk te maken. Voor de uniformiteit wordt in enkele gevallen in deze rapportage voorgesteld om het oude seizoensgemiddelde voor een slaapplaatsdoel uit te drukken als seizoensmaximum. Voorts worden voorstellen gedaan voor nog ontbrekende doelen voor de populatieomvang op gebiedsniveau. Deze kunnen betrekking hebben op soorten waarvoor in deze rapportage nu kwantitatieve doelen worden voorgesteld, op slaapplaatsdoelen waar nog geen kwantitatief doel voor was en op overige ontbrekende gebiedsdoelen. Ook worden voor een aantal gebiedsdoelen correcties voorgesteld op basis van aanvullende gegevens.

2.4 Afbakening

Onderstaande onderdelen zijn niet meegenomen in het onderzoek. Dit is conform de afspraken met de opdrachtgever.

Landelijke doelstellingen voor nieuwe soorten en habitattypen

Voor de habitattypen die moeten worden geherdefinieerd en de nieuwe HR- en VR-soorten is geen advies uitgebracht welke landelijke doelstellingen voor oppervlakte en kwaliteit, omvang en kwaliteit leefgebied en populatie het meest voor de hand liggend zouden zijn.

Landelijke doelstellingen voor reeds aangewezen soorten en habitattypen

Geen onderdelen buiten scope. Voor de reeds aangewezen habitattypen en HR-soorten is geadviseerd welke landelijke doelstellingen zouden moeten worden aangepast naar aanleiding van de ontwikkeling in hun staat van instandhouding. Voor de VR-soorten is dit gedaan op basis van betere kennis over aantallen van soorten.

Gebiedsdoelstellingen voor nieuwe soorten en habitattypen

Er is niet gespecificeerd welke gebieden er voor de nieuwe habitattypen zouden moeten worden aangewezen (m.u.v. 'Riffen van open zee'). Logischerwijs is er voor de habitattypen ook geen advies gegeven voor de gebiedsdoelstellingen. Voor de nieuwe HR-soorten is dit wel gedaan. Voor de VR-soorten is alleen aangegeven welke habitattype/soort-gebiedscombinaties zouden moeten worden aangewezen, maar is geen advies uitgebracht welke gebiedsdoelstellingen voor deze combinaties het meest voor de hand liggend zouden zijn.

Gebiedsdoelstellingen voor reeds aangewezen habitattype/soort-gebiedscombinaties

Voor de reeds aangewezen habitattypen en HR-soorten is geen actualiserend advies gegeven t.a.v. de gebiedsdoelstellingen. Van de reeds aangewezen VR-soorten is van de gebiedsdoelstellingen alleen geanalyseerd of de populatiedoelstelling zou moeten worden aangepast (indien van toepassing). De opgaven voor omvang en kwaliteit leefgebied per gebied zijn niet herzien.

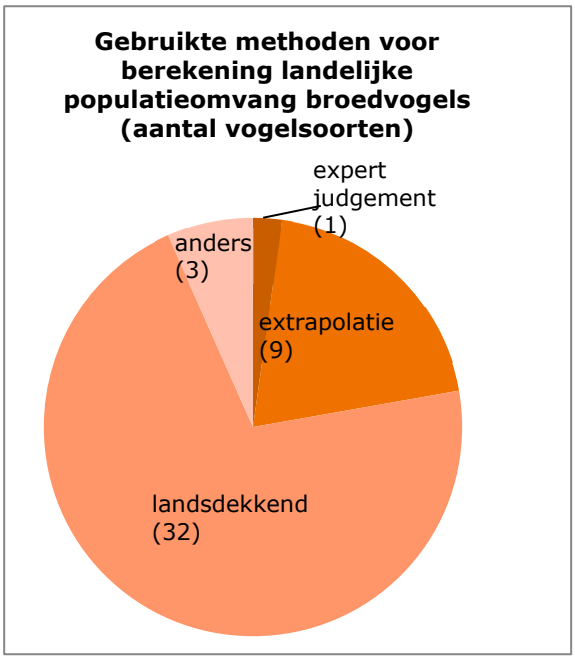
3 Resultaten

3.1 Actualisatie van de status en trend in de populatie-omvang van VR-soorten landelijk en per gebied

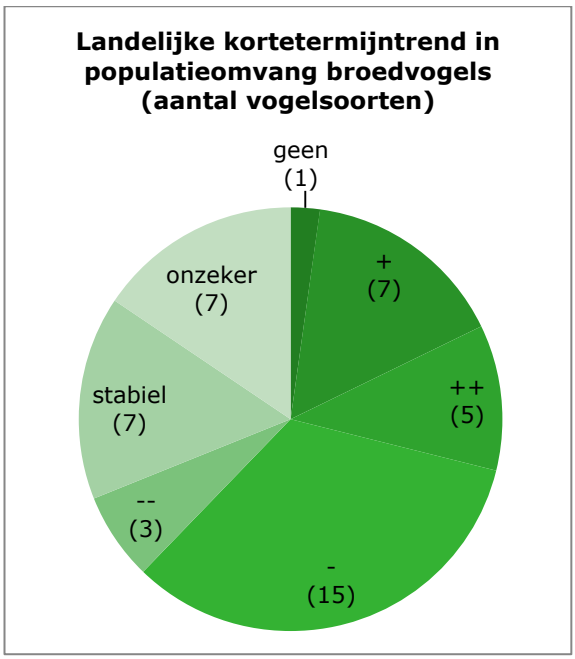
De geactualiseerde gegevens over status en trends van Vogelrichtlijnsoorten in Nederland en in Vogelrichtlijngebieden zijn opgenomen in Bijlage 1 t/m Bijlage 5. Hieronder worden de resultaten kort samengevat.

3.1.1 De geactualiseerde landelijke status en trends van broedvogels

Voor alle broedvogelsoorten de gemiddelde populatieomvang worden berekend. Voor het gros (n=32) zijn kwalitatief goede schattingen gemaakt op basis van landsdekkende tellingen. Voor 13 soorten moest gebruik worden gemaakt van alternatieve methoden, met name extrapolatie (Figuur 3). Deze schattingen zijn hierdoor kwalitatief minder goed. Met uitzondering van de Wespendief konden voor alle soorten trends worden berekend (Figuur 4). De resultaten hiervan zijn weergegeven in Figuur 4. Zie Foppen et al. (in prep.) voor een uitgebreidere beschouwing van de actuele beschermingsstatus van Natura 2000-broedvogelsoorten.

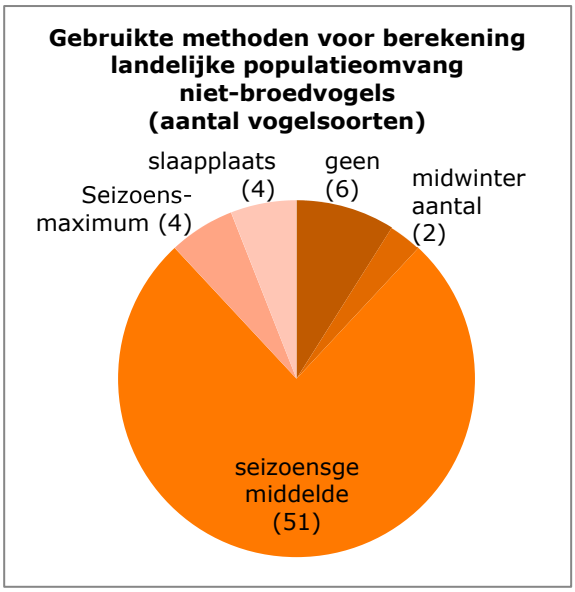
Figuur 3 *Gebruikte methoden voor berekening van de landelijke populatieomvang voor de broedvogels van de Vogelrichtlijn.*

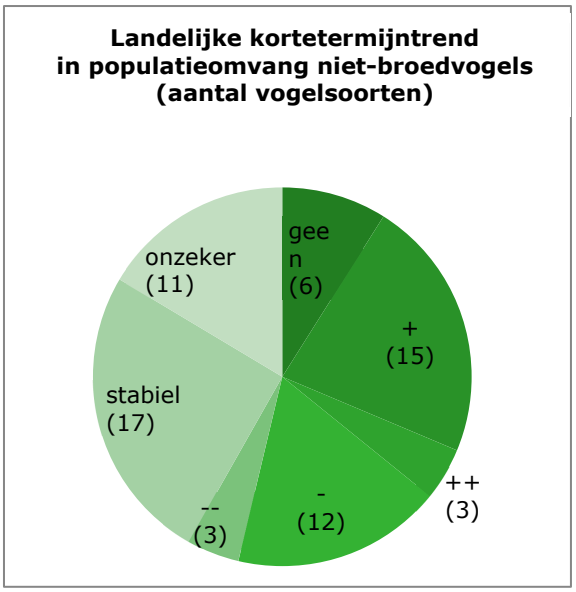
Figuur 4 *Landelijke kortetermijntrend (2004-2013) in populatieomvang voor de broedvogels van de Vogelrichtlijn. Voor definiëring van categorieën, zie paragraaf 2.1.3.*

3.1.2 De geactualiseerde landelijke status en trends van niet-broedvogels

Van de 67 soorten niet-broedvogels kon er voor 6 geen actuele populatieomvang worden berekend (Figuur 5). Voor de gebruikte methoden voor berekening van de landelijke populatieomvang van de overige soorten, zie Figuur 5. Ook de trend in populatieomvang kon voor 6 niet-broedvogelsoorten niet worden berekend (Figuur 6). De kortetermijntrend in populatieomvang voor de periode van 2003/2004 tot en met 2012/2013 is weergegeven in Figuur 6. Zie Foppen et al. (in prep.) voor een uitgebreidere beschouwing van de actuele beschermingsstatus van Natura 2000-broedvogelsoorten.

Figuur 5 *Gebruikte methoden voor berekening van de landelijke populatieomvang voor de niet-broedvogels van de Vogelrichtlijn.*

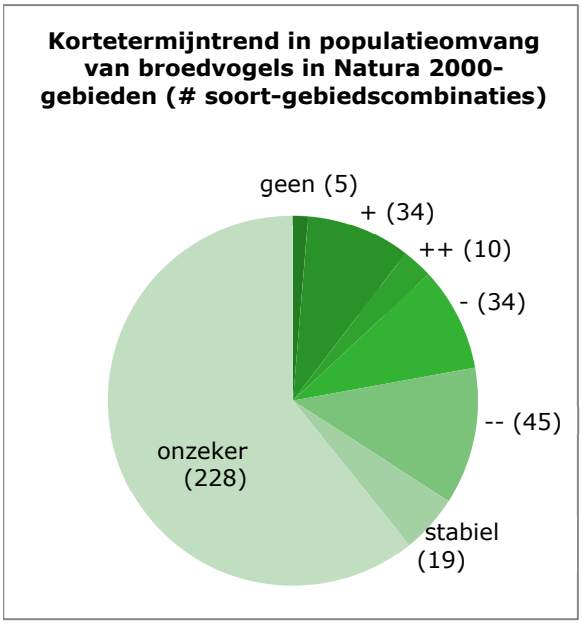
Figuur 6 *Landelijke kortetermijntrend (voor 03/04– 12/13) in populatieomvang voor de niet-broedvogels van de Vogelrichtlijn. Voor definiëring van categorieën, zie paragraaf 2.1.3.*

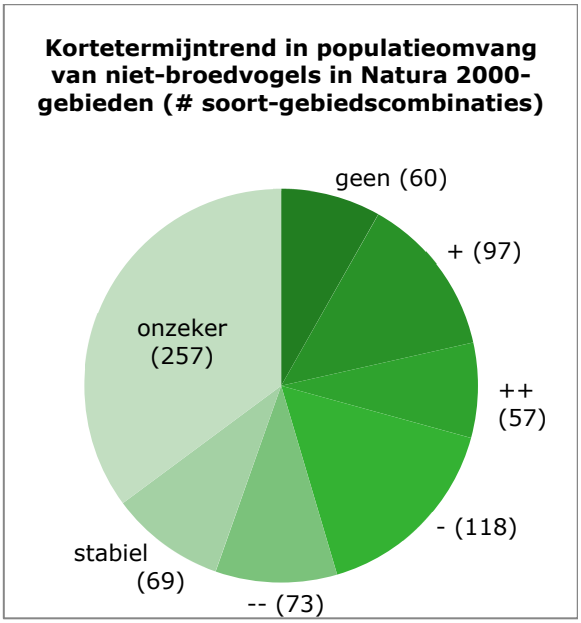
3.1.3 De geactualiseerde status en trends van broedvogels per VR-gebied

Voor de broedvogels zijn 375 soort-gebiedscombinaties geëvalueerd. Voor 7 hiervan kon geen populatieschatting worden berekend. Er zijn 306 soorten-gebiedsschattingen gemaakt op basis van gebiedstellingen, 3 soort-gebiedsschattingen op basis van literatuur en voor 59 soort-gebiedscombinaties moest een oude schatting worden geëxtrapoleerd op basis van trendgegevens, wat een kwalitatief minder goede gebiedsschatting oplevert. Voor de trends geldt dat in 5 gevallen geen trend kon worden berekend. Verder geldt voor een groot deel van de soort-gebiedscombinaties dat de kortetermijn-trendbeoordeling onzeker is, wat vooral een statistisch probleem is door de korte tijdreeks (Figuur 7).

3.1.4 De geactualiseerde status en trends van niet-broedvogels per VR-gebied

Voor de niet-broedvogels zijn 729 soort-gebiedscombinaties geëvalueerd. Voor 35 hiervan kon geen populatieschatting worden berekend. Voor 18 soort-gebiedscombinaties gelden dubbele doelen (foerageren en slapen). In 4 van die gevallen kon het slaapplaatsaantal niet worden berekend. Voor 60 soort-gebiedscombinaties kon geen kortetermijntrend worden berekend en voor 58 geen langetermijn-trend. Van de 17 soort-gebiedscombinaties waarvoor dubbele doelen geldt, kon voor 16 geen korte- en geen langetermijntrend voor de slaapplaatsfunctie worden berekend. Figuur 8 laat voor de korte- termijntrend het aantal soort-gebiedscombinaties per trendbeoordelingscategorie zien. Voor een relatief groot aantal soort-gebiedscombinaties blijkt de kortetermijntrend onzeker.

Figuur 7 *Kortetermijntrend (voor 2004–2013) in populatieomvang van de broedvogels in de Natura 2000-gebieden. Voor definiëring van categorieën, zie paragraaf 2.1.3.*

Figuur 8 *Kortetermijntrend (voor 03/04–12/13) in populatieomvang van de niet-broedvogels in de Natura 2000-gebieden. Voor definiëring van categorieën, zie paragraaf 2.1.3.*

3.2 Advies over actualisering landelijke Natura 2000-doelen

3.2.1 Selectie nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen

3.2.1.1 Habitattypen

Er is één nieuw habitattype bijgekomen sinds 2006, te weten Riffen van open zee (H1170). Het voorkomen van dit habitattype, dat voorheen niet voor Nederland op de Atlantische referentielijst stond, is nu onderkend. Voor dit type wordt het gebied Klaverbank aangewezen (Tabel 5).

Van een aantal habitattypen zijn tussen 2003 en 2015 de definities veranderd, hetgeen tot consequenties kan leiden voor de selectie en de beoordeling van het relatieve belang van de hiervoor aangewezen gebieden (zie Tabel 5).

Tabel 5 *Belangrijkste wijzigingen in definities van habitattypen tussen 2003 en 2015 en inschatting van de consequenties voor een eventuele nieuwe selectie van gebieden en het belang van gebieden.*

Nr.	Naam habitattype	Verandering definitie*	Consequenties
1170	Riffen van open zee	Nieuw type	Klaverbank recent als nieuw gebied aangemeld.
2160	Duindoornstruwelen	Definitie strikter	Waarschijnlijk geen
2310	Stuifzandheiden met struikhei	Definitie veranderd; mede gebaseerd op bodemtype	Waarschijnlijk wel
2330	Zandverstuivingen	Definitie veranderd; breder getrokken naar graslanden, minder open zand	Waarschijnlijk geen
3260	Beken en rivieren met waterplanten	Definitie verbreed	Mogelijk; relatief slechte gegevens voorhanden.
6120	Stroomdalgraslanden	Definitie verbreed	Waarschijnlijk geen
6230	Heischrale graslanden	Definitie zou mogelijk herzien moeten worden door veranderingen opvattingen in vegetatieoverzicht (in 2015 uitgewerkt)	Waarschijnlijk wel
6410	Blauwgraslanden	Definitie verbreed naar deel Veldrusschraalland	Waarschijnlijk geen
6430	Ruigten en zomen	Definitie veranderd; sterker gericht op bijzondere soorten	Waarschijnlijk geen
6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	Definitie verbreed (trosdravik-rompgemeenschap)	Waarschijnlijk geen
7110	Actieve hoogvenen	Definitie strikter	Waarschijnlijk geen
7140	Overgangs- en trilvenen	Definitie verbreed naar beekdal-overgangsveen	Waarschijnlijk wel. Bij een nieuwe selectie komt het gebied 'De Mieden' in Friesland in aanmerking voor selectie onder Natura 2000.
7220	Kalktufbronnen	Definitie iets veranderd	Waarschijnlijk geen; wel komen mogelijk meer gebieden in aanmerking.
7230	Kalkmoerassen	Definitie verbreed naar basenrijke tichelgaten	Waarschijnlijk geen
9120	Beuken-eikenbossen met hulst	Definitie ingeperkt tot oude bossen	Waarschijnlijk wel
9160	Eiken-haagbeukenbossen	Veel nieuwe gegevens beschikbaar gekomen	Waarschijnlijk wel. Subtype A relatief slecht afgedekt door Natura 2000; er komen nieuwe gebieden in aanmerking voor selectie onder Natura 2000 (o.a. IJzeren Bos).
9190	Oude eikenbossen	Definitie ingeperkt tot oude bossen	Waarschijnlijk wel. Er komen nieuwe gebieden in aanmerking voor selectie onder Natura 2000 (m.n. Utrechtse Heuvelrug).
91D0	Hoogveenbossen	Definitie veranderd doordat beste voorbeelden nu tot 7120 worden gerekend	Onduidelijk. Nog steeds relatief slechte gegevens voorhanden; bijdrage gebieden moet opnieuw worden bekeken.

* Volgens Janssen & Schaminée (2003, selectie) en Profielen anno 2015 (ministerie van EZ, 2014).

** Voor selectie en belang van gebieden.

Voor de meeste habitattypen heeft de gewijzigde definitie geen consequenties voor de geselecteerde gebieden van het Natura 2000-netwerk. Voor H6230 kan dat op dit moment nog niet ingeschat worden, omdat de herzieningen nog niet voorhanden zijn. Voor H7140 betekent de verbreding dat bij een nieuwe selectie het gebied 'De Mieden' in Friesland in aanmerking komt voor selectie onder Natura

2000, vanwege de uitzonderlijke kwaliteit van beekdal-trilveen. Voor het type 9160, dat relatief met een laag percentage wordt afgedekt door Natura 2000-gebieden, komen twee nieuwe gebieden in beeld: het IJzeren Bos in Limburg en Landgoed de Byvanck in Gelderland. Ook voor de bostypen 9120 en 9190 kan de herziening een nieuwe lijst van beste gebieden opleveren, waarbij met name de Utrechtse Heuvelrug in beeld komt.

Nieuwe habitattypen voor Nederland
Bij vergelijking van de Nederlandse interpretatie met die in omringende landen komt een aantal habitattypen naar voren dat eventueel ook in Nederland onderscheiden kan worden, deels op basis van nieuwe vegetatiekundige inzichten, deels om meer consistentie te krijgen met het buitenland. In de tekstboxen worden dit nader toegelicht.

Vloedmerkvegetaties
Habitattype H1210 is in de Europese handleiding gedefinieerd als een type van rolkeistranden (shingles), maar wordt in de praktijk door vrijwel alle landen ook toegepast op zandstranden. Nederland vormt hierbij een uitzondering en het verspreidingskaartje van dit habitattype laat dan ook een gat zien langs de Nederlandse kust. Op zandstrand is het type in ons land wijdverspreid, met name op de Waddeneilanden. Voor de bescherming van dit habitattype zijn reeds alle belangrijke gebieden aangewezen.

Habitattype H1220 is eveneens een type van rolkeistranden (shingles) maar [*i.t.t. de vorige*] komt niet voor op zandstranden. In Nederland worden begroeiingen van dit habitat (beschreven onder de associatie *Crambo-Atriplicetum glabriusculae* (De Jager & Weeda, 2000) echter zeer zeldzaam aangetroffen op schelpenstranden, een substraat dat overeenkomt met dat van rolkeistranden. Er zijn twee à drie locaties in Nederland waar sprake is van dit habitattype; deze liggen voor zover bekend alle binnen de grenzen van Natura 2000-gebieden. Het nieuw onderscheiden vegetatietype wordt in een revisie van de Vegetatie van Nederland (Schaminée et al., in prep.) overigens beschreven onder de naam *Crithmo-Crambetum maritimae*.

Midden-Europese Beukenbossen
Onder de habitattypen H9130 en H9150 wordt in België een deel van de bossen opgevat dat in Nederland tot habitattype H9160A wordt gerekend. Het habitattype H9130 betreft in deze opvatting *Carpinion*-bossen op neutrale bodems, het habitattype H9150 op kalkbodems. De Nederlandse interpretatie om alle *Carpinion*-bossen tot habitattype H9160 te rekenen, kan als onjuist worden opgevat door een zinsnede in de Europese handleiding die rept van "*Not to be confused with forests of Quercus robur arising from the management of beech-oak forests as coppice or coppice-with-standards on well drained soils*". Een deel van de Nederlandse H9160-bossen voldoet namelijk aan dit management-kenmerk. Aan de andere kant is het niet zeker dat deze beheerde bossen zich op den duur zullen ontwikkelen tot beukenbossen (typen H9130 en H9150). Het onderscheid maken tussen de drie verwante habitattypen wordt vereenvoudigd door het splitsen van het kwalificerende vegetatietype *Stellario-Carpinetum* in drie associaties, die elk voor een ander habitattype kwalificeren: *Carici-Carpinetum* (type H9150), *Primulo-Carpinetum* (type H9130) en *Stellario-Carpinetum* (type H9160). Deze indeling is eerder ook in Den Ouden et al. (2014) beschreven en wordt overgenomen bij de revisie van de Vegetatie van Nederland (Schaminée et al. in prep.).

Voor geen van deze habitattypen hoeven nieuwe gebieden te worden aangewezen. De typen H9130 en H9150 zijn nu reeds opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk, alleen onder de code H9160. De belangrijkste voorkomens van H1210 en H1220 zijn onderdeel van Natura 2000-gebieden in het kustgebied. Mogelijk moet hierbij wel soms de begrenzing net iets aangepast worden om deze locaties binnen het Natura 2000-netwerk te krijgen, maar dit is niet in detail uitgezocht.

3.2.1.2 HR-soorten

Er zijn vijf HR-soorten die sinds een aantal jaren weer in Nederland voorkomen: de otter (H1355), brede geelgerande waterroofkever (H1081), vermiljoenkever (H1086), mercuurwaterjuffer (H1044) en Bechsteins vleermuis (H1323). De otter en de brede geelgerande waterroofkever zijn naar aanleiding van de artikel 17-rapportage van 2013 op de Nederlandse referentielijst geplaatst. In paragraaf 3.3.1.2 wordt voor deze soorten aangegeven welke gebieden er in aanmerking komen voor aanwijzing en wordt een advies gegeven ten aanzien van de gebiedsdoelstellingen voor kwaliteit en omvang leefgebied en populatie. Er is geen advies uitgebracht voor de landelijke doelstellingen. Aangezien het criterium wordt gehanteerd dat de soort minimaal tien jaar in Nederland aanwezig moet zijn (zie paragraaf 2.2.1.2), is het nog te vroeg om voor vermiljoenkever, mercuurwaterjuffer en

Bechsteins vleermuis gebieden aan te wijzen. De mercuurwaterjuffer is pas in juni 2011 herontdekt bij Swalmen in Limburg (Vlinderstichting, 2012). In Duitsland en België komen populaties voor op minder dan 100 km van de Nederlandse grens (Vlinderstichting, 2012). Het betreft een Zuid-Europese soort. Voor informatie omtrent het voorkomen en de ecologie van de vermiljoenkever, zie Box 2.

Box 2 H1086 Vermiljoenkever

In Nederland voor het eerst aangetroffen op 11 januari 2012 in een natuurgebied bij Maarheeze (NB) (Teunissen & Vendrig, 2012). De soort staat in de bijlagen II en IV van de Habitatrichtlijn en is sinds 2012 opgenomen in de Flora- en faunawet en kent hiermee een strikte bescherming. De soort is gebonden aan vochtige, alluviale bossen langs beken en rivieren in het laagland (Habitattype *H91E0) tot gemengde bergbossen in het (sub)montane gebied (Colijn et al. 2015). Voldoende aanwezigheid van vers staand of liggend dood hout (populier, wilg, zomereik in laaglandbossen), dat de juiste omstandigheden biedt voor larven van de vermiljoenkever, lijkt de belangrijkste voorwaarde voor vestiging. De soort brengt het grootste deel van de levenscyclus door onder de schors van bomen. De vermiljoenkever is een zeldzame soort in Europa. Het zwaartepunt van het verspreidingsareaal ligt in Centraal-Europa. De populatie in Baden-Württemberg (D) is de dichtstbijzijnde bekende populatie ten opzichte van de Nederlandse vondst. De laatste jaren is een toename te constateren in het aantal meldingen aan de randen van het areaal. Op 23 maart 2013 werd een tweede plek in Nederland ontdekt, dit keer in Limburg in het Weerterbos (Colijn et al. 2015). De soort is daar vermoedelijk ten minste al twee tot drie jaar aanwezig. De vondsten in Nederland zijn allemaal gedaan in vochtige gebieden die recentelijk zijn vernat en als gevolg waarvan bomen zijn afgestorven.

De Bechsteins vleermuis is in ons land zeer zeldzaam. In 2009 is een voortplantingslocatie van de Bechsteins vleermuis herontdekt in Zuid-Limburg. Winterslapende dieren werden al langer aangetroffen op enkele plaatsen in Zuid-Limburg (o.a. Cannerberg, St. Pietersberg Noord/ENCI-groeve, Savelsbos), Overijssel en recentelijk ook in Gelderland (bij Nieuw-Milligen). Het Europees belang voor deze drie soorten is onbekend.

3.2.1.3 VR-soorten

Selectie soorten van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn
Van de 32 soorten-populaties die wel op Bijlage 1 staan, maar waarvoor geen gebieden zijn aangewezen in Nederland, blijven er na toetsing aan de criteria (zie paragraaf 2.2.1.3) 15 over (Tabel 6). Voor deze soorten/populaties is geanalyseerd of, en zo ja welke, gebieden in Nederland voor aanwijzing in aanmerking komen (paragraaf 3.3.1.3).

Tabel 6 *Overzicht van de soorten/populaties van Bijlage 1 van de Vogelrichtlijn die in Nederland voorkomen en waarvoor nog geen gebieden zijn aangewezen en de beoordeling of ze in 2009-2013 vaste verblijfplaatsen hadden, van wilde herkomst zijn en of er betrouwbare data zijn over het voorkomen. Soorten/populaties die niet aan alle drie criteria voldoen staan in lichtgrijs. Voldoet een criteria = 1; voldoet een criteria niet = 0. *wel nazaten van herintroductie.*

Soort	Status	Criteria 1 Vaste verblijfplaats / geconcentreerd voorkomen	Criteria 2 Wilde herkomst	Criteria 3 Beschikbaarheid aantalsinformatie op gebiedsniveau
Brandgans	broedvogel	1	1	1
Dwergmeeuw	broedvogel	1	1	1
Dwergstern	doortrekker	1	1	1
Griel	zomergast	0	1	1
Grote Stern	doortrekker	1	1	1
IJsduiker	wintergast	1	1	1
Kleine Vliegenvanger	doortrekker	0	1	0
Kleinst Waterhoen	broedvogel	1	1	1
Kraanvogel	broedvogel	1	1	1
Kwak	broedvogel	1	deels	1
Lachstern	doortrekker	1	1	1
Middelste Bonte Specht	broedvogel	1	1	1
Morinelplevier	doortrekker	0	1	1
Oehoe	broedvogel	1	1	1
Ooievaar	broedvogel	1	1	1
Ooievaar	doortrekker	0	1	0
Ortolaan	doortrekker	0	1	0
Rode Wouw	doortrekker	0	1	0
Roerdomp	wintergast	1	1	0
Roodhalsgans	wintergast	0	1	1
Roodpootvalk	doortrekker	0	1	0
Slechtvalk	broedvogel	1	1	1
Smelleken	doortrekker/wintergast	0	1	1
Steltkluut	broedvogel	0	1	1
Stormvogeltje	doortrekker	0	1	0
Visdief	doortrekker	1	1	1
Waterrietzanger	doortrekker	0	1	0
Witoogeend	jaargast	0	1	1
Witwangstern	doortrekker	0	1	1
Zeearend	broedvogel	1	1	1
Zwarte Ooievaar	doortrekker	0	1	1
Zwarte Wouw	doortrekker	0	1	0

Selectie van regelmatig voorkomende trekkende watervogels (niet Bijlage 1)

Van de 46 beoordeelde watervogelpopulaties komen er 12 mogelijk in aanmerking voor aanwijzing van VR-gebieden (11 niet-broedvogelsoorten (Tabel 7) en 1 broedvogelsoort (Tabel 8)).

Tabel 7 *Overzicht van niet-broedvogelsoorten die als trekkende watervogels (niet-Bijlage 1) in Nederland voorkomen en waarvoor nog geen gebieden zijn aangewezen en de beoordeling op vaste verblijfplaatsen, wilde herkomst en of er betrouwbare teldata zijn. Soorten-populaties in grijs voldoen niet aan een of meer van deze criteria. Voldoet een criteria = 1; voldoet een criteria niet = 0. Status D = doortrekker; Status W = wintergast.*

Soort	Status	Criteria 1 Vaste verblijfplaats / geconcentreerd voorkomen	Criteria 2 Wilde herkomst	Criteria 3 Beschikbaarheid aantalsinformatie op gebiedsniveau
Blauwe Reiger	D/W	0	1	1
Bokje	D/W	0	1	0
Bosruiter	D	0	1	1
Breedbekstrandloper	D	0	1	1
Drieteenmeeuw	W	0	1	1
Geelpootmeeuw	D/W	0	1	0
Gestreepte Strandloper	D	0	1	1
Grauwe Franjepoot	D	0	1	1
Grote Burgemeester	W	0	1	1
Grote Mantelmeeuw	D/W	1	1	1
Grote Zee-eend	D/W	1	1	1
Houtsnip	D/W	0	1	0
IJseend	W	1	1	1
Kleine Burgemeester	W	0	1	1
Kleine Mantelmeeuw	D/W	1	1	0
Kleine Strandloper	D	0	1	1
Koereiger	jaargast	0	1	1
Kokmeeuw	D/W	1	1	1
Kuifaalscholver	W	0	1	1
Oeverloper	D	0	1	1
Paarse Strandloper	D/W	1	1	1
Poelruiter	D	0	1	1
Regenwulp	D	1	1	1
Roodhalsfuut	D/W	0	1	1
Roodhalsgans	W	1	1	1
Rosse Franjepoot	D	0	1	1
Stormmeeuw	D/W	1	1	1
Temminck's Strandloper	D	0	1	1
Vorkstaartmeeuw	D	0	1	1
Waterhoen	D/W	0	1	1
Witgat	D	0	1	1
Witvleugelstern	D	1	1	1
Witwangstern	D	0	1	1
Zwarte Ibis	jaargast	0	1	1
Zilvermeeuw (ssp. argentatus)	W	1	1	1
Zomertaling	D	1	1	1

Tabel 8 *Overzicht van broedvogelsoorten die als trekkende watervogels (niet-Bijlage 1) in Nederland voorkomen en waarvoor nog geen gebieden zijn aangewezen en de beoordeling op vaste verblijfplaatsen, wilde herkomst en of er betrouwbare teldata zijn. Soorten-populaties in grijs voldoen niet aan een of meer van deze criteria. Voldoet een criteria = 1; voldoet een criteria niet = 0.*

Soort	Status	Criteria 1 Vaste verblijfplaats / geconcentreerd voorkomen	Criteria 2 Wilde herkomst	Criteria 3 Beschikbaarheid aantalsinformatie op gebiedsniveau
Blauwe Reiger	gedeeltelijk wegtrekkend	1	1	1
Bergeend	gedeeltelijk wegtrekkend	1	1	0
Grauwe Gans	gedeeltelijk wegtrekkend	0	1	0
Grutto	wegtrekkend	0	1	0
Kleine plevier	wegtrekkend	0	1	1
Kuifeend	gedeeltelijk wegtrekkend	0	1	0
Oeverloper	wegtrekkend	0	1	1
Slobeend	wegtrekkend	0	1	0
Tureluur	wegtrekkend	0	1	0

Selectie van overige trekvogels (niet Bijlage 1)

Van de 18 broedvogels die zijn getoetst aan de criteria komt alleen Buidelmees mogelijk in aanmerking voor aanwijzing aan bestaande Vogelrichtlijngebieden (Tabel 9). Van de 11 beoordeelde doortrek/winterpopulaties komen alleen die van Blauwe Kiekendief, Frater, Ruigpootbuizerd, Sneeuwgors, Strandleeuwerik en Velduil mogelijk in aanmerking voor aanwijzing aan bestaande Vogelrichtlijngebieden (Tabel 10).

Tabel 9 *Overzicht in Nederland broedende trekvogelsoorten, die naar verwachting op de Rode Lijst broedvogels komen op basis van actuele situatie en waarvoor nog geen SBZ's zijn aangewezen en inschatting of ze wel aan de criteria zouden voldoen.*

Soortnaam	Criteria 1 Vaste verblijfplaats / geconcentreerd voorkomen	Criteria 2 Wilde herkomst	Criteria 3 Beschikbaarheid aantalsinformatie op gebiedsniveau	Criteria 4 Komt relatief veel voor in bestaande VR-gebieden
Boerenzwaluw	0	1	0	0
Boomvalk	1	1	0	1
Buidelmees	1	1	1	1
Engelse Kwikstaart	1	1	0	0
Europese Kanarie	1	1	0	0
Gele Kwikstaart	0	1	0	0
Graspieper	0	1	0	0
Grauwe Vliegenvanger	0	1	0	0
Grote Lijster	0	1	0	0
Hop	0	1	1	0
Huiszwaluw	1	1	0	0
Koekoek	0	1	0	0
Kramsvogel	1	1	0	0
Nachtegaal	0	1	0	0
Spotvogel	0	1	0	0
Veldleeuwerik	0	1	0	0
Wielewaal	0	1	0	0
Zomertortel	0	1	0	0

Tabel 10 *Overzicht soorten/populaties die naar verwachting op de Rode Lijst doortrekkers overwinteraars komen en waarvoor nog geen Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen en inschatting of ze wel aan de criteria zouden voldoen. Status D = doortrekker; Status W = wintergast.*

Soortnaam	Status	Criteria 1 Vaste verblijfplaats / geconcentreerd voorkomen	Criteria 2 Wilde herkomst	Criteria 3 Beschikbaarheid aantalsinformatie op gebiedsniveau	Criteria 4 Komt relatief veel voor in bestaande VR-gebieden
Blauwe Kiekendief	D/W	1	1	1	1
Draaihals	D	0	1	0	0
Frater	W	1	1	1	1
Kleine Jager	D	0	1	0	0
Kneu	D/W	0	1	0	0
Ringmus	D/W	0	1	0	0
Rode Wouw	D	0	1	1	0
Ruigpootbuizerd	W	1	1	1	1
Sneeuwgors	D/W	1	1	1	1
Strandleeuwerik	D/W	1	1	1	1
Torenvalk	D/W	0	1	0	0
Veldleeuwerik	D/W	0	1	0	0
Velduil	D/W	1	1	1	1
Waterrietzanger	D	0	1	0	?
Watersnip	D/W	0	1	0	0

3.2.2 Bepaling belang Nederland voor de EU en voor de Atlantische regio

3.2.2.1 Habitattypen

Er zijn 40 (sub)typen waarvan het Europees belang is gecorrigeerd ten opzichte van het vorig Europees belang, zoals vermeld in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006). Voor 33 (sub)typen is het belang lager vastgesteld, voor 7 (sub)typen hoger (Tabel 11). De overige 36 (sub)typen zijn gelijk gebleven (zie hiervoor Bijlage 6).

Tabel 11 *Aanpassingen relatieve belang van NL binnen EU en de Atlantische regio (ATL) voor de habitattypen (met subtypen).*

Nr.	Naam (met subtypen)	Correctie t.o.v. vorig relatief belang EU[1]	Huidig relatief belang EU[2]	Vorig relatief belang EU[3]	Huidig relatief belang ATL[3]
1310A	Zilte pionierbegroeiingen(zeekraal)	-	**	***	***
1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	**	***	***
1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	+	**	*	***
2150	Duinheiden met struikhei	+	***	*	***
2170	Kruipwilgstruwelen	+	***	**	***
2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	+	***	**	***
2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	-	**	***	***
2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	**	***	***
2190D	Vochtige duinvalleien (hogemoerasplanten)	+	**	*	***
2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	+	***	**	***
3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	*	**	*
3130	Zwakgebufferde vennen	-	**	***	**
3140	Kranswierwateren	-	**	***	***
3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	**	***	**
3160	Zure vennen	-	*	**	***
3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	*	**	*
3270	Slikkige rivieroevers	-	*	**	*
4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	**	***	**
5130	Jeneverbesstruwelen	-	*	**	*
6120	Stroomdalgraslanden	-	**	***	***
6130	Zinkweiden	-	*	**	*
6210	Kalkgraslanden	-	*	***	*
6230	Heischrale graslanden	-	**	***	***
6410	Blauwgraslanden	-	*	***	**
6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	**	*	**
6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	*	***	*
6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	-	**	***	**
7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	-	*	***	**
7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	-	**	***	**
7120	Herstellende hoogvenen	-	**	***	**
7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	**	***	**
7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	**	***	**
7230	Kalkmoerassen	-	*	**	*
9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	-	*	**	**
9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)	-	*	**	**
9190	Oude eikenbossen	-	**	***	**
91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	**	***	**
91E0B	Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	-	**	***	**
91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	*	**	**
91F0	Droge hardhoutooibossen	-	*	**	**

[1] - afname;
+ toename.

[2] Score relatief belang EU doelendocument:
*** zeer groot (>4%);
** groot (0.5 - 4%);
* aanzienlijk (<0.5%).
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar

[3] Score huidig relatief belang EU en ATL:
*** zeer groot (>10%);
** groot (1,5 - 10%);
* aanzienlijk (<1.5%).
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar

De wijzigingen zijn het gevolg van een andere werkwijze, waarbij de gegevens nu veel beter onderbouwd zijn met data uit de HD Artikel 17-rapportage. In het doelendocument waren nog geen harde gegevens voorhanden en was het Europees belang uitsluitend gebaseerd op een expertoordeel. Aangezien de Artikel 17-rapportage op verschillende schaalniveaus worden aangeleverd, is het relatieve belang voor de hele EU27 uitgevoerd (het 28e land Kroatië had nog niet gerapporteerd) en op de schaal van de Atlantische Regio, waar Nederland geheel binnen ligt. Op dit laatste schaalniveau wordt binnen Europa de Staat van Instandhouding geëvalueerd.

3.2.2.2 HR-soorten

Het Europees belang zoals gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage (2006) is van 21 soorten gecorrigeerd. Voor 13 soorten is het belang naar beneden bijgesteld, voor 8 soorten naar boven (Tabel 12). Voor de otter en de brede geelgerande waterroofkever is voor het eerst het relatieve belang bepaald. Voor de overige 14 soorten is het relatieve belang gelijk gebleven (zie hiervoor Bijlage 7).

Tabel 12 *Aanpassingen relatieve belang van NL binnen de EU en de Atlantisch regio voor de Habitatrichtlijnsoorten Annex II (inclusief de brede geelgerande waterroofkever en de otter).*

Code	Soort	Correctie t.o.v. vorig relatief belang EU[1]	Huidig relatief belang EU[2]	Vorig relatief belang EU[2]	Huidig relatief belang ATL[3]
H1014	Nauwe korfslak	-	*	***	***
H1060	Grote vuurvlinder	-	*	***	***
H1061	Donker pimpernelblauwtje	-	*	**	*
H1081	Brede geelgerande waterroofkever	0	*	N/A	***
H1095	Zeeprik	+	***	*	**
H1099	Rivierprik	+	***	**	**
H1102	Elft	0	N/A	*	N/A
H1103	Fint	+	***	*	**
H1106	Zalm	+	***	*	**
H1134	Bittervoorn	-	**	***	**
H1145	Grote modderkruiper	-	*	***	**
H1149	Kleine modderkruiper	-	**	***	***
H1163	Rivierdonderpad	-	*	**	*
H1166	Kamsalamander	-	*	**	*
H1318	Meervleermuis	-	*	***	**
H1337	Bever	+	**	*	***
H1351	Bruinvis	+	***	*	**
H1355	Otter	0	*	N/A	*
H1364	Grijze zeehond	+	***	**	**
H1365	Gewone zeehond	+	***	**	**
H1387	Tonghaarmuts	-	*	***	***
H1614	Kruipend moerasscherm	-	**	***	**
H1903	Groenknolorchis	-	**	***	***
H4056	Platte schijfhoren	-	**	***	**

[1] - afname;
+ toename;
0 onvoldoende informatie.

[2] Score relatief belang EU:
*** zeer groot relatief belang (>4%);
** groot relatief belang (0.5 - 4%);
* aanzienlijk relatief belang (<0.5%).
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar

[3] Score Relatief belang ATL:
*** zeer groot relatief belang (>10%);
** groot relatief belang (2.5-10%);
* aanzienlijk relatief belang (<2.5%).
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar

3.2.2.3 VR-soorten

Voor de ontwikkeling van het relatief belang van de Nederlandse populaties voor de Europese Unie van broed- en niet-broedvogels, zie Schmidt et al. (in prep).

Tabel 13 *Het belang van VR-gebieden voor de Nederlandse broedpopulaties en het belang van de Nederlandse broedpopulaties voor de Europese Unie, voor de broedvogelsoorten waarvoor in Nederland landelijke doelen zijn gesteld.*

N2000 code	Soortnaam	Relatief belang EU (score)[1] 2009 - 2013	Relatief belang EU (%) 2009 - 2013	Relatief belang VR-gebieden (%)
A004	Dodaars	**	1.8	14
A008	Geoorde Fuut	**	3.2	61
A017	Aalscholver	**	9.3	84
A021	Roerdomp	**	2.0	64
A022	Woudaap	*	0.1	55
A026	Kleine Zilverreiger	*	0.1	91
A027	Grote Zilverreiger	**	2.6	98
A029	Purperreiger	**	5.4	87
A034	Lepelaar	***	31.8	96
A063	Eider	**	1.9	99
A072	Wespendief	*	0.0	5-10
A081	Bruine Kiekendief	**	2.3	60
A082	Blauwe Kiekendief	*	0.2	83
A084	Grauwe Kiekendief	*	0.3	6
A107	Korhoen	*	0.0	100
A119	Porseleinhoen	**	1.3	72
A122	Kwartelkoning	*	0.1	51
A132	Kluut	**	9.3	71
A137	Bontbekplevier	*	0.4	66
A138	Strandplevier	**	1.4	95
A151	Kemphaan	Berekening niet mogelijk	-	49
A153	Watersnip	*	0.2	13
A176	Zwartkopmeeuw	**	12.7	92
A183	Kleine Mantelmeeuw	***	32.8	56
A191	Grote Stern	***	29.8	99
A193	Visdief	**	10.8	72
A194	Noordse Stern	*	0.6	94
A195	Dwergstern	**	4.6	81
A197	Zwarte Stern	**	9.0	52
A222	Velduil	*	0.4	92
A224	Nachtzwaluw	**	1.2	68
A229	IJsvogel	*	0.4	29
A233	Draaihals	*	0.0	50
A236	Zwarte Specht	*	0.3	21
A246	Boomleeuwerik	*	0.2	32
A249	Oeverzwaluw	**	1.5	18
A255	Duinpieper	*	0.0	0
A272	Blauwborst	**	5.1	22
A275	Paapje	*	0.0	56
A276	Roodborsttapuit	*	0.2	12
A277	Tapuit	*	0.0	65
A292	Snor	**	1.1	59
A295	Rietzanger	**	1.5	33
A298	Grote Karekiet	*	0.0	79
A338	Grauwe Klauwier	*	0.0	41

[1] *** zeer groot relatief belang (>15%);
** groot relatief belang (1-15%);
* aanzienlijk relatief belang (<1%).

Tabel 14 *Het belang van Nederland voor de Flyway-populatie van niet-broedvogelsoorten waarvoor landelijke doelen zijn vastgesteld.*

N2000 code	Soortnaam	Populatieaandeel NL in Flyway (score)[1]	Populatieaandeel NL in Flyway (%)
A001	Roodkeelduiker	**	2.0
A002	Parelduiker	*	0.1
A004	Dodaars	**	1.1
A005	Fuut	**	4.8
A007	Kuifduiker	**	1.1
A008	Geoorde fuut	**	1.9
A017	Aalscholver	**	7.8
A026	Kleine zilverreiger	*	0.4
A027	Grote zilverreiger	**	9.2
A034	Lepelaar	***	40.1
A037	Kleine zwaan	***	46.8
A038	Wilde zwaan	**	4.2
A039	Taigarietgans	*	0.1
A039	Toendrarietgans	***	45.2
A040	Kleine rietgans	***	29.5
A041	Kolgans	***	90.0
A042	Dwerggans	***	80.0
A043	Grauwe gans	***	52.0
A045	Brandgans	***	76.1
A046	Rotgans	***	41.7
A048	Bergeend	***	52.0
A050	Smient	***	58.5
A051	Krakeend	***	80.9
A052	Wintertaling	***	18.4
A053	Wilde eend	**	12.6
A054	Pijlstaart	***	37.9
A056	Slobeend	***	49.7
A058	Krooneend	*	0.9
A059	Tafeleend	***	19.5
A061	Kuifeend	***	23.1
A062	Toppereend	***	34.8
A063	Eidereend	**	7.9
A065	Zwarte zee-eend	**	3.2
A067	Brilduiker	*	0.9
A068	Nonnetje	***	15.7
A069	Middelste zaagbek	**	10.3
A070	Grote zaagbek	**	5.6
A075	Zeearend	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
A094	Visarend	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
A103	Slechtvalk	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar
A125	Meerkoet	***	24.5
A127	Kraanvogel	*	0.4
A130	Scholekster	***	20.9
A132	Kluut	***	18.2
A137	Bontbekplevier	**	6.4
A138	Strandplevier	*	0.3
A140	Goudplevier	***	18.9
A141	Zilverplevier	***	35.3
A142	Kievit	**	8.8
A143	Kanoetstrandloper	***	25.7
A144	Drieteenstrandloper	**	10.6
A147	Krombekstrandloper	*	0.8
A149	Bonte strandloper	***	30.5
A151	Kemphaan	*	0.2
A156	Grutto	***	30.5

N2000 code	Soortnaam	Populatieaandeel NL in Flyway (score)[1]	Populatieaandeel NL in Flyway (%)
A157	Rosse grutto	***	32.3
A160	Wulp	***	23.6
A161	Zwarte ruiter	**	3.5
A162	Tureluur	***	19.0
A164	Groenpootruiter	**	2.9
A169	Steenloper	**	4.0
A177	Dwergmeeuw	***	25.0
A190	Reuzenstern	**	1.8
A197	Zwarte stern	**	4.6
A199	Zeekoet	geen gegevens beschikbaar	geen gegevens beschikbaar

Tabel 15 *Het belang van de Vogelrichtlijngebieden voor de Nederlandse populatie niet-broedvogels. Beoordeeld voor de soorten waarvoor landelijke doelen zijn vastgesteld.= zelfde, > groter, < lager tijdens slapen.*

N2000 code	Soortnaam	Populatieaandeel VR-gebieden in NL tijdens foerageren (%)	Populatieaandeel VR-gebieden in NL tijdens slapen (t.o.v. foerageren)
A001	Roodkeelduiker	50	=
A002	Parelduiker	50	=
A004	Dodaars	24	=
A005	Fuut	41	=
A007	Kuifduiker	88	=
A008	Geoorde fuut	96	=
A017	Aalscholver	67	>
A026	Kleine zilverreiger	58	=
A027	Grote zilverreiger	25	>
A034	Lepelaar	81	=
A037	Kleine zwaan	34	>
A038	Wilde zwaan	18	>
A039	Taigarietgans	7	>
A039	Toendrarietgans	9	>
A040	Kleine rietgans	1	>
A041	Kolgans	23	>
A042	Dwerggans	87	>
A043	Grauwe gans	35	>
A045	Brandgans	42	>
A046	Rotgans	96	=
A048	Bergeend	95	=
A050	Smient	≤	45
A051	Krakeend	40	=
A052	Wintertaling	59	=
A053	Wilde eend	≤	25
A054	Pijlstaart	91	=
A056	Slobeend	49	=
A058	Krooneend	44	=
A059	Tafeleend	66	=
A061	Kuifeend	55	=
A062	Toppereend	100	=
A063	Eidereend	100	=
A065	Zwarte zee-eend	100	=
A067	Brilduiker	83	=
A068	Nonnetje	66	=
A069	Middelste zaagbek	95	=
A070	Grote zaagbek	78	=

N2000 code	Soortnaam	Populatieaandeel VR-gebieden in NL tijdens foerageren (%)	Populatieaandeel VR-gebieden in NL tijdens slapen (t.o.v. foerageren)
A075	Zeearend	80	=
A094	Visarend	60	=
A103	Slechtvalk	45	=
A125	Meerkoet	30	=
A127	Kraanvogel	≤	70
A130	Scholekster	92	<
A132	Kluut	96	=
A137	Bontbekplevier	95	=
A138	Strandplevier	100	=
A140	Goudplevier	43	=
A141	Zilverplevier	100	=
A142	Kievit	24	=
A143	Kanoetstrandloper	100	=
A144	Drieteenstrandloper	90	=
A147	Krombekstrandloper	100	=
A149	Bonte strandloper	100	=
A151	Kemphaan	≤	90
A156	Grutto	50	>
A157	Rosse grutto	100	<
A160	Wulp	81	<
A161	Zwarte ruiter	95	=
A162	Tureluur	93	<
A164	Groenpootruiter	98	=
A169	Steenloper	94	=
A177	Dwergmeeuw	40	=
A190	Reuzenstern	=	100
A197	Zwarte stern	=	100
A199	Zeekoet	20	=

3.2.3 Belang van niet-Vogelrichtlijngebieden voor aanwijssoorten

Van de 112 soorten-populaties is van 102 de relatieve populatiegrootte buiten Vogelrichtlijngebieden bekend. Van 45 soorten-populaties is het belang van niet-Vogelrichtlijngebieden groter dan 40% (Tabel 16). Voor nog eens vijf soorten-populaties is het belang van niet-Vogelrichtlijngebieden tussen de 20-40% en werd bovendien het aantalsdoel niet gehaald in 2009-2013. Deze soorten zullen in de volgende paragraaf nader worden toegelicht.

Tabel 16 *Overzicht van vogelsoorten waar een Natura 2000-doel voor is gesteld en waarvan een belangrijk deel van de nationale populatie buiten Vogelrichtlijngebieden voorkomt. Brv/nbrv: broedvogel/ niet-broedvogel. % buiten VR: aandeel populatieomvang buiten Vogelrichtlijngebieden (2009-2013).*

Soortnaam	brv/ nbvr	%buiten VR	Populatie 09-13	Landelijk doel	Eenheid populatieomvang	%doel	Type selectie
Dodaars	brv	86	2100	2000	paar	1,1	>40% buiten VR
Roerdomp	brv	36	290	400	paar	0,7	20-40% buiten VR + beneden doel
Woudaap	brv	45	40	200	paar	0,2	>40% buiten VR
Wespendief	brv	92	500-1000	400	paar	0,0	>40% buiten VR
Grauwe Kiekendief	brv	94	51	60	paar	0,9	>40% buiten VR
Porseleinhoen	brv	28	220	400	paar	0,6	20-40% buiten VR + beneden doel
Kwartelkoning	brv	49	160	400	paar	0,4	>40% buiten VR
Kluut	brv	29	5200	8000	paar	0,7	20-40% buiten VR + beneden doel
Kemphaan	brv	51	38	1000	territoria	0,0	>40% buiten VR
Watersnip	brv	87	1100	2400	paar	0,5	>40% buiten VR
Kleine Mantelmeeuw	brv	44	103000	43000	paar	2,4	>40% buiten VR
Zwarte Stern	brv	48	1400	2000	paar	0,7	>40% buiten VR
IJsvogel	brv	71	380	200	paar	1,9	>40% buiten VR
Draaihals	brv	50	40	200	paar	0,2	>40% buiten VR
Zwarte Specht	brv	79	1100	800	paar	1,4	>40% buiten VR
Boomleeuwerik	brv	68	5400	5000	paar	1,1	>40% buiten VR
Oeverzwaluw	brv	82	27700	20000	paar	1,4	>40% buiten VR
Blauwborst	brv	78	16300	6500	paar	2,5	>40% buiten VR
Paapje	brv	44	360	700	paar	0,5	>40% buiten VR
Roodborsttapuit	brv	88	15000	6000	paar	2,5	>40% buiten VR
Tapuit	brv	45	270	1000	paar	0,3	>40% buiten VR
Snor	brv	41	2200	2000	paar	1,1	>40% buiten VR
Rietzanger	brv	67	32700	20000	paar	1,6	>40% buiten VR
Grote Karekiet	brv	21	170	500	paar	0,3	20-40% buiten VR + beneden doel
Grauwe Klauwier	brv	59	390	250	paar	1,6	>40% buiten VR
Dodaars	nbrv	76	1000	560	seizoensgemiddelde	1,8	>40% buiten VR
Fuut	nbrv	59	8800	10900	seizoensgemiddelde	0,8	>40% buiten VR
Kleine zilverreiger	nbrv	42	170	140	seizoensgemiddelde	1,2	>40% buiten VR
Grote zilverreiger	nbrv	75	700	80	seizoensgemiddelde	8,8	>40% buiten VR
Kleine zwaan	nbrv	66*	2500	4820	seizoensgemiddelde	0,5	>40% buiten VR
Wilde zwaan	nbrv	82*	670	360	seizoensgemiddelde	1,9	>40% buiten VR
Taigarietgans	nbrv	93*	21	650	seizoensgemiddelde	0,0	>40% buiten VR
Toendrarietgans	nbrv	91*	54400	34100	seizoensgemiddelde	1,6	>40% buiten VR
Kleine rietgans	nbrv	99*	6200	8000	seizoensgemiddelde	0,8	>40% buiten VR
Kolgans	nbrv	77*	306000	218300	seizoensgemiddelde	1,4	>40% buiten VR
Grauwe gans	nbrv	65*	198000	86300	seizoensgemiddelde	2,3	>40% buiten VR
Brandgans	nbrv	58*	282000	140900	seizoensgemiddelde	2,0	>40% buiten VR
Smient	nbrv	55	193000	258200	seizoensgemiddelde	0,7	>40% buiten VR
Krakeend	nbrv	60	20800	10200	seizoensgemiddelde	2,0	>40% buiten VR
Wintertaling	nbrv	41	24200	21000	seizoensgemiddelde	1,2	>40% buiten VR
Wilde eend	nbrv	75	87500	128000	seizoensgemiddelde	0,7	>40% buiten VR
Slobeend	nbrv	51	7600	5750	seizoensgemiddelde	1,3	>40% buiten VR
Krooneend	nbrv	56	110	40	seizoensgemiddelde	2,8	>40% buiten VR
Tafeleend	nbrv	34	16600	20900	seizoensgemiddelde	0,8	20-40% buiten VR + beneden doel
Kuifeend	nbrv	45	71400	75700	seizoensgemiddelde	0,9	>40% buiten VR
Slechtvalk	nbrv	55	428	180	seizoensmaximum	2,4	>40% buiten VR
Meerkoet	nbrv	70	87900	89700	seizoensgemiddelde	1,0	>40% buiten VR
Goudplevier	nbrv	57	27300	32300	seizoensgemiddelde	0,8	>40% buiten VR
Kievit	nbrv	76	62300	75500	seizoensgemiddelde	0,8	>40% buiten VR
Grutto	nbrv	50	3400	6000	seizoensgemiddelde	0,6	>40% buiten VR

* Betreft het aandeel van de populatie buiten Vogelrichtlijngebieden op basis van de foerageerverspreiding.

3.2.3.1 Bespreking belangrijke gebieden buiten de Vogelrichtlijngebieden per soort

3.2.3.1.1 Broedvogels

Blauwborst
78% van de broedpopulatie van de Blauwborst komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 6500 paar werd in 2009-2013 (16.300 paar) ruimschoots gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. De Blauwborst heeft zich de afgelopen decennia verspreid over grote delen van Nederland, waar waterrijke gebieden te vinden zijn. Grote gaten in de verspreiding zijn alleen te vinden op de Veluwe, het oosten van Gelderland en Overijssel en Zuid-Limburg. Regio's exclusief Vogelrichtlijngebieden, waar belangrijk aantallen (weliswaar enigszins gefragmenteerd over verschillende natuurgebieden) voorkomen, zijn: zuidelijk Flevoland inclusief Harderbroek, Zeeuws-Vlaanderen (exclusief Saeftinge) en West_Brabant (Mark e.o., Dinteloord-Breda).

Bontbekplevier
34% van de broedpopulatie van de Bontbekplevier komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 400 paar werd in 2009-2013 (410 paar) gehaald. Buiten de Vogelrichtlijngebieden komt de soort tamelijk verspreid, in lage aantallen voor. Behalve in wetlands broedt de soort ook wel op akkers in de buurt van wetlands. Er zijn geen concentraties aan te wijzen.

Boomleeuwerik
68% van de Nederlandse broedpopulatie van de Boomleeuwerik komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 5000 paar werd in 2009-2013 (5400 paar) gehaald. De soort komt voor op de zandgronden met concentraties op heidevelden/stuifzanden, maar ook in bosgebieden op kapvlaktes en plaatselijk in cultuurland. Er bestaat op gebiedsniveau geen landsdekkend beeld van de talrijkheid van de soort in Nederland momenteel. Zonder gebiedsdekkende aantallen te kunnen noemen, is het zeker dat buiten de Vogelrichtlijngebieden de Utrechtse Heuvelrug een belangrijk gebied is voor deze soort (>50 paar). Voorts vormen de oostelijke provincies een belangrijke regio voor deze soort en zijn er mogelijk nog enkele concentraties te vinden in gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Dodaars
Van de broedpopulatie van de Dodaars (2100 paar) komt slechts 14% voor in Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke aantalsdoel van 2000 paar wordt gehaald door de grote bijdrage van de niet-Natura 2000-gebieden. De Dodaars broedt verspreid over Nederland in meestal vrij natuurlijke typen stilstaand water. De grootste dichtheden worden doorgaans bereikt op vennen en duinplassen. Er bestaat momenteel geen recent landsdekkend ruimtelijk beeld van de talrijkheid van de soort. Gebieden waarvan op basis van de Atlasverspreiding, modelkaarten wordt ingeschat dat ze belangrijk kunnen zijn voor deze soort en welke geen Vogelrichtlijngebied zijn, zijn het Harderbroek Fl, Overasselstsche en Hatertse Vennen (Gl), Meijendel ZH, Visvijvers Valkenswaard NB, Mispeleindsche en Neterselsche Heide en Landschotse Heide NB.

Draaihals
50% van de Nederlandse broedpopulatie Draaihalzen komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke broedpopulatie voor 2009-2013 wordt geschat op 40 paar, wat ruimschoots onder het landelijke doel van 200 paar is. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er geen belangrijke gebieden voor de soort bekend; de soort komt verspreid voor over het oosten van het land in zeer kleine aantallen. Daarbij moet opgemerkt worden dat de soort niet volledig is onderzocht.

Duinpieper
Uitgestorven als broedvogel in Nederland.

Geoorde Fuut
Van de Geoorde Fuut komt 39% van de Nederlandse broedpopulatie voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De soort haalt momenteel niet het landelijke aantalsdoel. Buiten het netwerk van Vogelrichtlijngebieden zijn er momenteel drie belangrijke gebieden voor de soort: de Cartierheide in Noord-Brabant, en in het duingebied Meijendel en de Kennemerduinen (Tabel 17). Daarbuiten komt de soort verspreid over het land voor als broedvogel in waterrijke gebieden in zeer kleine aantallen.

Tabel 17 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Geoorde Fuut.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Cartierheide	15	4	4,3	3,5
Meijendel en Berkheide	5,4	5	4,3	1,3
Kennemer Duinen	5	4	4,3	1,2

Grauwe Kiekendief
Vrijwel de gehele broedpopulatie van de Grauwe Kiekendief komt buiten Vogelrichtlijngebieden voor (94%). In 2009-2013 omvatte de landelijke populatie 51 paar, wat net onder het landelijke aantalsdoel van 60 paar is. Het voorkomen is geconcentreerd in grootschalige akkerbouwgebieden in Noordoost-Groningen (Oldambt, Polder Westerwolde) en in wat mindere mate in Zuidelijk Flevoland. Echter, aantalsinformatie op gebiedsniveau is niet beschikbaar.

Grauwe Klauwier
59% van de broedpopulatie Grauwe Klauwieren broedt buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 250 paar werd in 2009-2013 ruimschoots gehaald (390 paar). Hiervoor is wel de bijdrage vanuit de niet-Vogelrichtlijngebieden nodig. Er zijn buiten de Vogelrichtlijngebieden 9 belangrijke gebieden voor deze soort aan te wijzen (Tabel 18).

Tabel 18 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Grauwe Klauwier.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Drentsche Aa	34,6	5	3,9	8,9
Zuid-Limburg	27,75	4	3,9	7,1
Westerwolde	14,6	5	3,9	3,7
Eener- en Tempelstukken	7,8	5	3,9	2,0
Oude Vaart Havelte	7,8	5	3,9	2,0
Vledder & Wapserveense Aa	7,4	5	3,9	1,9
Havelte-Oost	6,4	5	3,9	1,6
Zuidoost-Achterhoek	5,6	5	3,9	1,4
Elperstroomgebied	5	4	3,9	1,3

Grote Karekiet
21% van de broedpopulatie Grote Karekieten komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. De aantallen in 2009-2013 (170 paar) zaten ver onder het landelijke doel van 500 paar. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er geen belangrijke broedgebieden voor deze soort in Nederland.

Kemphaan
51% van de broedpopulatie van de Kemphaan komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke populatie omvatte in 2009-2013 slechts 38 paar (eigenlijk uitgedrukt in aantal hennen), wat slechts fractie is van het aantalsdoel van 1000 paar. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn twee "concentraties" aan te wijzen: in de Noordpolder in het Eemland in Utrecht en in de Alkmaardermeer in Noord-Holland (Tabel 19). Verspreid over het land, vooral in het noorden, worden de laatste jaren nog wel enkele territoria Kemphanen waargenomen. Gezien het huidige lage populatieniveau is het relatieve belang dan al gauw groot te noemen.

Tabel 19 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kemphaan.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Noordpolder, Eemland (Eemnes)	8,5	2	0,38	22,4
Alkmaardermeer e.o.	4	3	0,38	10,5

Kleine Mantelmeeuw

54% van de broedpopulatie van de Kleine Mantelmeeuw komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De Nederlandse broedpopulatie (103.000 paar) overschrijdt het aantalsdoel van 43.000 paar ruimschoots, zelfs binnen het netwerk van Vogelrichtlijngebieden. Veel grote kolonies buiten de Natura 2000-gebieden liggen op industrie-/bedrijvencomplexen en haventerreinen, vaak vlakbij Vogelrichtlijngebieden (Rotterdamse en Vlissingse havengebied en de Moerdijk) en ook bij IJmuiden

Kluut

Van de Kluut komt 29% van de broedpopulatie voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke broedpopulatie omvatte 5200 paar in 2009-2013, wat ruim onder het landelijke aantalsdoel van 8000 paar is. Buiten de Vogelrichtlijngebieden is er één gebied belangrijk voor de soort: oostelijk Zeeuws-Vlaanderen, exclusief het Verdronken Land van Saeftinge (Tabel 20). Verspreid over het land komt de soort in kleiner aantallen voor in wetlands.

Tabel 20 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kluut.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Oostelijk Zeeuws Vlaanderen (excl. Saeftinge)	62,4	5	52,0	1,2

Kwartelkoning

49% van de Kwartelkoningen komt voor buiten Natura 2000-gebieden. Het landelijke doel van 400 paar werd in 2009-2013 (160 paar) bij lange na niet gehaald. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn 7 gebieden, alle gelegen in Groningen en Drenthe, belangrijk voor deze soort (Tabel 21). Daarbuiten komt de soort onregelmatig voor op andere locaties met hooilanden verspreid over het land.

Tabel 21 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kwartelkoning.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Oldambt	15,6	5	1,6	9,8
Drentsche Aa	12,2	5	1,6	7,6
Onlanden e.o. excl Leekstermeergebied (Groningen)	4,4	5	1,6	2,8
Polder Oude Riet (Leek)	4,2	5	1,6	2,6
Westerwolde	3,4	5	1,6	2,1
Hunzedal e.o	3,4	5	1,6	2,1
Exloosche landen e.o.	2,8	5	1,6	1,8

Oeverzwaluw
82% van de broedpopulatie van de Oeverzwaluw komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 20.000 paar werd gehaald in 2009-2013 (27.700 paar). Hiervoor was dus de bijdrage vanuit niet-Vogelrichtlijngebieden nodig. Buiten de Vogelrichtlijngebieden broedt de soort vooral in kunstmatige nestlocaties, zoals afgravingen, bouw-/industrieterreinen, verspreid over het land.

Paapje
44% van de broedpopulatie van het Paapje komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 700 paar werd in 2009-2013 (360 paar) niet gehaald. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn 5 belangrijke gebieden voor deze soort, alle gelegen in Drenthe, dat samen met Groningen het grootste deel van de landelijke broedpopulatie Paapjes herbergt (Tabel 22).

Tabel 22 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor het Paapje.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Onlanden / Peizermaden / Weeringsbroek e.o.	31	1	3,6	8,6
Vledder & Wapserveense Aa	15,2	5	3,6	4,2
Eener- en Tempelstukken	14,8	5	3,6	4,1
Drentsche Aa	10,8	5	3,6	3,0
Westerwolde	5,5	2	3,6	1,5

Porseleinhoen
28% van de landelijke broedpopulatie van het Porseleinhoen komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke populatie omvatte 220 broedpaar in 2009-2013, wat ruimschoots lager is dan het landelijke aantalsdoel van 400 paar voor deze soort. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 5 gebieden belangrijk voor deze soort, alle gelegen in het noorden van het land (Tabel 23). Daarnaast komt de soort onregelmatig, soms irruptief voor in moerasgebieden verspreid over het land.

Tabel 23 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor het Porseleinhoen.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Onlanden e.o. excl Leekstermeergebied (Groningen)	18,5	2	2,2	8,4
Houtwiel (Veenwouden)	6,0	4	2,2	2,7
Schildmeer, Tetjehorn	5,5	2	2,2	2,5
Wieringermeer	3,0	2	2,2	1,4
Rottige Meenthe & Brandemeer	2,7	3	2,2	1,2

Roerdomp
Van de Roerdomp komt 36% van de Nederlandse broedpopulatie voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Deze soort haalt momenteel niet het landelijke aantalsdoel. Buiten het netwerk van Vogelrichtlijngebieden zijn er momenteel 7 belangrijke gebieden voor deze soort, vooral gelegen in Friesland (n=4) en daarnaast in Zuid-Holland (Meijendel), Noord-Brabant (Visvijvers Valkenswaard) en Noord-Holland (Polder Westzaan) (Tabel 24).

Tabel 24 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Roerdomp.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Rottige Meenthe & Brandemeer	7	4	2,9	2,4
Meijendel en Berkheide	5	5	2,9	1,7
Visvijvers Valkenswaard	3	4	2,9	1,0
Polder Westzaan	3	1	2,9	1,0
Kootstertille e.o., incl. Twijzelermieden	3	1	2,9	1,0
Houtwiel (Veenwouden)	3	1	2,9	1,0
It Easterskar (Heerenveen)	3	1	2,9	1,0

Rietzanger
67% van de Nederlandse broedpopulatie Rietzangers komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 20.000 broedpaar werd in 2009-2013 (32.700 paar) ruimschoots gehaald.
Deze soort komt vooral in waterrijke gebieden met riet in Laag-Nederland voor. Er is geen actueel gebiedsdekkend overzicht van de talrijkheid van deze soort. Mogelijk vormen Polder Westzaan NH en het Harderbroek FL belangrijke gebieden voor deze soort.

Roodborsttapuit
88% van de Nederlandse broedpopulatie van de Roodborsttapuit komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 6000 paar werd in 2009-2013 (15.000 paar) ruimschoots gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. Deze soort heeft zich de laatste jaren zowel qua verspreiding als qua aantallen sterk uitgebreid en komt in toenemende mate ook weer voor in cultuurland. De soort ontbreekt in delen van Zuid- en Noord-Holland, Friesland en de Noordoostpolder. Er is geen recent volledig overzicht van de talrijkheid van deze soort. Mogelijk liggen er buiten de Vogelrichtlijngebieden nog enkele belangrijke gebieden in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant, Limburg of de Hollandse duinstreek.

Snor
41% van de broedpopulatie van de Snor komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 2000 paar werd in 2009-2013 (2000 paar) gehaald. Deze soort komt vooral voor in Laag-Nederland in waterrijke gebieden met veel waterriet. Er is geen actueel gebiedsdekkend overzicht van de talrijkheid van deze soort. Buiten de Vogelrichtlijngebieden is Polder Westzaan NH een belangrijk gebied voor deze soort (Tabel 25). Mogelijk geldt dit ook voor het Harderbroek FL en de Vinkeveense Plassen en omgeving.

Tabel 25 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Snor.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Polder Westzaan	30	1	22,0	1,4

Tapuit
45% procent van de broedpopulatie van de Tapuit komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het aantal in 2009-2013 (270 paar) zit ver onder het landelijke doel van 1000 paar. Buiten de Vogelrichtlijngebieden komt de soort vrijwel alleen in substantiële aantallen voor in de Noord-Hollandse Duinen (Tabel 26). Het relatieve belang van deze gebieden voor de Nederlandse broedpopulatie is toegenomen.

Tabel 26 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Tapuit.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Duinen Den Helder-Callantsoog	54	5	2,7	20,0
Pettemerduinen (Botgat)	28,2	5	2,7	10,4
Noordduinen excl. Botgat	25,8	5	2,7	9,6
Noord-Hollands Duinreservaat	14,6	5	2,7	5,4
Westerwolde	3	1	2,7	1,1

Visdief

38% van de broedpopulatie van de Visdief komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het aantal in 2009-2013 (18.200) zit net onder het landelijke aantalsdoel (2.0000). Buiten de Vogelrichtlijngebieden komt de soort verspreid voor over Nederland, soms ook op kunstmatige broedlocaties, zoals daken van gebouwen, als deze nabij water zijn gelegen. De drie belangrijkste gebieden (die de 1%-norm overschrijden) zijn de Maasvlakte ZH, Utopia NH en het AH terrein in Zwolle Ov (Tabel 27).

Tabel 27 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Visdief.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Oostvoorne, Maasvlakte	622,8	5	182,0	3,4
Utopia, Texel	246,6	5	182,0	1,4
AH terrein, Zwolle	201,4	5	182,0	1,1

IJsvogel

Maar liefst 71% van de landelijke broedpopulatie van de IJsvogel broedt buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 200 paar werd in 2009-2013 ruimschoots gehaald (380 paar). Hiervoor is wel de bijdrage vanuit de niet-Vogelrichtlijngebieden nodig. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn 5 belangrijke broedgebieden voor de IJsvogel aan te wijzen (Tabel 28). Verder komt de soort zeker in goede jaren (na zachte winters) verspreid voor over het land.

Tabel 28 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de IJsvogel.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Het Gooi & Vechtstreek	22	5	3,8	5,8
Zuidelijk Maasdal	15	4	3,8	3,9
Zuidoost-Achterhoek	13,6	5	3,8	3,6
Roer	5,6	5	3,8	1,5
Dinkel (Denekamp-Losser)	5,4	5	3,8	1,4

Watersnip
87% van de Nederlandse broedpopulatie Watersnippen komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 2400 broedpaar werd in 2009-2013 (1100 paar) niet gehaald. Buiten de Vogelrichtlijngebieden is het Drentsche Aa-gebied zeer belangrijk voor deze soort met gemiddeld 103 broedpaar in 2009-2013 (Tabel 29). Voor de rest is het beeld van het recente voorkomen te onvolledig om andere gebieden aan te wijzen. De soort komt verspreid over Nederland voor in natte (extensief beheerde) graslanden of in moerassen. Belangrijke regio's vormen vooral Friesland, Groningen, Drenthe en de Zaanstreek in Noord-Holland.

Tabel 29 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Watersnip.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Drentsche Aa	102,8	5	11,0	9,3

Wespendief
90-95% van de Nederlandse broedpopulatie Wespendieven komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel is 400 paar. De landelijke broedpopulatie wordt tussen 500 en 1000 paar geschat, waarmee het doel dus gehaald wordt, dankzij de bijdrage uit niet-Vogelrichtlijngebieden. De soort komt vooral voor op de zandgronden in bosgebieden en halfopen landschap. Door de lastige inventariseerbaarheid is er geen momenteel geen goed landsdekkend beeld van de talrijkheid van de soort en daarmee de belangrijke gebieden buiten de Vogelrichtlijngebieden. Een gebied dat daar zeker voor in aanmerking komt, is de Utrechtse Heuvelrug, zo ook veel bosrijke gebieden in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.

Woudaap
Van de Woudaap komt 45% van de Nederlandse broedpopulatie voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De soort zit ver onder het landelijke aantalsdoel (200 paar). In 2009-2013 ging het landelijk om naar schatting 40 paar. Buiten het netwerk van Vogelrichtlijngebieden is er momenteel één belangrijk gebied voor deze soort: de Rottemeren en Zevenhuizerplas in Zuid-Holland (Tabel 30). In moerasgebieden verspreid over het land komen onregelmatig een of enkele territoria voor. Door de lage detectiekans is het beeld van het voorkomen vermoedelijk onvolledig.

Tabel 30 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Woudaap.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Rottemeren en Zevenhuizerplas	3,8	5	0,4	9,5

Zwarte Specht
79% van de Nederlandse broedpopulatie Zwarte Spechten komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 800 paar werd in 2000-2013 ruimschoots gehaald. De soort komt verspreid voor in uitgestrekte bosgebieden op de zandgronden. Er bestaat op gebiedsniveau geen landsdekkend beeld van de talrijkheid van de soort in Nederland momenteel. Zonder gebiedsdekkende aantallen te kunnen noemen, is het zeker dat buiten de Vogelrichtlijngebieden de Utrechtse Heuvelrug een belangrijk gebied is voor deze soort alsmede grote aaneengesloten boscomplexen (>1000 ha) in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Limburg.

Zwarte Stern
48% van de Nederlandse broedpopulatie Zwarte Sterns komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke broedpopulatie omvatte 1400 paar in 2009-2013. Het landelijke aantalsdoel van 2000 paar wordt dus niet gehaald. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er maar liefst 13 belangrijke gebieden voor deze soort, vooral gelegen in het Hollandse (veen)weidegebied, maar ook in het noorden van het land (Tabel 31).

Tabel 31 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Zwarte Stern.*

Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2009-2013 (# broedpaar)	Teljaren (#)	Grootte van populatie in gebied t.o.v. broedpopulatie EU (%)	Belang gebied voor landelijke populatie (%)
Krimpenerwaard	251,6	5	14,0	18,0
Polder Kockengen, Kockengen	58,8	5	14,0	4,2
Donkereind, Wilnis	49,4	5	14,0	3,5
Brandemeer, noord, Oldelamer	33,4	5	14,0	2,4
Demmerikse Polder, Demmerik	28,6	5	14,0	2,0
Smalle Eesterzanding, Drachten	27,6	5	14,0	2,0
Polders Zegveld-Woerden	23,8	5	14,0	1,7
Kamerik	22,8	5	14,0	1,6
Lopikerwaard, Polder Vlist oost	20,6	5	14,0	1,5
Kobbelan, Goengahuizen	19,4	5	14,0	1,4
Brandemeer-zuid, Oldelamer	18,2	5	14,0	1,3
Tjonger (Langelille), Langelille	17,8	5	14,0	1,3
Bodegraven-Weijland	14,5	4	14,0	1,0

3.2.3.1.2 Niet-broedvogels

Aalscholver
33% van de Nederlandse winterpopulatie van de Aalscholver komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke winterpopulatie omvatte 26.400 vogels (seizoensgemiddelde) in 2008/09-2012/13. Het landelijke doel van 24.500 vogels (seizoensgemiddelde) wordt gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. Er is één belangrijk gebied voor de soort buiten de Vogelrichtlijngebieden: de Midden-Limburgse Maasplassen (Tabel 32). De soort overwintert verder op plassen/vaarten verspreid over het land, met een concentratie in het westen.

Tabel 32 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Aalscholver als niet-broedvogel. (f = foerageren.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 2008/09-2012/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Midden-Limburgse Maasplassen	f	1610	5	6200	0,26

Brandgans
58% van de landelijke winterpopulatie van de soort komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 140.900 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 (282.000 ex. (seizoensgemiddelde)) ruimschoots gehaald, dankzij de bijdrage uit de niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 17 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 1 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 33). Het gaat vooral om open bouwland en graslandgebieden.

Tabel 33 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Brandgans als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Wonseradeel en Workum	f	75999	5	10000	7,60
Gaasterland en Lemsterland	f	56798	5	10000	5,68
Polders rond het Sneekermeer	f	47186	5	10000	4,72
Opsterland en Smallingerland	f	38072	4	10000	3,81
Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	f	35019	5	10000	3,50
Anjumerkolken en Kollumerland	f	29966	5	10000	3,00
Polders rond de Oudegaasterbrekken	f	25731	5	10000	2,57
Polders rond de Brekken	f	25319	4	10000	2,53
Midden-Delfland en Oude-Leede	f	17489	5	10000	1,75
Koevordermeer	f	17380	5	10000	1,74
Waterland	f	15702	3	10000	1,57
Giekerker- Onekerkerpolder	f	14425	5	10000	1,44
Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	f	13541	2	10000	1,35
Goeree	f	12153	5	10000	1,22
Overflakkee	f	11759	5	10000	1,18
Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	f	10648	5	10000	1,06
De Deelen e.o.	s	10595	1	10000	1,06
Donkse Laagten omgeving	f	10262	5	10000	1,03

Dodaars

74% van de Nederlandse winterpopulatie van Dodaars komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke winterpopulatie omvatte 1000 vogels (seizoensgemiddelde) in 2008/09-2012/13. Het landelijke doel van 560 vogels (seizoensgemiddelde) werd ruimschoots gehaald, dankzij de bijdrage van niet-vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn geen belangrijke gebieden aan te wijzen. De soort overwintert op plassen en in vaarten verspreid over het land, met een concentratie in het zuidwesten van het land.

Fuut

59% van de Nederlandse winterpopulatie van de Fuut komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke winterpopulatie omvatte 8800 vogels (seizoensgemiddelde) in 2008/09-2012/13, waarmee het landelijke doel van 10900 vogels (seizoensgemiddelde) niet werd gehaald. Er is één belangrijk gebied voor de soort buiten de Vogelrichtlijngebieden: de Midden-Limburgse Maasplassen (Tabel 34). De soort overwintert verder op plassen en vaarten verspreid over het land, met hoge aantallen in het westen.

Tabel 34 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Fuut als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Midden-Limburgse Maasplassen	f	968	5	6100	0,16

Goudplevier
57% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie Goudplevieren komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 32.300 vogels werd in 2008/09-2012/13 (27.300 ex.) niet gehaald. De soort komt vooral voor in Laag-Nederland in cultuurland of wetlands. Er zijn buiten de Vogelrichtlijngebieden drie belangrijke gebieden aan te wijzen (Tabel 35).

Tabel 35 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Goudplevier als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Oost Zeeuws-Vlaanderen	f	5175	1	10600	0,49
Kagerplassen e.o.	f	1193	4	10600	0,11
Alkmaardermeer	f	1104	5	10600	0,10

Grauwe Gans
65% van de Nederlandse winterpopulatie van deze soort komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 86.300 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 (198.000 ex. (seizoensgemiddelde)) ruimschoots gehaald, dankzij de bijdrage uit niet-Vogelrichtlijngebieden. De soort komt verspreid over het land, met de nadruk op Laag-Nederland, voor in cultuurland en in wetlands. Er vallen buiten de Vogelrichtlijngebieden 6 belangrijke gebieden te onderscheiden (Tabel 36).

Tabel 36 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Grauwe gans als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Gestuwde Maas	f	15201	5	10400	1,46
Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	f	13157	3	10400	1,27
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	12726	4	10400	1,22
Overflakkee	f	11883	5	10400	1,14
Wieringermeer	f	11388	5	10400	1,10
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	11014	5	10400	1,06

Grote Zilverreiger
75% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van de Kleine Zilverreiger komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 80 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 ruimschoots overschreden met 700 vogels (seizoensgemiddelde). De bijdrage vanuit de Vogelrichtlijngebieden was al voldoende voor het halen van dit doel. Buiten de Vogelrichtlijngebieden is er één belangrijk gebied voor deze soort aan te wijzen: de Krimpenerwaard (Tabel 37). Deze soort is zich de laatste jaren sterk aan het uitbreiden in Nederland en komt er verspreid in vooral in graslandgebieden en wetlands voor.

Tabel 37 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Grote zilverreiger als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Midden-Limburgse Maasplassen	f	968	5	6100	0,16

Grutto

50% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van de Grutto komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 6000 vogels werd in 2008/09-2012/13 (3400 ex.) niet gehaald. Buiten de broedtijd verzamelt de soort vooral in wetlands of ondergelopen graslanden, vooral in Laag-Nederland. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 7 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 8 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 38). Het gaat vooral om open bouwland en graslandgebieden.

Tabel 38 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Grutto als niet-broedvogel. (f=foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Polder Groot-Mijdrecht	s	2742	1	1100	2,49
Amstel en omringende polders	s	2388	3	1100	2,17
Alkmaardermeer e.o	s	2193	3	1100	1,99
Amstel en omringende polders	s	1880	5	1100	1,71
Eemland west	s	1657	4	1100	1,51
Polder Groot-Mijdrecht	s	1453	3	1100	1,32
Leidschendam	s	1320	1	1100	1,20
Gouda	s	1265	4	1100	1,15
Lek: Wijk bij Duurstede - Schoonhoven	f	1080	1	1100	0,98
Alkmaardermeer	f	828	5	1100	0,75
Midden-Delfland en Oude-Leede	f	637	1	1100	0,58
Droogmakerijen Nieuwkoop	f	556	4	1100	0,51
Leidschendam	f	538	3	1100	0,49
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	264	1	1100	0,24
Kagerplassen eo	f	134	1	1100	0,12

Kievit

76% van de Nederlandse niet-broedpopulatie Kieviten komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 75.500 vogels werd niet gehaald in 2008/09-2012/13 (62.300 ex.). De soort komt voor over Nederland, met de nadruk op Laag-Nederland, in open cultuurland en wetlands. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn twee belangrijke gebieden aan te wijzen: oostelijk Zeeuws-Vlaanderen Zl en de Droogmakerijen bij Nieuwkoop ZH (Tabel 39).

Tabel 39 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kievit als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Oost Zeeuws-Vlaanderen	f	10429	1	72300	0,14
Droogmakerijen Nieuwkoop	f	7483	4	72300	0,10

Kleine Rietgans
99% van de Nederlandse winterpopulatie van de Kleine Rietgans komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. In 2008/09-2012/13 ging het om 6200 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee het landelijke doel van 8000 ex. (seizoensgemiddelde) niet wordt gehaald. De soort komt geconcentreerd voor op enkele locaties in Friesland. Hier kunnen 4 niet-Vogelrichtlijngebieden aangeduid worden als belangrijk voor deze soort (Tabel 40). In de Polders rond de Oudgaasterbrekken, Fluessen, Heegermeer en Slotermeer gaat het zelfs om aanzienlijke aantallen.

Tabel 40 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kleine rietgans als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Polders rond de Oudegaasterbrekken	f	14886	5	820	18,15
Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	f	13673	5	820	16,67
Wonseradeel en Workum	f	1727	5	820	2,11
Polders rond de Brekken	f	879	4	820	1,07

Kleine Zilverreiger
32% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van de Kleine Zilverreiger komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke populatie omvatte 170 vogels (seizoensgemiddelde) in 2008/09-2012/13. Het landelijke doel van 140 vogels (seizoensgemiddelde) wordt gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn geen belangrijke gebieden aan te wijzen. Het voorkomen van de soort is sterk geconcentreerd in het Deltagebied. Buiten de Vogelrichtlijngebieden komt de soort hier ook voor in kreken en sloten en vaarten in landbouwgebieden.

Kleine Zwaan
66% van de winterpopulatie van de Kleine Zwaan komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De winterpopulatie omvatte in 2008/09-2012/13 2500 vogels (seizoensgemiddelde), wat ruimschoots onder het landelijke doel van 4820 vogels (seizoensgemiddelde) is. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 21 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 16 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 41). Het gaat vooral om open grasland en bouwlandgebieden en voor de slaapplaatsfunctie plassen en meertjes daarin.

Tabel 41 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kleine zwaan als niet-broedvogel. (f=foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Eempolders	f	1538	2	180	8,54
Alblasserwaard	f	977	5	180	5,43
Lopikerwaard	s	644	5	180	3,58
Lopikerwaard	f	627	2	180	3,48
Maasland Den Bosch-Oss	f	606	5	180	3,37
Veghel - Gemert - Bakel	s	493	1	180	2,74
Noordoostpolder-west	f	476	3	180	2,65
Slagharen-de Krim	f	355	1	180	1,97
Oost Zeeuws Vlaanderen	s	329	4	180	1,83
Staphorsterveld en Haerster- en Gennerbroek	f	310	5	180	1,72
Haarsteeg polder	s	303	1	180	1,68
Lek: Vianen - Schoonhoven	s	302	4	180	1,68
West Zeeuws Vlaanderen	f	289	5	180	1,61
Polder Mastenbroek	f	276	5	180	1,53
Gronings-Drentse Veenkoloniën	f	269	5	180	1,50
Polders rond Zegveld - Kamerik - Kockengen	f	268	5	180	1,49
Veghel - Gemert - Bakel	s	266	2	180	1,48
Westerwolde	s	265	1	180	1,47
West Zeeuws Vlaanderen	s	250	5	180	1,39
Vughtse Gement	f	242	5	180	1,35
Het Bildt	f	242	5	180	1,34
Oost-Flevoland-noord	f	240	2	180	1,33
Krimpenerwaard	f	239	1	180	1,33
Schouwen-Duiveland	f	231	5	180	1,28
Donkse Laagten omgeving	f	227	5	180	1,26
Polders rond Steenbergen	f	227	5	180	1,26
Rosmalen - Oss - Uden	s	220	3	180	1,22
Rijnstreek noord	s	213	2	180	1,18
Rosmalen - Oss - Uden	s	210	2	180	1,17
Oost Zeeuws Vlaanderen	s	210	4	180	1,16
Wieringermeer	f	203	5	180	1,13
Lek: Vianen - Schoonhoven	s	201	5	180	1,12
Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	f	201	4	180	1,12
Polders Zoetermeer-Alphen aan de Rijn	f	183	2	180	1,02

Kolgans

77% van de Nederlandse winterpopulatie Kolganzen komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 218.300 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 (306.000 ex. (seizoensgemiddelde)) gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 35 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 4 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 42). Het gaat vooral om open bouwland en graslandgebieden.

Tabel 42 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kolgans als niet-broedvogel. (f=foerageerfunctie. s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Opsterland en Smallingerland	f	49229	5	10000	4,92
Wonseradeel en Workum	f	42383	5	10000	4,24
Gaasterland en Lemsterland	f	35969	5	10000	3,60
Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	f	34028	5	10000	3,40
Polders rond het Sneekermeer	f	31677	5	10000	3,17
Montferland	s	31500	1	10000	3,15
NW-Overijssel	f	28691	4	10000	2,87
Gestuwde Maas	f	28183	5	10000	2,82
Gelderse Poort binnendijks	f	25274	5	10000	2,53
Giekerker- Onekerkerpolder	f	23272	5	10000	2,33
Westelijk IJsseldal, Wapernveld - Terwolde	f	23042	5	10000	2,30
Polders rond de Rottige Meenthe	f	22555	5	10000	2,26
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	21315	4	10000	2,13
De Liemers	f	20116	5	10000	2,01
Polders Oudenbosch-Made	f	19026	5	10000	1,90
Oost Zeeuws Vlaanderen	s	18885	4	10000	1,89
Land van Maas en Waal	f	18485	4	10000	1,85
Oost Zeeuws Vlaanderen	s	18475	4	10000	1,85
Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	f	18418	5	10000	1,84
Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	f	18060	3	10000	1,81
Betuwe-west	f	17127	4	10000	1,71
Polders rond de Brekken	f	16167	5	10000	1,62
Polder Mastenbroek	f	14567	5	10000	1,46
Droogmakerijen Nieuwkoop	f	13863	2	10000	1,39
Alblasserwaard	f	13782	4	10000	1,38
Donkse Laagten omgeving	f	13607	5	10000	1,36
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	13592	1	10000	1,36
Betuwe-oost	f	13231	2	10000	1,32
Lopikerwaard	f	12878	4	10000	1,29
Montferland	s	12410	3	10000	1,24
Vechtpolders	f	11725	3	10000	1,17
Waterland	f	11684	3	10000	1,17
Eempolders	f	11336	5	10000	1,13
Staphorsterveld en Haerster- en Gennerbroek	f	10917	5	10000	1,09
Azewijnsche en Netterdensche Broek	f	10778	3	10000	1,08
Maasland Den Bosch-Oss	f	10714	5	10000	1,07
Westelijk IJsseldal Zutphen - Deventer	f	10299	5	10000	1,03
West Zeeuws Vlaanderen	f	10233	5	10000	1,02
Koevordermeer	f	10153	5	10000	1,02

Krooneend

56% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie Krooneenden komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 40 vogels werd in 2008/09-2012/13 (110 ex.) ruimschoots gehaald, zelfs alleen binnen de Vogelrichtlijngebieden.

Krakeend

60% procent van de niet-broedvogelpopulatie van de Krakeend komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 10.200 vogels (seizoensgemiddelde) werd ruimschoots gehaald in 2008/09-2012/13 dankzij de bijdrage uit niet-Vogelrichtlijngebieden. De Krakeend is vooral in waterrijke gebieden in Laag-Nederland plaatselijk talrijk. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 2 belangrijke gebieden: De Zoet Watergetijdenrivieren (Oude Maas e.o.) en de Bollenstreek (Tabel 43).

Tabel 43 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Krakeend als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Zoetwatergetijderivieren	f	3176	5	1100	2,89
Bollenstreek	f	1580	4	1100	1,44

Kuifeend

45% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van de Kuifeend komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 75.700 vogels werd in 2008/09-2012/13 (71.400 ex.) net niet gehaald. De soort komt verspreid over Nederland voor op wat diepere plassen/vaarten. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 6 belangrijke gebieden aan te wijzen (Tabel 44).

Tabel 44 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Kuifeend als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Zoetwatergetijderivieren	f	4759	2	8900	0,53
Midden-Limburgse Maasplassen	f	3157	5	8900	0,35
Gestuwde Maas	f	2132	5	8900	0,24
Tjeukemeer	f	1385	2	8900	0,16
Alkmaardermeer	f	1091	5	8900	0,12
Amstelmeer	f	1085	5	8900	0,12

Meerkoet

70% van de Nederlandse niet-broedpopulatie Meerkoeten komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 89.700 vogels werd net niet gehaald in 2008/09-2012/13 (87.900 ex.). De soort wordt verspreid over het land waargenomen in allerlei waterpartijen. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn 9 belangrijke gebieden voor deze soort aan te wijzen (Tabel 45).

Tabel 45 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Meerkoet als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1% norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1% norm (%)
Krimpenerwaard	f	6561	4	15500	0,42
Midden-Limburgse Maasplassen	f	5780	5	15500	0,37
Gestuwde Maas	f	5444	5	15500	0,35
Zoetwatergetijderivieren	f	3252	5	15500	0,21
Lek: Wijk bij Duurstede - Schoonhoven	f	2630	4	15500	0,17
Kagerplassen eo	f	2293	5	15500	0,15
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	2107	5	15500	0,14
Midden-Delfland en Oude-Leede	f	2024	5	15500	0,13
Bollenstreek	f	1672	1	15500	0,11

Nonnetje

34% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van het Nonnetje komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 690 vogels werd gehaald in 2008/09-2012/13 (810 ex.), dankzij de bijdrage uit niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn 5 belangrijke gebieden aan te wijzen voor deze soort (Tabel 46).

Tabel 46 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Nonnetje als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Tjeukemeer	f	189	4	300	0,63
Midden-Limburgse Maasplassen	f	105	5	300	0,35
Heegermeer	f	81	2	300	0,27
Rottige Meenthe en Brandemeer	f	57	5	300	0,19
Gestuwde Maas	f	44	4	300	0,15

Slechtvalk

55% van de Nederlandse niet-broedpopulatie van de Slechtvalk komt voor buiten de Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 180 vogels werd ruimschoots gehaald in 2008/09-2012/13 (428 ex.), zelfs in de Vogelrichtlijngebieden alleen. De soort wordt verspreid over het land waargenomen, pleisteraars vaak in de buurt van (waterrijke) gebieden met vogelconcentraties. Er kunnen buiten de Vogelrichtlijngebieden geen belangrijke gebieden voor de soort worden aangewezen.

Slobeend

51% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie van de Slobeend komt voor buiten Vogelrichtlijn-gebieden. In 2008/09-2012/13 omvatte de landelijke populatie 7600 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee het landelijke doel van 5750 vogels (seizoensgemiddelde) ruimschoots wordt gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. De Slobeend komt voor in waterrijke gebieden, vooral in Laag-Nederland. Er zijn buiten de Vogelrichtlijngebieden 3 belangrijke gebieden voor deze soort: het Amstelmeer NH, de Krimpenerwaard ZH en de omgeving van Leidschendam ZH (Tabel 47).

Tabel 47 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Slobeend als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Amstelmeer	f	1088	1	550	1,98
Krimpenerwaard	f	1005	5	550	1,83
Leidschendam	f	587	3	550	1,07

Smient

55% van de Nederlandse winterpopulatie van de Smient komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De winterpopulatie omvatte in 2008/09-2012/13 193.000 vogels (seizoensgemiddelde), waarmee het landelijke doel van 258.200 vogels (seizoensgemiddelde) niet werd gehaald. De Smient is vooral in waterrijke gebieden (inclusief graslanden) in Laag-Nederland plaatselijk talrijk. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 3 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 1 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 48).

Tabel 48 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Smient als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Krimpenerwaard	f	24104	3	14000	1,72
Kagerplassen eo	f	21882	5	14000	1,56
Zoetwatergetijderivieren	s	19397	5	14000	1,39
Vlietlanden	f	14400	2	14000	1,03

Tafeleend

34% van de Nederlandse niet-broedvogelpopulatie Tafeleenden komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 209.000 vogels werd niet gehaald in 2008/09-2012/13 (166.000 ex.). De soort komt verspreid over Nederland voor op wat diepere plassen. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn de Midden-Limburgse Maasplassen L. en de Gestuwde Maas L/NB belangrijk voor deze soort (Tabel 49).

Tabel 49 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Tafeleend als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Midden-Limburgse Maasplassen	f	1560	5	2500	0,62
Gestuwde Maas	f	571	5	2500	0,23

Taigarietgans

93% van de winterpopulatie van deze soort komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. De landelijke populatie omvatte slechts 21 exemplaren (seizoensgemiddelde) in 2008/09-2012/13. Het landelijke doel van 650 (seizoensgemiddelde) wordt niet gehaald. Hierbij moet worden opgemerkt dat dit deels een incorrect doel is in verband met determinatieproblemen van deze soort in het verleden. Daarnaast is de soort ook werkelijk afgenomen in Nederland. Momenteel zijn er geen vaste pleisterplaatsen meer in Nederland. Verspreid over het land duiken af en toe een of enkele vogels op.

Toendrarietgans

91% van de winterpopulatie van deze soort komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 34.100 vogels (seizoensgemiddelde) werd ruimschoots gehaald in 2008/09-2012/13 (54.400 ex. (seizoensgemiddelde)), dankzij de bijdrage uit de niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 12 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie en 7 voor de slaapplaatsfunctie (Tabel 50). Het gaat vooral om open bouwland en graslandgebieden.

Tabel 50 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Toendrarietgans als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Gronings-Drentse Veenkoloniën	f	47457	5	5500	8,63
Wapserveen en Westerveld	f	23342	5	5500	4,24
Noordoostpolder-west	f	21635	2	5500	3,93
Wieringermeer	f	18911	5	5500	3,44
Slagharen-de Krim	s	17651	4	5500	3,21
Slagharen-de Krim	f	14150	2	5500	2,57
Roden - Norg	s	13927	3	5500	2,53
Gebieden rond de Groote-Deurnesche- en Mariapeel	f	13133	3	5500	2,39
Hunzedal en Onnerpolder	f	12103	5	5500	2,20
Roden - Norg	s	11800	1	5500	2,15
Amsterdamsche en Schoonebeker Veld	f	10825	5	5500	1,97
Tachtig Bunder - Hijkerveld	f	9686	5	5500	1,76
Mook - Nieuw Bergen	f	8194	5	5500	1,49
Vleddervallei	s	7046	5	5500	1,28
Hoogeweg - Radewijk	s	7000	1	5500	1,27
Coevorden e.o.	f	6963	2	5500	1,27
Velden in midden-Drenthe	f	6360	5	5500	1,16
Westerwolde	s	6000	1	5500	1,09

Wintertaling

41% procent van de niet-broedvogelpopulatie van de Wintertaling komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 21.000 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 (24.200 ex. (seizoensgemiddelde)) gehaald, dankzij de bijdrage van niet-Vogelrichtlijngebieden. De soort komt verspreid voor over waterrijke gebieden in het land. Buiten de Vogelrichtlijngebieden is er één belangrijk gebied: het Amstelmeer NH (Tabel 51).

Tabel 51 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Wintertaling als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Amstelmeer	f	530	2	5000	0,11

Wilde Eend
75% van de niet-broedvogelpopulatie van de Wilde Eend komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 128.000 vogels (seizoensgemiddelde) werd in 2008/09-2012/13 (87500 ex. (seizoensgemiddelde)) niet gehaald. De soort komt zeer verspreid voor over allerlei waterrijke gebieden, ook in bebouwd gebied. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 2 belangrijke gebieden: Oost-Zeeuws-Vlaanderen Zl en de Gestuwde Maas L/NB (Tabel 52).

Tabel 52 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Wilde eend als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Oost Zeeuws Vlaanderen	f	7514	5	45000	0,17
Gestuwde Maas	f	5511	5	45000	0,12

Wilde Zwaan
Maar liefst 82% van de Nederlandse winterpopulatie Wilde Zwanen komt voor buiten Vogelrichtlijngebieden. Het landelijke doel van 360 vogels (seizoensgemiddelde) werd ruimschoots gehaald in 2008/09-2012/13 (670 ex. (seizoensgemiddelde)), dankzij de bijdrage uit de niet-Vogelrichtlijngebieden. Buiten de Vogelrichtlijngebieden zijn er 10 belangrijke gebieden voor de soort, alle open gras- of bouwlandgebieden (Tabel 53).

Tabel 53 *Belangrijke niet-Vogelrichtlijngebieden voor de Wilde zwaan als niet-broedvogel. (f = foerageerfunctie.)*

Gebiedsnaam	Functie	Gemiddelde populatieomvang 08/09-12/13 (# individuen)	Teljaren (#)	1%-norm (# individuen)	Populatieomvang t.o.v. 1%-norm (%)
Noordoostpolder-west	f	583	4	900	0,65
Slagharen-de Krim	f	394	1	900	0,44
Gronings-Drentse Veenkolonieën	f	275	5	900	0,31
Velden in midden Drenthe	f	202	5	900	0,22
Wapserveen en Westerveld	f	139	5	900	0,15
Oost-Flevoland-zuid	f	130	4	900	0,14
Wieringermeer	f	127	5	900	0,14
Tachtig Bunder - Hijkerveld	f	122	3	900	0,14
Reitdiepdal	f	104	4	900	0,12
Anjumerkolken en Kollumerland	f	96	5	900	0,11

3.2.3.2 Belangrijke Nederlandse broedgebieden voor niet-broedvogelsoorten van de Vogelrichtlijn

Van de 67 niet-broedvogelpopulaties zijn er 40 waarvan ook broedpopulaties in Nederland voorkomen. Voor 14 daarvan zijn deze ook aangewezen voor de Vogelrichtlijn. Van de overige 26 geldt voor 14 dat de niet-broedvogels voor minimaal 50% afkomstig zijn uit broedgebieden in Nederland. Voor vijf daarvan (Fuut, Grutto, Kievit, Scholekster en Wilde Eend) geldt dat de niet-broedvogelpopulaties hun landelijke doelen niet halen (Tabel 54). Voor deze soorten is het daarom extra relevant om naar belangrijke gebieden in hun broedvoorkomen te kijken met het oog op het doelbereik in Nederland voor deze soorten. In onderstaande paragraaf wordt dit voor de betreffende soorten besproken.

Tabel 54 *Overzicht van de aangewezen niet-broedvogelsoorten en hun status als broedvogel in Nederland. De lichtgrijs gemarkeerde soorten betreffen niet-broedvogels die voor een belangrijk deel hun herkomst hebben in Nederlandse broedgebieden en die als niet-broedvogel bovendien hun landelijke aantalsdoel niet haalden in 2009-2013.*

Soortnaam	Broedpopulatie in NL	Aangewezen als broedvogel	herkomstgebieden niet-broedvogels liggen voor >50% in NL	Landelijke populatieomvang beneden doel
Aalscholver	1	1	1	0
Bergeend	1	0	0	0
Bontbekplevier	1	1	0	0
Bonte strandloper	0			
Brandgans	1	0	0	0
Brilduiker	1	0	0	1
Dodaars	1	1	1	0
Drieteenstrandloper	0			
Dwerggans	0			
Dwergmeeuw	1	0	0	?
Eidereend	1	1	0	1
Fuut	1	0	1	1
Geoorde fuut	1	1	0	0
Goudplevier	0			
Grauwe gans	1	0	1	0
Groenpootruiter	0			
Grote Stern	1	1	1	?
Grote zaagbek	0			
Grote zilverreiger	1	1	0	0
Grutto	1	0	1	1
Kanoetstrandloper	0			
Kemphaan	1	1	0	1
Kievit	1	0	1	1
Kleine rietgans	0			
Kleine zilverreiger	1	1	0	0
Kleine zwaan	0			
Kluut	1	1	1	0
Kolgans	1	0	0	0
Kraanvogel	1	0	0	0
Krakeend	1	0	1	0
Krombekstrandloper	0			
Krooneend	1	0	1	0
Kuifduiker	0			
Kuifeend	1	0	0	1
Lepelaar	1	1	1	0
Meerkoet	1	0	1	0
Middelste zaagbek	1	0	0	0
Nonnetje	0			
Parelduiker	0			
Pijlstaart	1	0	0	0
Reuzenstern	0			
Roodkeelduiker	0			
Rosse grutto	0			
Rotgans	0			
Scholekster	1	0	1	1
Slechtvalk	1	0	1	0
Slobeend	1	0	1	0
Smient	1	0	0	1
Steenloper	0			
Strandplevier	1	1	1	1
Tafeleend	1	0	0	1
Taigarietgans	0			
Toendrarietgans	0			
Toppereend	0			

Soortnaam	Broedpopulatie in NL	Aangewezen als broedvogel	herkomstgebieden niet-broedvogels liggen voor >50% in NL	Landelijke populatieomvang beneden doel
Tureluur	1	0	1	0
Visarend	0			
Visdief	1	1	1	?
Wilde eend	1	0	1	1
Wilde zwaan	0			
Wintertaling	1	0	0	0
Wulp	1	0	1	0
Zeearend	1	0	1	0
Zeekoet	0			
Zilverplevier	0			
Zwarte ruiter	0			
Zwarte stern	1	1	0	1
Zwarte zee-eend	0			

Fuut
De Nederlandse broedpopulatie van de Fuut omvatte 11.000-14.000 broedpaar in 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Volgens Vogel et al. (2013) komt 15% van de broedpopulatie voor in Vogelrichtlijngebieden. Er is geen landsdekkende informatie over het voorkomen van deze soort op gebiedsniveau. De hoogste dichtheden komen voor op plassen, waterrijke poldergebieden in Laag-Nederland. Op de zandgronden is de soort beduidend schaarser.

Grutto
De Nederlandse broedpopulatie van de Grutto omvatte 35.000-60.000 broedpaar in 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Volgens Vogel et al. (2013) komt 8% van de broedpopulatie voor in Vogelrichtlijngebieden. De soort komt als broedvogel voor in grote delen van Nederland, met uitzondering van de Veluwe en Zuid-Limburg, het oosten van Groningen en Drenthe en delen van Noord-Brabant. De grootste aantallen zitten in de graslandgebieden van Friesland, rondom de stad Groningen, Noordwest-Overijssel, graslandgebieden tussen Amsterdam en Alkmaar, Eempolder en Arkemheen, het Groene Hart en oude graslandgebieden in het Zuidwesten, zoals Oude Land van Strijen en Kapelse en Yerseke Moer.

Kievit
De Nederlandse broedpopulatie van de Kievit omvatte 130.000-230.000 broedpaar in 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Volgens Vogel et al. (2013) komt 6% van de broedpopulatie voor in Vogelrichtlijngebieden. De soort komt in grote delen van Nederland voor, vooral in open cultuurland, zowel grasland als bouwland. Ook regio's/gebieden met hoge aantalsdichtheden komen verspreid over het hele land voor, zoals in Friesland, de graslandgebieden tussen Amsterdam en Alkmaar, De Eempolders en Arkemheen, Noordwest-Overijssel, maar ook Noordoost-Overijssel, delen van het Groene Hart en oude graslandgebieden in het Zuidwesten, zoals Oude Land van Strijen en Kapelse en Yerseke Moer.

Scholekster
De Nederlandse broedpopulatie van de Scholekster omvatte 65.000-87.000 broedpaar in 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Volgens Vogel et al. (2013) komt 9% van de broedpopulatie voor in Vogelrichtlijngebieden. De soort komt vooral voor in Laag-Nederland in diverse biotopen: kwelders, duinen, graslanden, bouwland, in bebouwd gebied, op daken. Belangrijke regio's/gebieden vormen het Waddengebied en in de Delta de Prunjepolder e.o. en Saeftinge. Vooral in Noord-Holland, Groningen en Friesland worden plaatselijk hoge dichtheden bereikt in agrarisch gebied.

Wilde Eend
De Nederlandse broedpopulatie van de Wilde Eend omvatte 300.000-430.000 broedpaar in 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). Volgens Vogel et al. (2013) komt 7% van de broedpopulatie voor in Vogelrichtlijngebieden. Er is geen landsdekkende informatie over het voorkomen van deze soort op gebiedsniveau. De soort kent een grote verspreiding, maar is het talrijkst in waterrijke gebieden in Laag-Nederland (inclusief bebouwd gebied).

3.2.3.3 Conclusies belang van niet-Vogelrichtlijngebieden voor Vogelrichtlijnsoorten

Van de 102 geanalyseerde aanwijssoorten-populaties zijn er 45 waarvan het belang van gebieden buiten de Vogelrichtlijngebieden groot is (>40%). Voor nog eens 5 aanwijssoorten-populaties geldt dat dat belang substantieel is (20-40%) en dat het landelijke doel niet wordt gehaald. Voor 15 geconcentreerd voorkomende broedvogelsoorten zijn in totaal 69 belangrijke gebieden geïdentificeerd. Voor de meeste overige broedvogels geldt dat ze een verspreid voorkomen kennen en/of dat er geen aantallen op gebiedsniveau bekend zijn. Voor deze soorten zijn wel de belangrijke gebieden/regio's in Nederland beschreven.
Voor 22 niet-broedvogelsoorten zijn in totaal 153 belangrijke gebieden voor de foerageerfunctie geïdentificeerd buiten de Vogelrichtlijngebieden en 33 voor de slaapplaatsfunctie.
Voor 5 soorten die zijn aangewezen als niet-broedvogel en waarvoor geldt dat het landelijke aantalsdoel niet wordt gehaald, is vastgesteld dat het grotendeels broedvogels uit Nederland betreft. Daarom moet bij een knelpuntenanalyse van de niet-broedvogelpopulatie ook worden gekeken naar de broedpopulatie. Als dan blijkt dat de belangrijke knelpunten in de broedgebieden (in Nederland) liggen, zouden broedgebieden moeten worden aangewezen (of anderszins beschermingmaatregelen moeten worden getroffen) om deze soorten in een gunstige staat van instandhouding te brengen. In 2016 zullen de resultaten van de Broedvogelatlas 2012-2015 gereed zijn. Daarmee wordt het mogelijk om voor deze soorten de belangrijke gebieden en de er voorkomende aantallen te bepalen.

3.2.4 Advies over bijstelling landelijke Natura 2000-doelen

3.2.4.1 Habitattypen

De staat van instandhouding (SvI) voor de 52 habitattypen, zoals beoordeeld in de Artikel 17 rapportage voor de Habitatrichtlijn (2007–2012) en (2001–2006), is weergegeven in Bijlage 8. Ten opzichte van de vorige nationale Art. 17-rapportage voor de Habitatrichtlijn (2001–2006) is de staat van instandhouding (SvI) voor 42 habitattypen gelijk gebleven, voor 1 habitattype verbeterd en voor 8 habitattypen verslechterd. Het habitattype H1170 Riffen is later toegevoegd; hiervoor kan dus geen vergelijking worden gemaakt. In geen van de veranderde SvI's ging het echter werkelijk om een verbetering of verslechtering, maar is de verandering te verklaren door verschillen in de toegepaste methoden en is dus te beschouwen als een correctie. Voor de habitattypen waarvan de landelijke doelstelling op behoud staat en waarvoor de SvI naar beneden is gecorrigeerd, zou het landelijke doel moeten worden aangepast (zie Advies; Tabel 55).

Tabel 55 *De habitattypen van de Habitatrichtlijn waarvan de staat van instandhouding (SvI) in 2007–2012 is veranderd ten opzichte van de vorige nationale rapportage ex artikel 17 Habitatrichtlijn (2001–2006).*

Habitat code	Habitattype	SvI totaal 2001-2006*	SvI totaal 2007-2012*	Oorzaak**	Landelijke doelstelling***	Advies
H1320	Slijkgrasvelden	U2	U1	c1	deels = (<);=	
H2150	Duinheiden met struikhei	FV	U1	c1	==	Aanpassen
H2170	Kruipwilgstruwelen	FV	U1	c1	==	Aanpassen
H3130	Zwakgebufferde vennen	U1	U2	c1	>>	
H3260	Beken en rivieren met waterplanten	U1	U2	c2	Type A:>> Type B:>=	
H4010	Vochtige heiden	U1	U2	c2	>>	
H6210	Kalkgraslanden	U1	U2	c1	>>	
H7120	Herstellende hoogvenen	U1	U2	c1	=>	Aanpassen
H91D0	Hoogveenbossen	U1	U2	c1	>>	

* FV = Favourable; U1 = Unfavourable-Inadequate; U2 = Unfavourable-Bad.

** Oorzaak: c1 = andere methode van meten of beoordeling individuele parameter of gehele svi; c2 = gebruik van andere drempelwaarden, bv. gunstige referentiewaarden.

** Landelijke doelstelling, zoals vermeld in de Synopsistabel van EZ (versie juli 2015): 1e symbool is doelstelling voor oppervlakte; 2e symbool is doelstelling voor kwaliteit. A betekent subtype A; B betekent subtype B etc.

3.2.4.2 HR-soorten

De staat van instandhouding (SvI) voor de HR-soorten, zoals beoordeeld in Artikel 17 van de Habitatrichtlijn (2007-2012) is weergegeven in Bijlage 9. Ten opzichte van de vorige Artikel 17-rapportage (2001-2006) is de SvI voor 21 HR-soorten gelijk gebleven, voor 5 soorten verbeterd en voor 9 soorten verslechterd (Tabel 56). In 6 gevallen gaat het om een daadwerkelijke verandering (oorzaak, code a). In de overige gevallen is de verandering te verklaren door verschillen in de toegepaste methoden of betere gegevens. In die gevallen waarvoor de SvI is veranderd naar gunstig (FV) zou kunnen worden overwogen om de landelijke doelstelling aan te passen (Tabel 56). Dit geldt voor de kamsalamander en de gevlekte witsnuitlibel. Voor soorten waarvoor de SvI daadwerkelijk is verslechterd (met oorzaakcode a), zoals voor de rivierdonderpad, maar de landelijke doelstelling op 'behoud' staat van omvang leefgebied en kwaliteit leefgebied, zou het landelijke doel moeten worden aangepast. Ook voor de drijvende waterweegbree, ingekorven vleermuis en nauwe korfslak zou dit moeten gebeuren, aangezien de SvI van deze soorten zeer ongunstig is, terwijl het landelijke doel staat op 'behoud'.

Tabel 56 *Habitatrichtlijn soorten (Annex II) waarvan de staat van instandhouding (SvI) in 2007–2012 is veranderd ten opzichte van de vorige nationale rapportage ex artikel 17 Habitatrichtlijn (2001–2006).*

Soort	SvI totaal 2001-2006*	SvI totaal 2007-2012*	Oorzaak*	Landelijke doelstelling**	Advies
Verbetering SvI					
Kamsalamander	U1	FV	a	>>>	Aanpassen
Gevlekte witsnuitlibel	U2	FV	a	>>>	Aanpassen
Groenknolorchis	U2	U1	c2	>>>	Niet wijzigen
Meervleermuis	U1	FV	c1	===	Niet wijzigen
Bruinvis	U2	U1	a	===	Niet wijzigen
Verslechtering SvI					
Vliegend hert	U1	U2	e	>>>	Niet wijzigen
Tonghaarmuts	U1+	U2	c2	>>>	Niet wijzigen
Drijvende waterweegbree	U1	U2	c2	===	Aanpassen
Grote modderkruiper	U1	U2	c2	>>>	Niet wijzigen
Rivierdonderpad	U1	U2	a	==	Aanpassen
Zeeprik	U1	U2	c2	>>>	Niet wijzigen
Ingekorven vleermuis	FV	U2	c2	===	Aanpassen
Nauwe korfslak	U1	U2	a	===	Aanpassen
Gewone zeehond	FV	U1	a	=>>	Niet wijzigen

* FV = Favourable; U1 = Unfavourable-Inadequate; U2 = Unfavourable-Bad.

** Oorzaak: a = werkelijke verandering; c1 = andere methode van meten of beoordeling individuele parameter of gehele svi; c2 = gebruik van andere drempelwaarden, bv. gunstige referentiewaarden; e =minder goede gegevens in 2013.

** Landelijke doelstelling: 1e symbool is doelstelling voor omvang leefgebied; 2e symbool is doelstelling kwaliteit leefgebied; 3e symbool is doelstelling voor populatie.

3.2.4.3 VR-soorten

In deze paragraaf wordt per soort aangegeven wat de onderbouwing was voor het aanpassen van de landelijke doelstelling, door wie en wanneer deze is gegeven en wat de aanpassing of correctie inhoudt.

3.2.4.3.1 Broedvogels

Voor 2 broedvogelsoorten, waarvoor nog geen kwantitatief doel is gesteld, wordt een kwantitatieve landelijke populatiedoelstelling voorgesteld. Het betreft de kleine en grote reiger. Van 11 broedvogel-soorten is in de afgelopen jaren de oorspronkelijke landelijke doelstelling uit het Natura 2000-doelendocument aangepast, soms voor de omvang of kwaliteit van het leefgebied, soms voor de populatiedoelstelling. Van deze 12 soorten worden bij de doelen van de blauwe kiekendief, velduil en paapje kanttekeningen geplaatst. Voor de eider, bontbekplevier, kleine mantelmeeuw, nachtzwaluw en

noordse stern wordt aangegeven dat de exacte motivering voor de aanpassing van het doel niet bij Sovon bekend is.

1. Grote Zilverreiger

Voor de Grote Zilverreiger is geen kwantitatief doel geformuleerd. Deze soort zit nog steeds in de expansiefase in Nederland (Boele et al. 2015); een plafondfase is nog niet bereikt. Voorgesteld wordt om een voorlopig kwantitatief doel te formuleren, gebaseerd op het gemiddelde aantal broedparen in Nederland in 2009-2013: 160 paar. Te zijner tijd, als de plafondfase is bereikt, kan een aangepast kwantitatief doel worden geformuleerd.

2. Kleine Zilverreiger

Voor de Kleine Zilverreiger is geen kwantitatief doel geformuleerd. Deze soort zat in de expansiefase tot en met 2008. Daarna vielen de aantallen terug, vermoedelijk als gevolg van een serie relatief strenge winters (Boele et al. 2015). Desondanks is de verwachting dat de aantallen van de soort weer zullen toenemen. Voorgesteld wordt om een voorlopig kwantitatief doel te formuleren, gebaseerd op het gemiddelde aantal broedparen voor 2004-2008, voor de terugval door de relatief strenge winters: 120 paar. Te zijner tijd, als de plafondfase is bereikt, kan een aangepast kwantitatief doel worden geformuleerd.

3. Eider

De doelstelling voor de kwaliteit van het leefgebied van de Eider in de Synopsistabel is bijgesteld naar een verbeteropgave ten opzichte van het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006). Aanleiding hiervoor was vermoedelijk de zienswijze van Vogelbescherming Nederland dat het doel van 8000 broedparen niet overeenkomt met het gemiddelde uit Sovon & CBS (2005): 9000 paar. In plaats daarvan was de ondergrens van de schatting: 8000 paar genomen. Niet duidelijk was waarom hier de ondergrens is gehanteerd (Sovon, 2008).

4. Blauwe Kiekendief

Het landelijke doel voor de Blauwe Kiekendief is verlaagd van 250 broedpaar (ministerie van LNV, 2006) naar 110 broedpaar (synopsistabel, versie juli 2015). Door het toenmalige ministerie van LNV werd in 2009 op grond van bronnenonderzoek geconcludeerd dat nooit 250 paar Blauwe Kiekendieven in Nederland hebben gebroed en dat de daadwerkelijke referentiepopulaties (maximaal 120-130 in 1992) werden geflatteerd door tijdelijk gunstige omstandigheden in zuidelijk Flevoland. Sovon was gevraagd om hierop een second opinion uit te geven. Zij onderschrijft de bijstelling van het landelijke doelniveau naar 110 paar. Wel maakt Sovon de kanttekening hierbij dat het de vraag is of de doelstelling behoud omvang leefgebieden en verbetering kwaliteit leefgebied voldoende is om dit bijgestelde doel te halen. Gezien de sterke afname van de populatie (51 paar in 2006), het geconcentreerde voorkomen en de afhankelijkheid van duinhabitat adviseert Sovon om de mogelijkheden te onderzoeken in hoeverre uitbreiding van het leefgebied (bv. in moerasgebieden) te bewerkstelligen is, teneinde de levensvatbaarheid van de landelijke populatie te verhogen (Sovon, 2009b).

5. Bontbekplevier

De landelijke doelstelling van "behoud omvang en kwaliteit leefgebied" uit het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) is de synopsistabel (versie juli 2015) bijgesteld naar "uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor herstel populatie". De exacte motivering hiervoor is ons niet bekend. De verandering is echter niet onlogisch gezien het feit dat de trend van de Bontbekplevier in 1990-2003 afnemend was en het aantalsdoel toen in de nabije toekomst niet meer gehaald zou kunnen worden zonder verbetering van omvang en kwaliteit van het leefgebied.

6. Watersnip

In 2009 legde het ministerie van LNV de volgende vraag voor aan Sovon: "Voor de Watersnip lijkt de landelijke doelstelling te hoog gegrepen (het betreft het aantal uit de 1e broedvogelatlas 1973–1977). De landelijke doelstelling bedraagt verbetering/uitbreiding leefgebied voor 4.000 paren. Gezien de oorzaken van de inkrimping van het areaal, lijkt een doelstelling van 2.000 paren reëler.

Antwoord Sovon (Sovon, 2009a): "*Van de landelijke broedpopulatie van 1.200–1.500 paren komt ongeveer 45% (600–650 paren) voor in Natura 2000-gebieden. In regulier agrarisch cultuurland komen Watersnippen nauwelijks nog voor als broedvogel. Het zwaartepunt van het broedareaal in Nederland bevindt zich in Noord-Nederland en dan voornamelijk in (half)natuurlijk grasland/hooiland (vaak reservaten met botanisch beheer), riet-zeggemoeras (gemaaid rietland) en in natte heide-hoogveen. Op grond van ervaringen met herstelbeheer in beekdalen is areaaluitbreiding vooral te realiseren door gerichte maatregelen in (half)natuurlijke graslanden en in gemaaid rietland. Hiervoor liggen mogelijkheden in Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Noord-Holland en mogelijk in beekdalen in Noord-Brabant. Op (Drentse) hoogveengebieden en in natte heide is al veel gerealiseerd aan habitatverbetering. Naar verwachting is hier weinig terreinwinst te boeken. Met grootschalige inrichting en beheer vergelijkbaar met zoals op dit moment in het Drentsche Aa-gebied (met 100-200 paar) en in een klein deel van de Vledder- & Wapserveense Aa moet uitbreiding van de stand in Drentse beekdalen mogelijk zijn tot ongeveer 500-600 paren. Dat is evenveel als in Drenthe omstreeks 1980 (van Dijk et al. 1982), inclusief paren op heide/hoogveen. In 1998-2000 bevonden zich 250-300 Watersnippen in Drenthe (SOVON, 2002) en ook in 2006 (Dijkstra et al. 2007). Elders in Noordoost-Nederland (Groningen, Overijssel) is bij herstelbeheer ongeveer vergelijkbare winst te boeken, zodat in Noordoost-Nederland een toename met ongeveer 500-600 paren is te bewerkstelligen. In Noord-Holland staat de populatie onder druk en in Noord-Brabant is de oppervlakte potentieel geschikt gebied waar herstelmaatregelen effectief kunnen zijn gering van omvang."*

De eindconclusie uit Sovon 2009a is: "*Op landelijke schaal lijkt een toename met 750–900 paren realistisch, mits gericht herstelbeheer wordt doorgevoerd. Dat zou neerkomen op een landelijke populatie van 2.000–2.400 paar. Een nieuw landelijk doel van 2.400 paren lijkt ons op ecologische gronden realistisch*."

7. Kleine Mantelmeeuw

Uit de synopsistabel (versie juli 2015) blijkt dat het landelijke doel, zoals vastgesteld in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006), is bijgesteld naar 43.000 paar. Hoe de bijstelling naar 43.000 broedpaar inhoudelijk is beargumenteerd, is ons niet bekend.

8. Grote Stern

Uit de synopsistabel (versie juli 2015) blijkt dat het landelijke doel, zoals vastgesteld in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006), is bijgesteld naar 20.000 paar. Dit op grond van het verdwijnen van historisch broedgebied en overloop vanuit het Deltagebied naar Vlaanderen en België (LNV, pers. med.). Sovon is hierover om een second opinion gevraagd en onderschrijft daarin deze argumentatie (Sovon, 2009b).

9. Noordse Stern

Uit de synopsistabel (versie juli 2015) blijkt dat het landelijke doel voor de Noordse Stern, zoals vastgesteld in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006), is verlaagd van 2000 naar 1400 paar. De motivering hiervoor is ons niet bekend.

10. Dwergstern

Het landelijke doel voor de Dwergstern van 800 paar is verlaagd naar 600 paar, omdat de historische referentie van 800 paar niet haalbaar is vanwege onomkeerbare veranderingen in het broedgebied (uitvoering Deltawerken), afname van natuurlijke dynamiek langs de kust en overloop vanuit het Deltagebied naar Vlaanderen (LNV, pers. med.). Sovon is hierover om een second opinion gevraagd (Sovon, 2008): Ze vindt het argument van de verminderde natuurlijke dynamiek in deze context geen sluitende redenatie. Inrichtingsmaatregelen bieden op verschillende locaties immers goede kans op vestiging (ontpolderingslocaties langs de Westerschelde waaronder Hedwigepolder, terugkeer getij in Krammer-Volkerak, verzilting Zoommeer in relatie tot natuurontwikkeling). Daarnaast kunnen in de beheerplannen zoneringsmaatregelen worden uitgewerkt (afzetten kolonies op locaties die gevoelig zijn voor verstoring door recreanten). Daarentegen vindt Sovon permanent verlies van historisch habitat in het Deltagebied en overloop over de grens naar Vlaanderen wel valide argumenten en daarom vindt ze bijstelling van het landelijke doel naar 600 paar gerechtvaardigd (Sovon, 2008).

11. Velduil

Het oorspronkelijke doel van 5 sleutelpopulaties van 20 paar (totaal 100 paar) (ministerie van LNV, 2006) is komen te vervallen. Het landelijke doel gaat nu uit van 60 paar, overeenkomstig de gemiddelde stand in 1993-1997 (synopsistabel, versie juli 2015; LNV, pers. med.). Sovon is hierover om een second opinion gevraagd (Sovon, 2008). Ze vindt het volgende: gezien de sterke fluctuaties in het voorkomen van de Velduil als broedvogel is een eenduidige historische referentie moeilijk te geven, temeer daar de populatie profiteerde van tijdelijke landschapsveranderingen na inpolderingen in het IJsselmeergebied en het Lauwersmeer. In dat licht beschouwd kan Sovon de referentiepopulatie van 60 paar in 1993-97 ondersteunen. Gelet echter op de status in 2006 (15-18 paar, sterk afnemend sinds 1990), vindt Sovon dit doel ambitieus geformuleerd (Sovon, 2008).

12. Nachtzwaluw

Uit de synopsistabel (versie juli 2015) blijkt dat het landelijke doel, zoals vastgesteld in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006), voor de Nachtzwaluw is verhoogd van 800 naar 1000 broedpaar. De motivering hiervoor is ons niet bekend. Wel is duidelijk dat deze soort in de huidige situatie dit doel ruimschoots haalt (2400 paar in 2009-2013).

13. Paapje

Voor het Paapje is in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) uitgegaan van een landelijke doelstelling van ten minste 20 sleutelpopulaties van ten minste 100 paar (totaal 2000 paar). Dit doel is bijgesteld tot 700 paar (synopsistabel, versie juli 2015), omdat er geen historische referentie bestaat die het voorkomen van 2000 paar bevestigt. Herstel van het niveau van de jaren zeventig (1250-1750 paar) wordt niet realistisch geacht, gelet op de verspreiding, schaal en oorzaken van de afname. De nu gehanteerde 700 paar vormen de ondergrens van de schatting voor begin jaren tachtig (700-1000 paar) (LNV, pers. med.). Sovon is hierover om een second opinion gevraagd (Sovon, 2008). Ze vindt weliswaar dat een doel van 2000 paar gezien het historisch voorkomen (3000-4000 paar in de jaren zestig) niet uitzonderlijk moet worden geacht, maar acht – gezien de ongunstige situatie in de brongebieden – een hoger landelijk doel dan 700 paar niet realistisch. Knelpunt is dat een gering deel van de populatie zich momenteel in Natura 2000-gebieden bevindt en dat de soort het juist in natuurgebieden beter doet dan in het agrarische natuurlandschap.

14. Tapuit

In het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) is uitgegaan van ten minste 20 sleutelpopulaties van ten minste 100 paar (totaal 2000 paar). Dit zou een herstel betekenen van de situatie van 30 jaar geleden. Omdat dit niet realistisch wordt geacht (LNV, pers. med.), is de landelijke doelstelling bijgesteld naar 1000 paar. Als redenen worden de schaal waarop de afname heeft plaatsgevonden genoemd alsmede het structurele karakter van de processen die tot de afname hebben geleid (dichtgroeien leefgebieden door vermesting en sterke achteruitgang konijnenstand) (LNV, pers. med.). Sovon is hierover om een second opinion gevraagd (Sovon, 2009) en vindt de doelstelling van 2000 paar inderdaad niet realistisch gezien de huidige stand (2006: 220-260 paar). Ofschoon maatregelen tot verbetering van habitat kunnen leiden en konijnenpopulaties zich kunnen herstellen, is het de vraag of de huidige verspreiding niet dermate versnipperd is geraakt dat oorspronkelijke gebieden vanuit de huidige bolwerken opnieuw gekoloniseerd kunnen worden. Daarom vindt Sovon bijstelling van het landelijke doel tot 1000 paar gerechtvaardigd (Sovon, 2008).

3.2.4.3.2 Niet-broedvogels

Nieuwe populatiedoelstellingen

Er zijn 4 niet-broedvogelsoorten waarvoor nog niet eerder een kwantitatief doel was vastgesteld. Hiervoor worden nu alsnog kwantitatieve landelijke populatiedoelstellingen voorgesteld. Het betreft de roodkeelduiker, parelduiker, dwergmeeuw en zeekoet.

1. Roodkeelduiker

Er is in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) geen kwantitatief aantal in het landelijke doel voor de Roodkeelduiker vastgesteld. In Sovon & CBS (2005) wordt gesteld dat het watervogelmeetnet in de toenmalige vorm geen goede gegevens voor deze soort opleverde en dat een eventueel doel uit andere bronnen en met aanvullende methoden zou moeten worden vastgesteld. In

Camphuysen & Leopold (1994) is vastgesteld dat er bijna 10.000 Roodkeelduikers in de Nederlandse kustwateren verblijven. Op basis van uitwerking van zeetrekgegevens is vastgesteld dat dat aantal eerder is toegenomen dan afgenomen (Camphuysen, 2009). Ook recentere uitwerking van boot- en vliegtuigtellingen laat de aanwezigheid van deze aantallen nog steeds zien (Poot et al. 2011; Poot et al. 2013). Ervan uitgaande dat dit aantal ook in de periode 1999/00–2003/04 aanwezig was, zijnde de tijdsperiode waarop de meeste doelen voor niet-broedvogels zijn gebaseerd, stellen wij als kwantitatieve invulling van het doel voor de beoogde draagkracht 10.000 Roodkeelduikers voor. Het betreft een seizoensmaximum vergelijkbaar met de systematiek voor de doelen van Reuzenstern en Kemphaan. De huidige en waarschijnlijk ook toekomstige wijze van monitoring is niet geschikt voor het volgen van een doel dat is uitgedrukt als seizoensgemiddelde, al zou dat inhoudelijk te verkiezen zijn.

2. Parelduiker

Er is in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) geen kwantitatief aantal in het landelijke doel voor de Parelduiker vastgesteld. In Sovon & CBS (2005) werd gesteld dat het watervogelmeetnet in de toenmalige vorm geen goede gegevens voor deze soort opleverde en dat een eventueel doel uit andere bronnen en met aanvullende methoden zou moeten worden vastgesteld. De Parelduiker is veel schaarser in de Nederlandse kustwateren dan de Roodkeelduiker (Bijlsma et al. 2001), al blijft het aanwijzen van gebieden voor deze soort in Nederland vanwege voorkomen op Bijlage 1 gerechtvaardigd (Van Roomen et al. 2000). Door deze schaarsheid, en ook wel door problemen met determinatie die gedurende het seizoen niet constant is doordat de soort in met name in het voorjaar in gedeeltelijk zomerkleed beter te herkennen is, is het geven van een doelaantal lastiger. Op basis van de schatting van 400 Parelduikers in het hele zuidelijke Noordzee gebied en een percentage van 4% Parelduikers op het totaal aantal kleine duikers (Camphuysen & Leopold, 1994) en dat er geen indicatie is van toenemende of afnemende trend is (Camphuysen, 2009), stellen wij een landelijk doel voor van 300 Parelduikers. Dit als kwantitatieve invulling van de beoogde draagkracht. Net als bij de Roodkeelduiker en vanwege dezelfde redenen betreft het een seizoensmaximum.

3. Dwergmeeuw

Er is in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) geen kwantitatief aantal in het landelijke doel voor de Dwermeeuw vastgesteld. In Sovon & CBS (2005) wordt gesteld dat het watervogelmeetnet in de toenmalige vorm geen goede gegevens voor deze soort opleverde en dat een eventueel doel uit andere bronnen en met aanvullende methoden zou moeten worden vastgesteld. Gebaseerd op Camphuysen & Leopold (1994) en den Ouden & Stougie (1990) stellen wij een seizoensmaximum van 15.000 Dwergmeeuwen voor. Deze aantallen worden in Nederland zowel tijdens de voorjaars- als najaarstrek vastgesteld.

4. Zeekoet

In het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) was de Zeekoet nog geen soort waarvoor Natura 2000-gebieden werden aangewezen. De implementatie van de Vogelrichtlijn voor het meer open water van de Noordzee stond toen nog volop ter discussie. Inmiddels is de Zeekoet ook als selectiesoort voor Natura 2000-gebieden geselecteerd en is het Friese Front als nieuw Natura 2000-gebied aangewezen. In navolging daarvan is de Zeekoet ook een soort waarvoor een landelijke doelstelling geldt. De zeekoet is als wintergast in Nederland toegenomen, in navolging van de toename van de met name Britse broedpopulatie (Bijlsma et al. 2001). In de jaren tachtig en begin jaren negentig werd de najaars-/winterpopulatie in Nederland op 240.000 exemplaren geschat (Camphuysen & Leopold, 1994). Tegenwoordig gaat het minimaal om 450.000 exemplaren (Poot et al. 2013). Vanwege de systematiek voor het opstellen van de landelijke populatiedoelstelling voor de niet-broedvogelsoorten die bij de meeste soorten is gebaseerd op aantallen in de periode 1980-2003, wordt hier voorgesteld als landelijk doel het gemiddelde van de schatting uit 1994 en 2013 te nemen: 345.000 exemplaren als weerspiegeling van een gelijkblijvende omvang en kwaliteit van het leefgebied in Nederland. Het betreft een seizoensmaximum. Een seizoensgemiddelde zou beter zijn, maar met de huidige beschikbare gegevens en monitoring voor de zeekoet is die niet goed te berekenen of te monitoren.

Geen wijziging
De doelstellingen voor de kraanvogel en reuzenstern zijn in het verleden niet gewijzigd. De doelen in de synopsistabel zijn gelijk aan die in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006). Er is geen aanleiding om de doelen van deze soorten te wijzigen. Het aantal blijft een landelijk seizoensmaximum op slaapplaatsen (reuzestern) en de pleisterplaatsen Engbertsdijksvenen, Buurserzand & Haaksbergerveen, Aamsveen, Strabrechtse Heide & Beuven, Mariapeel en Deurnse Peel en Groote Peel (kraanvogel).

Afronden van populatiedoelstelling en verandering omvang en/of kwaliteit leefgebied
Voor vier soorten wordt geadviseerd om de populatiedoelstelling af te ronden en de doelen ten aanzien van omvang en/of kwaliteit van het leefgebied te wijzigen. Dit betreffen de topper, grutto, zwarte stern en kemphaan. In Sovon & CBS (2005) is de oorspronkelijke populatiedoelstelling van de *topper*, zoals genoemd in het Natura 2000-doelendocument, gecorrigeerd (erratum van 05-01-2007), waarbij het landelijke seizoensgemiddelde in het meetnet werd bijgesteld naar 19.200. In de synopsistabel is 19.200 opgenomen. Voorgesteld wordt om het landelijke doel af te ronden naar 20.000 individuen. Tevens wordt voorgesteld het doel "vergroting omvang leefgebied" te veranderen in "behoud omvang", omdat het leefgebied in Nederland niet echt in omvang kan toenemen. De landelijke doelstelling voor de *grutto* is nog niet eerder aangepast, noch in het Natura 2000-doelendocument, noch in de synopsistabel. Vanwege de verandering van het doel van de aantallen in de monitoringgebieden naar de echt landelijke aantallen en de verdere afronding, stellen wij een doel voor van 11.000 exemplaren (seizoensgemiddelde). Het huidige Natura 2000-doel voor de grutto is echter onbevredigend als omschrijving van een na te streven "gunstige referentiewaarde". Van de grutto komen in Nederland twee populaties voor, een is hier voornamelijk broedvogel (Limosa limosa limosa) welke in wetlands voor en na het broeden concentraties vormt (foerageren en slapen). Met deze populatie gaat het buitengewoon slecht in de broedgebieden en lange verblijftijden op de voorjaarspleisterplaatsen en snelle aankomst op de najaarspleisterplaatsen geven een hoge seizoensgemiddelde (de gunstige referentiewaarde wordt mogelijk gehaald), terwijl dit juist een teken is dat het met de broedpopulatie (en daarmee met het gehele voorkomen) in Nederland slecht gaat. Een tweede probleem is dat met name in het voorjaar ook IJslandse grutto's (L. l. islandica) van Nederland gebruikmaken in waarschijnlijk toenemende aantallen. Het is helaas niet goed mogelijk om de twee populaties afzonderlijk te monitoren. Het is voor het functioneren van de broedpopulatie van de grutto in Nederland van belang een zekere draagkracht voor foerageren en slapen in wetlandgebieden (Natura 2000-gebieden) in voor- en najaar in stand te houden, maar de huidige vergelijking van de actuele aantallen met het Natura 2000-doel (hoewel deze al ruimschoots niet gehaald wordt) geeft geen goede indicatie hoe het er met de twee afzonderlijke grutto populaties voor staat. Een preciezere doelformulering zou zich moeten richten op de omvang van de broedpopulatie van *Limosa limosa limosa* in Nederland. De landelijke doelstellingen voor de *zwarte stern en kemphaan* zijn (net als de grutto) nog niet eerder aangepast, noch in het Natura 2000-doelendocument, noch in de synopsistabel. De populatiedoelstelling van de *zwarte stern* heeft betrekking op het seizoensmaximum op slaapplaatsen. Gezien het feit dat de huidige aantalsontwikkeling mede wordt gestuurd door afname van de kwaliteit van het leefgebied, wordt voorgesteld het doel ten aanzien van de kwaliteit van het leefgebied te wijzigen van behoud naar verbetering en de populatiedoelstelling af te ronden naar 50.000 exemplaren. Dat laatste ook omdat het landelijke doel gebaseerd is op de slaapplaatsaantallen in het IJsselmeergebied, terwijl er daarbuiten in de zelfde periode ook kleinere aantallen voorkomen (o.a. Haringvliet). Voor de *kemphaan* wordt eveneens vanwege de gedocumenteerde achteruitgang in het leefgebied van deze soort binnen Natura 2000-gebieden en de omringende foerageergebieden (Verkuil et al., 2010) voorgesteld het doel ten aanzien van de kwaliteit van het leefgebied te wijzigen van behoud naar verbetering. Ook is de populatiedoelstelling alleen gebaseerd op de aantallen op de slaapplaatsen in Friesland. In het voorjaar komen er ook kleinere aantallen elders in Nederland voor (met name in Noord-Holland). Er wordt daarom voorgesteld de populatiedoelstelling af te ronden naar 40.000 kemphanen als landelijk seizoensmaximum van slaapplaatsaantallen in Nederland.

Afgeronde populatiedoelstelling in plaats van reikwijdte
Voor de scholekster, kanoet en eider wordt voorgesteld de populatiedoelstelling af te ronden op een heel getal in plaats van de reikwijdte die nu als doel is gegeven. Een reikwijdte als doel is echter lastig bij het verdere gebruik in toetsingen etc., en zorgt ervoor dat er in de praktijk getoetst wordt aan de ondergrens. Zo is in de synopsistabel voor de *scholekster* een reikwijdte van 180.000–200.000 individuen opgenomen. Deze wijkt trouwens af van de reikwijdte die in het Natura 2000-doelendocument is genoemd (nl. 185.000–220.000). De reden daarvoor is bij Sovon niet bekend. Uitgaande van de reikwijdte die in de synopsistabel wordt genoemd, maar rekening houdend met het feit dat niet alle scholeksters alleen maar binnen het meetnet voorkomen, is in het voorstel het meetkundige gemiddelde genomen en deze is vervolgens afgerond naar 200.000 individuen. Voor de *kanoet* werd oorspronkelijk in het Natura 2000-doelendocument een doel voorgesteld van 50.000–70.000 individuen. In de synopsistabel wordt een doel van 54.400 individuen genoemd. Waarom het doel in de synopsistabel afwijkt van die in het Natura 2000-doelendocument is bij Sovon niet bekend. Rekening houdend met de reikwijdte, zoals genoemd in het Natura 2000-doelendocument, en verdere afronding, wordt 60.000 als doel voorgesteld. Voor de *eider* wordt in het Natura 2000-doelendocument een reikwijdte gegeven van 115.000–140.000 individuen. Voorgesteld wordt om het meetkundige gemiddelde te nemen en dit af te ronden, wat uitkomt op 130.000 individuen. Net als bij de topper kan de omvang van het leefgebied niet vergroot worden en dit was al zo doorgevoerd in de synopsistabel.

Seizoensgemiddelde in plaats van seizoensmaximum
Voor 4 soorten wordt voorgesteld om als populatiedoelstelling het seizoensgemiddelden te nemen, conform de andere soorten, in plaats van seizoensmaxima. Een seizoensgemiddelde is een betere maat voor een draagkrachtdoel (Van Roomen et al. 2011). Voor de *dwergganS* wordt voorgesteld om voor het doel het seizoensgemiddelde van 20 exemplaren te nemen in plaats van het seizoensmaximum van 100. Voor de *zeearend* wordt voorgesteld om het seizoensgemiddelde van heel Nederland te nemen (3 exemplaren) in plaats van het seizoensmaximum van 7. Dit conform de aanpak bij de meeste andere soorten. Voor de *visarend* wordt voorgesteld om het seizoensgemiddelde van 20 exemplaren te nemen in plaats van het seizoensmaximum van 110. Het voorgestelde seizoensgemiddelde voor de visarend blijft wel gebaseerd op populatiegevens van gebieden binnen het meetnet, want berekeningen voor de populatieomvang buiten het meetnet zijn niet betrouwbaar te maken. Voor de *slechtvalk* staat in het Natura 2000-doelendocument (ministerie van LNV, 2006) en ook in de synopsistabel een populatiedoelstelling genoemd van een seizoensmaximum van 180 exemplaren voor heel Nederland. Dit aantal is echter gebaseerd op Sovon & CBS (2005) en betreft alleen populatieomvang binnen het meetnet. Er wordt voorgesteld dit doel op te schalen naar het echte landelijke aantal en hiervoor het seizoensgemiddelde te nemen. De doelstelling wordt dan een seizoensgemiddelde van 150 exemplaren.

Correctie populatiedoelstelling
Voor de taigarietgans wordt een nieuw lager doel voorgesteld, omdat er in het verleden problemen bleken te zijn met de determinatie van deze soort. Uit onderzoek van Koffijberg et al. (2011) is gebleken dat de aantallen in Nederland verblijvende Taigarietganzen in de periode 1999/00–2003/04 werden overschat. Dit hing vooral met determinatieproblemen samen. Het op Sovon & CBS (2005) gebaseerde Natura 2000-doel van een seizoensgemiddelde van 650 individuen is daarmee in retroperspectief te hoog. Met de doorgevoerde correcties in de database op basis van het onderzoek van Koffijberg et al. (2011) betreft de huidige schatting voor het seizoensgemiddelde in 1999/00–2003/04 80 vogels. Er wordt daarom voorgesteld om de populatiedoelstelling te verlagen naar 80 individuen (seizoensgemiddelde).

Geen populatiedoelstelling
Voor de grote stern en visdief wordt geen kwantitatief doel voorgesteld. Er is – als gevolg van een rechtszaak – een doel voor grote stern en visdief in de Voordelta als niet-broedvogel gekomen. Het gaat hierbij vooral om het beschermen van de foerageerfunctie van de Voordelta voor de broedende grote sterns en visdieven van de Zuidwestelijke Delta. Het lijkt ons dat wat voor de Voordelta beoogd wordt, beter geschaard kan worden als een foerageerdoel voor een broedvogelpopulatie in een bepaald gebied (vergelijkbaar met dat er slaap- en foerageerdoelen bij niet-broedvogels bestaan op gebiedsniveau). Het doel in de Voordelta zou dan een doorvertaling moeten worden van het aantal broedpaar in de Zuidwestelijke Delta en de lengte van het broedseizoen en een inschatting van het

percentage van de grote sterns en visdieven dat in de Voordelta foerageert. Deze systematiek zou ook bij andere broedvogels (vooral koloniebroeders) gevolgd kunnen worden die in aangrenzende N2000-gebieden foerageren. Relevante soorten koloniebroeders voor deze systematiek zijn: aalscholver, purperreiger, lepelaar, eider, zwartkopmeeuw, kleine mantelmeeuw, grote stern en visdief. Gebieden waar dit in meer of mindere mate speelt, zijn: Waddenzee (bijvoorbeeld eider), Lauwersmeer (lepelaar), Noordzeekustzone (bijv. grote stern, aalscholver, kleine mantelmeeuw), IJsselmeer en Markermeer (aalscholver) en Voordelta (grote stern, visdief en kleine mantelmeeuw).

Aanpassen van populatiedoelstellingen naar totale populatieomvang Nederland
Voor 47 niet-broedvogelsoorten wordt voorgesteld om de landelijke populatiedoelstelling om te zetten in de werkelijke in Nederland aanwezige populatiegrootte (Tabel 57). Dit betreft vogelsoorten waarvan de doelen nu nog gebaseerd zijn op de populatiegegevens van enkel de gebieden binnen het watervogelmeetnet. Bovendien wordt een aantal doelen afgerond.

Tabel 57 *Voorstel voor aanpassing van de landelijke doelen voor de reeds aangewezen niet-broedvogelsoorten. De voorstellen zijn gebaseerd op telgegevens van de populatie in heel Nederland en niet alleen de monitoringgebieden van het Watervogelmeetnet (waarop de huidige doelen zijn gebaseerd). Alle getallen in deze tabel hebben betrekking op seizoensgemiddelden, tenzij de methode specifiek staat aangegeven. Niet-broedvogelsoorten die niet in deze tabel staan, worden elders in deze paragraaf behandeld.*

Euring	Soort	Recent aandeel vogels in meetnet t.o.v. landelijke populatiegrootte (%)	Huidig doel*	Periode waarop huidig doel is gebaseerd	Actuele landelijke populatiegrootte 08/09 – 12/13 (individuen)	Voorstel nieuw landelijk doel
70	Dodaars	29	560	1980-2003	3600	1800
90	Fuut	49	10900	1996-2003	18000	21000
110	Kuifduiker	96	45	1999-2003	50	50
120	Geoorde Fuut	96	1640	1999-2003	1700	1600
720	Aalscholver	71	24500	1999-2003	37000	33000
1190	Kleine Zilverreiger	55	140	1999-2003	300	250
1210	Grote Zilverreiger	33	80	1999-2003	2100	260
1440	Lepelaar	83	1225	1999-2003	2100	1500
1530	Kleine Zwaan	94	4820	1990-2003	2600	5000
1540	Wilde Zwaan	78	360	1984-2003	880	470
1574	Toendrarietgans	81	34100	1999-2003	67000	42000
1580	Kleine Rietgans	99	8000	1999-2003	6300	8200
1590	Kolgans	93	218300	1999-2003	330000	240000
1610	Grauwe Gans	76	86300	1999-2003	260000	120000
1670	Brandgans	98	140900	1999-2003	290000	140000
1680	Rotgans	100	36500	1988-2003	37000	36000
1730	Bergeend	94	48900	1998-2003	73000	51000
1790	Smient	54	258200	1990-2003	360000	460000
1820	Krakeend	47	10200	1999-2003	46000	22000
1840	Wintertaling	62	21000	1980-2003	38000	32000
1860	Wilde Eend	31	128000	1980-2003	290000	420000
1890	Pijlstaart	91	7850	1980-2003	11000	8400
1940	Slobeend	54	5750	1980-2003	14000	10000
1960	Krooneend	46	40	1999-2003	240	90
1980	Tafeleend	70	20900	1993-2003	23000	28000
2030	Kuifeend	62	75700	1980-2003	110000	120000
2130	Zwarte Zee-eend**	100	68500	1996-2003	27000	69000
2180	Brilduiker	87	4380	1980-2003	3700	4900
2200	Nonnetje	68	690	1997-2003	1200	900
2210	Middelste Zaagbek	95	3310	1992-2003	3300	3500
2230	Grote Zaagbek	68	1800	1993-2003	3600	2200
4290	Meerkoet	36	89700	1980-2003	240000	230000

Euring	Soort	Recent aandeel vogels in meetnet t.o.v. landelijke populatiegrootte (%)	Huidig doel*	Periode waarop huidig doel is gebaseerd	Actuele landelijke populatiegrootte 08/09 – 12/13 (individuen)	Voorstel nieuw landelijk doel
4560	Kluut	96	9510	1980-2003	9500	9800
4700	Bontbekplevier	95	2260	1980-1995	4300	2300
4770	Strandplevier	100	180	1989-2003	80	180
4850	Goudplevier	42	32300	1997-2003	65000	73000
4860	Zilverplevier	100	27600	1989-2003	30000	28000
4930	Kievit	28	75500	1980-2003	220000	270000
4970	Drieteenstrandloper	88	4310	1980-2003	12000	4800
5090	Krombekstrandloper	97	340	1980-2003	590	370
5120	Bonte Strandloper	100	187300	1989-1995	250000	190000
5340	Rosse Grutto	100	39500	1980-1995	64000	40000
5410	Wulp	80	101100	1991-2003	140000	120000
5450	Zwarte Ruiter	93	2040	1980-2003	1400	2200
5460	Tureluur	93	18480	1980-2003	20000	20000
5480	Groenpootruiter	98	2210	1991-2003	2300	2300
5610	Steenloper	92	4000	1980-1995	4400	4200

***** gebaseerd op de aantallen in het watervogelmeetnet.

** betreffen Januari aantallen.

3.3 Advies over actualisering van de Natura 2000-doelen op gebiedsniveau

3.3.1 Selectie gebieden voor nieuwe soorten en nieuwe/geherdefinieerde habitattypen

3.3.1.1 Habitattypen

Voor het nieuwe habitattype Riffen van open zee (H1170) zal het gebied Klaverbank worden aangewezen. Het advies voor toevoegen of schrappen van gebieden voor de habitattypen die zijn geherdefinieerd, is alleen gedaan op basis van de geactualiseerde SDF-gegevens (zie hiervoor paragraaf 3.3.2.1). Hierbij is de eventuele consequentie van herdefinitie voor aanwijzing van habitattypen en gebieden nog niet meegenomen. Voor de habitattypen die, op basis van vergelijking tussen de Nederlandse interpretatie met die in omringende landen, eventueel ook in Nederland onderscheiden kunnen worden (paragraaf 3.2.1.1), wordt nog geen advies gegeven voor welke gebieden deze dan zouden moeten worden aangewezen.

3.3.1.2 HR-soorten

Voor de otter wordt voorgesteld om deze aan 27 Natura 2000-gebieden als doel toe te voegen. Voor de brede geelgerande waterroofkever wordt dit voor 2 Natura 2000-gebieden geadviseerd.

H1081 Brede geelgerande waterroofkever

In Nederland was de soort sinds 1967 niet meer gevonden totdat deze in 2005 werd herontdekt in Zuidwest-Drenthe (Van Dijk, 2006). Een verkennend onderzoek in het betreffende gebied in 2006 leerde dat de soort er in minstens 4 verschillende vennen voorkomt (Reemer et al. 2008). In 2006 en 2007 heeft EIS in opdracht van het ministerie van LNV een landelijk vervolgonderzoek uitgevoerd naar de Nederlandse verspreiding van de brede geelgerande waterroofkever. De Nederlandse populatie van de brede geelgerande waterroofkever lijkt geheel beperkt te zijn tot 4 vennen in het Holtingerveld (029) en het Dwingelderveld (030) in Zuidwest-Drenthe (Tabel 58). Het gaat vermoedelijk om relictpopulaties. Europees belang: aanzienlijk (<0,5%). Gezien de staat van instandhouding van 'zeer ongunstig' zou alle inspanning gericht moeten zijn op een uitbreiding van de omvang en verbetering van de kwaliteit van geschikte leefgebieden ten behoeve van de uitbreiding van de populatie. Dit landelijke doel moet worden vertaald naar gebiedsdoelen en wordt als volgt voorgesteld (Tabel 58).

Tabel 58 *Natura 2000-gebieden waarvoor de brede geelgerande waterroofkever als Natura 2000-doelstelling zou moeten worden toegevoegd.*

Natura 2000-gebied	Provincie	Landelijke bijdrage	5 Belangrijkste gebieden	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie
029 Holtingerveld	Dr	A2 (30-50%)	Ja	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
030 Dwingelderveld	Dr	A2 (30-50%)	Ja	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding

H1355 Otter

Volgens de laatste monitoringsronde (winter 2013/2014) komt de otter inmiddels voor in 27 Natura 2000-gebieden (Kuiters et al. 2015), waaronder 6 Vogelrichtlijngebieden. Gebieden die voldoen aan het criterium '5 belangrijkste gebieden' van Nederland zijn: 013 Alde Feanen, 018 Rottige Meenthe & Brandemeer, 034 Weerribben, 035 De Wieden, 038 Rijntakken. Europees belang: aanzienlijk (<0,5%).

De otter heeft een zeer ongunstige SvI door de landelijk te geringe populatiegrootte en vooralsnog beperkte ruimtelijke verspreiding. De beoogde uitbreiding van de populatie heeft als doel het realiseren van een landelijk gunstige SvI. Gezien de SvI van 'zeer ongunstig' zou alle inspanning gericht moeten zijn op een uitbreiding van de omvang en verbetering van de kwaliteit van geschikte leefgebieden ten behoeve van de uitbreiding van de populatie (>>>). Dit landelijke doel moet worden vertaald naar gebiedsdoelen. Zoals gezegd, wordt voorgesteld om de otter aan 27 bestaande Natura 2000-gebieden als doel toe te voegen (waaronder 8 VR-gebieden) (Tabel 59).

Uitbreiding van de populatie zou vooral moeten komen van verbetering van de kwaliteit van leefgebieden en het veiliger maken van de ecologische verbinding van leefgebieden onderling. Verbetering van de kwaliteit van leefgebieden bestaat vooral uit het nemen van mitigerende maatregelen om verkeerssterfte terug te dringen en het voorzien van visfuiken met otterveilige stopgrid. Ook de afstemming met de muskusratvangers moet verbeterd over het plaatsen en het gebruik van veilige vangmiddelen, op zodanige wijze dat de kans op otter als bijvangst wordt geminimaliseerd. Verder zou in veel van de huidige leefgebieden het oeverbeheer van watergangen beter moeten worden afgestemd op de behoefte van otters aan rustige en voldoende dekking gevende dagrustplaatsen. In de praktijk betekent dit een minder intensief en vooral gefaseerd oeverbeheer.

Tabel 59 *Natura 2000-gebieden waarvoor de otter als Natura 2000-doelstelling zou moeten worden toegevoegd. De rijen in het grijs betreffen Vogelrichtlijngebieden.*

Natura 2000-gebied	Landelijke bijdrage	5 belangrijkste gebieden	Advies doel omvang	Advies doel kwaliteit	Advies doel populatie
008 Lauwersmeer	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
009 Groote Wielen	D		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
010 Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
011 Witte en Zwarte Brekken	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
012 Sneekermeergebied	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
013 Alde Feanen	B1 (2-6%)	*	Behoud	Verbetering	Behoud
014 De Deelen	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
015 Van Oordt's Mersken	D		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
016 Wijnjeterper Schar	D		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
018 Rottige Meenthe & Brandemeer	B2 (6-15%)	*	Behoud	Verbetering	Behoud
019 Leekstermeergebied	C (<2%)		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
020 Zuidlaardermeergebied	D		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
023 Fochteloerveen	D		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
025 Drentsche Aa-gebied	D		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
034 Weerribben	A1 (15-30%)	*	Behoud	Verbetering	Behoud
035 De Wieden	A1 (15-30%)	*	Behoud	Verbetering	Behoud

Natura 2000-gebied	Landelijke bijdrage	5 belangrijkste gebieden	Advies doel omvang	Advies doel kwaliteit	Advies doel populatie
036 Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
037 Olde Maten & Veerslootlanden	C (<2%)		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
038 Rijntakken	B1 (2-6%)	*	Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
039 Vecht en Beneden-Reggegebied	C (<2%)		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
049 Dinkelland	D		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
072 IJsselmeer	D		Uitbreiding	Verbetering	Uitbreiding
074 Zwarte Meer	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
075 Ketelmeer & Vossemeer	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
076 Veluwerandmeren	C (<2%)		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
078 Oostvaardersplassen	D		Behoud	Verbetering	Uitbreiding
103 Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	D		Behoud	Verbetering	Uitbreiding

3.3.1.3 VR-soorten

Er komen 19 nieuwe soort-populaties in aanmerking om te worden aangewezen voor een of meerdere Vogelrichtlijngebieden op grond van recente data van hun voorkomen en talrijkheid. Het gaat om 9 soorten van Bijlage 1, 4 soorten trekkende watervogels en 6 soorten overige trekvogels van de Rode Lijst. Bij 6 soorten gaat het om broedpopulaties en bij 13 om doortrekkers en/of overwinteraars. Het totaal aantal soort-gebiedscombinaties dat in aanmerking zou komen, is 81. Bij 25 daarvan gaat het om een broedvogelfunctie, bij 36 om een foerageerfunctie, bij 14 om een slaapplaatsfunctie en bij 6 om zowel een foerageer- als slaapplaatsfunctie. In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep aangegeven welke gebieden er in aanmerking komen voor aanwijzing en of de soort zou moeten worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied. In Bijlage 15 is daarnaast per soort meer informatie gegeven over voorkomen en verspreiding en waarom deze gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing en waarom de soort zou moeten worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied.

3.3.1.3.1 Broedvogels (Bijlage 1)

Gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor broedvogels (Bijlage 1)

Van de vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen, zijn er nu 5 nieuwe soorten waarvoor er nu gebieden in aanmerking komen voor aanmelding (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). Het gaat om 15 soort-gebiedscombinaties waarvan de gebieden nu tot de top 5 van belangrijkste gebieden kunnen worden gerekend (Tabel 60). Hieronder bevinden zich 4 gebieden die nog niet (geheel) zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied: Onlanden-Groningen (Kleinst waterhoen); Lonnekerberg en Lonnekerveld e.o., Singraven e.o. Denekamp en Zo-Achterhoek exclusief Bekendelle (Middelste bonte specht).

Tabel 60 *Soort-gebiedscombinaties van vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen en waarvoor er nu gebieden in aanmerking komen voor aanmelding (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3).*

Soort	Gebied	Natura 2000-gebied	Gebieds-functie
Brandgans	Wormer- en Jisperveld	Ja	broedfunctie
Brandgans	Markiezaat	Ja	broedfunctie
Brandgans	Reeuwijkse Plassen: Broekvelden/Vettenbroek	Ja	broedfunctie
Brandgans	Haringvliet	Ja	broedfunctie
Brandgans	Krammer- Volkerak	Ja	broedfunctie
Kleinst Waterhoen	Onlanden - Groningen	Deels	broedfunctie
Kraanvogel	Fochteloërveen	Ja	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Geuldal	Ja	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Lonnekerberg en Lonnekerveld e.o.	Nee	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Singraven eo Denekamp	Nee	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Veluwe	Ja	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Zo-Achterhoek exclusief Bekendelle	Nee	broedfunctie
Ooievaar	De Wieden	Ja	broedfunctie
Ooievaar	Oostelijke Vechtplassen	Ja	broedfunctie
Ooievaar	Rijntakken	Ja	broedfunctie

Toevoegen van broedvogels (Bijlage 1) aan bestaande VR-gebieden
Van de vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen (zie Tabel 60), zijn er nu 2 nieuwe soorten die in aanmerking komen om verder ook aan (reeds bestaande) Vogelrichtlijngebieden te worden toegevoegd (Tabel 61). Dit betreft dus gebieden die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren, waarin wel 1% of meer van de broedpopulatie voorkomt. In totaal gaat het om 5 soort-gebiedscombinaties.

Tabel 61 *Soort-gebiedscombinaties van vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen en die nu in aanmerking komen om te worden toegevoegd aan (reeds bestaande) Vogelrichtlijngebieden. Dit betreft alleen gebieden die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren, maar waarin wel 1% of meer van de landelijke broedpopulatie voorkomt.*

Soort	Gebied	Natura 2000-gebied	Gebieds-functie
Brandgans	Veerse Meer	Ja	broedfunctie
Brandgans	Eilandspolder	Ja	broedfunctie
Brandgans	Rijntakken	Ja	broedfunctie
Brandgans	Oosterschelde	Ja	broedfunctie
Middelste Bonte Specht	Maasduinen	Ja	broedfunctie

3.3.1.3.2 Doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1)

Gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1)
Top 5 van belangrijkste gebieden (incl. gebieden die nog geen VR-gebied zijn)
Van de vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen, zijn er nu 4 nieuwe soorten waarvoor er nu gebieden in aanmerking komen voor aanmelding (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). Het gaat om 6 soort-gebiedscombinaties. Het betreffen gebieden die nu dus tot de top 5 van belangrijkste gebieden worden gerekend (Tabel 62). Hieronder bevinden zich geen gebieden die nog niet (geheel) zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Tabel 62 *Gebieden die in aanmerking komen om te worden aangewezen voor vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen. Deze gebieden behoren tot de top 5 van belangrijkste gebieden.*

Soort	Gebied	Natura 2000-gebied	Gebiedsfunctie
Dwergstern	Waddenzee	Ja	foerageerfunctie
Grote Stern	Waddenzee	Ja	foerageerfunctie
Lachstern	Waddenzee	Ja	slaapplaatsfunctie
Visdief	IJsselmeer	Ja	foerageer- en slaapplaatsfunctie
Visdief	Markermeer & IJmeer	Ja	slaapplaatsfunctie
Visdief	Waddenzee	Ja	foerageer- en slaapplaatsfunctie

Toevoegen van doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1) aan bestaande VR-gebieden
Dit zou alleen gebieden betreffen die al zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied en die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren. Van de vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 zijn er echter geen gebieden die aan de criteria voldoen (zie hiervoor Figuur 2).

3.3.1.3.3 Trekkende watervogel (niet Bijlage 1)

Gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor trekkende watervogels (niet Bijlage 1)
Dit betreft 4 trekkende watervogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) die niet in Bijlage 1 worden genoemd en waarvoor nog niet eerder gebieden zijn aangewezen, maar die nu wel kwalificeren (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). In totaal gaat het om 6 kwalificerende soort-gebiedscombinaties (Tabel 63). Hieronder bevindt zich één gebied die nog niet is aangewezen als Vogelrichtlijngebied: Bergumermeer - De Leijen (voor Stormmeeuw).

Tabel 63 *Gebieden die in aanmerking komen om te worden aangewezen voor trekkende watervogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) (niet Bijlage 1), omdat er 1% op meer van de Flyway-populatie in het gebied voorkomt (zie paragraaf 2.3.1.3).*

Soort	Gebied	Natura 2000-gebied	Gebiedsfunctie
Kokmeeuw	Waddenzee	Ja	foerageerfunctie
Regenwulp	Waddenzee	Ja	slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Bergumermeer - De Leijen	Nee	slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Waddenzee	Ja	foerageerfunctie
Zilvermeeuw	Noordzeekustzone	Ja	foerageerfunctie
Zilvermeeuw	Waddenzee	Ja	foerageerfunctie

Toevoegen trekkende watervogels (niet Bijlage 1) aan bestaand VR-gebied
Dit betreft alleen het toevoegen van een trekkende watervogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) (niet Bijlage 1) aan gebieden die al zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Op basis van de criteria (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3) kwalificeren 3 vogelsoorten. In totaal gaat het om 24 kwalificerende soort-gebiedscombinaties (Tabel 64).

Tabel 64 *Soort-gebiedscombinaties van trekkende watervogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) (niet Bijlage 1) die in aanmerking komen om te worden toegevoegd aan (reeds bestaande) Vogelrichtlijngebieden. Dit betreft alleen soorten waarvoor al een of meer Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3).*

Soort	Natura 2000-gebied	Gebiedsfunctie
Kokmeeuw	Arkemheen	foerageerfunctie
Kokmeeuw	Biesbosch	foerageer- en slaapplaatsfunctie
Kokmeeuw	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	slaapplaatsfunctie
Kokmeeuw	Haringvliet	slaapplaatsfunctie
Kokmeeuw	IJsselmeer	foerageerfunctie
Kokmeeuw	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	slaapplaatsfunctie
Kokmeeuw	Markermeer & IJmeer	foerageerfunctie
Kokmeeuw	Rijntakken	foerageer- en slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Biesbosch	foerageer- en slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	De Wieden	slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	IJsselmeer	slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Noordzeekustzone	foerageerfunctie
Stormmeeuw	Oosterschelde	foerageerfunctie
Stormmeeuw	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	foerageerfunctie
Stormmeeuw	Rijntakken	foerageer- en slaapplaatsfunctie
Stormmeeuw	Zuidlaardermeergebied	foerageerfunctie
Stormmeeuw	Zwarte Meer	slaapplaatsfunctie
Zilvermeeuw	Markermeer & IJmeer	slaapplaatsfunctie
Zilvermeeuw	Markiezaat	slaapplaatsfunctie
Zilvermeeuw	Oosterschelde	foerageerfunctie
Zilvermeeuw	Rijntakken	slaapplaatsfunctie
Zilvermeeuw	Voordelta	foerageerfunctie
Zilvermeeuw	Westerschelde & Saeftinghe	foerageerfunctie

3.3.1.3.4 Overige trekvogels Rode lijst

Overige trekvogels van de rode lijst kunnen alleen aan bestaande VR-gebieden worden toegevoegd, als er aan de criteria wordt voldaan (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). Er zijn 25 soort-gebiedscombinaties die hiervoor in aanmerking komen (Tabel 65).

Tabel 65 *Overige trekvogels van de Rode Lijst die in aanmerking komen om aan bestaande VR-gebieden te worden toegevoegd.*

Soort	Type populatie*	Natura 2000-gebied	Gebiedsfunctie
Blauwe Kiekendief	D/W	Waddenzee	foerageerfunctie
Blauwe Kiekendief	D/W	Westerschelde & Saeftinghe	foerageerfunctie
Blauwe Kiekendief	D/W	Engbertsdijksvenen	foerageerfunctie
Blauwe Kiekendief	D/W	Biesbosch	foerageerfunctie
Blauwe Kiekendief	D/W	Oosterschelde	foerageerfunctie
Buidelmees	B	Biesbosch	broedfunctie
Buidelmees	B	Ketelmeer & Vossemeer	broedfunctie
Buidelmees	B	Lauwersmeer	broedfunctie
Buidelmees	B	Oude Venen	broedfunctie
Buidelmees	B	Zwarte Meer	broedfunctie
Frater	W	Abtskolk & De Putten	foerageerfunctie
Frater	W	Duinen Goeree & Kwade Hoek	foerageerfunctie
Frater	W	Hollands Diep	foerageerfunctie
Frater	W	Markiezaat	foerageerfunctie
Frater	W	Oosterschelde	foerageerfunctie
Frater	W	Waddenzee	foerageerfunctie
Frater	W	Westerschelde & Saeftinghe	foerageerfunctie

Soort	Type populatie*	Natura 2000-gebied	Gebiedsfunctie
Frater	W	Zuidlaardermeergebied	foerageerfunctie
Ruigpoot-buizerd	W	Waddenzee	foerageerfunctie
Sneeuwgors	D/W	Waddenzee	foerageerfunctie
Sneeuwgors	D/W	Kwade Hoek	foerageerfunctie
Sneeuwgors	D/W	Oosterschelde	foerageerfunctie
Sneeuwgors	D/W	Westerschelde & Saeftinghe	foerageerfunctie
Sneeuwgors	D/W	Krammer-Volkerak	foerageerfunctie
Strandleeuwerik	D/W	Waddenzee	foerageerfunctie

* B = broedvogel; D = doortrekker; W = wintergast

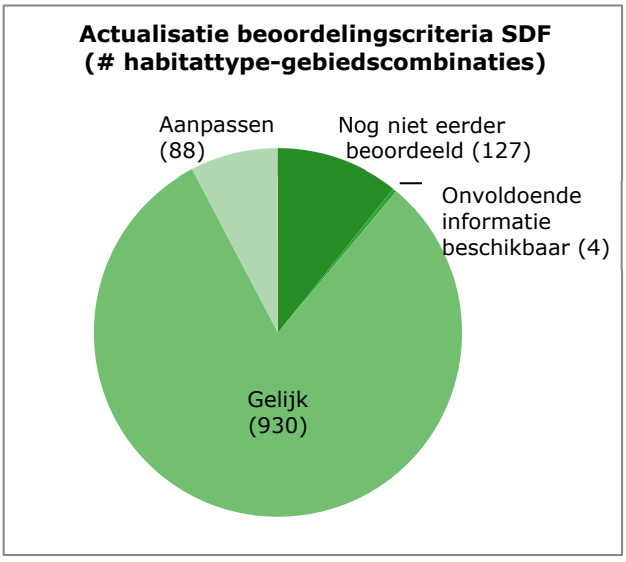
3.3.2 Advies over bijstelling huidige Natura 2000-doelen op gebiedsniveau

3.3.2.1 Habitattypen

Er wordt geadviseerd om 202 nieuwe habitattype-gebiedscombinaties toe te voegen (Bijlage 10). Van de bestaande habitattype-gebiedscombinaties wordt geadviseerd om 10 habitattype-gebiedscombinaties te schrappen (Bijlage 11).

Actualisatie beoordelingscriteria SDF

Het relatieve belang van de Natura 2000-gebieden voor de staat van instandhouding is voor 1150 habitattype-gebiedscombinaties geactualiseerd (Figuur 9). De 10 combinaties waarvoor het advies is gegeven om deze te schrappen, zijn niet geactualiseerd (m.u.v. H7110B Actieve hoogvenen (heideveentjes) in Witterveld). Er zijn 127 nieuwe combinaties waarvoor de criteria zijn beoordeeld, voor 88 combinaties zijn een of meer beoordelingscriteria aangepast, voor 930 combinaties zijn de criteria gelijk gebleven en voor 4 combinaties was onvoldoende informatie beschikbaar om een beoordeling te kunnen geven. Gezien de grootte van het bestand zijn deze gegevens als Bijlage aan dit rapport toegevoegd (Bijlage 12).

Figuur 9 *De habitattype-gebiedscombinaties waarvan de SDF beoordeling is geactualiseerd.*

3.3.2.2 HR-soorten

Voor de nieuwe soorten (otter en brede geelgerande waterroofkever) wordt in paragraaf 3.3.1.2 aangegeven welke gebieden hiervoor zouden moeten worden aangewezen (en met welke gebiedsdoelstelling). In deze paragraaf wordt aangegeven of er nog nieuwe soort-gebiedscombinaties moeten worden aangewezen voor Natura 2000-soorten waarvoor al een of meerdere gebieden zijn aangewezen of dat bestaande soort-gebiedscombinaties zouden moeten worden geschrapt. Voor de soort-gebiedscombinaties waarvan wordt geadviseerd om deze toe te voegen, wordt geen gebiedsdoelstellingsadvies gegeven.

Voor 26 Natura 2000-soorten van de referentielijst waarvoor al een of meer gebieden zijn aangewezen, wordt geadviseerd om deze nog aan een of meer andere Natura 2000-gebieden toe te voegen. In totaal gaat het om 83 soort-gebiedscombinaties (Bijlage 13). Verder wordt er voor 6 soort-gebiedscombinaties het advies gegeven deze te schrappen, omdat de betreffende soorten niet in de betreffende Natura 2000-gebieden voorkomen, maar (nog) wel als Natura 2000-doelstellingen in de aanwijzingsbesluiten zijn opgenomen (Bijlage 14).

Er waren 13 soort-gebiedscombinaties waarvan het areaal van de soort in het gebied gelijk aan of meer dan 2% was van het totale verspreidingsgebied in alle Natura 2000-gebieden, maar waarvoor op basis van kennis over de betrouwbaarheid van de gegevens, de geschiktheid van het leefgebied en het voorkomen van de soort (zwervend) besloten is om voor deze soort-gebiedscombinaties geen toevoeg-advies te geven (Tabel 66).

Tabel 66 *Soort-gebiedscombinaties met een areaal van de soort gelijk aan of meer dan 2% van het totale verspreidingsgebied binnen het Natura 2000-netwerk (bron: NDFF) waarvoor toch geen toevoeg-advies is gegeven. De reden hiervoor is in de laatste kolom weergegeven.*

Gebiedsnaam	Richtlijn*	Soortnr	Soortnaam	verspreiding % NDFF	Reden om niet aan te wijzen
057_Veluwe	VHR	H1081	Brede geelgerande waterroofkever	16%	geen bronnen die dit bevestigen/betwijfel dus de betrouwbaarheid van deze gegevens
002_Duinen en Lage Land Texel	VHR	H1351	Bruinvis	2%	geen geschikt leefgebied; Natura 2000-gebied is terrestrisch
002_Duinen en Lage Land Texel	VHR	H1364	Grijze zeehond	2%	geen geschikt leefgebied; Natura 2000-gebied is terrestrisch
004_Duinen Terschelling	VHR	H1364	Grijze zeehond	3%	geen geschikt leefgebied; Natura 2000-gebied is terrestrisch
073_Markermeer & IJmeer	VHR	H1340	Noordse woelmuis	2%	geen geschikt leefgebied; Natura 2000-gebied aquatisch
001_Waddenzee	VHR	H1340	Noordse woelmuis	7%	geen geschikt leefgebied; Natura 2000-gebied aquatisch
155_Brunsummerheide	HR	H1078	Spaanse vlag	16%	zwervend; gebied ongeschikt (Ottburg & Janssen 2014)
076_Veluwerandmeren	VHR	H1078	Spaanse vlag	2%	zwervend!
053_Buurserzand & Haaksbergerveen	HR	H1078	Spaanse vlag	4%	zwervend!
005_Duinen Ameland	VHR	H1095	Zeeprik	2%	geen geschikt leefgebied
117_Manteling van Walcheren	HR	H1095	Zeeprik	3%	geen geschikt leefgebied
035_De Wieden	VHR	H1095	Zeeprik	12%	geen geschikt leefgebied
071_Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	HR	H1095	Zeeprik	14%	geen geschikt leefgebied

* HR = Habitatrichtlijn; VHR = Vogel- en Habitatrichtlijn

3.3.2.3 VR-soorten

3.3.2.3.1 Nieuwe gebieden voor soorten waarvoor reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen
In onderstaande paragrafen wordt per soortgroep (broedvogels, doortrekkers/overwinteraars en kwalificerende trekkende watervogels) aangegeven welke nieuwe gebieden er in aanmerking komen voor aanwijzing en of de soort zou moeten worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied. Dit betreft alleen de vogelsoorten waar reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen. Daarnaast is per soort meer informatie gegeven over voorkomen en verspreiding, waarom deze gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing en waarom de soort zou moeten worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied.

Broedvogels (Bijlage 1)

Nieuwe gebieden voor broedvogels (Bijlage 1) (incl. gebieden die nog geen VR-gebied zijn)
Dit betreft vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor minder dan 5 VR-gebieden zijn aangewezen (zie hiervoor Tabel 3 in paragraaf 2.3.2.3.1). Voor 4 van deze soorten zijn er, naast de al aangewezen gebieden, nu ook andere gebieden die in aanmerking komen om tot de top 5 van belangrijkste gebieden te worden aangewezen (Tabel 67). Het gaat in totaal om 9 soort-gebiedscombinaties. Hieronder bevinden zich 2 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied: Rottemeren en Zevenhuizerplas (voor Woudaap) en de kreken van Oostelijk Zeeuws-Vlaanderen (voor Kleine Zilverreiger). De overige gebieden betreffen al Natura 2000-gebieden, hier kan de soort dus aan worden toegevoegd.

Tabel 67 *Gebieden die in aanmerking komen om tot de top 5 van belangrijkste gebieden te worden aangewezen voor vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor momenteel minder dan 5 Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen.*

Soortnaam	Gebied	N2000-gebieds nr.	Gemiddeld aantal territoria 09/13	Teljaren (#)	Aandeel NL-populatie (%)	Reeds aangewezen gebieden (#)
Grote Zilverreiger	De Wieden	35	2,8	5	1,8	1
Kleine Zilverreiger	Waddenzee	1	3,6	5	5,9	2
Kleine Zilverreiger	Hollands diep	111	2,75	4	4,5	2
Kleine Zilverreiger	Krammer-Volkerak	114	8	4	13,1	2
Kleine Zilverreiger	Kreken Oostelijk Zeeuws-Vlaanderen		9	5	14,8	2
Noordse Stern	Duinen en Lage land Texel	2	17,8	5	1,8	3
Noordse Stern	Duinen Terschelling	4	42,5	2	4,3	3
Noordse Stern	Grevelingen	115	50,6	5	5,1	3
Woudaap	Rottemeren en Zevenhuizerplas		3,8	5	9,5	4

Toevoegen van broedvogels (Bijlage 1) aan bestaand VR-gebied
Dit betreft alleen gebieden die al zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied en die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren. Van de vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1 waarvoor al een of meer gebieden zijn aangewezen, zijn er nu 13 soorten waarvoor er nu nog extra VR-gebieden in aanmerking komen voor aanmelding (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). In totaal gaat het om 25 soort-gebiedscombinaties (Tabel 68).

Tabel 68 *Natura 2000-gebieden waarin 1% of meer van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt van vogelsoorten (broedvogels) van Bijlage 1, maar die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren. Betreffende vogelsoorten komen hierdoor in aanmerking om aan deze gebieden te worden toegevoegd.*

Soortnaam	Natura 2000-gebied	N2000-gebieds nr.	Gemiddeld aantal territoria (09/13)	Teljaren (#)	Aandeel populatie NL (%)
Bruine Kiekendief	Oudegaasterbrekken, Fluessen e. o.	10	13	1	1
Bruine Kiekendief	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	90	15	1	1,2
Grauwe Klauwier	Dwingelderveld	30	7,6	5	1,9
Grote Stern	Duinen en Lage land Texel	2	1681,8	5	9,6
Kluut	IJsselmeer	72	88	1	1,6
Kluut	Oostvaardersplassen	78	64,5	2	1,2
Kluut	Duinen Goeree & Kwade Hoek	101	53,8	5	1
Kluut	Biesbosch	112	77,8	5	1,5
Kluut	Voordelta	113	145,8	5	2,8
Kwartelkoning	Lauwersmeer	8	3,2	5	2
Lepelaar	De Wieden	35	72,2	5	2,9
Lepelaar	Haringvliet	109	39,4	5	1,6
Nachtzwaluw	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	27	41,6	5	1,7
Nachtzwaluw	Strabrechtse Heide & Beuven	137	41,25	4	1,7
Nachtzwaluw	Groote Peel	140	30	5	1,3
Porseleinhoen	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	103	2,5	2	1,1
Purperreiger	Biesbosch	112	12,6	5	1,7
Roerdomp	Leekstermeergebied	19	4,25	4	1,5
Roerdomp	Fochteloerveen	23	3	4	1
Roerdomp	Haringvliet	109	5	2	1,7
Strandplevier	Duinen Schiermonnikoog	6	3,25	4	1,8
Visdief	Duinen en Lage land Texel	2	304,8	5	1,7
Zwartkopmeeuw	IJsselmeer	72	78	5	3,9
Zwartkopmeeuw	Markermeer & IJmeer	73	156	5	7,8
Zwartkopmeeuw	Grevelingen	115	39,2	5	2

Verder zijn er 56 gebieden die wel kwalificeren (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3), maar die waar de soort niet aan kan worden toegevoegd, omdat het geen bestaande VR-gebieden zijn (Tabel 69). In totaal gaat het om 66 soort-gebiedscombinaties.

Tabel 69 *Gebieden waarin 1% of meer van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt van de broedvogelsoorten van Bijlage 1, maar die niet in aanmerking komen voor aanwijzing op basis van de gestelde criteria (i.e. voor de betreffende vogelsoorten is al een top 5 van belangrijkste gebieden aangewezen en de soorten kunnen niet aan de gebieden worden toegevoegd, omdat het geen Natura 2000-gebieden zijn).*

Soortnaam	Gebied	Gemiddeld aantal territoria (09/13)	Teljaren (#)	Aandeel populatie NL (%)
Bruine Kiekendief	Oostelijk Zeeuws Vlaanderen (excl. Saeftinge)	36,4	5	2,8
Bruine Kiekendief	Tholen en St. Philipsland	23,5	5	1,4
Bruine Kiekendief	West Zeeuws-Vlaanderen	23,4	5	1,8
Bruine Kiekendief	Wieringermeer	34,5	2	2,7
Bruine Kiekendief	Zuid-Beveland	33,5	4	2,6
Dwergstern	Westkapelle, Vroon, natuurbouw	98,2	5	12,8
Grauwe Klauwier	Drentsche Aa	34,6	5	8,9
Grauwe Klauwier	Eener- en Tempelstukken	7,8	5	2
Grauwe Klauwier	Elperstroomgebied	5	4	1,3
Grauwe Klauwier	Havelte-Oost	6,4	5	1,6
Grauwe Klauwier	Oude Vaart Havelte	7,8	5	2
Grauwe Klauwier	Vledder & Wapserveense Aa	7,4	5	1,9
Grauwe Klauwier	Westerwolde (Groningen)	14,6	5	3,7
Grauwe Klauwier	Zuid-Limburg	27,8	4	7,1
Grauwe Klauwier	Zuidoost-Achterhoek	5,6	5	1,4
Grote Stern	Utopia, Texel	400	5	2,3
IJsvogel	Dinkel (Denekamp-Losser)	5,4	5	1,4
IJsvogel	Het Gooi & Vechtstreek	22	5	5,8
IJsvogel	Roer	5,6	5	1,5
IJsvogel	Zuidelijk Maasdal	15	4	3,9
IJsvogel	Zuidoost-Achterhoek	13,6	5	3,6
Kemphaan	Alkmaardermeer e.o.	4	3	10,5
Kemphaan	Noordpolder, Eemland (Eemnes)	5,5	2	22,4
Kluut	Oostelijk Zeeuws Vlaanderen (excl. Saeftinge)	62,4	5	1,2
Kwartelkoning	Drentsche Aa	12,2	5	7,6
Kwartelkoning	Exloosche landen e.o.	2,8	5	1,8
Kwartelkoning	Hunzedal e.o	3,4	5	2,1
Kwartelkoning	Oldambt (Groningen)	15,6	5	9.8
Kwartelkoning	Onlanden e.o. excl Leekstermeergebied (Groningen)	4,4	5	2,8
Kwartelkoning	Polder Oude Riet (Leek)	4,2	5	2,6
Kwartelkoning	Westerwolde (Groningen)	3,4	5	2,1
Nachtzwaluw	Loonse en Drunense Duinen	58	2	2,4
Nachtzwaluw	Oirschotse Heide	71	1	3
Nachtzwaluw	Utrechtse Heuvelrug	35	5	1,5
Porseleinhoen	Houtwiel (Veenwouden)	6	4	2,7
Porseleinhoen	Onlanden e.o. excl Leekstermeergebied (Groningen)	18,5	2	8,4
Porseleinhoen	Rottige Meenthe & Brandemeer	2,7	3	1,2
Porseleinhoen	Schildmeer, Tetjehorn	5,5	2	2,5
Porseleinhoen	Wieringermeer	3	2	1,4
Purperreiger	Brandemeer-Noord, Oldelamer	8,2	5	1,1
Purperreiger	Kamerikse Nessen, Zegveld	35,6	5	4,7
Purperreiger	Spijk-Oosterwijk (Lingedijk)	34,2	5	4,5
Roerdomp	Houtwiel (Veenwouden)	3	1	1
Roerdomp	It Easterskar (Heerenveen)	3	1	1
Roerdomp	Kootstertille e.o., inc. Twijzelermieden	3	1	1
Roerdomp	Meijendel en Berkheide	5	5	1,7
Roerdomp	Polder Westzaan	3	1	1
Roerdomp	Rottige Meenthe & Brandemeer	7	4	2,4
Roerdomp	Visvijvers Valkenswaard	3	4	1

Soortnaam	Gebied	Gemiddeld aantal territoria (09/13)	Teljaren (#)	Aandeel populatie NL (%)
Visdief	AH terrein, Zwolle	201,4	5	1,1
Visdief	Oostvoorne, Maasvlakte	622,8	5	3,4
Visdief	Utopia, Texel	246,6	5	1,4
Zwarte Stern	Bodegraven-Weijland	14,5	4	1
Zwarte Stern	Brandemeer-Noord, Oldelamer	33,4	5	2,4
Zwarte Stern	Brandemeer-Zuid, Oldelamer	18,2	5	1,3
Zwarte Stern	Demmerikse Polder, Demmerik	28,6	5	2
Zwarte Stern	Donkereind, Wilnis	49,4	5	3,5
Zwarte Stern	Kamerik	22,8	5	1,6
Zwarte Stern	Kobbelan, Goengahuizen	19,4	5	1,4
Zwarte Stern	Krimpenerwaard	111,8	5	8
Zwarte Stern	Lopikerwaard, Polder Vlist oost	20,6	5	1,5
Zwarte Stern	Polder Kockengen, Kockengen	58,8	5	4,2
Zwarte Stern	Polders Zegveld-Woerden	23,8	5	1,7
Zwarte Stern	Smalle Eesterzanding, Drachten	27,6	5	2
Zwarte Stern	Tjonger (Langelille), Langelille	17,8	5	1,3
Zwartkopmeeuw	Braakman	43,4	5	2,2

Nieuwe gebieden voor broedvogels die niet in Bijlage 1 worden genoemd
Van de vogelsoorten (broedvogels) die niet in Bijlage 1 worden genoemd, maar waar wel al eerder VR-gebieden voor zijn aangewezen, zijn er 9 soorten waarvoor er op basis van het voorkomen in 2009-2013 een of meer nieuwe gebieden zouden moeten worden aangewezen. In totaal gaat het om 24 soort-gebiedscombinaties (Tabel 70). Het betreffen allemaal al reeds bestaande VR-gebieden. Gebieden die nog niet als VR-gebied zijn aangewezen, maar waarin wel meer dan 1% van de nationale broedpopulatie voorkomt, worden hier niet beschouwd, omdat deze op grond van het belang voor niet-Annex 1-soorten volgens de geldende systematiek niet kunnen worden aangewezen.

Tabel 70 *Overzicht van de soort-gebiedscombinaties van broedvogelsoorten die niet in Bijlage 1 worden genoemd, maar waar wel al eerder andere VR-gebieden voor zijn aangewezen en die op basis van hun voorkomen in 2009-2013 (de 1% norm, zie hiervoor paragraaf 2.3.1.3), zouden moeten worden aangewezen.*

Soortnaam	Natura 2000-gebied	N2000-gebiedsnr.	Gem. aantal territoria (09-13)	Aandeel populatie NL (%)	Reeds aangewezen gebieden (#)
Aalscholver	Duinen en Lage Land Texel	2	1404	6,3	≥5
Aalscholver	Waddenzee	1	426,8	1,9	≥5
Aalscholver	Krammer-Volkerak	114	392,2	1,8	≥5
Aalscholver	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	103	287	1,3	≥5
Bontbekplevier	Ketelmeer & Vossemeer	75	17	4,1	≥5
Bontbekplevier	Voordelta	113	15,8	3,9	≥5
Bontbekplevier	Voornes Duin	100	4,2	1	≥5
Dodaars	Engbertsdijksvenen	40	25,2	1,2	≥5
Eider	Oosterschelde	118	55	1,1	≥5
Geoorde Fuut	Zuidlaardermeergebied	20	73,8	17,2	≥5
Geoorde Fuut	Markiezaat	127	5,25	1,2	≥5
Geoorde Fuut	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	27	4,6	1,1	≥5
Grote Karekiet	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	104	3,6	2,1	≥5
Kleine Mantelmeeuw	Voordelta	113	28702,6	27,9	≥5
Kleine Mantelmeeuw	Westerschelde & Saeftinghe	122	4393	4,3	≥5
Kleine	Oosterschelde	118	3111,8	3	≥5

Soortnaam	Natura 2000-gebied	N2000-gebiedsnr.	Gem. aantal territoria (09-13)	Aandeel populatie NL (%)	Reeds aangewezen gebieden (#)
Mantelmeeuw					
Kleine Mantelmeeuw	Haringvliet	109	1701	1,7	≥5
Kleine Mantelmeeuw	Hollands diep	111	1456,4	1,4	≥5
Oeverzwaluw	Hollands diep	111	464,2	1,7	≥5
Oeverzwaluw	Lauwersmeer	8	342,3	1,2	≥5
Oeverzwaluw	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	138	341,5	1,2	≥5
Watersnip	Fochteloerveen	23	18,3	1,7	≥5
Watersnip	Dwingelderveld	30	14,4	1,3	≥5
Watersnip	*Alde Feanen*	*13*	*12**	*1,1*	*≥5*

* slechts één teljaar

Notitie: voor één niet-Annex 1-broedvogelsoort (Draaihals) geldt dat we niet geheel kunnen uitsluiten dat een of enkele belangrijke gebieden wordt gemist vanwege het ontbreken van goede telgegevens en voor 5 soorten (Dodaars, Watersnip, Roodborsttapuit, Snor en Rietzanger) geldt zelfs dat de teloverzichten onvolledig zijn. Daarnaast geldt voor de Kleine Mantelmeeuw dat het op basis van het huidige schaalniveau van de telgegevens onduidelijk is of de soort zou kunnen worden aangewezen voor de Noordzeekustzone.

Doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1)

Nieuwe gebieden voor doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1)
Dit betreft gebieden voor vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 waarvoor minder dan 5 VR-gebieden zijn aangewezen of gebieden waar gelijk aan of meer dan 1% van de Flyway-populatie voorkomt. Het gaat in totaal om 49 soort-gebiedscombinaties. Hieronder bevinden zich 42 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied (zie Tabel 97 in Bijlage 16).

Toevoegen van doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1) aan bestaand VR-gebied
Dit betreft alleen gebieden die al zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied en die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoren. Van de vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 waarvoor al een top 5 van belangrijkste gebieden is aangewezen, zijn er nu 7 soorten waarvoor er nu nog extra VR-gebieden in aanmerking komen voor aanmelding (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). In totaal gaat het om 67 soort-gebiedscombinaties (Tabel 98 in Bijlage 16).

Kwalificerende trekkende watervogel (niet Bijlage 1)

Nieuwe gebieden voor kwalificerende trekkende watervogel (niet Bijlage 1)
Het betreft 9 trekkende watervogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) die niet in Bijlage 1 worden genoemd, waarvoor al andere VR-gebieden zijn aangewezen en waarvoor nu nog andere gebieden kwalificeren (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). In totaal gaat het om 77 kwalificerende soort-gebiedscombinaties (Tabel 99 in Bijlage 17). Hieronder bevinden zich 65 gebieden die nog niet is aangewezen als Vogelrichtlijngebied, zie hiervoor tevens Tabel 99 in Bijlage 17.

Toevoegen van kwalificerende trekkende watervogel (niet Bijlage 1) aan bestaand VR-gebied
Op basis van de criteria (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3) kwalificeren 26 vogelsoorten. In totaal gaat het om 142 kwalificerende soort-gebiedscombinaties (Tabel 100 in Bijlage 17). Hieronder bevinden zich geen gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Samenvatting en discussie
Van de vogelsoorten waar reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen, komen in totaal nog weer 393 soort-gebiedscombinaties in aanmerking om te worden aangewezen voor één of meerdere (Vogelrichtlijn)gebieden op grond van recente data van hun voorkomen en talrijkheid. Het gaat om

25 soorten van Bijlage 1 en 35 soorten die niet in Bijlage 1 worden genoemd. Bij 26 soorten gaat het om broedvogels en bij 40 soorten om doortrekkers en/of overwinteraars. Voor de broedvogels en doortrekkers en/of overwinteraars (van dus alleen de vogelsoorten waar reeds al een of meer gebieden zijn aangewezen zijn) zijn er respectievelijk 2 en 77 nieuwe gebieden die op grond van de aantalscriteria in aanmerking komen voor aanwijzing. Deze gebieden zullen nog wel moeten worden getoetst aan de gebiedscriteria (ministerie van LNV 2000). Bij toepassing van deze criteria vallen waarschijnlijk gebieden af, bijvoorbeeld omdat ze niet aan het criterium voor het areaal beschermd natuurgebied voldoen.

Broedvogels

- Voor de Bijlage 1 broedvogelsoorten komen op grond van de huidige populatiestatus en de criteria die zijn gesteld 34 soort-gebiedscombinaties in aanmerking voor aanwijzing. Hieronder bevinden zich 2 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied: Rottemeren en Zevenhuizerplas (voor Woudaap) en de kreken van Oostelijk Zeeuws-Vlaanderen (voor Kleine Zilverreiger).
- Voor de overige broedvogelsoorten (niet-Bijlage 1) komen op grond van de huidige populatiestatus en de criteria die zijn gesteld 24 soort-gebiedscombinaties in aanmerking voor aanwijzing, dit zijn automatisch bestaande Vogelrichtlijngebieden.

Met name voor talrijkere soorten (met name van Bijlage 1) geldt dat het kansrijk is dat er belangrijke gebieden zijn die in aanmerking zouden komen voor kwalificatie, maar hiervoor zijn goede telgegevens nodig of gedetailleerde verspreidingsgegevens om dit te kunnen onderbouwen. In 2016 zullen de resultaten van de Broedvogelatlas 2012-2015 gereed zijn. Daarmee wordt het mogelijk om voor relatief talrijke soorten de belangrijke gebieden en de er voorkomende aantallen te bepalen.

Ten slotte: we hebben in deze analyse niet gekeken of nabij bestaande Vogelrichtlijngebieden gelegen gebieden zijn die recent belangrijke aantallen van aanwijssoorten herbergen. Een voorbeeld van zo'n geval is het natuurontwikkelingsgebied Utopia in het noorden van Texel, dat aan het bestaande Vogelrichtlijngebied Duinen en Lage land van Texel zou kunnen worden toegevoegd voor Dwergstern (gem. 19,6 paar in 2009-2013), Noordse Stern (22,4), Visdief (247) en Grote Stern (400).

Doortrekkers en overwinteraars

- Voor de Bijlage 1 doortrekkers/overwinteraars komen op grond van de huidige populatiestatus en de criteria die zijn gesteld 116 soort-gebiedscombinaties in aanmerking voor aanwijzing, voor zowel foerageer- als slaapplaatsfuncties. Hieronder bevinden zich 42 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.
- Voor de overige vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) die niet in Bijlage 1 worden genoemd, maar wel kwalificeren, komen op grond van de huidige populatiestatus en de criteria die zijn gesteld 219 soort-gebiedscombinaties in aanmerking voor aanwijzing, voor zowel foerageer- als slaapplaatsfuncties. Hieronder bevinden zich 65 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Ondanks deze noodzakelijke aanvullingen zitten er met name nog hiaten in de volledigheid van de slaapplaatstellingen. Deze zijn niet voor alle soorten van alle gebieden volledig beschikbaar. Dit kan dus betekenen dat er meer gebieden in Nederland zijn die kwalificeren op grond van de slaapplaats-functie voor een soort dan in bovenstaande analyse boven water zijn gekomen. Voor het overige is het overzicht behoorlijk volledig, omdat de Watervogelmonitoring de belangrijke gebieden voor de meeste soorten goed dekt.

3.3.2.3.2 Bijstellen huidige doelstellingen

Voor 2 broedvogelsoort-gebiedscombinaties wordt er voorgesteld de populatiedoelstelling te wijzigen. Voor 147 niet-broedvogelsoort-gebiedscombinaties worden nieuwe populatiedoelstellingen voorgesteld of wordt aangegeven dat de huidige populatiedoelstelling voor de foerageer- en of slaapplaatsfunctie zou moeten worden aangepast, vanwege uiteenlopende redenen.

Broedvogels

Draaihals - Veluwe
Voor de Draaihals op de Veluwe is het huidige doel hervestiging. Aanvankelijk had de soort hier een uitbreidingsdoelstelling van 100 paar, tenminste volgens Sierdsema et al. (2009). Dit wordt echter niet duidelijk uit de Synopsistabel. De aanpassing van het doel naar hervestiging is merkwaardig, want de soort is hier niet verdwenen als broedvogel. Omdat de soort moeilijk is te inventariseren, ontbreken uit veel jaren uit de jaren 2000 aantalsschattingen. De huidige populatie (2009-2013) wordt geschat op 10-15 paar, wat ongeveer een kwart van de huidige landelijke populatie is. Voor een sleutelpopulatie waarvoor de Veluwe zeker in aanmerking komt, zijn voor de Draaihals, een middellang levende vogelsoort, 40 paar nodig (ministerie van LNV, 2006). Gezien dit aantal en het belang van de Veluwe voor de landelijke populatie is met het oog op het landelijke doel van 200 broedpaar verdeeld over minimaal 5 sleutelpopulaties 50 paar gerechtvaardigd en een realistisch doel voor de Draaihals op de Veluwe. Het is reëel om te veronderstellen dat dit aantal in het verleden is gehaald op de Veluwe. Hoewel veel leefgebied in kwaliteit is afgenomen, onder meer ten gevolge van vermesting (Van Kleunen et al. 2013, Sierdsema et al. 2013), is het reëel om uitgaande van kwaliteitsverbetering te veronderstellen dat voor een dergelijke populatie ruimte is op de Veluwe.

Duinpieper - Veluwe
Voor de Duinpieper op de Veluwe is het huidige doel hervestiging. De Duinpieper is sinds 2003 verdwenen als broedvogel van de Veluwe (en uit Nederland). Alleen in 2007 was er een vestiging van een paartje op het Hulshorsterzand, maar er is geen sprake van hervestiging. De kans op hervestiging heeft enerzijds met de kwaliteit van het leefgebied te maken, die vooral ten gevolge van vermesting niet op orde is (van Turnhout, 2005; Van Kleunen et al. 2013) en anderzijds met de kans op herkolonisatie door vogels van broedpopulaties van elders. Nederland lag al aan de noordwestgrens van het verspreidingsgebied van de Duinpieper. De soort is inmiddels uit grote delen van Noordwest-Europa verdwenen als broedvogel (Van Turnhout, 2005) en is sterk afgenomen in de dichtstbijzijnde broedgebieden met substantiële aantallen, in Duitsland en Polen[3]. Echter, de soort trekt nog wel door in Nederland (Van Kleunen et al. 2015) en het territorium op het Hulshorsterzand laat zien dat de soort nog wel in de voormalige broedgebieden kan opduiken. Het landelijke doel is 100 paar. Om dit te bereiken, zal de Veluwe hieraan substantieel moeten bijdragen. Voorgesteld wordt om daarom om 50 paar als kwantitatief doel te stellen voor de Duinpieper op de Veluwe.

Niet-broedvogels

Seizoensgemiddelde in plaats van seizoensmaximum v.v.
Voor 33 soort-gebiedscombinaties wordt voorgesteld om de gebiedsdoelen voor populatieomvang voortaan uit te drukken als gemiddelden in plaats van seizoensmaxima (Tabel 71). Andersom wordt voor de Tafeleend en het Nonnetje in de Lepelaarplassen voorgesteld om de doelen uit te drukken in seizoensmaxima in plaats van seizoensgemiddelden (Tabel 72).

[3] http://bd.eionet.europa.eu/article12/summary?period=1&subject=A255

Tabel 71 *De soort-gebiedscombinaties waarvoor wordt voorgesteld om de gebiedsdoelen voor populatieomvang voortaan uit te drukken als seizoensgemiddelde in plaats van seizoensmaxima. De populatiedoelstelling die wordt voorgesteld is het gemiddelde van de periode 99/00–03/04.*

Nr	Gebied	Euring	Soort	Gemid. 99/00-03/04*	Gemid. 08/09-12/13*	Start Jaar**	Lange-termijn-trend	Trend laatste 10 jaar
1	Waddenzee	3200	Slechtvalk	25	41	1998	+	+
1	Waddenzee	5090	Krombekstrandloper	292	555	1980	+	+
7	Noordzeekustzone	720	Aalscholver	726	664	1994	?	?
7	Noordzeekustzone	1730	Bergeend	270	223	1994	+	?
8	Lauwersmeer	2430	Zeearend	0	2	1992	++	++
12	Sneekermeergebied	5170	Kemphaan	287	44	2000	--	--
35	De Wieden	3010	Visarend	1	1	1989	0	-
72	IJsselmeer	4850	Goudplevier	914	507	1995	++	?
72	IJsselmeer	5170	Kemphaan	204	25	1993	?	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	3010	Visarend	1	1	1989	0	-
78	Oostvaardersplassen	2430	Zeearend	1	3	1989	++	++
78	Oostvaardersplassen	5170	Kemphaan	36	21	1993	?	?
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	1940	Slobeend	161	184	1993	-	+
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	1790	Smient	2335	2116	2000	?	?
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	1820	Krakeend	34	123	2000	+	++
105	Zouweboezem	1820	Krakeend	43		1993	+	
106	Boezems Kinderdijk	1790	Smient	968	907	1993	+	?
106	Boezems Kinderdijk	1820	Krakeend	26	47	1993	+	+
106	Boezems Kinderdijk	1940	Slobeend	10	4	1993	-	-
109	Haringvliet	1600	Dwerggans	2	0	1980	0	--
109	Haringvliet	3010	Visarend	1	1	1989	0	-
109	Haringvliet	3200	Slechtvalk	3	4	1998	+	+
110	Oudeland van Strijen	1600	Dwerggans	4	16	1980	++	++
112	Biesbosch	2430	Zeearend	0	2	1989	++	++
112	Biesbosch	3010	Visarend	1	3	1989	+	+
114	Krammer-Volkerak	3010	Visarend	1	1	1989	0	0
114	Krammer-Volkerak	3200	Slechtvalk	2	2	1998	0	0
115	Grevelingen	3200	Slechtvalk	4	4	1998	+	0
118	Oosterschelde	3200	Slechtvalk	5	6	1998	+	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	2430	Zeearend	0	0	1989	?	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	3200	Slechtvalk	4	8	1998	++	+
123	Zwin & Kievittepolder	1190	Kleine zilverreiger	5	4	1992	0	?
162	Abtskolk & De Putten	1600	Dwerggans	4	8	1991	++	++

* Recente aantallen op basis van nieuwe eenheid.

** Startjaar langetermijntrend.

Tabel 72 *De soort-gebiedscombinaties waarvoor wordt voorgesteld om de populatiedoelstelling voortaan uit te drukken als seizoensmaximum in plaats van seizoensgemiddelde. De populatiedoelstelling die wordt voorgesteld is het gemiddelde seizoensmaximum van de periode 99/00–03/04.*

Nr	Gebied	Euring	Soort	Gemiddelde seizoensmaximum 99/00-03/04	Gemiddelde seizoensmaximum 08/09-12/13*	Start Jaar**	Lange-termijn-trend	Trend laatste 10 jaar
79	Lepelaar plassen	1980	Tafeleend	241,0	649	1997	++	+
79	Lepelaar plassen	2200	Nonnetje	62,6	43	1997	+	-

* Recente aantallen op basis van nieuwe eenheid.

** Startjaar langetermijntrend.

Ontbrekende kwantitatieve gebiedsdoelen voor de foerageerfunctie
Er zijn 15 soort-gebiedscombinaties waarvoor geen kwantitatief doel is geformuleerd voor de foerageerfunctie. Inmiddels is het mogelijk om voor 13 van deze combinaties wel een kwantitatief doel te formulieren (Tabel 73).

Tabel 73 *De soort-gebiedscombinaties voor foerageerfuncties waarvoor geen kwantitatieve doelen zijn vastgesteld en de voorstellen voor een kwantitatief doel, indien mogelijk.*

Nr_Gebied	Soort	Voorstel doel	Type doel (eenheid)*	Opmerking
7_Noordzeekustzone	Roodkeelduiker	1.900	maximum	O.b.v. aandeel in NL totaal (Poot et al. 2013)
7_Noordzeekustzone	Parelduiker			
7_Noordzeekustzone	Toppereend	1.000	midwinter-aantal	Benodigde draagkracht tijdens strenge winters
7_Noordzeekustzone	Dwergmeeuw	200	maximum	O.b.v. aandeel in NL totaal (Poot et al. 2013)
73_Markermeer & IJmeer	Krooneend	50	gemiddelde	O.b.v. watervogeltellingen en waarneming.nl
73_Markermeer & IJmeer	Dwergmeeuw			
78_Oostvaardersplassen	Zeearend	3	gemiddelde	O.b.v. watervogeltellingen
113_Voordelta	Roodkeelduiker	3.300	maximum	O.b.v. aandeel in NL totaal (Poot et al. 2013)
113_Voordelta	Dwergmeeuw	6.000	maximum	O.b.v. aandeel in NL totaal (Poot et al. 2013)
120_Zoommeer	Kluut	40	gemiddelde	Gebaseerd op periode 1999-03, tegenwoordig nul vanwege verdwijnen dynamiek en zout.
166_Friese Front	Zeekoet	14.000	maximum	O.b.v. aandeel in NL totaal (Poot et al. 2013)
121_Yerseke en Kapelse Moer	Smient	647	gemiddelde	Gebaseerd op periode 1999-03
162_Abtskolk & de Putten	Kolgans	471	gemiddelde	Gebaseerd op periode 1999-03
162_Abtskolk & de Putten	Grauwe gans	429	gemiddelde	Gebaseerd op periode 1999-03
162_Abtskolk & de Putten	Smient	279	gemiddelde	Gebaseerd op periode 1999-03

* Seizoensgemiddelde of seizoensmaximum of aantal vastgesteld tijdens midwintertelling (meest complete telling, die jaarlijks medio januari wordt georganiseerd).

Ontbrekende kwantitatieve gebiedsdoelen voor de slaapplaatsfunctie
Er zijn 26 soort-gebiedscombinaties waarvoor slaapplaatsdoelen zijn aangewezen en die in de synopsistabel zijn opgenomen, maar waarvoor een kwantitatief doel nog ontbrak. Voor 23 van deze soort-gebiedscombinaties is dit nu wel mogelijk, doordat nu voldoende gegevens beschikbaar zijn (oudere data, de populatiegegevens uit 2008/09-2012/13 van de Slaapplaatsmonitoring en literatuurbronnen) (Tabel 74).

Voorts zijn er 94 soort-gebiedscombinaties waarvoor in Sovon & CBS (2005) de slaapplaatsfunctie wel is genoemd, maar die nog niet zijn overgenomen in de synopsistabel. In de aanwijzingsbesluiten worden ze vaak wel kwalitatief in de toelichtingen bij de doelen genoemd. Voor 71 daarvan zijn nu ook kwantitatieve gebiedsdoelen geformuleerd (Tabel 75).

Aanpassing kwantitatief gebiedsdoel voor Taigarietgans
Door de herziening van aantallen Taigarietganzen in Nederland (Koffijberg et al. 2011) is gebleken dat de aantallen in Nederland werden overschat. Op landelijk niveau is daarom een aanpassing van het landelijke doel voorgesteld (zie 3.2.4.3). In dat licht zijn ook de gebiedsdoelen voor deze soort te hoog gesteld. Wij stellen voor om voor Kampina en Groote Peel een doel van 10 Taigarietganzen aan te houden als seizoensmaximum (in plaats van 100).

Overige aanpassingen gebiedsdoelen
Er zijn enkele soort-gebiedscombinaties waarbij de foerageer-/slaapplaatsfunctie kan vervallen, omdat deze er in de praktijk niet of nauwelijks is:
- Aalscholver in de Noordzee kustzone: aparte slaapplaatsfunctie vervalt;
- Kleine zwaan in Haringvliet: aparte foerageerfunctie vervalt;
- Kleine zwaan in Veerse Meer: foerageerfunctie vervalt.

Tabel 74 *Soort-gebiedscombinaties waarvoor slaapplaatsdoelen zijn aangewezen en die in de synopsistabel zijn opgenomen, maar waarbij kwantitatieve doelen tot nu toe ontbraken. Hier wordt waar mogelijk een voorstel gedaan voor een kwantitatief populatiedoel (slaapplaats-maximum).*

Gebied nr.	Natura 2000-gebied	Soort nr.	Soort	Voorstel kwantitatief doel (indiv.)
1	Waddenzee	A039	Toendrarietgans	22.000
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A160	Wulp	3.200
35	De Wieden	A017	Aalscholver	500
72	IJsselmeer	A039	Toendrarietgans	19500
73	Markermeer & IJmeer	A197	Zwarte stern	
74	Zwarte Meer	A039	Toendrarietgans	2.000
74	Zwarte Meer	A156	Grutto	700
75	Ketelmeer & Vossemeer	A039	Toendrarietgans	5.500
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A156	Grutto	1.800
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A156	Grutto	1.500
94	Naardermeer	A041	Kolgans	2.400
94	Naardermeer	A043	Grauwe gans	1.250
95	Oostelijke Vechtplassen	A017	Aalscholver	370
107	Donkse Laagten	A037	Kleine zwaan	200
107	Donkse Laagten	A045	Brandgans	6.000
109	Haringvliet	A037	Kleine zwaan	
118	Oosterschelde	A037	Kleine zwaan	530
119	Veerse Meer	A037	Kleine zwaan	
119	Veerse Meer	A041	Kolgans	12.100
137	Strabrechtse Heide & Beuven	A127	Kraanvogel	200
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A039	Toendrarietgans	6.000
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A041	Kolgans	4.000
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A127	Kraanvogel	780
140	Groote Peel	A039	Toendrarietgans	11.000
140	Groote Peel	A041	Kolgans	6.000
140	Groote Peel	A127	Kraanvogel	100

Tabel 75 *De soort-gebiedscombinaties waarvoor in CBS & SOVON (2005) en de aanwijzingsbesluiten de slaapplaatsfunctie (kwalitatief) is genoemd, maar waarvoor nog geen kwantitatief doel is vastgesteld en waarvan de slaapplaatsfunctie ook niet in de synopsistabel is opgenomen. Hier wordt waar mogelijk een voorstel gedaan voor een kwantitatief populatiedoel (slaapplaats maximum).*

Gebied nr.	Natura 2000-gebied	Soort nr.	Soort	Voorstel kwantitatief doel (indiv.)
1	Waddenzee	A043	Grauwe gans	
1	Waddenzee	A045	Brandgans	
1	Waddenzee	A046	Rotgans	
1	Waddenzee	A156	Grutto	
8	Lauwersmeer	A037	Kleine zwaan	360
8	Lauwersmeer	A038	Wilde zwaan	250
8	Lauwersmeer	A041	Kolgans	26.000
8	Lauwersmeer	A043	Grauwe gans	29.000
8	Lauwersmeer	A045	Brandgans	60.000
8	Lauwersmeer	A156	Grutto	2.200
8	Lauwersmeer	A160	Wulp	260
13	Alde Feanen	A041	Kolgans	26.000
13	Alde Feanen	A043	Grauwe gans	660
14	De Deelen	A043	Grauwe gans	700
15	Van Oordt's Mersken	A041	Kolgans	3.550
15	Van Oordt's Mersken	A045	Brandgans	275
19	Leekstermeergebied	A041	Kolgans	9.250
19	Leekstermeergebied	A045	Brandgans	570
20	Zuidlaardermeergebied	A039	Toendrarietgans	13.000
35	De Wieden	A037	Kleine zwaan	5
35	De Wieden	A041	Kolgans	17.000
35	De Wieden	A043	Grauwe gans	7.500
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A156	Grutto	
38	Rijntakken	A130	Scholekster	
38	Rijntakken	A156	Grutto	
38	Rijntakken	A160	Wulp	2.400
72	IJsselmeer	A017	Aalscholver	10.700
72	IJsselmeer	A040	Kleine Rietgans	6.400
72	IJsselmeer	A043	Grauwe gans	
73	Markermeer & IJmeer	A017	Aalscholver	250
73	Markermeer & IJmeer	A043	Grauwe gans	465
73	Markermeer & IJmeer	A045	Brandgans	12.000
74	Zwarte Meer	A037	Kleine zwaan	15
74	Zwarte Meer	A041	Kolgans	15.000
74	Zwarte Meer	A043	Grauwe gans	2.000
75	Ketelmeer & Vossemeer	A017	Aalscholver	3.100
75	Ketelmeer & Vossemeer	A037	Kleine zwaan	1.500
75	Ketelmeer & Vossemeer	A041	Kolgans	6.000
75	Ketelmeer & Vossemeer	A043	Grauwe gans	
75	Ketelmeer & Vossemeer	A156	Grutto	500
76	Veluwerandmeren	A017	Aalscholver	600
76	Veluwerandmeren	A037	Kleine zwaan	
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A043	Grauwe gans	700
78	Oostvaardersplassen	A038	Wilde zwaan	15
78	Oostvaardersplassen	A041	Kolgans	35.000
78	Oostvaardersplassen	A043	Grauwe gans	8.000
78	Oostvaardersplassen	A045	Brandgans	13.000
78	Oostvaardersplassen	A151	Kemphaan	210
78	Oostvaardersplassen	A156	Grutto	500
79	Lepelaarplassen	A043	Grauwe gans	400
79	Lepelaarplassen	A156	Grutto	160

Gebied nr.	Natura 2000-gebied	Soort nr.	Soort	Voorstel kwantitatief doel (indiv.)
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A043	Grauwe gans	1.000
95	Oostelijke Vechtplassen	A041	Kolgans	
95	Oostelijke Vechtplassen	A043	Grauwe gans	
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A043	Grauwe gans	750
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A045	Brandgans	2.950
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	A037	Kleine zwaan	10
107	Donkse Laagten	A041	Kolgans	5.000
109	Haringvliet	A017	Aalscholver	
109	Haringvliet	A042	Dwerggans	4
109	Haringvliet	A043	Grauwe gans	1.600
109	Haringvliet	A045	Brandgans	30.000
109	Haringvliet	A156	Grutto	350
109	Haringvliet	A160	Wulp	
111	Hollands Diep	A041	Kolgans	3.000
111	Hollands Diep	A043	Grauwe gans	5.000
111	Hollands Diep	A045	Brandgans	300
112	Biesbosch	A017	Aalscholver	400
112	Biesbosch	A037	Kleine zwaan	620
112	Biesbosch	A043	Grauwe gans	9.900
112	Biesbosch	A156	Grutto	2.000
113	Voordelta	A043	Grauwe gans	
114	Krammer-Volkerak	A017	Aalscholver	
114	Krammer-Volkerak	A037	Kleine zwaan	
114	Krammer-Volkerak	A045	Brandgans	
114	Krammer-Volkerak	A046	Rotgans	
114	Krammer-Volkerak	A156	Grutto	
115	Grevelingen	A017	Aalscholver	150
115	Grevelingen	A037	Kleine zwaan	420
115	Grevelingen	A043	Grauwe gans	5.000
115	Grevelingen	A045	Brandgans	10.000
115	Grevelingen	A046	Rotgans	1.300
118	Oosterschelde	A043	Grauwe gans	3.500
118	Oosterschelde	A045	Brandgans	6.000
118	Oosterschelde	A046	Rotgans	575
119	Veerse Meer	A017	Aalscholver	170
119	Veerse Meer	A045	Brandgans	7.900
119	Veerse Meer	A046	Rotgans	
120	Zoommeer	A043	Grauwe gans	
120	Zoommeer	A046	Rotgans	
122	Westerschelde & Saeftinghe	A041	Kolgans	2.800
122	Westerschelde & Saeftinghe	A043	Grauwe gans	20.000
127	Markiezaat	A043	Grauwe gans	1.200
127	Markiezaat	A045	Brandgans	1.300

4 Aanbeveling

Beoordeling nieuwe aanwijssoorten
Voor de beoordeling van de nieuwe soort-gebiedscombinaties die in aanmerking komen voor aanwijzing, zijn de criteria uit ministerie LNV (2000) strikt toegepast. Het verdient aanbeveling om de werkbaarheid van deze criteria met betrekking tot het doelstelling van de Vogelrichtlijn te evalueren. Bijvoorbeeld ten aanzien van een zeldzame Bijlage 1-soort als de Oehoe, die verspreid in lage dichtheden voorkomt, is het lastig om met de huidige criteria VR-gebieden aan te wijzen.
Verder verdient het aanbeveling om het criterium vaste verblijfplaatsen en geconcentreerd voorkomen duidelijker te definiëren, het liefst met meetbare criteria. Er is nu een grijs gebied van wat wijder verbreid voorkomende soorten waarover gediscussieerd kan worden of ze al dan niet aan dit criterium voldoen.
Voorts is er een criterium voor voldoende databeschikbaarheid opgenomen. Tot nu toe wordt voor de bepaling van het belang van een gebied voor de populatie gebruikgemaakt van gebiedstellingen. Voor de meer wijdverbreid voorkomende soorten geldt dat het onrealistisch is om dit soort gedetailleerd informatie landsdekkend te hebben. Daarom stellen we voor om in dat soort gevallen voor de bepaling van het gebiedsbelang gebruik te maken van de combinatie van Atlasdata met ruimtelijke modelleringstechnieken en beschikbare tellingen. De gegevens van de Broed- en Wintervogelatlas komen hiervoor dit jaar beschikbaar. Dan is het mogelijk om voor de soorten die in deze analyse niet konden worden meegenomen de belangrijke gebieden te bepalen.

Ontbrekende slaapplaatsdata en foerageerdata voor sterns en meeuwen (mogelijke nieuwe en bestaande aanwijssoorten)
Voorts zijn van een aantal stern-soorten (dwergstern, grote stern en visdief) en meeuwen (kokmeeuw, stormmeeuw en zilvermeeuw) de slaapplaatsaantallen op gebiedsniveau niet voor alle gebieden bekend en voor de foerageerfunctie geldt dit ook voor de Zoute Delta. Het is goed mogelijk dat er bij het beschikbaar komen van getalsinformatie over deze gebieden meer gebieden in aanmerking blijken te komen voor aanwijzing. Het verdient aanbeveling om bij het Slaapplaatsenmeetnet van Sovon extra aandacht te besteden aan de slaapplaatsfunctie van gebieden voor die sterns en meeuwen.

Vogelrichtlijngebieden aanwijzen voor de broedvogelfunctie als de SVI van de niet-broedvogelfunctie daarvan afhankelijk is
In een aantal gevallen is een soort alleen aangewezen als niet-broedvogel, terwijl het broedvogels uit eigen land betreft. Dan wordt bij het niet halen van de doelen aanbevolen om na te gaan waar de knelpunten liggen. Als deze in de broedgebieden liggen dan verdient het aanbeveling om daar gebieden voor aan te wijzen.

Literatuur

Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

Bijlsma R.J., Janssen J.A.M., Weeda E.J. & Schaminée J.H.J. 2014a. Gunstige referentiewaarden voor oppervlakte en verspreidingsgebied van Natura 2000-habitattypen in Nederland. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 125. 224 blz. 4 fig.; 5 tab.; 9 ref.; diverse kaarten; 4 bijl.

Bijlsma R.J., Janssen J.A.M., Ottburg F.G.W.A., van Swaay C.A.M. & Weeda E.J. 2014b. Haalbaarheid van gunstige referentiewaarden; Een oriënterende studie in het kader van de evaluatie van Natura 2000-doelen. Wageningen, Alterra Wageningen UR (University & Research centre)/De Vlinderstichting. Alterra-rapport (intern EZ).

Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg K., Vergeer J.W. & Van Der Meij T. 2015. Broedvogels in Nederland in 2013. Sovon-rapport 2015/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Boele A., Van Bruggen J., Van Dijk A.J., Hustings F., Vergeer J.W. & Plate C.L. 2011. Broedvogels in Nederland in 2009. SOVON-monitoringrapport 2011/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Boele A., Van Bruggen J., Van Dijk A.J., Hustings F., Vergeer J.W. & Plate C.L. 2012. Broedvogels in Nederland in 2010. Sovon-monitoringrapport 2012/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Boele A., Van Bruggen J., Van Dijk A.J., Hustings F., Vergeer J.W. & Plate C.L. 2014. Broedvogels in Nederland in 2012. Sovon-rapport 2014/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Boele A., Van Bruggen J., Van Dijk A.J., Hustings F., Vergeer J.W., Ballering L. & Plate C.L. 2013. Broedvogels in Nederland in 2011. Sovon-rapport 2013/01. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Camphuysen C.J. & Leopold M.F. 1994. Atlas of Seabirds in the Southern North Sea. IBN Research-Report 94/6, NIOZ-Report 1994-8. Institute for Forestry and Nature Research (IBN-DLO), Dutch Seabird Groep (NZG), Netherlands Institute for Sea Research (NIOZ).

Camphuysen C.J. 2009. Het gebruik van zeetrektellingen bij de analyse van populatieschommelingen van duikers Gavidae langs de kust. Sula 22 (1): 1-24.

Colijn E.O., Teunissen A.P.J.A., Vendrig C.F.P. & Noordijk J. 2015. De Vermiljoenkever in Limburg: biologie, bescherming en beheer. Natuurhistorisch Maandblad 104 (6): 110-113.

De Jager H.J. & Weeda E.J. 2005. Het Crambo-Atriplicetum glabriusculae, een nog onbeschreven vegetatietype op steenbloktaluds van zeeweringen. Stratiotes 31: 39-53.

Den Ouden J.E. & Stougie L. 1990. Voorjaarstrek van Dwergmeeuwen Larus minutus langs de Noordzeekust. Sula 4:90–98.

Den Ouden J., Muys B., Mohren F.& Verheyen K. 2014. Bosecologie en bosbeheer. Uitgeverij Acco.

Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L., Noordhuis R. (in prep.) De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 Natura 2000-doelen voor vogels. Een studie in het kader van project 'Evaluatie Natura 2000-doelen'. Sovon-rapport nr. 16, Sovon.

Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., Klaassen O., Kleefstra R., van Winden E., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2013. Watervogels in Nederland in 2010/2011. Sovon-rapport 2013/66, RWS-rapport BM 13.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., Klaassen O., Kleefstra R., van Winden E., Sovon Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2015a. Watervogels in Nederland in 2012/2013. Sovon-rapport 2015/01, RWS-rapport BM 14.27. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Hornman M., Hustings F., Koffijberg K., Klaassen O., van Winden E., Sovon Ganzen- en Zwanenwerk-groep & Soldaat L. 2015b. Watervogels in Nederland in 2013/2014. Sovon rapport 2015/72, RWS-rapport BM 15.21. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Janssen J.A.M. & Schaminée J.H.J. 2003. Europese Natuur in Nederland. Habitattypen. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

Janssen J.A.M., A.H.P. Stumpel, R.J. Bijlsma, S.M. Hennekens, I. Keizer-Sedlakova, A.T. Kuiters, F.G.W.A. Ottburg, W.A. Ozinga, J.H.J. Schaminée & H.N. Siebel, 2007. Internationaal belang van

de nationale natuur; Ecosystemen, Vaatplanten, Mossen, Zoogdieren, Reptielen, Amfibieën en Vissen. WOt-rapport 43, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, Wageningen.
Janssen J.A.M., Weeda E.J., Schippers P., Bijlsma R.J., Schaminée J.H.J., Arts G.H.P., Deerenberg C.M., Bos G. & Jak R.G. 2014. Habitattypen in Natura 2000-gebieden. Beoordeling van oppervlakte, representativiteit en behoudsstatus in de Standard Data Forms (SDFs). WOt technical report 8. Wageningen. 200p.
Koffijberg K., Hustings F., de Jong A., Hornman M. & van Winden E. 2011. Recente ontwikkelingen in het voorkomen van Taigarietganzen in Nederland. Limosa 84: 117-131.
Kuiters A.T., de Groot G.A., Lammertsma D.R., Jansman H.A.H. & Bovenschen J. 2015. Genetische monitoring van de Nederlandse otterpopulatie 2013/2014. Alterra-rapport 2624. Wageningen. 40p.
Ministerie van Economische Zaken 2014. Leeswijzer Natura 2000-profielen. Geheel herziene versie september 2014. Ten behoeve van de profielen behorende bij de aanwijzing van de Natura 2000-gebieden in de EEZ. Programmadirectie Natura 2000, Den Haag.
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 2006. Natura 2000 Doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij 2000. Nota van Antwoord Vogelrichtlijn, Bijlage 1, selectiecriteria en methode van begrenzing. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.
Ottburg F.G.W.A. & Janssen J.A.M. 2014. Habitatrichtlijnsoorten in Natura 2000-gebieden. Beoordeling van populatie, leefgebied en isolatie in de Standard Data Forms verschenen als WOt technical report 9. Wageningen. 110p.
Ottburg F.G.W.A. & C.A.M. van Swaay (red., 2014). Gunstige referentiewaarden voor populatieomvang en verspreidingsgebied van soorten van Bijlage II, IV en V van de Habitatrichtlijn. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 124. 269 blz.; 76 fig.; 12 tab.; diverse ref.
Ottens H.J. 2008. Wespendieven op de Brabantse Wal in 2008. SOVON-inventarisatierapport 2008/21. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Poot M.J.M., Fijn R.C., de Jong J. & van Horssen P.W. 2013. Populatieschattingen zeevogels in de zone tot 80 km uit de Nederlandse kust met een extrapolatie voor de gehele Nederlandse EEZ - Resultaten Distance sampling en Distance analysis vliegtuigtellingen Shortlist Masterplan Wind op Zee. Bureau Waardenburg, rapport nr. 13-243, Culemborg.
Poot M.J.M., Fijn R.C., Jonkvorst R.J., Heunks C., Collier M.P., de Jong J. & van Horssen P.W. 2011. Aerial surveys of seabirds in the Dutch North Sea May 2010 – April 2011. Seabird distribution in relation to future offshore wind farms. Rapport 10-235, Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
Reemer M., Cuppen J.G.M., van Dijk G., Koese B. & Vorst O. 2008. De brede geelgerande waterroofkever Dytiscus latissimus in Nederland. Rapport EIS2008-08. Leiden. 35p.
Schaminée J.H.J., Haveman R., Hommel P., Janssen J.A.M., de Ronde I., Schipper P., Weeda E.J. & Bal D. (in prep.). Revisie Vegetatie van Nederland. Stratiotes 50
Schmidt, A.M. & Adams A.S. 2015. Documentatie Habitatrichtlijn-rapportage artikel 17, 2007-2012. WOt technical report nr. 55, WOt unit Natuur en Milieu, Wageningen.
Schmidt A.M, A. van Kleunen, L. Kuiters, J.A.M. Janssen, R.J. Bijlsma, M. van Roomen en T. van Vreeswijk (2016) Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en de Natura 2000-doelen. Een oriënterende studie ter onderbouwing van de evaluatie van de Natura 2000-doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Wageningen Environmental Research-rapport 2779A,Wageningen Environmental Research, Wageningen.
Sierdsema H. 2015. Toelichting abundantiekaart en aantalsschatting Zwarte Specht Veluwe. Sovon Vogelonderzoek Nederland
Sierdsema H., van Diermen J., Aarts B., van den Bremer L. & van Kleunen A. 2008. Factsheets van broedvogels in de Natura 2000-gebieden van Gelderland. SOVON-onderzoeksrapport 2008/14. SOVON, Beek-Ubbergen.
SOVON & CBS 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON-informatierapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Sovon 2008. Natura 2000-motiveringen 2008, opgesteld in opdracht van het ministerie van LNV.
Sovon 2009. Second opinion vogeldoelen Waddengebied. Brief met referentie 910571 d.d. 15 januari 2009.

Sovon 2014. Gegevens soorten Natura 2000-gebied Rijntakken. Nota d.d. 15 augustus 2014 in opdracht van de Provincie Gelderland.
SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
Teunissen, A.P.J.A. & Vendrig C.F.P. 2012. Een Nederlandse populatie van de zeldzame en beschermde vermiljoenkever Cucujus cinnaberinus (Coleoptera: Cucujidae). Entomologische Berichten 72: 218-221.
Van Boekel W., Blaauw R., de Bruin V. & Oosterhuis R. 2013. Broedvogels in De Onlanden in 2013. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2013/01.
Van den Berg A.B. & Bosman C.W. 1999. Avifauna 1. Zeldzame vogels van Nederland. GMB Uitgeverij, Haarlem / Stichting Uitgeverij van de KNNV, Utrecht 1999.
Van den Bremer L., Kampichler C., Sierdsema H. & Vogel R. 2016. Trends en populatieomvang van de Zwarte Specht op de Brabantse Wal. Sovon-rapport 2016/25. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Van Dijk A.J., Hilbrands J.H., van Os B.L.J. & Smit F. 1982. Vogels van Drenthe. Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe, Assen.
Van Dijk G. 2006. De brede geelgerande waterroofkever Dytiscus latissimus na 38 jaar weer in Nederland opgedoken (Coleoptera: Dytiscidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 24: 1-6.
Van Kleunen A., Sierdsema H., Nijssen M., Lipman V. & Groenendijk D. 2007. Het Jaar van de Nachtzwaluw 2007. SOVON-onderzoeksrapport 2007/10. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Van Kleunen A., van Roomen M., van Winden E., Zoetebier D., Boele A., Sierdsema H., van Turnhout C., Hornman M. & Hustings F. 2013. Toelichting op geleverde vogelinformatie voor de Vogelrichtlijnrapportage 2008-2012. Sovon-rapport 2013-78. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Van Kleunen A., van Winden E., Dreef C., Foppen R. & van Roomen M. 2015. Rode, Oranje en Blauwe Lijst van doortrekkende en overwinterende vogelpopulaties in Nederland – technische rapportage. Sovon-rapport 2016/01, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Van Roomen M., Nagy S., Foppen R., Dodman T., Citegetse G. & Ndiaye A. 2015. Status of coastal waterbird populations in the East Atlantic Flyway. With special attention to flyway populations making use of the Wadden Sea. Programme Rich Wadden Sea, Leeuwarden, The Netherlands, Sovon, Nijmegen, The Netherlands, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom &, Wadden Sea Secretariat, Wilhelmshaven, Germany.
Van Roomen M., Verburg P. & Vogel R. 2011. Broedvogels en niet-broedvogels in Natura 2000. Toetsing aan vogeldoelen. Toets 01: 6-12.
Van Roomen M.W.J., Boele A., van der Weide M.J.T., van Winden E.A.J. & Zoetebier D. 2000. Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97. Actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere belangrijke gebieden. SOVON-informatierapport 2000/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
Van Turnhout C. 2005. Het verdwijnen van de Duinpieper als broedvogel uit Nederland en Noordwest-Europa. Limosa 78: 1-14.
Vlinderstichting 2012. Mercuurwaterjuffer (Coenagrion mercuriale). Retrieved on Thursday 16 June '16 from http://www.libellennet.nl/libellensoort_verspreiding.php?libelid=14&vq.
Vogel R.L., Koese B., Kranenbarg J., La Haye M., Odé B., Sierdsema H., Sparrius L., Verburg P. & Zollinger R. 2013. Het belang van Nederland buiten de Ecologische Hoofdstructuur voor soorten van de Vogelrichtlijn en van Bijlage V van de Habitatrichtlijn. Sovon-rapport 2013.015. Sovon, Nijmegen.
Wetlands International 2015. "Waterbird Population Estimates". Retrieved on Friday 1 May 2015 and December 2015 from wpe.wetlands.org.

Bijlage 1 De geactualiseerde landelijke status en trends van broedvogels

Euring code	N2000 code	Soortnaam	Populatieschatting (broedparen/territoria)	Methode	Populatieaandeel in VR-gebieden (%)	Populatieaandeel NL/EU (%)	Trend 1990-2013	Trend 2004-2013
70	A004	Dodaars	2100	extrapolatie	14	1.8	+	-
120	A008	Geoorde Fuut	430	landsdekkend	61	3.2	+	0
720	A017	Aalscholver	22400	landsdekkend	84	9.3	+	0
950	A021	Roerdomp	290	landsdekkend	64	2.0	+	0
980	A022	Woudaap	40	landsdekkend	55	0.1	+	?
1190	A026	Kleine Zilverreiger	61	landsdekkend	91	0.1	+ +	- -
1210	A027	Grote Zilverreiger	160	landsdekkend	98	2.6	+ +	+ +
1240	A029	Purperreiger	760	landsdekkend	87	5.4	+	+
1440	A034	Lepelaar	2500	landsdekkend	96	31.8	+ +	+
2060	A063	Eider	5000	landsdekkend	99	1.9	-	-
2310	A072	Wespendief	500-1000	bandbreedte expert judgement	5-10%	0.0		
2600	A081	Bruine Kiekendief	1300	schatting/extrapolatie	60	2.3	-	-
2610	A082	Blauwe Kiekendief	20	landsdekkend	83	0.2	- -	-
2630	A084	Grauwe Kiekendief	51	landsdekkend	6	0.3	+	0
3320	A107	Korhoen	6	landsdekkend	100	0.0	- -	- -
4080	A119	Porseleinhoen	220	landsdekkend	72	1.3	-	?
4210	A122	Kwartelkoning	160	landsdekkend	51	0.1	+ +	0
4560	A132	Kluut	5200	landsdekkend	71	9.3	-	-
4700	A137	Bontbekplevier	410	landsdekkend	66	0.4	0	-
4770	A138	Strandplevier	180	landsdekkend	95	1.4	-	-
5170	A151	Kemphaan	38	schatting 2008-2011	49	we gebruiken andere eenheid dan EU	- -	?
5190	A153	Watersnip	1100	extrapolatie	13	0.2	-	-
5750	A176	Zwartkopmeeuw	2000	landsdekkend	92	12.7	+ +	+ +
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	103000	landsdekkend	56	32.8	+ +	+
6110	A191	Grote Stern	17500	landsdekkend	99	29.8	+	?
6150	A193	Visdief	18200	landsdekkend	72	10.8	-	-

Euring code	N2000 code	Soortnaam	Populatieschatting (broedparen/territoria)	Methode	Populatieaandeel in VR-gebieden (%)	Populatieaandeel NL/EU (%)	Trend 1990-2013	Trend 2004-2013
6160	A194	Noordse Stern	1000	landsdekkend	94	0.6	-	-
6240	A195	Dwergstern	770	landsdekkend	81	4.6	+	?
6270	A197	Zwarte Stern	1400	landsdekkend	52	9.0	0	0
7680	A222	Velduil	26	landsdekkend	92	0.4	- -	?
7780	A224	Nachtzwaluw	2400	extrapolatie	68	1.2	+ +	+ +
8310	A229	IJsvogel	380	landsdekkend	29	0.4	+ +	- -
8480	A233	Draaihals	40	schatting 2008-2010	50	0.0	?	-
8630	A236	Zwarte Specht	1100	extrapolatie	21	0.3	-	-
9740	A246	Boomleeuwerik	5400	extrapolatie	32	0.2	+	+
9810	A249	Oeverzwaluw	27700	landsdekkend	18	1.5	+	-
10050	A255	Duinpieper	0	landsdekkend	0	0.0	- -	?
11060	A272	Blauwborst	16300	extrapolatie	22	5.1	+	+
11370	A275	Paapje	360	landsdekkend	56	0.0	-	0
11390	A276	Roodborsttapuit	15000	extrapolatie	12	0.2	+ +	+ +
11460	A277	Tapuit	270	landsdekkend	65	0.0	- -	-
12380	A292	Snor	2200	extrapolatie	59	1.1	+	+
12430	A295	Rietzanger	32700	extrapolatie	33	1.5	+	+
12530	A298	Grote Karekiet	170	landsdekkend	79	0.0	-	-
15150	A338	Grauwe Klauwier	390	landsdekkend	41	0.0	+	+ +

Bijlage 2 De geactualiseerde landelijke status en trends van niet-broedvogels

N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid Synopsistabel	Populatie schatting 2008/09-2012/13	Type berekening	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden (%)	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden tijdens slapen	Populatie-aandeel van flyway in NL (%)
A001	Roodkeelduiker									
A002	Parelduiker									
A004	Dodaars	seizoensgemiddelde	1000	seizoensgemiddelde	1980	+	?	24	gelijk	1.1
A005	Fuut	seizoensgemiddelde	8800	seizoensgemiddelde	1980	+	-	41	gelijk	4.8
A007	Kuifduiker	seizoensgemiddelde	52	seizoensgemiddelde	1980	++	?	88	gelijk	1.1
A008	Geoorde fuut	seizoensgemiddelde	1700	seizoensgemiddelde	1980	++	0	96	gelijk	1.9
A017	Aalscholver	seizoensgemiddelde	26400	seizoensgemiddelde	1980	+	0	67	hoger	7.8
A026	Kleine zilverreiger	seizoensgemiddelde	170	seizoensgemiddelde	1980	++	?	58	gelijk	0.4
A027	Grote zilverreiger	seizoensgemiddelde	700	seizoensgemiddelde	1980	++	++	25	hoger	9.2
A034	Lepelaar	seizoensgemiddelde	1800	seizoensgemiddelde	1980	++	+	81	gelijk	40.1
A037	Kleine zwaan	seizoensgemiddelde	2500	seizoensgemiddelde	1980	+	-	34	hoger	46.8
A038	Wilde zwaan	seizoensgemiddelde	670	seizoensgemiddelde	1980	+	+	18	hoger	4.2
A039	Taigarietgans	seizoensgemiddelde	21	seizoensgemiddelde	1980	--	--	7	hoger	0.1
A039	Toendrarietgans	seizoensgemiddelde	54400	seizoensgemiddelde	1980	+	?	9	hoger	45.2
A040	Kleine rietgans	seizoensgemiddelde	6200	seizoensgemiddelde	1980	0	--	1	hoger	29.5
A041	Kolgans	seizoensgemiddelde	306000	seizoensgemiddelde	1980	+	+	23	hoger	90.0
A042	Dwerggans	seizoensmaximum	84	seizoensmaximum	1980	+	?	87	hoger	
A043	Grauwe gans	seizoensgemiddelde	198000	seizoensgemiddelde	1980	++	+	35	hoger	52.0
A045	Brandgans	seizoensgemiddelde	282000	seizoensgemiddelde	1980	++	++	42	hoger	76.1
A046	Rotgans	seizoensgemiddelde	36800	seizoensgemiddelde	1980	+	0	96	gelijk	41.7
A048	Bergeend	seizoensgemiddelde	69000	seizoensgemiddelde	1980	+	+	95	gelijk	52.0
A050	Smient	seizoensgemiddelde	193000	seizoensgemiddelde	1980	+	-	45	dit is slapen, tijdens foerageren lager	58.5
A051	Krakeend	seizoensgemiddelde	20800	seizoensgemiddelde	1980	++	++	40	gelijk	80.9
A052	Wintertaling	seizoensgemiddelde	24200	seizoensgemiddelde	1980	0	+	59	gelijk	18.4

N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid Synopsistabel	Populatie schatting 2008/09-2012/13	Type berekening	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden (%)	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden tijdens slapen	Populatie-aandeel van flyway in NL (%)
A053	Wilde eend	seizoensgemiddelde	87500	seizoensgemiddelde	1980	-	-	25	dit is slapen, tijdens foerageren lager	12.6
A054	Pijlstaart	seizoensgemiddelde	9700	seizoensgemiddelde	1980	0	?	91	gelijk	37.9
A056	Slobeend	seizoensgemiddelde	7600	seizoensgemiddelde	1980	0	0	49	gelijk	49.7
A058	Krooneend	seizoensgemiddelde	110	seizoensgemiddelde	1980	++	+	44	gelijk	0.9
A059	Tafeleend	seizoensgemiddelde	16600	seizoensgemiddelde	1980	-	-	66	gelijk	19.5
A061	Kuifeend	seizoensgemiddelde	71400	seizoensgemiddelde	1980	0	0	55	gelijk	23.1
A062	Toppereend	seizoensgemiddelde	18800	seizoensgemiddelde	1980	0	?	100	gelijk	34.8
A063	Eidereend	januari-aantallen	77900	midwinter aantal	1980	0	0	100	gelijk	7.9
A065	Zwarte zee-eend	januari-aantallen	27100	midwinter aantal	1986	?	?	100	gelijk	3.2
A067	Brilduiker	seizoensgemiddelde	3300	seizoensgemiddelde	1980	0	-	83	gelijk	0.9
A068	Nonnetje	seizoensgemiddelde	810	seizoensgemiddelde	1980	0	?	66	gelijk	15.7
A069	Middelste zaagbek	seizoensgemiddelde	3100	seizoensgemiddelde	1980	+	0	95	gelijk	10.3
A070	Grote zaagbek	seizoensgemiddelde	2500	seizoensgemiddelde	1980	0	?	78	gelijk	5.6
A075	Zeearend	seizoensmaximum	28	seizoensmaximum	1980	+	+			
A094	Visarend	seizoensmaximum	140	seizoensmaximum	1980	+	+			
A103	Slechtvalk	seizoensmaximum	428	seizoensmaximum	1980	+	+	45	gelijk	
A125	Meerkoet	seizoensgemiddelde	87900	seizoensgemiddelde	1980	0	0	30	gelijk	24.5
A127	Kraanvogel	seizoensmaximum	1300	slaapplaats	1989	++	+			0.4
A130	Scholekster	seizoensgemiddelde	129000	seizoensgemiddelde	1980	-	-	92	lager	20.9
A132	Kluut	seizoensgemiddelde	9200	seizoensgemiddelde	1980	0	0	96	gelijk	18.2
A137	Bontbekplevier	seizoensgemiddelde	4100	seizoensgemiddelde	1980	+	+	95	gelijk	6.4
A138	Strandplevier	seizoensgemiddelde	82	seizoensgemiddelde	1980	--	-	100	gelijk	0.3
A140	Goudplevier	seizoensgemiddelde	27300	seizoensgemiddelde	1980	+	0	43	gelijk	18.9
A141	Zilverplevier	seizoensgemiddelde	29600	seizoensgemiddelde	1980	+	0	100	gelijk	35.3
A142	Kievit	seizoensgemiddelde	62300	seizoensgemiddelde	1980	0	0	24	gelijk	8.8
A143	Kanoetstrandloper	seizoensgemiddelde	64100	seizoensgemiddelde	1980	+	+	100	gelijk	25.7
A144	Drieteenstrandloper	seizoensgemiddelde	10600	seizoensgemiddelde	1980	+	+	90	gelijk	10.6
A147	Krombekstrandloper	seizoensgemiddelde	570	seizoensgemiddelde	1980	0	+	100	gelijk	0.8
A149	Bonte strandloper	seizoensgemiddelde	251000	seizoensgemiddelde	1980	+	0	100	gelijk	30.5
A151	Kemphaan	seizoensmaximum	6500	slaapplaats	1994	--	--			0.2

N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid Synopsistabel	Populatie schatting 2008/09-2012/13	Type berekening	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden (%)	Populatie-aandeel van NL in VR-gebieden tijdens slapen	Populatie-aandeel van flyway in NL (%)
A156	Grutto	seizoensgemiddelde	3400	seizoensgemiddelde	1980	0	-	50	hoger	30.5
A157	Rosse grutto	seizoensgemiddelde	63800	seizoensgemiddelde	1980	+	0	100	lager	32.3
A160	Wulp	seizoensgemiddelde	112000	seizoensgemiddelde	1980	+	0	81	lager	23.6
A161	Zwarte ruiter	seizoensgemiddelde	1300	seizoensgemiddelde	1980	-	-	95	gelijk	3.5
A162	Tureluur	seizoensgemiddelde	19200	seizoensgemiddelde	1980	-	-	93	lager	19.0
A164	Groenpootruiter	seizoensgemiddelde	2200	seizoensgemiddelde	1980	+	0	98	gelijk	2.9
A169	Steenloper	seizoensgemiddelde	4100	seizoensgemiddelde	1980	-	0	94	gelijk	4.0
A177	Dwergmeeuw									
A190	Reuzenstern	seizoensmaximum	97	slaapplaats	1989	++	?	100	dit is slapen, foerageren is even hoog	1.8
A191	Grote Stern									
A193	Visdief									
A197	Zwarte stern	seizoensmaximum	18500	slaapplaats	1980	-	-	100	dit is slapen, foerageren is even hoog	4.6
A199	Zeekoet									

Bijlage 3 De geactualiseerde status en trends van broedvogels per VR-gebied

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
70	A004	Dodaars	127	Markiezaat	5	gebiedsschatting	1991	++	?
70	A004	Dodaars	133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	11	gebiedsschatting	1990	?	?
70	A004	Dodaars	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	12	extrapolatie	1990	?	?
70	A004	Dodaars	140	Groote Peel	51	gebiedsschatting	1992	+	?
70	A004	Dodaars	145	Maasduinen	26	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	0	-
70	A004	Dodaars	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	31	gebiedsschatting	1990	+	?
70	A004	Dodaars	30	Dwingelderveld	65	gebiedsschatting	1990	+	0
70	A004	Dodaars	38	Rijntakken			1990	0	?
70	A004	Dodaars	4	Duinen Terschelling	6	gebiedsschatting / extrapolatie	1991	?	--
70	A004	Dodaars	78	Oostvaardersplassen	51	gebiedsschatting	1992	?	?
120	A008	Geoorde Fuut	100	Voornes Duin	4	gebiedsschatting	1990	?	?
120	A008	Geoorde Fuut	128	Brabantse Wal	9	gebiedsschatting	1994	?	?
120	A008	Geoorde Fuut	140	Groote Peel	6	gebiedsschatting	1990	-	--
120	A008	Geoorde Fuut	145	Maasduinen	6	gebiedsschatting	1990	+	?
120	A008	Geoorde Fuut	23	Fochteloerveen	10	gebiedsschatting	1990	?	?
120	A008	Geoorde Fuut	30	Dwingelderveld	18	gebiedsschatting	1990	0	?
120	A008	Geoorde Fuut	33	Bargerveen	69	gebiedsschatting	1992	++	--
120	A008	Geoorde Fuut	40	Engbertsdijksvenen	11	gebiedsschatting	1990	0	-
720	A017	Aalscholver	100	Voornes Duin	1100	gebiedsschatting	1990	0	?
720	A017	Aalscholver	112	Biesbosch	190	gebiedsschatting	1990	0	-
720	A017	Aalscholver	119	Veerse Meer	270	gebiedsschatting	1990	+	--
720	A017	Aalscholver	13	Alde Feanen	330	gebiedsschatting	1990	-	--
720	A017	Aalscholver	3	Duinen Vlieland	790	gebiedsschatting	1994	++	--
720	A017	Aalscholver	35	De Wieden	640	gebiedsschatting	1990	-	--

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
720	A017	Aalscholver	38	Rijntakken	530	gebiedsschatting	1990	+	?
720	A017	Aalscholver	72	IJsselmeer	5600	gebiedsschatting	1990	++	?
720	A017	Aalscholver	73	Markermeer & IJmeer	510	gebiedsschatting	2005	-	
720	A017	Aalscholver	78	Oostvaardersplassen	2700	gebiedsschatting	1990	--	+
720	A017	Aalscholver	79	Lepelaarplassen	1100	extrapolatie	1990	--	-
720	A017	Aalscholver	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	800	gebiedsschatting	1990	++	-
720	A017	Aalscholver	94	Naardermeer	880	gebiedsschatting	1990	--	-
950	A021	Roerdomp	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	0	gebiedsschatting	1990	--	?
950	A021	Roerdomp	112	Biesbosch	9	gebiedsschatting	1990	++	?
950	A021	Roerdomp	13	Alde Feanen	10	gebiedsschatting	1990	+	+
950	A021	Roerdomp	137	Strabrechtse Heide & Beuven	4	gebiedsschatting	1994	+	?
950	A021	Roerdomp	14	De Deelen	1	gebiedsschatting	1992	?	?
950	A021	Roerdomp	2	Duinen en Lage Land Texel	4	gebiedsschatting	1990	+	?
950	A021	Roerdomp	20	Zuidlaardermeergebied	3	gebiedsschatting	1990	0	?
950	A021	Roerdomp	34	Weerribben	4	gebiedsschatting	1990	-	?
950	A021	Roerdomp	35	De Wieden	16	gebiedsschatting	1990	0	?
950	A021	Roerdomp	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1	gebiedsschatting	1990	-	?
950	A021	Roerdomp	38	Rijntakken	6	gebiedsschatting	1990	-	?
950	A021	Roerdomp	5	Duinen Ameland	6	gebiedsschatting	1992	++	+
950	A021	Roerdomp	6	Duinen Schiermonnikoog	0	gebiedsschatting	1992	--	--
950	A021	Roerdomp	72	IJsselmeer	5	gebiedsschatting	1990	0	?
950	A021	Roerdomp	74	Zwarte Meer	2	gebiedsschatting	1990	-	?
950	A021	Roerdomp	75	Ketelmeer & Vossemeer	1	gebiedsschatting	1990	?	?
950	A021	Roerdomp	76	Veluwerandmeren	2	gebiedsschatting	1990	-	-
950	A021	Roerdomp	78	Oostvaardersplassen	25	gebiedsschatting	1990	?	?
950	A021	Roerdomp	8	Lauwersmeer	5	gebiedsschatting	1995	+	-
950	A021	Roerdomp	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	1	gebiedsschatting	1993	?	?
950	A021	Roerdomp	90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	9	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	?
950	A021	Roerdomp	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	13	gebiedsschatting	1990	+	?
950	A021	Roerdomp	95	Oostelijke Vechtplassen	1	gebiedsschatting	1990	?	?

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
980	A022	Woudaap	137	Strabrechtse Heide & Beuven	0	gebiedsschatting	1996	?	--
980	A022	Woudaap	38	Rijntakken	4	gebiedsschatting	1990	++	0
980	A022	Woudaap	78	Oostvaardersplassen	1	gebiedsschatting	1993	?	?
980	A022	Woudaap	95	Oostelijke Vechtplassen	1	gebiedsschatting	1990	?	-
1190	A026	Kleine Zilverreiger	100	Voornes Duin	23	gebiedsschatting	1994	++	--
1190	A026	Kleine Zilverreiger	78	Oostvaardersplassen	1	gebiedsschatting	2000	+	--
1210	A027	Grote Zilverreiger	78	Oostvaardersplassen	150	gebiedsschatting	1990	++	++
1240	A029	Purperreiger	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	140	gebiedsschatting	1990	+	0
1240	A029	Purperreiger	105	Zouweboezem	150	gebiedsschatting	1990	++	?
1240	A029	Purperreiger	106	Boezems Kinderdijk	110	gebiedsschatting	1990	++	+
1240	A029	Purperreiger	13	Alde Feanen	0	gebiedsschatting	1990	--	--
1240	A029	Purperreiger	14	De Deelen	8	gebiedsschatting	1990	+	?
1240	A029	Purperreiger	34	Weerribben	0	gebiedsschatting	1990	--	--
1240	A029	Purperreiger	35	De Wieden	88	gebiedsschatting	1990	+	+
1240	A029	Purperreiger	74	Zwarte Meer	1	gebiedsschatting	1990	?	?
1240	A029	Purperreiger	94	Naardermeer	73	gebiedsschatting	1990	+	0
1240	A029	Purperreiger	95	Oostelijke Vechtplassen	47	gebiedsschatting	1990	?	?
1440	A034	Lepelaar	1	Waddenzee	750	gebiedsschatting	1990	++	?
1440	A034	Lepelaar	100	Voornes Duin	160	gebiedsschatting	1990	++	-
1440	A034	Lepelaar	111	Hollands Diep	59	gebiedsschatting			
1440	A034	Lepelaar	114	Krammer-Volkerak	42	gebiedsschatting	1997	?	?
1440	A034	Lepelaar	119	Veerse Meer	35	gebiedsschatting	1996	++	+
1440	A034	Lepelaar	127	Markiezaat	96	gebiedsschatting	1996	++	++
1440	A034	Lepelaar	2	Duinen en Lage Land Texel	420	gebiedsschatting	1990	++	+
1440	A034	Lepelaar	3	Duinen Vlieland	260	gebiedsschatting	1990	+	?
1440	A034	Lepelaar	72	IJsselmeer	84	gebiedsschatting	1997	+	?
1440	A034	Lepelaar	78	Oostvaardersplassen	140	gebiedsschatting	1990	?	?
1440	A034	Lepelaar	79	Lepelaarplassen	0	gebiedsschatting	1990	?	--
1440	A034	Lepelaar	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	12	gebiedsschatting	1990	--	-
2060	A063	Eider	1	Waddenzee	3200	gebiedsschatting	1990	0	-

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
2060	A063	Eider	2	Duinen en Lage Land Texel	150	gebiedsschatting	1990	0	?
2060	A063	Eider	3	Duinen Vlieland	970	gebiedsschatting	1990	-	-
2060	A063	Eider	5	Duinen Ameland	300	gebiedsschatting	1990	+	++
2060	A063	Eider	6	Duinen Schiermonnikoog	390	gebiedsschatting	1990	--	--
2310	A072	Wespendief	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	7	gebiedsschatting	2007	?	
2310	A072	Wespendief	57	Veluwe	80	Sierdsema et al. (2009)	1990	?	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	1	Waddenzee	41	gebiedsschatting	1990	+	0
2600	A081	Bruine Kiekendief	109	Haringvliet	18	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	-	-
2600	A081	Bruine Kiekendief	112	Biesbosch	22	gebiedsschatting	1990	-	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	114	Krammer-Volkerak	1	gebiedsschatting	1990	--	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	115	Grevelingen	13	gebiedsschatting	1990	0	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	118	Oosterschelde	19	gebiedsschatting	1993	?	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	122	Westerschelde & Saeftinghe	36	gebiedsschatting	1991	?	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	13	Alde Feanen	7	gebiedsschatting	1990	-	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	14	De Deelen	2	gebiedsschatting	1990	--	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	2	Duinen en Lage Land Texel	29	gebiedsschatting	1990	0	-
2600	A081	Bruine Kiekendief	3	Duinen Vlieland	15	gebiedsschatting	1990	0	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	35	De Wieden	15	gebiedsschatting	1990	0	-
2600	A081	Bruine Kiekendief	4	Duinen Terschelling	40	gebiedsschatting	1990	-	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	5	Duinen Ameland	29	gebiedsschatting	1990	0	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	6	Duinen Schiermonnikoog	21	gebiedsschatting	1990	-	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	72	IJsselmeer	10	gebiedsschatting	1990	0	-
2600	A081	Bruine Kiekendief	78	Oostvaardersplassen	59	gebiedsschatting	1990	+	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	8	Lauwersmeer	19	gebiedsschatting	1990	-	?
2600	A081	Bruine Kiekendief	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	8	gebiedsschatting	1990	-	?
2610	A082	Blauwe Kiekendief	1	Waddenzee	0	gebiedsschatting	1990	?	?
2610	A082	Blauwe Kiekendief	2	Duinen en Lage Land Texel	9	gebiedsschatting	1990	-	--
2610	A082	Blauwe Kiekendief	3	Duinen Vlieland	1	gebiedsschatting	1990	--	?
2610	A082	Blauwe Kiekendief	33	Bargerveen	0	gebiedsschatting	1990	?	?
2610	A082	Blauwe Kiekendief	4	Duinen Terschelling	3	gebiedsschatting	1990	--	--

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
2610	A082	Blauwe Kiekendief	5	Duinen Ameland	0	gebiedsschatting	1990	--	--
2610	A082	Blauwe Kiekendief	6	Duinen Schiermonnikoog	1	gebiedsschatting	1992	--	--
2610	A082	Blauwe Kiekendief	78	Oostvaardersplassen	1	gebiedsschatting	1990	--	?
2630	A084	Grauwe Kiekendief	8	Lauwersmeer	1	gebiedsschatting	1990	--	--
3320	A107	Korhoen	42	Sallandse Heuvelrug	6	gebiedsschatting	1990	--	--
4080	A119	Porseleinhoen	10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	0	gebiedsschatting	1992	--	--
4080	A119	Porseleinhoen	105	Zouweboezem	1	gebiedsschatting	1991	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	106	Boezems Kinderdijk	2	gebiedsschatting	1990	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	112	Biesbosch	6	gebiedsschatting	1990	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	12	Sneekermeergebied	0	gebiedsschatting	1993	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	13	Alde Feanen	1	gebiedsschatting	1990	-	?
4080	A119	Porseleinhoen	140	Groote Peel	0	gebiedsschatting	1992	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	19	Leekstermeergebied	5	gebiedsschatting	1997	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	20	Zuidlaardermeergebied	9	gebiedsschatting	1992	+	?
4080	A119	Porseleinhoen	23	Fochteloerveen	3	gebiedsschatting	1992	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	3	Duinen Vlieland	2	gebiedsschatting	1990	+	?
4080	A119	Porseleinhoen	33	Bargerveen	3	gebiedsschatting	1990	--	?
4080	A119	Porseleinhoen	34	Weerribben	2	gebiedsschatting	1990	-	?
4080	A119	Porseleinhoen	35	De Wieden	17	gebiedsschatting	1990	++	?
4080	A119	Porseleinhoen	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1	gebiedsschatting	1995	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	38	Rijntakken	8	gebiedsschatting	1990	--	?
4080	A119	Porseleinhoen	5	Duinen Ameland	0	gebiedsschatting	1992	--	--
4080	A119	Porseleinhoen	72	IJsselmeer	0	gebiedsschatting	1991	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	74	Zwarte Meer	1	gebiedsschatting	1990	-	--
4080	A119	Porseleinhoen	75	Ketelmeer & Vossemeer	2	gebiedsschatting	1990	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	78	Oostvaardersplassen	16	gebiedsschatting	1990	-	?
4080	A119	Porseleinhoen	8	Lauwersmeer	5	gebiedsschatting	1993	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	9	Groote Wielen	1	gebiedsschatting / extrapolatie	1992	?	?
4080	A119	Porseleinhoen	95	Oostelijke Vechtplassen	2	gebiedsschatting	1997	?	?
4210	A122	Kwartelkoning	12	Sneekermeergebied	0	gebiedsschatting	1992	?	--

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
4210	A122	Kwartelkoning	19	Leekstermeergebied	2	gebiedsschatting	1992	?	?
4210	A122	Kwartelkoning	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	6	gebiedsschatting	1990	+	?
4210	A122	Kwartelkoning	38	Rijntakken	31	gebiedsschatting	1990	?	?
4560	A132	Kluut	1	Waddenzee	1300	gebiedsschatting	1990	--	-
4560	A132	Kluut	109	Haringvliet	170	gebiedsschatting	1990	+	--
4560	A132	Kluut	111	Hollands Diep	89	gebiedsschatting			
4560	A132	Kluut	114	Krammer-Volkerak	160	gebiedsschatting	1990	--	--
4560	A132	Kluut	115	Grevelingen	290	gebiedsschatting	1990	0	?
4560	A132	Kluut	118	Oosterschelde	710	gebiedsschatting	1990	+	-
4560	A132	Kluut	120	Zoommeer	5	gebiedsschatting	1990	--	?
4560	A132	Kluut	127	Markiezaat	7	gebiedsschatting	1990	--	?
4560	A132	Kluut	2	Duinen en Lage Land Texel	150	gebiedsschatting	1991	+	?
4560	A132	Kluut	8	Lauwersmeer	84	gebiedsschatting	1990	-	?
4700	A137	Bontbekplevier	1	Waddenzee	46	gebiedsschatting	1990	-	?
4700	A137	Bontbekplevier	109	Haringvliet	3	gebiedsschatting	1990	+	?
4700	A137	Bontbekplevier	114	Krammer-Volkerak	3	gebiedsschatting	1990	--	--
4700	A137	Bontbekplevier	115	Grevelingen	24	gebiedsschatting	1990	0	?
4700	A137	Bontbekplevier	118	Oosterschelde	45	gebiedsschatting	1990	+	0
4700	A137	Bontbekplevier	122	Westerschelde & Saeftinghe	21	gebiedsschatting	1990	+	?
4700	A137	Bontbekplevier	127	Markiezaat	2	gebiedsschatting	1990	--	?
4700	A137	Bontbekplevier	2	Duinen en Lage Land Texel	13	gebiedsschatting	1990	0	?
4700	A137	Bontbekplevier	4	Duinen Terschelling	5	gebiedsschatting	1990	?	?
4700	A137	Bontbekplevier	7	Noordzeekustzone			1998	?	?
4700	A137	Bontbekplevier	72	IJsselmeer	14	gebiedsschatting	1990	?	?
4700	A137	Bontbekplevier	8	Lauwersmeer	1	gebiedsschatting	1990	?	?
4770	A138	Strandplevier	1	Waddenzee	10	gebiedsschatting	1990	-	-
4770	A138	Strandplevier	101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	10	gebiedsschatting	1990	++	?
4770	A138	Strandplevier	109	Haringvliet	0	gebiedsschatting	1990	-	--
4770	A138	Strandplevier	114	Krammer-Volkerak	7	gebiedsschatting	1990	--	-
4770	A138	Strandplevier	115	Grevelingen	65	gebiedsschatting	1990	0	?

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
4770	A138	Strandplevier	118	Oosterschelde	36	gebiedsschatting	1990	+	?
4770	A138	Strandplevier	120	Zoommeer	1	gebiedsschatting	1990	--	--
4770	A138	Strandplevier	122	Westerschelde & Saeftinghe	17	gebiedsschatting	1990	-	-
4770	A138	Strandplevier	127	Markiezaat	10	gebiedsschatting	1990	--	?
4770	A138	Strandplevier	4	Duinen Terschelling	0	gebiedsschatting	1990	--	--
4770	A138	Strandplevier	7	Noordzeekustzone			2003	?	?
5170	A151	Kemphaan	12	Sneekermeergebied	0	gebiedsschatting	1990	?	?
5170	A151	Kemphaan	13	Alde Feanen	1	gebiedsschatting	1990	-	?
5170	A151	Kemphaan	15	Van Oordt's Mersken	2	gebiedsschatting	1990	?	+
5170	A151	Kemphaan	72	IJsselmeer	1	gebiedsschatting	1990	--	?
5170	A151	Kemphaan	8	Lauwersmeer	2	gebiedsschatting	1990	--	?
5170	A151	Kemphaan	9	Groote Wielen	0	gebiedsschatting	1990	-	++
5170	A151	Kemphaan	90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	1	gebiedsschatting	1992	--	?
5170	A151	Kemphaan	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	0	gebiedsschatting	1990	?	?
5190	A153	Watersnip	33	Bargerveen	15	gebiedsschatting	1990	-	?
5190	A153	Watersnip	34	Weerribben	110	extrapolatie	1990	?	-
5190	A153	Watersnip	35	De Wieden	280	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	0	0
5190	A153	Watersnip	38	Rijntakken					
5190	A153	Watersnip	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	44	extrapolatie	1990	?	?
5750	A176	Zwartkopmeeuw	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	14	gebiedsschatting	1991	?	?
5750	A176	Zwartkopmeeuw	109	Haringvliet	510	gebiedsschatting	1990	+	?
5750	A176	Zwartkopmeeuw	114	Krammer-Volkerak	95	gebiedsschatting	1990	?	?
5750	A176	Zwartkopmeeuw	120	Zoommeer	0	gebiedsschatting	1990	?	?
5750	A176	Zwartkopmeeuw	122	Westerschelde & Saeftinghe	880	gebiedsschatting	1990	?	++
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	1	Waddenzee	26200	gebiedsschatting	1990	+	0
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	114	Krammer-Volkerak	530	gebiedsschatting	1991	?	?
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	119	Veerse Meer	870	gebiedsschatting	1992	+	0
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	2	Duinen en Lage Land Texel	17400	gebiedsschatting	1990	++	?
5910	A183	Kleine Mantelmeeuw	3	Duinen Vlieland	4900	gebiedsschatting	1990	++	+
6110	A191	Grote Stern	1	Waddenzee	8300	gebiedsschatting	1990	0	-

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
6110	A191	Grote Stern	109	Haringvliet	1600	gebiedsschatting	0	?	?
6110	A191	Grote Stern	115	Grevelingen	2100	gebiedsschatting	1990	?	?
6110	A191	Grote Stern	118	Oosterschelde	210	gebiedsschatting	0	?	?
6110	A191	Grote Stern	122	Westerschelde & Saeftinghe	2900	gebiedsschatting	1990	+	+
6150	A193	Visdief	1	Waddenzee	2200	gebiedsschatting	1990	-	--
6150	A193	Visdief	109	Haringvliet	1100	gebiedsschatting	1990	0	?
6150	A193	Visdief	114	Krammer-Volkerak	14	gebiedsschatting	1990	--	?
6150	A193	Visdief	115	Grevelingen	620	gebiedsschatting	1990	+	?
6150	A193	Visdief	118	Oosterschelde	1300	gebiedsschatting	1990	+	?
6150	A193	Visdief	120	Zoommeer	1	gebiedsschatting	1990	?	?
6150	A193	Visdief	122	Westerschelde & Saeftinghe	890	gebiedsschatting	1990	0	?
6150	A193	Visdief	72	IJsselmeer	5300	gebiedsschatting	1990	+	?
6150	A193	Visdief	73	Markermeer & IJmeer	250	gebiedsschatting	1990	-	-
6150	A193	Visdief	77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	130	gebiedsschatting	1990	-	?
6150	A193	Visdief	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	44	gebiedsschatting	1990	--	?
6160	A194	Noordse Stern	1	Waddenzee	830	gebiedsschatting	1990	-	?
6160	A194	Noordse Stern	118	Oosterschelde	19	gebiedsschatting	1990	?	?
6160	A194	Noordse Stern	8	Lauwersmeer	5	gebiedsschatting	1990	--	?
6240	A195	Dwergstern	1	Waddenzee	120	gebiedsschatting	1990	?	?
6240	A195	Dwergstern	109	Haringvliet	69	gebiedsschatting	1990	?	?
6240	A195	Dwergstern	114	Krammer-Volkerak	1	gebiedsschatting	1990	-	?
6240	A195	Dwergstern	115	Grevelingen	160	gebiedsschatting	1990	++	?
6240	A195	Dwergstern	118	Oosterschelde	19	gebiedsschatting	1991	?	?
6240	A195	Dwergstern	2	Duinen en Lage Land Texel	67	gebiedsschatting	1990	0	?
6240	A195	Dwergstern	4	Duinen Terschelling	7	gebiedsschatting	1993	+	?
6240	A195	Dwergstern	7	Noordzeekustzone	8	gebiedsschatting	1992	?	?
6270	A197	Zwarte Stern	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	65	gebiedsschatting	1990	?	?
6270	A197	Zwarte Stern	105	Zouweboezem	27	gebiedsschatting	1990	0	?
6270	A197	Zwarte Stern	106	Boezems Kinderdijk	26	gebiedsschatting	1990	?	?
6270	A197	Zwarte Stern	13	Alde Feanen	0	gebiedsschatting	1992	-	--

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
6270	A197	Zwarte Stern	14	De Deelen	24	gebiedsschatting	1990	-	--
6270	A197	Zwarte Stern	34	Weerribben	4	gebiedsschatting	1990	?	?
6270	A197	Zwarte Stern	35	De Wieden	180	gebiedsschatting	1990	?	?
6270	A197	Zwarte Stern	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	58	gebiedsschatting	1990	0	?
6270	A197	Zwarte Stern	38	Rijntakken	230	gebiedsschatting	1990	0	?
6270	A197	Zwarte Stern	94	Naardermeer	9	gebiedsschatting	1994	--	--
6270	A197	Zwarte Stern	95	Oostelijke Vechtplassen	33	gebiedsschatting	1990	?	?
7680	A222	Velduil	1	Waddenzee	12	gebiedsschatting	1990	+	?
7680	A222	Velduil	2	Duinen en Lage Land Texel	1	gebiedsschatting	1990	--	--
7680	A222	Velduil	33	Bargerveen	0	gebiedsschatting	1992	--	--
7680	A222	Velduil	4	Duinen Terschelling	1	gebiedsschatting	1990	--	--
7680	A222	Velduil	5	Duinen Ameland	2	gebiedsschatting	1990	--	?
7680	A222	Velduil	6	Duinen Schiermonnikoog	2	gebiedsschatting	1990	?	?
7680	A222	Velduil	8	Lauwersmeer	0	gebiedsschatting	1990	?	?
7780	A224	Nachtzwaluw	128	Brabantse Wal	120	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	?	?
7780	A224	Nachtzwaluw	136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	89	gebiedsschatting	1990	++	++
7780	A224	Nachtzwaluw	138	Weerter- en budelerbergen & Ringselven	58	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	?
7780	A224	Nachtzwaluw	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	4	gebiedsschatting	1990	+	?
7780	A224	Nachtzwaluw	145	Maasduinen	83	gebiedsschatting	1990	?	?
7780	A224	Nachtzwaluw	149	Meinweg	31	gebiedsschatting	1990	+	?
7780	A224	Nachtzwaluw	33	Bargerveen	31	gebiedsschatting	1990	+	+
7780	A224	Nachtzwaluw	42	Sallandse Heuvelrug	67	gebiedsschatting	1990	++	+
7780	A224	Nachtzwaluw	57	Veluwe	780	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	+
8310	A229	IJsvogel	112	Biesbosch	24	gebiedsschatting	1990	+	?
8310	A229	IJsvogel	38	Rijntakken	24	gebiedsschatting	1990	++	-
8310	A229	IJsvogel	57	Veluwe	20	gebiedsschatting	1990	?	--
8310	A229	IJsvogel	95	Oostelijke Vechtplassen	5	gebiedsschatting	1990	+	?
8480	A233	Draaihals	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	2	gebiedsschatting	1990	?	?
8480	A233	Draaihals	57	Veluwe	13	Sierdsema et al. (2009)	1990	--	?
8630	A236	Zwarte specht	128	Brabantse Wal	39	gebiedsschatting	1990	-	?

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
8630	A236	Zwarte specht	145	Maasduinen	30	gebiedsschatting	1990	?	?
8630	A236	Zwarte specht	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	20	gebiedsschatting	1990	0	?
8630	A236	Zwarte specht	30	Dwingelderveld	10	gebiedsschatting	1990	-	-
8630	A236	Zwarte specht	57	Veluwe	390	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	0	?
9740	A246	Boomleeuwerik	128	Brabantse Wal	130	extrapolatie	1990	?	?
9740	A246	Boomleeuwerik	136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	65	extrapolatie	1990	-	+
9740	A246	Boomleeuwerik	138	Weerter- en budelerbergen & Ringselven	130	extrapolatie	1995	?	?
9740	A246	Boomleeuwerik	145	Maasduinen	76	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	-	?
9740	A246	Boomleeuwerik	149	Meinweg	28	gebiedsschatting	1994	?	?
9740	A246	Boomleeuwerik	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	140	gebiedsschatting	1990	+	0
9740	A246	Boomleeuwerik	30	Dwingelderveld	55	gebiedsschatting	1990	+	+
9740	A246	Boomleeuwerik	57	Veluwe	2100	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	0	0
9810	A249	Oeverzwaluw	145	Maasduinen	9	gebiedsschatting	1990	?	?
9810	A249	Oeverzwaluw	38	Rijntakken	1200	gebiedsschatting	1990	+	?
10050	A255	Duinpieper	57	Veluwe	0	gebiedsschatting	1990	-	?
11060	A272	Blauwborst	109	Haringvliet	440	extrapolatie	1991	?	?
11060	A272	Blauwborst	112	Biesbosch	1100	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	-	?
11060	A272	Blauwborst	122	Westerschelde & Saeftinghe	470	extrapolatie	1991	?	?
11060	A272	Blauwborst	139	Deurnsche Peel & Mariapeel	490	extrapolatie	1990	?	?
11060	A272	Blauwborst	140	Groote Peel	160	extrapolatie	1992	-	-
11060	A272	Blauwborst	33	Bargerveen	170	gebiedsschatting	1990	+	+
11060	A272	Blauwborst	38	Rijntakken			1990	+	?
11060	A272	Blauwborst	78	Oostvaardersplassen	110	gebiedsschatting	1990	--	?
11060	A272	Blauwborst	8	Lauwersmeer	230	gebiedsschatting	1990	+	+
11370	A275	Paapje	15	Van Oordt's Mersken	0	gebiedsschatting	1996	-	?
11370	A275	Paapje	23	Fochteloerveen	110	gebiedsschatting	1990	+	++
11370	A275	Paapje	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	17	gebiedsschatting	1990	0	+
11370	A275	Paapje	30	Dwingelderveld	24	gebiedsschatting	1990	0	?
11370	A275	Paapje	33	Bargerveen	3	gebiedsschatting	1990	--	--
11370	A275	Paapje	35	De Wieden	1	gebiedsschatting	1990	--	?

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
11370	A275	Paapje	4	Duinen Terschelling	0	gebiedsschatting	1990	--	-
11370	A275	Paapje	6	Duinen Schiermonnikoog	0	gebiedsschatting	1991	-	?
11370	A275	Paapje	8	Lauwersmeer	2	gebiedsschatting	1990	-	--
11390	A276	Roodborsttapuit	133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	40	extrapolatie	1990	?	?
11390	A276	Roodborsttapuit	136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	90	extrapolatie	1990	+	+
11390	A276	Roodborsttapuit	138	Weerter- en budelerbergen & Ringselven	27	extrapolatie	1994	+	?
11390	A276	Roodborsttapuit	139	Deurnsche Peel & Mariapeel			1990	++	?
11390	A276	Roodborsttapuit	140	Groote Peel	140	gebiedsschatting / extrapolatie	1992	+	0
11390	A276	Roodborsttapuit	145	Maasduinen	92	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	+
11390	A276	Roodborsttapuit	149	Meinweg	66	gebiedsschatting	1994	+	?
11390	A276	Roodborsttapuit	2	Duinen en Lage Land Texel	41	gebiedsschatting	1990	-	?
11390	A276	Roodborsttapuit	23	Fochteloerveen	80	gebiedsschatting	1990	+	+
11390	A276	Roodborsttapuit	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	260	gebiedsschatting	1990	++	++
11390	A276	Roodborsttapuit	30	Dwingelderveld	160	gebiedsschatting	1990	++	+
11390	A276	Roodborsttapuit	33	Bargerveen	150	gebiedsschatting	1990	+	+
11390	A276	Roodborsttapuit	42	Sallandse Heuvelrug	150	gebiedsschatting	1993	?	?
11390	A276	Roodborsttapuit	57	Veluwe	1800	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	+
11460	A277	Tapuit	2	Duinen en Lage Land Texel	26	gebiedsschatting	1990	--	+
11460	A277	Tapuit	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	41	gebiedsschatting	1990	-	0
11460	A277	Tapuit	3	Duinen Vlieland	15	gebiedsschatting	1990	-	0
11460	A277	Tapuit	30	Dwingelderveld	1	gebiedsschatting	1990	--	?
11460	A277	Tapuit	4	Duinen Terschelling	26	gebiedsschatting	1990	--	+
11460	A277	Tapuit	5	Duinen Ameland	26	gebiedsschatting	1990	--	-
11460	A277	Tapuit	57	Veluwe	18	gebiedsschatting	1990	--	-
11460	A277	Tapuit	6	Duinen Schiermonnikoog	0	gebiedsschatting	1990	--	--
11460	A277	Tapuit	85	Zwanenwater & Pettemerduinen	1	gebiedsschatting	1990	--	?
12380	A292	Snor	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	29	gebiedsschatting / extrapolatie	1997	?	?
12380	A292	Snor	106	Boezems Kinderdijk	15	gebiedsschatting	1994	+	+
12380	A292	Snor	112	Biesbosch	83	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	0	?
12380	A292	Snor	13	Alde Feanen	68	extrapolatie	1992	?	+

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
12380	A292	Snor	34	Weerribben	52	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	?	?
12380	A292	Snor	35	De Wieden	370	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	?
12380	A292	Snor	72	IJsselmeer	25	extrapolatie	1990	?	?
12380	A292	Snor	74	Zwarte Meer	67	gebiedsschatting / extrapolatie	1992	?	?
12380	A292	Snor	78	Oostvaardersplassen	400	gebiedsschatting	1990	?	?
12380	A292	Snor	8	Lauwersmeer	28	gebiedsschatting	1990	?	?
12380	A292	Snor	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	120	extrapolatie	1990	?	?
12380	A292	Snor	94	Naardermeer	23	extrapolatie	1990	0	?
12380	A292	Snor	95	Oostelijke Vechtplassen	97	extrapolatie	1993	?	--
12430	A295	Rietzanger	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	470	gebiedsschatting / extrapolatie	1996	0	-
12430	A295	Rietzanger	109	Haringvliet	580	extrapolatie	1991	+	?
12430	A295	Rietzanger	112	Biesbosch	1200	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	++	+
12430	A295	Rietzanger	12	Sneekermeergebied	440	extrapolatie	1994	0	?
12430	A295	Rietzanger	13	Alde Feanen	1100	extrapolatie	1992	0	0
12430	A295	Rietzanger	14	De Deelen	190	extrapolatie	1992	0	-
12430	A295	Rietzanger	19	Leekstermeergebied	330	gebiedsschatting	1991	?	+
12430	A295	Rietzanger	20	Zuidlaardermeergebied	180	extrapolatie	1990	?	?
12430	A295	Rietzanger	34	Weerribben	830	extrapolatie	1990	+	-
12430	A295	Rietzanger	35	De Wieden	2600	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	0
12430	A295	Rietzanger	4	Duinen Terschelling	270	gebiedsschatting / extrapolatie	1990	+	?
12430	A295	Rietzanger	5	Duinen Ameland	180	extrapolatie	1992	0	?
12430	A295	Rietzanger	72	IJsselmeer	730	extrapolatie	1990	0	?
12430	A295	Rietzanger	74	Zwarte Meer	380	extrapolatie	1990	?	0
12430	A295	Rietzanger	78	Oostvaardersplassen	170	gebiedsschatting	1990	-	?
12430	A295	Rietzanger	8	Lauwersmeer	2100	extrapolatie	1990	+	+
12430	A295	Rietzanger	89	Eilandspolder	440	extrapolatie	1992	+	0
12430	A295	Rietzanger	9	Groote Wielen	210	gebiedsschatting / extrapolatie	1991	?	0
12430	A295	Rietzanger	90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	550	extrapolatie	1990	+	?
12430	A295	Rietzanger	92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	630	extrapolatie	1990	0	?
12430	A295	Rietzanger	95	Oostelijke Vechtplassen	1300	extrapolatie	1993	+	+

Euring code	N2000 code	Soortnaam	N2000-gebieds-nummer	Gebiedsnaam	Populatie-schatting 2009-2013 (broedpaar/ territoria)	Methode	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend (2004-2013)
12530	A298	Grote Karekiet	34	Weerribben	0	gebiedsschatting	1990	?	?
12530	A298	Grote Karekiet	35	De Wieden	2	gebiedsschatting	1990	--	--
12530	A298	Grote Karekiet	36	Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1	gebiedsschatting	1993	?	?
12530	A298	Grote Karekiet	38	Rijntakken	6	gebiedsschatting	1990	-	?
12530	A298	Grote Karekiet	74	Zwarte Meer	29	gebiedsschatting	1990	-	?
12530	A298	Grote Karekiet	75	Ketelmeer & Vossemeer	22	gebiedsschatting	1990	-	?
12530	A298	Grote Karekiet	76	Veluwerandmeren	27	gebiedsschatting	1990	+	?
12530	A298	Grote Karekiet	78	Oostvaardersplassen	0	gebiedsschatting	1993	--	++
12530	A298	Grote Karekiet	94	Naardermeer	0	gebiedsschatting	1990	-	--
12530	A298	Grote Karekiet	95	Oostelijke Vechtplassen	29	gebiedsschatting	1992	-	?
15150	A338	Grauwe Klauwier	145	Maasduinen	1	gebiedsschatting	1990	?	?
15150	A338	Grauwe Klauwier	27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	30	gebiedsschatting	1990	++	+
15150	A338	Grauwe Klauwier	33	Bargerveen	47	gebiedsschatting	1990	-	?
15150	A338	Grauwe Klauwier	5	Duinen Ameland	0	gebiedsschatting	1990	-	++
15150	A338	Grauwe Klauwier	57	Veluwe	33	gebiedsschatting	1990	0	+

Bijlage 4 Geactualiseerde status en trend van niet-broedvogels per VR-gebied met een slaapplaats- of foerageerdoel

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
1	Waddenzee	A005	Fuut	gemiddelde	300	gemiddelde		1980	+	?
1	Waddenzee	A017	Aalscholver	gemiddelde	2700	gemiddelde		1980	++	?
1	Waddenzee	A034	Lepelaar	gemiddelde	900	gemiddelde		1980	++	++
1	Waddenzee	A037	Kleine zwaan	maximum		slaapplaats				
1	Waddenzee	A039	Toendrarietgans			slaapplaats	x			
1	Waddenzee	A043	Grauwe gans	gemiddelde	12300	gemiddelde		1980	++	+
1	Waddenzee	A045	Brandgans	gemiddelde	51500	gemiddelde		1980	++	?
1	Waddenzee	A046	Rotgans	gemiddelde	25600	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A048	Bergeend	gemiddelde	55300	gemiddelde		1980	+	+
1	Waddenzee	A050	Smient	gemiddelde	26400	gemiddelde		1980	0	?
1	Waddenzee	A051	Krakeend	gemiddelde	540	gemiddelde		1980	++	+
1	Waddenzee	A052	Wintertaling	gemiddelde	5100	gemiddelde		1980	0	?
1	Waddenzee	A053	Wilde eend	gemiddelde	16900	gemiddelde		1980	0	0
1	Waddenzee	A054	Pijlstaart	gemiddelde	6700	gemiddelde		1980	+	+
1	Waddenzee	A056	Slobeend	gemiddelde	610	gemiddelde		1980	+	?
1	Waddenzee	A062	Toppereend	gemiddelde	5200	gemiddelde		1980	?	?
1	Waddenzee	A063	Eidereend	midwinter	74600	midwinter aantal		1980	0	0
1	Waddenzee	A067	Brilduiker	gemiddelde	120	gemiddelde		1980	-	-
1	Waddenzee	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	170	gemiddelde		1980	0	?
1	Waddenzee	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	51	gemiddelde		1980	-	?
1	Waddenzee	A103	Slechtvalk	maximum	70	maximum		1997	+	+

x = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
1	Waddenzee	A130	Scholekster	gemiddelde	93600	gemiddelde		1980	-	-
1	Waddenzee	A132	Kluut	gemiddelde	7100	gemiddelde		1980	0	0
1	Waddenzee	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	2800	gemiddelde		1980	+	+
1	Waddenzee	A140	Goudplevier	gemiddelde	15200	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A141	Zilverplevier	gemiddelde	22100	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A142	Kievit	gemiddelde	10900	gemiddelde		1980	+	?
1	Waddenzee	A143	Kanoetstrandloper	gemiddelde	56900	gemiddelde		1980	+	?
1	Waddenzee	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	5600	gemiddelde		1980	+	+
1	Waddenzee	A147	Krombekstrandloper	maximum	3700	maximum		1980	+	++
1	Waddenzee	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	220000	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A156	Grutto	gemiddelde	650	gemiddelde		1980	0	?
1	Waddenzee	A157	Rosse grutto	gemiddelde	57900	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A160	Wulp	gemiddelde	89000	gemiddelde		1980	+	0
1	Waddenzee	A161	Zwarte ruiter	gemiddelde	840	gemiddelde		1980	0	-
1	Waddenzee	A162	Tureluur	gemiddelde	15600	gemiddelde		1980	0	0
1	Waddenzee	A164	Groenpootruiter	gemiddelde	2000	gemiddelde		1980	+	+
1	Waddenzee	A169	Steenloper	gemiddelde	2700	gemiddelde		1980	-	0
1	Waddenzee	A197	Zwarte stern	maximum	3500	slaapplaats		1991	--	--
3	Duinen Vlieland	A017	Aalscholver	maximum	340	slaapplaats				
3	Duinen Vlieland	A034	Lepelaar	maximum	160	slaapplaats				
3	Duinen Vlieland	A054	Pijlstaart	maximum	280	slaapplaats				
3	Duinen Vlieland	A056	Slobeend	maximum	200	slaapplaats				
3	Duinen Vlieland	A132	Kluut	maximum	330	slaapplaats				
3	Duinen Vlieland	A162	Tureluur	maximum	2200	slaapplaats				
7	Noordzeekustzone	A001	Roodkeelduiker							
7	Noordzeekustzone	A002	Parelduiker							
7	Noordzeekustzone	A017	Aalscholver	maximum		slaapplaats		1980	++	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
7	Noordzeekustzone	A048	Bergeend	maximum	310	maximum		1994	+	?
7	Noordzeekustzone	A062	Toppereend		1	midwinter aantal	x	1992	-	-
7	Noordzeekustzone	A063	Eidereend	midwinter	1400	midwinter aantal		1980	?	--
7	Noordzeekustzone	A065	Zwarte zee-eend	midwinter	25800	midwinter aantal		1986	++	?
7	Noordzeekustzone	A130	Scholekster	maximum	2900	slaapplaats		1994	?	?
7	Noordzeekustzone	A132	Kluut	maximum	90	slaapplaats		1995	+	-
7	Noordzeekustzone	A137	Bontbekplevier	maximum	430	slaapplaats		1995	?	?
7	Noordzeekustzone	A141	Zilverplevier	maximum	2300	slaapplaats		1997	?	?
7	Noordzeekustzone	A143	Kanoetstrandloper	maximum	4800	slaapplaats		1997	+	+
7	Noordzeekustzone	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	2600	gemiddelde		1994	+	+
7	Noordzeekustzone	A149	Bonte strandloper	maximum	21300	slaapplaats		1997	?	+
7	Noordzeekustzone	A157	Rosse grutto	maximum	3600	slaapplaats		1995	++	++
7	Noordzeekustzone	A160	Wulp	maximum	780	slaapplaats		1995	?	?
7	Noordzeekustzone	A169	Steenloper	gemiddelde	170	gemiddelde		1994	?	?
7	Noordzeekustzone	A177	Dwergmeeuw							
8	Lauwersmeer	A005	Fuut	gemiddelde	83	gemiddelde		1992	0	0
8	Lauwersmeer	A017	Aalscholver	gemiddelde	170	gemiddelde		1992	+	+
8	Lauwersmeer	A034	Lepelaar	gemiddelde	76	gemiddelde		1992	+	?
8	Lauwersmeer	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	92	gemiddelde		1992	?	?
8	Lauwersmeer	A038	Wilde zwaan	gemiddelde	27	gemiddelde		1992	+	+
8	Lauwersmeer	A041	Kolgans	gemiddelde	57	gemiddelde		1992	-	-
8	Lauwersmeer	A042	Dwerggans	maximum	46	slaapplaats		1989	++	?
8	Lauwersmeer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1700	gemiddelde		1992	+	+
8	Lauwersmeer	A045	Brandgans	gemiddelde	3600	gemiddelde		1992	?	+
8	Lauwersmeer	A048	Bergeend	gemiddelde	480	gemiddelde		1992	+	0

x = Populatie eenheid in synopsis is midwinter .

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
8	Lauwersmeer	A050	Smient	gemiddelde	960	gemiddelde		1992	-	-
8	Lauwersmeer	A051	Krakeend	gemiddelde	1300	gemiddelde		1992	++	?
8	Lauwersmeer	A052	Wintertaling	gemiddelde	1300	gemiddelde		1992	0	?
8	Lauwersmeer	A053	Wilde eend	gemiddelde	1200	gemiddelde		1992	-	-
8	Lauwersmeer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	440	gemiddelde		1992	?	?
8	Lauwersmeer	A056	Slobeend	gemiddelde	490	gemiddelde		1992	+	+
8	Lauwersmeer	A059	Tafeleend	gemiddelde	120	gemiddelde		1992	-	-
8	Lauwersmeer	A061	Kuifeend	gemiddelde	1100	gemiddelde		1992	+	?
8	Lauwersmeer	A067	Brilduiker	gemiddelde	56	gemiddelde		1992	0	?
8	Lauwersmeer	A068	Nonnetje	gemiddelde	8	gemiddelde		1992	0	?
8	Lauwersmeer	A075	Zeearend	maximum	3	maximum		1989	+	+
8	Lauwersmeer	A125	Meerkoet	gemiddelde	1100	gemiddelde		1992	0	?
8	Lauwersmeer	A132	Kluut	gemiddelde	75	gemiddelde		1992	0	0
8	Lauwersmeer	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	180	gemiddelde		1992	++	+
8	Lauwersmeer	A140	Goudplevier	gemiddelde	180	gemiddelde		1992	?	?
8	Lauwersmeer	A156	Grutto	gemiddelde	260	gemiddelde		1992	0	?
8	Lauwersmeer	A160	Wulp	gemiddelde	20	gemiddelde		1992	?	?
8	Lauwersmeer	A161	Zwarte ruiter	gemiddelde	190	gemiddelde		1992	++	+
8	Lauwersmeer	A190	Reuzenstern	maximum	30	slaapplaats		1989	++	++
9	Groote Wielen	A041	Kolgans	maximum	10500	slaapplaats		1993	++	-
9	Groote Wielen	A045	Brandgans	maximum	11700	slaapplaats		1993	+	-
9	Groote Wielen	A050	Smient	gemiddelde	340	gemiddelde		2000	-	-
9	Groote Wielen	A156	Grutto	maximum	650	slaapplaats		2000	++	?
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A040	Kleine rietgans	maximum		slaapplaats				
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A041	Kolgans	maximum	600	slaapplaats		1999	--	--
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A045	Brandgans	maximum	27500	slaapplaats		1999	?	?
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A050	Smient	gemiddelde	2200	gemiddelde		2000	?	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A061	Kuifeend	gemiddelde	1600	gemiddelde		2000	-	-
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A068	Nonnetje	gemiddelde	26	gemiddelde		2000	?	?
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A151	Kemphaan	maximum	910	slaapplaats		1994	++	--
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	A160	Wulp		3200	slaapplaats	x			-
11	Witte en Zwarte Brekken	A040	Kleine rietgans	maximum	560	slaapplaats		1995	-	--
11	Witte en Zwarte Brekken	A041	Kolgans	maximum	13400	slaapplaats		1993	++	?
11	Witte en Zwarte Brekken	A045	Brandgans	maximum	7200	slaapplaats		1993	++	?
11	Witte en Zwarte Brekken	A050	Smient	gemiddelde	660	gemiddelde		2000	-	-
11	Witte en Zwarte Brekken	A051	Krakeend	gemiddelde	74	gemiddelde		2000	+	+
11	Witte en Zwarte Brekken	A052	Wintertaling	gemiddelde	310	gemiddelde		2000	?	?
11	Witte en Zwarte Brekken	A056	Slobeend	gemiddelde	51	gemiddelde		2000	--	--
11	Witte en Zwarte Brekken	A151	Kemphaan	maximum	460	slaapplaats		1994	--	?
11	Witte en Zwarte Brekken	A156	Grutto	maximum	390	slaapplaats		2000	--	--
12	Sneekermeergebied	A040	Kleine rietgans	maximum	7	slaapplaats		1994	--	--
12	Sneekermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	280	gemiddelde		1980	--	--
12	Sneekermeergebied	A045	Brandgans	gem/max	430	gemiddelde		1980	?	?
12	Sneekermeergebied	A050	Smient	gemiddelde	2600	gemiddelde		2000	--	--
12	Sneekermeergebied	A051	Krakeend	gemiddelde	220	gemiddelde		2000	0	0
12	Sneekermeergebied	A052	Wintertaling	gemiddelde	740	gemiddelde		2000	-	+
12	Sneekermeergebied	A053	Wilde eend	gemiddelde	780	gemiddelde		2000	--	0
12	Sneekermeergebied	A056	Slobeend	gemiddelde	55	gemiddelde		2000	-	-
12	Sneekermeergebied	A125	Meerkoet	gemiddelde	320	gemiddelde		2000	--	--
12	Sneekermeergebied	A140	Goudplevier	gemiddelde	330	gemiddelde		2000	?	?

x = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
12	Sneekermeergebied	A142	Kievit	gemiddelde	1800	gemiddelde		2000	?	?
12	Sneekermeergebied	A151	Kemphaan	gem/max	230	maximum	x			
12	Sneekermeergebied	A156	Grutto	gem/max	110	gemiddelde		2000	?	?
12	Sneekermeergebied	A160	Wulp	maximum	560	slaapplaats		2000	--	-
13	Alde Feanen	A017	Aalscholver	gemiddelde	27	gemiddelde		1993	-	-
13	Alde Feanen	A041	Kolgans	gemiddelde	1500	gemiddelde		1980	+	-
13	Alde Feanen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	670	gemiddelde		1980	++	?
13	Alde Feanen	A045	Brandgans	gem/max	1400	gemiddelde		1980	++	+
13	Alde Feanen	A050	Smient	gemiddelde	920	gemiddelde		1993	--	--
13	Alde Feanen	A051	Krakeend	gemiddelde	250	gemiddelde		1993	+	+
13	Alde Feanen	A052	Wintertaling	gemiddelde	210	gemiddelde		1993	?	?
13	Alde Feanen	A056	Slobeend	gemiddelde	61	gemiddelde		1993	-	--
13	Alde Feanen	A059	Tafeleend	gemiddelde	24	gemiddelde		1993	--	--
13	Alde Feanen	A061	Kuifeend	gemiddelde	330	gemiddelde		1993	0	?
13	Alde Feanen	A068	Nonnetje	gemiddelde	29	gemiddelde		1993	0	0
13	Alde Feanen	A156	Grutto	gem/max	32	gemiddelde		1994	--	--
14	De Deelen	A027	Grote zilverreiger	maximum	67	slaapplaats				+
14	De Deelen	A041	Kolgans	maximum		slaapplaats				
14	De Deelen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	820	gemiddelde		1997	++	++
14	De Deelen	A045	Brandgans	maximum		slaapplaats				
14	De Deelen	A050	Smient	gemiddelde	640	gemiddelde		2000	-	-
14	De Deelen	A056	Slobeend	gemiddelde	92	gemiddelde		2000	?	?
14	De Deelen	A068	Nonnetje	gemiddelde	14	gemiddelde		2000	?	?

x = Populatie eenheid in synopsis moet max/max zijn, ook het eerste foerageerdoel is een maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
15	Van Oordt's Mersken	A041	Kolgans	gemiddeld	880	gemiddelde		1980	-	--
15	Van Oordt's Mersken	A045	Brandgans	gemiddeld	700	gemiddelde		1980	0	--
15	Van Oordt's Mersken	A050	Smient	gemiddeld	310	gemiddelde		2002	--	--
19	Leekstermeergebied	A041	Kolgans	gemiddelde	880	gemiddelde		1980	0	?
19	Leekstermeergebied	A045	Brandgans	gemiddelde	99	gemiddelde		1980	++	?
19	Leekstermeergebied	A050	Smient	gemiddelde	340	gemiddelde		2000	-	-
20	Zuidlaardermeergebied	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	2	gemiddelde		1980	?	?
20	Zuidlaardermeergebied	A039	Toendrarietgans		85	gemiddelde	x	1980	?	?
20	Zuidlaardermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	1700	gemiddelde		1980	++	+
20	Zuidlaardermeergebied	A050	Smient	gemiddelde	1400	gemiddelde		2000	-	-
20	Zuidlaardermeergebied	A056	Slobeend		150	gemiddelde	x	2000	+	?
23	Fochteloërveen	A037	Kleine zwaan	maximum	0	slaapplaats		1993	--	--
23	Fochteloërveen	A038	Wilde zwaan	maximum	6	slaapplaats		1993	--	--
23	Fochteloërveen	A039	Toendrarietgans	maximum	3900	slaapplaats		1993	-	--
23	Fochteloërveen	A041	Kolgans	maximum	2800	slaapplaats		1993	++	++
23	Fochteloërveen	A052	Wintertaling	gemiddelde	420	gemiddelde		2000	-	+
23	Fochteloërveen	A056	Slobeend	gemiddelde	18	gemiddelde		2000	-	-
30	Dwingelderveld	A037	Kleine zwaan	maximum	18	slaapplaats		1993	--	--
30	Dwingelderveld	A039	Toendrarietgans	maximum	6400	slaapplaats		1993	+	--
30	Dwingelderveld	A052	Wintertaling	gemiddelde	83	gemiddelde		2000	-	?
30	Dwingelderveld	A056	Slobeend	gemiddelde	6	gemiddelde		2000	?	?
33	Bargerveen	A037	Kleine zwaan	maximum	95	slaapplaats				?
33	Bargerveen	A039	Toendrarietgans	maximum	23100	slaapplaats				?
35	De Wieden	A005	Fuut	gemiddelde	97	gemiddelde		1994	-	?
35	De Wieden	A017	Aalscholver		470	slaapplaats	xx			

x = Populatie eenheid in synopsis is gemiddelde.

xx = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
35	De Wieden	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	0	gemiddelde		1980	--	--
35	De Wieden	A041	Kolgans	gemiddelde	4500	gemiddelde		1980	+	+
35	De Wieden	A043	Grauwe gans	gemiddelde	2100	gemiddelde		1980	++	?
35	De Wieden	A050	Smient	gemiddelde	510	gemiddelde		1994	-	-
35	De Wieden	A051	Krakeend	gemiddelde	160	gemiddelde		1997	+	?
35	De Wieden	A059	Tafeleend	gemiddelde	120	gemiddelde		1994	-	-
35	De Wieden	A061	Kuifeend	gemiddelde	530	gemiddelde		1994	?	?
35	De Wieden	A068	Nonnetje	gemiddelde	29	gemiddelde		1994	-	-
35	De Wieden	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	12	gemiddelde		1994	-	-
35	De Wieden	A094	Visarend	maximum	2	maximum				
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	2	gemiddelde		1980	-	-
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A041	Kolgans	gemiddelde	1100	gemiddelde		1981	+	?
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A050	Smient	gemiddelde	410	gemiddelde		1994	0	0
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A054	Pijlstaart	gemiddelde	2	gemiddelde		1994	?	-
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A056	Slobeend	gemiddelde	6	gemiddelde		1994	--	+
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A125	Meerkoet	gemiddelde	260	gemiddelde		1994	-	?
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	A156	Grutto	gemiddelde	39	gemiddelde		1994	--	?
38	Rijntakken	A005	Fuut	gemiddelde	490	gemiddelde		1980	+	+
38	Rijntakken	A017	Aalscholver	gemiddelde	4500	slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	67	slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A038	Wilde zwaan	gemiddelde		slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A039	Toendrarietgans	gemiddelde		slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A041	Kolgans	gemiddelde	190000	slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A043	Grauwe gans	gemiddelde		slaapplaats	x			
38	Rijntakken	A045	Brandgans	gemiddelde	14900	slaapplaats	x			

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
38	Rijntakken	A048	Bergeend	gemiddelde	91	gemiddelde		1980	+	?
38	Rijntakken	A050	Smient	gemiddelde	7500	gemiddelde		1980	+	--
38	Rijntakken	A051	Krakeend	gemiddelde	1200	gemiddelde		1980	++	++
38	Rijntakken	A052	Wintertaling	gemiddelde	1100	gemiddelde		1980	0	0
38	Rijntakken	A053	Wilde eend	gemiddelde	5000	gemiddelde		1980	-	0
38	Rijntakken	A054	Pijlstaart	gemiddelde	65	gemiddelde		1980	-	?
38	Rijntakken	A056	Slobeend	gemiddelde	380	gemiddelde		1980	+	0
38	Rijntakken	A059	Tafeleend	gemiddelde	410	gemiddelde		1980	-	?
38	Rijntakken	A061	Kuifeend	gemiddelde	2300	gemiddelde		1980	+	?
38	Rijntakken	A068	Nonnetje	gemiddelde	32	gemiddelde		1980	-	-
38	Rijntakken	A125	Meerkoet	gemiddelde	6200	gemiddelde		1980	-	?
38	Rijntakken	A130	Scholekster	gemiddelde	200	gemiddelde		1980	0	-
38	Rijntakken	A140	Goudplevier	gemiddelde	12	gemiddelde		1980	--	--
38	Rijntakken	A142	Kievit	gemiddelde	3100	gemiddelde		1980	-	-
38	Rijntakken	A151	Kemphaan	gemiddelde	13	maximum	x	1980	--	--
38	Rijntakken	A156	Grutto	gemiddelde	190	gemiddelde		1980	-	--
38	Rijntakken	A160	Wulp	gemiddelde	610	gemiddelde		1980	+	?
38	Rijntakken	A162	Tureluur	gemiddelde	38	gemiddelde		1980	0	0
40	Engbertsdijksvenen	A039	Toendrarietgans	maximum	8000	slaapplaats		1993	++	+
40	Engbertsdijksvenen	A127	Kraanvogel		32	slaapplaats	xx	1986	?	?
56	Arkemheen	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	12	gemiddelde		1980	--	--
56	Arkemheen	A050	Smient	gemiddelde	1800	gemiddelde		2000	+	+
72	IJsselmeer	A005	Fuut	gemiddelde	1100	gemiddelde		1980	-	-
72	IJsselmeer	A017	Aalscholver	gemiddelde	10300	gemiddelde		1980	++	+
72	IJsselmeer	A034	Lepelaar	gemiddelde	61	gemiddelde		1995	++	+
72	IJsselmeer	A037	Kleine zwaan	gem/max	130	gemiddelde		1980	++	++

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

xx = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
72	IJsselmeer	A039	Toendrarietgans		16200	slaapplaats	x			
72	IJsselmeer	A040	Kleine rietgans	gemiddelde	0	gemiddelde		1994	--	--
72	IJsselmeer	A041	Kolgans	gem/max	900	gemiddelde		1994	-	?
72	IJsselmeer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	2900	gemiddelde		1994	++	++
72	IJsselmeer	A045	Brandgans	gem/max	1700	gemiddelde		1994	+	+
72	IJsselmeer	A048	Bergeend	gemiddelde	200	gemiddelde		1995	0	-
72	IJsselmeer	A050	Smient	gemiddelde	6400	gemiddelde		1980	+	?
72	IJsselmeer	A051	Krakeend	gemiddelde	460	gemiddelde		1995	+	++
72	IJsselmeer	A052	Wintertaling	gemiddelde	310	gemiddelde		1995	?	?
72	IJsselmeer	A053	Wilde eend	gemiddelde	1600	gemiddelde		1995	-	-
72	IJsselmeer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	64	gemiddelde		1995	?	?
72	IJsselmeer	A056	Slobeend	gemiddelde	86	gemiddelde		1995	0	?
72	IJsselmeer	A059	Tafeleend	gemiddelde	820	gemiddelde		1980	-	+
72	IJsselmeer	A061	Kuifeend	gemiddelde	10100	gemiddelde		1980	0	?
72	IJsselmeer	A062	Toppereend	gemiddelde	13400	gemiddelde		1980	0	?
72	IJsselmeer	A067	Brilduiker	gemiddelde	500	gemiddelde		1980	-	?
72	IJsselmeer	A068	Nonnetje	gemiddelde	240	gemiddelde		1980	?	?
72	IJsselmeer	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	1900	gemiddelde		1980	?	?
72	IJsselmeer	A125	Meerkoet	gemiddelde	5900	gemiddelde		1980	0	0
72	IJsselmeer	A132	Kluut	gemiddelde	43	gemiddelde		1995	++	++
72	IJsselmeer	A140	Goudplevier	maximum	3690	maximum				
72	IJsselmeer	A151	Kemphaan	max/max	200	maximum		1993	-	--
72	IJsselmeer	A156	Grutto	gem/max	160	gemiddelde		1995	?	?
72	IJsselmeer	A160	Wulp	gem/max	900	gemiddelde		1995	++	?
72	IJsselmeer	A177	Dwergmeeuw	gemiddelde		gemiddelde				
72	IJsselmeer	A190	Reuzenstern	maximum	61	slaapplaats		1980	+	?

x = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
72	IJsselmeer	A197	Zwarte stern	max	16500	slaapplaats		2004	?	
73	Markermeer & IJmeer	A005	Fuut	gemiddelde	170	gemiddelde		1980	-	-
73	Markermeer & IJmeer	A017	Aalscholver	gemiddelde	3500	gemiddelde		1980	+	?
73	Markermeer & IJmeer	A034	Lepelaar	gemiddelde	7	gemiddelde		1995	++	++
73	Markermeer & IJmeer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1200	gemiddelde		1994	++	++
73	Markermeer & IJmeer	A045	Brandgans	gemiddelde	1200	gemiddelde		1995	++	++
73	Markermeer & IJmeer	A050	Smient	gemiddelde	7400	gemiddelde		1980	+	?
73	Markermeer & IJmeer	A051	Krakeend	gemiddelde	220	gemiddelde		1995	++	++
73	Markermeer & IJmeer	A056	Slobeend	gemiddelde	39	gemiddelde		1995	++	?
73	Markermeer & IJmeer	A058	Krooneend	geen	10	gemiddelde	x	1995	++	++
73	Markermeer & IJmeer	A059	Tafeleend	gemiddelde	6500	gemiddelde		1980	0	?
73	Markermeer & IJmeer	A061	Kuifeend	gemiddelde	15900	gemiddelde		1980	-	0
73	Markermeer & IJmeer	A062	Toppereend	gemiddelde	97	gemiddelde		1980	-	?
73	Markermeer & IJmeer	A067	Brilduiker	gemiddelde	85	gemiddelde		1980	--	--
73	Markermeer & IJmeer	A068	Nonnetje	gemiddelde	95	gemiddelde		1980	-	?
73	Markermeer & IJmeer	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	53	gemiddelde		1980	-	?
73	Markermeer & IJmeer	A125	Meerkoet	gemiddelde	7200	gemiddelde		1980	+	+
73	Markermeer & IJmeer	A177	Dwergmeeuw			gemiddelde	xx			
73	Markermeer & IJmeer	A197	Zwarte stern		0	slaapplaats	xxx	2000	--	--
74	Zwarte Meer	A005	Fuut	gemiddelde	99	gemiddelde		1987	+	-
74	Zwarte Meer	A017	Aalscholver	gemiddelde	320	gemiddelde		1987	+	0
74	Zwarte Meer	A034	Lepelaar	gemiddelde	2	gemiddelde		1987	-	-
74	Zwarte Meer	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	0	gemiddelde		1987	--	--
74	Zwarte Meer	A039	Toendrarietgans			slaapplaats	xxx			
74	Zwarte Meer	A041	Kolgans	gemiddelde	600	gemiddelde		1987	+	?

x = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

xx = Populatie eenheid in synopsis is gemiddelde.

xxx = Populatie eenheid in synopsis is maximum.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
74	Zwarte Meer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	890	gemiddelde		1987	+	+
74	Zwarte Meer	A050	Smient	gemiddelde	630	gemiddelde		1987	++	?
74	Zwarte Meer	A051	Krakeend	gemiddelde	380	gemiddelde		1987	++	++
74	Zwarte Meer	A052	Wintertaling	gemiddelde	120	gemiddelde		1987	+	--
74	Zwarte Meer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	3	gemiddelde		1987	+	?
74	Zwarte Meer	A056	Slobeend	gemiddelde	13	gemiddelde		1987	0	?
74	Zwarte Meer	A059	Tafeleend	gemiddelde	78	gemiddelde		1987	-	-
74	Zwarte Meer	A061	Kuifeend	gemiddelde	1300	gemiddelde		1987	+	?
74	Zwarte Meer	A125	Meerkoet	gemiddelde	1300	gemiddelde		1987	+	?
74	Zwarte Meer	A156	grutto		630	slaapplaats	x			
74	Zwarte Meer	A197	Zwarte stern	gemiddelde	2	gemiddelde				
75	Ketelmeer & Vossemeer	A005	Fuut	gemiddelde	260	gemiddelde		1980	+	-
75	Ketelmeer & Vossemeer	A017	Aalscholver	gemiddelde	710	gemiddelde		1980	++	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A034	Lepelaar	gemiddelde	13	gemiddelde		1987	++	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	0	gemiddelde		1980	?	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A039	Toendrarietgans			slaapplaats	x			
75	Ketelmeer & Vossemeer	A041	Kolgans	gemiddelde	320	gemiddelde		1980	+	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1300	gemiddelde		1980	++	++
75	Ketelmeer & Vossemeer	A051	Krakeend	gemiddelde	720	gemiddelde		1984	++	++
75	Ketelmeer & Vossemeer	A052	Wintertaling	gemiddelde	160	gemiddelde		1984	++	--
75	Ketelmeer & Vossemeer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	30	gemiddelde		1985	++	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A059	Tafeleend	gemiddelde	240	gemiddelde		1980	-	-
75	Ketelmeer & Vossemeer	A061	Kuifeend	gemiddelde	2300	gemiddelde		1980	+	-
75	Ketelmeer & Vossemeer	A068	Nonnetje	gemiddelde	17	gemiddelde		1980	0	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	27	gemiddelde		1980	-	-
75	Ketelmeer & Vossemeer	A094	Visarend	maximum	3	maximum		1998	0	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
75	Ketelmeer & Vossemeer	A125	Meerkoet	gemiddelde	1700	gemiddelde		1980	+	?
75	Ketelmeer & Vossemeer	A156	Grutto	gemiddelde	35	gemiddelde		1985	+	+
75	Ketelmeer & Vossemeer	A190	Reuzenstern	maximum	7	slaapplaats		1989	?	-
76	Veluwerandmeren	A005	Fuut	gemiddelde	450	gemiddelde		1980	+	0
76	Veluwerandmeren	A017	Aalscholver	gemiddelde	610	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A027	Grote zilverreiger	maximum	86	slaapplaats				++
76	Veluwerandmeren	A034	Lepelaar	gemiddelde	8	gemiddelde		1980	++	+
76	Veluwerandmeren	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	340	gemiddelde		1980	0	0
76	Veluwerandmeren	A050	Smient	gemiddelde	2800	gemiddelde		1980	+	?
76	Veluwerandmeren	A051	Krakeend	gemiddelde	460	gemiddelde		1980	++	+
76	Veluwerandmeren	A054	Pijlstaart	gemiddelde	220	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A056	Slobeend	gemiddelde	31	gemiddelde		1980	0	?
76	Veluwerandmeren	A058	Krooneend	gemiddelde	69	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A059	Tafeleend	gemiddelde	3700	gemiddelde		1980	++	-
76	Veluwerandmeren	A061	Kuifeend	gemiddelde	7100	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A067	Brilduiker	gemiddelde	110	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A068	Nonnetje	gemiddelde	44	gemiddelde		1980	++	?
76	Veluwerandmeren	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	40	gemiddelde		1980	0	?
76	Veluwerandmeren	A125	Meerkoet	gemiddelde	11700	gemiddelde		1980	++	0
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A005	Fuut	gemiddelde	170	gemiddelde		1980	+	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A017	Aalscholver	gemiddelde	170	gemiddelde		1980	+	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	8	gemiddelde		1980	-	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A043	Grauwe gans	gemiddelde	710	gemiddelde		1980	++	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A050	Smient	gemiddelde	2900	gemiddelde		1980	+	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A051	Krakeend	gemiddelde	280	gemiddelde		1980	++	+
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A056	Slobeend	gemiddelde	6	gemiddelde		1980	--	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A059	Tafeleend	gemiddelde	61	gemiddelde		1980	--	--
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A061	Kuifeend	gemiddelde	1600	gemiddelde		1980	+	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A068	Nonnetje	gemiddelde	9	gemiddelde		1980	0	?
77	Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	A125	Meerkoet	gemiddelde	1900	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A027	Grote zilverreiger	gemiddelde	100	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A034	Lepelaar	gemiddelde	82	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A038	Wilde zwaan	gemiddelde	4	gemiddelde		1980	0	--
78	Oostvaardersplassen	A041	Kolgans	gemiddelde	290	gemiddelde		1980	-	-
78	Oostvaardersplassen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	3600	gemiddelde		1980	-	-
78	Oostvaardersplassen	A045	Brandgans	gemiddelde	3300	gemiddelde		1980	++	++
78	Oostvaardersplassen	A048	Bergeend	gemiddelde	63	gemiddelde		1980	-	-
78	Oostvaardersplassen	A050	Smient	gemiddelde	750	gemiddelde		1980	+	?
78	Oostvaardersplassen	A051	Krakeend	gemiddelde	260	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A052	Wintertaling	gemiddelde	1200	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A054	Pijlstaart	gemiddelde	33	gemiddelde		1980	-	-
78	Oostvaardersplassen	A056	Slobeend	gemiddelde	1600	gemiddelde		1980	++	?
78	Oostvaardersplassen	A059	Tafeleend	maximum	13000	slaapplaats		1994	+	?
78	Oostvaardersplassen	A061	Kuifeend	maximum	10300	slaapplaats		1994	+	?
78	Oostvaardersplassen	A068	Nonnetje	maximum	95	slaapplaats		1994	?	?
78	Oostvaardersplassen	A075	Zeearend		4	maximum	x	1989	+	+
78	Oostvaardersplassen	A132	Kluut	gemiddelde	11	gemiddelde		1980	+	?
78	Oostvaardersplassen	A151	Kemphaan	maximum	150	slaapplaats		1983	--	--
78	Oostvaardersplassen	A156	Grutto	gemiddelde	89	gemiddelde		1983	-	?
79	Lepelaarplassen	A034	Lepelaar	gemiddelde	3	gemiddelde		1995	--	?
79	Lepelaarplassen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	380	gemiddelde		1995	0	0
79	Lepelaarplassen	A051	Krakeend	gemiddelde	260	gemiddelde		1995	+	0

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
79	Lepelaarplassen	A054	Pijlstaart	gemiddelde	10	gemiddelde		1997	?	-
79	Lepelaarplassen	A056	Slobeend	gemiddelde	75	gemiddelde		1995	?	?
79	Lepelaarplassen	A059	Tafeleend	gemiddelde	140	gemiddelde		1997	++	+
79	Lepelaarplassen	A061	Kuifeend	maximum	2000	slaapplaats		1997	?	?
79	Lepelaarplassen	A068	Nonnetje	gemiddelde	9	gemiddelde		1997	+	-
79	Lepelaarplassen	A132	Kluut	gemiddelde	0	gemiddelde		1995	--	--
79	Lepelaarplassen	A156	Grutto	gemiddelde	2	gemiddelde		1996	--	?
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	A042	Dwerggans	maximum	41	slaapplaats		1999	+	+
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	A056	Slobeend	maximum	530	maximum		1989	?	?
89	Eilandspolder	A034	Lepelaar	gemiddelde	2	gemiddelde		2000	?	?
89	Eilandspolder	A050	Smient	gemiddelde	4400	gemiddelde		2000	-	-
89	Eilandspolder	A052	Wintertaling	gemiddelde	35	gemiddelde		2000	--	--
89	Eilandspolder	A125	Meerkoet	gemiddelde	170	gemiddelde		2000	--	--
89	Eilandspolder	A140	Goudplevier	gemiddelde	130	gemiddelde		2001	?	?
89	Eilandspolder	A142	Kievit	gemiddelde	660	gemiddelde		2000	?	?
89	Eilandspolder	A156	Grutto	maximum	710	slaapplaats		2000	++	++
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A034	Lepelaar		1	gemiddelde	x	1997	?	?
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A050	Smient	gemiddelde	3900	gemiddelde		1980	0	-
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A056	Slobeend	gemiddelde	17	gemiddelde		1980	-	--
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A156	Grutto		1800	slaapplaats	xx	1996	++	+
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	A160	Wulp		160	gemiddelde	x	1980	0	?
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1500	gemiddelde		1980	++	++
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A050	Smient	gemiddelde	4100	gemiddelde		1980	-	-
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A051	Krakeend	gemiddelde	250	gemiddelde		1980	++	?
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A056	Slobeend	gemiddelde	15	gemiddelde		1980	-	-
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A125	Meerkoet	gemiddelde	600	gemiddelde		1980	-	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

xx = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	A156	Grutto			slaapplaats	x			
93	Polder Zeevang	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	1	gemiddelde		1980	--	--
93	Polder Zeevang	A041	Kolgans	gemiddelde	2600	gemiddelde		1980	++	?
93	Polder Zeevang	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1600	gemiddelde		1980	++	++
93	Polder Zeevang	A045	Brandgans	gemiddelde	1300	gemiddelde		1980	++	++
93	Polder Zeevang	A050	Smient	gemiddelde	9600	gemiddelde		2000	0	-
93	Polder Zeevang	A140	Goudplevier	gemiddelde	810	gemiddelde		2000	?	?
93	Polder Zeevang	A142	Kievit	gemiddelde	2500	gemiddelde		2000	?	?
93	Polder Zeevang	A156	Grutto	maximum	380	slaapplaats		2000	-	-
93	Polder Zeevang	A160	Wulp	gemiddelde	120	gemiddelde		2000	?	?
94	Naardermeer	A041	Kolgans			slaapplaats	x			
94	Naardermeer	A043	Grauwe gans			slaapplaats	x			
95	Oostelijke Vechtplassen	A017	Aalscholver			slaapplaats	x			
95	Oostelijke Vechtplassen	A041	Kolgans	gemiddelde	1600	gemiddelde		1980	++	?
95	Oostelijke Vechtplassen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	2400	gemiddelde		1980	++	+
95	Oostelijke Vechtplassen	A050	Smient	gemiddelde	4100	gemiddelde		2000	+	?
95	Oostelijke Vechtplassen	A051	Krakeend	gemiddelde	260	gemiddelde		2000	++	++
95	Oostelijke Vechtplassen	A056	Slobeend	gemiddelde	130	gemiddelde		2000	?	?
95	Oostelijke Vechtplassen	A059	Tafeleend	gemiddelde	220	gemiddelde		2000	+	+
95	Oostelijke Vechtplassen	A068	Nonnetje	gemiddelde	19	gemiddelde		2000	?	?
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A005	Fuut	gemiddelde	17	gemiddelde		1990	--	--
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A017	Aalscholver	gemiddelde	73	gemiddelde		1988	-	--
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A034	Lepelaar	gemiddelde	38	gemiddelde		1989	++	?
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A043	Grauwe gans	gemiddelde	170	gemiddelde		1989	++	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A045	Brandgans	gemiddelde	340	gemiddelde		1991	+	+
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A048	Bergeend	gemiddelde	290	gemiddelde		1990	0	?

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A052	Wintertaling	gemiddelde	280	gemiddelde		1990	0	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A054	Pijlstaart	gemiddelde	100	gemiddelde		1989	-	-
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A056	Slobeend	gemiddelde	11	gemiddelde		1989	?	-
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A130	Scholekster	gemiddelde	870	gemiddelde		1989	0	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A132	Kluut	gemiddelde	230	gemiddelde		1990	0	+
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	120	gemiddelde		1990	0	0
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A141	Zilverplevier	gemiddelde	280	gemiddelde		1990	+	+
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	160	gemiddelde		1990	+	?
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	1600	gemiddelde		1989	+	+
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A157	Rosse grutto	gemiddelde	250	gemiddelde		1990	+	++
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A160	Wulp	gemiddelde	630	gemiddelde		1990	+	+
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	A162	Tureluur	gemiddelde	210	gemiddelde		1990	0	-
102	De Wilck	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	5	gemiddelde		1991	?	?
102	De Wilck	A050	Smient	gemiddelde	1800	gemiddelde		1991	+	?
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	A027	Grote zilverreiger	maximum	94	slaapplaats		2004	0	
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	A041	Kolgans	maximum		slaapplaats				
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	A050	Smient	maximum	5700	slaapplaats		1980	+	+
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	A051	Krakeend	maximum	270	maximum		2000	++	++
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	1	gemiddelde		1980	-	--
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	A050	Smient	gemiddelde	12200	gemiddelde		1980	++	++
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	A051	Krakeend	gemiddelde	570	gemiddelde		1980	++	++
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	A056	Slobeend	gemiddelde	58	gemiddelde		1980	-	?
105	Zouweboezem	A051	Krakeend	maximum		maximum				
106	Boezems Kinderdijk	A050	Smient	maximum	4200	slaapplaats		1996	?	?
106	Boezems Kinderdijk	A051	Krakeend	maximum	190	maximum		1988	++	?
106	Boezems Kinderdijk	A056	Slobeend	maximum	27	maximum		1988	+	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
107	Donkse Laagten	A037	Kleine zwaan		150	slaapplaats	x	2004	--	
107	Donkse Laagten	A041	Kolgans	gemiddelde	300	gemiddelde		1986	?	?
107	Donkse Laagten	A045	Brandgans		6500	slaapplaats	x	2005	?	
109	Haringvliet	A005	Fuut	gemiddelde	210	gemiddelde		1980	+	+
109	Haringvliet	A017	Aalscholver	gemiddelde	270	gemiddelde		1980	-	0
109	Haringvliet	A026	Kleine zilverreiger		12	gemiddelde	xx	1980	++	++
109	Haringvliet	A034	Lepelaar	gemiddelde	69	gemiddelde		1980	++	?
109	Haringvliet	A037	Kleine zwaan			slaapplaats	x			
109	Haringvliet	A041	Kolgans	gem/max	460	gemiddelde		1980	+	?
109	Haringvliet	A042	Dwerggans	max		slaapplaats				
109	Haringvliet	A043	Grauwe gans	gemiddelde	7800	gemiddelde		1980	+	0
109	Haringvliet	A045	Brandgans	gemiddelde	14400	gemiddelde		1980	+	0
109	Haringvliet	A048	Bergeend	gemiddelde	630	gemiddelde		1980	0	-
109	Haringvliet	A050	Smient	gemiddelde	5900	gemiddelde		1980	+	-
109	Haringvliet	A051	Krakeend	gemiddelde	2700	gemiddelde		1980	++	++
109	Haringvliet	A052	Wintertaling	gemiddelde	2400	gemiddelde		1980	+	++
109	Haringvliet	A053	Wilde eend	gemiddelde	3900	gemiddelde		1980	-	-
109	Haringvliet	A054	Pijlstaart	gemiddelde	180	gemiddelde		1980	+	++
109	Haringvliet	A056	Slobeend	gemiddelde	430	gemiddelde		1980	+	++
109	Haringvliet	A061	Kuifeend	gemiddelde	2500	gemiddelde		1980	0	-
109	Haringvliet	A062	Toppereend	gemiddelde	2	gemiddelde		1980	?	?
109	Haringvliet	A094	Visarend	maximum	1	maximum				
109	Haringvliet	A103	Slechtvalk	maximum	10	maximum		1990	++	0
109	Haringvliet	A125	Meerkoet	gemiddelde	3500	gemiddelde		1980	0	+
109	Haringvliet	A132	Kluut	gemiddelde	110	gemiddelde		1980	-	-
109	Haringvliet	A140	Goudplevier	gemiddelde	370	gemiddelde		1980	-	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

xx = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
109	Haringvliet	A142	Kievit	gemiddelde	2400	gemiddelde		1980	+	-
109	Haringvliet	A156	Grutto	gemiddelde	100	gemiddelde		1980	+	?
109	Haringvliet	A160	Wulp	gemiddelde	150	gemiddelde		1980	-	?
110	Oudeland van Strijen	A041	Kolgans	gemiddelde	1400	gemiddelde		1980	+	0
110	Oudeland van Strijen	A042	Dwerggans	max	69	maximum		1986	++	+
110	Oudeland van Strijen	A045	Brandgans	gemiddelde	5400	gemiddelde		1980	++	++
110	Oudeland van Strijen	A050	Smient	gemiddelde	1100	gemiddelde		1980	++	-
111	Hollands Diep	A034	Lepelaar	gemiddelde	23	gemiddelde		1980	++	+
111	Hollands Diep	A041	Kolgans	gemiddelde	430	gemiddelde		1980	0	?
111	Hollands Diep	A043	Grauwe gans	gemiddelde	2700	gemiddelde		1980	++	+
111	Hollands Diep	A045	Brandgans	gemiddelde	380	gemiddelde		1980	++	?
111	Hollands Diep	A050	Smient	gemiddelde	460	gemiddelde		1980	+	?
111	Hollands Diep	A051	Krakeend	gemiddelde	500	gemiddelde		1980	++	+
111	Hollands Diep	A053	Wilde eend	gemiddelde	1000	gemiddelde		1980	-	-
111	Hollands Diep	A061	Kuifeend	gemiddelde	1000	gemiddelde		1980	0	?
112	Biesbosch	A005	Fuut	gemiddelde	550	gemiddelde		1980	+	+
112	Biesbosch	A017	Aalscholver	gemiddelde	390	gemiddelde		1980	0	?
112	Biesbosch	A027	Grote zilverreiger	gemiddelde	60	gemiddelde		1980	++	++
112	Biesbosch	A034	Lepelaar	gemiddelde	20	gemiddelde		1994	0	+
112	Biesbosch	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	28	gemiddelde		1980	?	?
112	Biesbosch	A041	Kolgans	gem/max	1700	gemiddelde		1980	0	?
112	Biesbosch	A043	Grauwe gans	gemiddelde	2700	gemiddelde		1980	+	?
112	Biesbosch	A045	Brandgans	gem/max	1800	gemiddelde		1980	++	?
112	Biesbosch	A050	Smient	gemiddelde	3700	gemiddelde		1980	+	?
112	Biesbosch	A051	Krakeend	gemiddelde	2200	gemiddelde		1980	++	+
112	Biesbosch	A052	Wintertaling	gemiddelde	1500	gemiddelde		1980	+	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
112	Biesbosch	A053	Wilde eend	gemiddelde	2100	gemiddelde		1980	-	-
112	Biesbosch	A054	Pijlstaart	gemiddelde	100	gemiddelde		1980	0	?
112	Biesbosch	A056	Slobeend	gemiddelde	340	gemiddelde		1980	+	+
112	Biesbosch	A059	Tafeleend	gemiddelde	160	gemiddelde		1980	-	?
112	Biesbosch	A061	Kuifeend	gemiddelde	4600	gemiddelde		1980	+	?
112	Biesbosch	A068	Nonnetje	gemiddelde	52	gemiddelde		1980	+	+
112	Biesbosch	A070	Grote zaagbek	gemiddelde	90	gemiddelde		1980	+	++
112	Biesbosch	A075	Zeearend	maximum	4	maximum		1989	+	+
112	Biesbosch	A094	Visarend	maximum	9	maximum				
112	Biesbosch	A125	Meerkoet	gemiddelde	4000	gemiddelde		1980	+	?
112	Biesbosch	A156	Grutto	gemiddelde	110	gemiddelde		1980	?	?
113	Voordelta	A001	Roodkeelduiker							
113	Voordelta	A005	Fuut	gemiddelde	95	gemiddelde		1987	0	--
113	Voordelta	A007	Kuifduiker	gemiddelde	12	gemiddelde		1987	++	+
113	Voordelta	A017	Aalscholver	gemiddelde	500	gemiddelde		1987	0	0
113	Voordelta	A034	Lepelaar	gemiddelde	18	gemiddelde		1987	++	?
113	Voordelta	A043	Grauwe gans	gemiddelde	120	gemiddelde		1988	+	+
113	Voordelta	A048	Bergeend	gemiddelde	350	gemiddelde		1987	0	0
113	Voordelta	A050	Smient	gemiddelde	280	gemiddelde		1987	+	?
113	Voordelta	A051	Krakeend	gemiddelde	100	gemiddelde		1987	+	?
113	Voordelta	A052	Wintertaling	gemiddelde	130	gemiddelde		1987	0	?
113	Voordelta	A054	Pijlstaart	gemiddelde	190	gemiddelde		1987	0	0
113	Voordelta	A056	Slobeend	gemiddelde	52	gemiddelde		1987	0	?
113	Voordelta	A062	Toppereend	gemiddelde	10	gemiddelde		1987	--	--
113	Voordelta	A063	Eidereend	midwinter aantal	1800	midwinter aantal		1980	++	?
113	Voordelta	A065	Zwarte zee-eend	midwinter aantal	1600	midwinter aantal		1986	?	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
113	Voordelta	A067	Brilduiker	gemiddelde	140	gemiddelde		1988	0	--
113	Voordelta	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	160	gemiddelde		1987	+	+
113	Voordelta	A130	Scholekster	gemiddelde	1900	gemiddelde		1987	-	-
113	Voordelta	A132	Kluut	gemiddelde	73	gemiddelde		1987	-	?
113	Voordelta	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	130	gemiddelde		1987	?	?
113	Voordelta	A141	Zilverplevier	gemiddelde	190	gemiddelde		1987	-	-
113	Voordelta	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	450	gemiddelde		1987	+	+
113	Voordelta	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	620	gemiddelde		1987	0	?
113	Voordelta	A157	Rosse grutto	gemiddelde	95	gemiddelde		1987	0	?
113	Voordelta	A160	Wulp	gemiddelde	1000	gemiddelde		1987	+	+
113	Voordelta	A162	Tureluur	gemiddelde	280	gemiddelde		1987	-	0
113	Voordelta	A169	Steenloper	gemiddelde	64	gemiddelde		1989	0	0
113	Voordelta	A177	Dwergmeeuw							
113	Voordelta	A191	Grote Stern							
113	Voordelta	A193	Visdief							
114	Krammer-Volkerak	A005	Fuut	gemiddelde	730	gemiddelde		1986	+	?
114	Krammer-Volkerak	A007	Kuifduiker	gemiddelde	9	gemiddelde		1982	++	++
114	Krammer-Volkerak	A017	Aalscholver	gemiddelde	630	gemiddelde		1980	+	?
114	Krammer-Volkerak	A026	Kleine zilverreiger		6	gemiddelde	x	1980	++	++
114	Krammer-Volkerak	A034	Lepelaar	gemiddelde	40	gemiddelde		1980	++	?
114	Krammer-Volkerak	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	23	gemiddelde		1983	?	?
114	Krammer-Volkerak	A041	Kolgans		49	gemiddelde	x	1985	?	?
114	Krammer-Volkerak	A043	Grauwe gans	gem/max	3800	gemiddelde		1980	++	?
114	Krammer-Volkerak	A045	Brandgans	gemiddelde	2900	gemiddelde		1980	++	+
114	Krammer-Volkerak	A046	Rotgans	gemiddelde	88	gemiddelde		1980	0	-
114	Krammer-Volkerak	A048	Bergeend	gemiddelde	690	gemiddelde		1980	+	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
114	Krammer-Volkerak	A050	Smient	gemiddelde	1100	gemiddelde		1980	0	?
114	Krammer-Volkerak	A051	Krakeend	gemiddelde	1200	gemiddelde		1981	++	++
114	Krammer-Volkerak	A052	Wintertaling	gemiddelde	310	gemiddelde		1980	0	-
114	Krammer-Volkerak	A053	Wilde eend	gemiddelde	3700	gemiddelde		1980	0	-
114	Krammer-Volkerak	A054	Pijlstaart	gemiddelde	130	gemiddelde		1980	+	?
114	Krammer-Volkerak	A056	Slobeend	gemiddelde	500	gemiddelde		1980	++	++
114	Krammer-Volkerak	A059	Tafeleend	gemiddelde	340	gemiddelde		1987	0	++
114	Krammer-Volkerak	A061	Kuifeend	gemiddelde	5600	gemiddelde		1987	++	0
114	Krammer-Volkerak	A067	Brilduiker	gemiddelde	540	gemiddelde		1982	+	?
114	Krammer-Volkerak	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	52	gemiddelde		1980	?	++
114	Krammer-Volkerak	A094	Visarend	maximum	3	maximum		1998	?	?
114	Krammer-Volkerak	A103	Slechtvalk	maximum	6	maximum		1995	0	0
114	Krammer-Volkerak	A125	Meerkoet	gemiddelde	5500	gemiddelde		1987	++	++
114	Krammer-Volkerak	A132	Kluut	gemiddelde	120	gemiddelde		1980	0	--
114	Krammer-Volkerak	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	20	gemiddelde		1980	-	-
114	Krammer-Volkerak	A156	Grutto	gemiddelde	16	gemiddelde		1980	0	--
114	Krammer-Volkerak	A162	Tureluur	gemiddelde	20	gemiddelde		1980	--	--
114	Krammer-Volkerak	A169	Steenloper		0	gemiddelde	x	1980	--	--
115	Grevelingen	A004	Dodaars	gemiddelde	130	gemiddelde		1987	++	+
115	Grevelingen	A005	Fuut	gemiddelde	790	gemiddelde		1987	-	--
115	Grevelingen	A007	Kuifduiker	gemiddelde	8	gemiddelde		1987	+	--
115	Grevelingen	A008	Geoorde fuut	gemiddelde	1200	gemiddelde		1987	+	-
115	Grevelingen	A017	Aalscholver	gemiddelde	300	gemiddelde		1987	-	0
115	Grevelingen	A026	Kleine zilverreiger	gemiddelde	13	gemiddelde		1987	++	--
115	Grevelingen	A034	Lepelaar	gemiddelde	51	gemiddelde		1987	++	-
115	Grevelingen	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	15	gemiddelde		1987	?	++

x = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
115	Grevelingen	A041	Kolgans	gemiddelde	98	gemiddelde		1987	?	?
115	Grevelingen	A043	Grauwe gans	gemiddelde	1900	gemiddelde		1987	++	++
115	Grevelingen	A045	Brandgans	gemiddelde	3300	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A046	Rotgans	gemiddelde	2300	gemiddelde		1987	+	0
115	Grevelingen	A048	Bergeend	gemiddelde	1100	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A050	Smient	gemiddelde	4600	gemiddelde		1987	0	0
115	Grevelingen	A051	Krakeend	gemiddelde	250	gemiddelde		1987	++	?
115	Grevelingen	A052	Wintertaling	gemiddelde	310	gemiddelde		1987	0	0
115	Grevelingen	A053	Wilde eend	gemiddelde	2700	gemiddelde		1987	0	0
115	Grevelingen	A054	Pijlstaart	gemiddelde	74	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A056	Slobeend	gemiddelde	74	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A067	Brilduiker	gemiddelde	260	gemiddelde		1987	-	-
115	Grevelingen	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	1700	gemiddelde		1987	+	?
115	Grevelingen	A103	Slechtvalk	maximum	10	maximum		1990	+	0
115	Grevelingen	A125	Meerkoet	gemiddelde	2300	gemiddelde		1987	+	?
115	Grevelingen	A130	Scholekster	gemiddelde	270	gemiddelde		1987	-	--
115	Grevelingen	A132	Kluut	gemiddelde	86	gemiddelde		1987	0	?
115	Grevelingen	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	110	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A138	Strandplevier	gemiddelde	25	gemiddelde		1987	0	?
115	Grevelingen	A140	Goudplevier	gemiddelde	1200	gemiddelde		1987	0	--
115	Grevelingen	A141	Zilverplevier	gemiddelde	110	gemiddelde		1987	+	+
115	Grevelingen	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	500	gemiddelde		1987	+	?
115	Grevelingen	A157	Rosse grutto	gemiddelde	31	gemiddelde		1987	-	?
115	Grevelingen	A160	Wulp	gemiddelde	580	gemiddelde		1987	+	?
115	Grevelingen	A162	Tureluur	gemiddelde	130	gemiddelde		1987	0	-
115	Grevelingen	A169	Steenloper	gemiddelde	23	gemiddelde		1987	-	-

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
118	Oosterschelde	A004	Dodaars	gemiddelde	120	gemiddelde		1987	+	?
118	Oosterschelde	A005	Fuut	gemiddelde	320	gemiddelde		1987	+	?
118	Oosterschelde	A007	Kuifduiker	gemiddelde	16	gemiddelde		1987	++	?
118	Oosterschelde	A017	Aalscholver	gemiddelde	390	gemiddelde		1987	+	0
118	Oosterschelde	A026	Kleine zilverreiger	gemiddelde	36	gemiddelde		1987	++	?
118	Oosterschelde	A034	Lepelaar	gemiddelde	96	gemiddelde		1987	++	++
118	Oosterschelde	A037	Kleine zwaan	maximum		slaapplaats				
118	Oosterschelde	A043	Grauwe gans	gemiddelde	3700	gemiddelde		1987	++	+
118	Oosterschelde	A045	Brandgans	gemiddelde	7700	gemiddelde		1987	++	+
118	Oosterschelde	A046	Rotgans	gemiddelde	6600	gemiddelde		1987	0	0
118	Oosterschelde	A048	Bergeend	gemiddelde	1800	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A050	Smient	gemiddelde	10300	gemiddelde		1987	+	?
118	Oosterschelde	A051	Krakeend	gemiddelde	200	gemiddelde		1987	++	?
118	Oosterschelde	A052	Wintertaling	gemiddelde	1500	gemiddelde		1987	++	+
118	Oosterschelde	A053	Wilde eend	gemiddelde	5500	gemiddelde		1987	0	0
118	Oosterschelde	A054	Pijlstaart	gemiddelde	360	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A056	Slobeend	gemiddelde	610	gemiddelde		1987	+	-
118	Oosterschelde	A067	Brilduiker	gemiddelde	280	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	370	gemiddelde		1987	+	0
118	Oosterschelde	A103	Slechtvalk	maximum	13	maximum		1990	+	-
118	Oosterschelde	A125	Meerkoet	gemiddelde	650	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A130	Scholekster	gemiddelde	23300	gemiddelde		1987	-	0
118	Oosterschelde	A132	Kluut	gemiddelde	560	gemiddelde		1987	+	-
118	Oosterschelde	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	260	gemiddelde		1987	-	-
118	Oosterschelde	A138	Strandplevier	gemiddelde	32	gemiddelde		1987	-	?
118	Oosterschelde	A140	Goudplevier	gemiddelde	1900	gemiddelde		1987	++	?

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
118	Oosterschelde	A141	Zilverplevier	gemiddelde	5100	gemiddelde		1987	0	0
118	Oosterschelde	A142	kievit	gemiddelde	4100	gemiddelde		1987	++	?
118	Oosterschelde	A143	Kanoetstrandloper	gemiddelde	5600	gemiddelde		1987	0	--
118	Oosterschelde	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	600	gemiddelde		1987	++	+
118	Oosterschelde	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	16300	gemiddelde		1987	0	0
118	Oosterschelde	A157	Rosse grutto	gemiddelde	4600	gemiddelde		1987	0	0
118	Oosterschelde	A160	Wulp	gemiddelde	12400	gemiddelde		1987	+	+
118	Oosterschelde	A161	Zwarte ruiter	gemiddelde	190	gemiddelde		1987	-	-
118	Oosterschelde	A162	Tureluur	gemiddelde	1700	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A164	Groenpootruiter	gemiddelde	140	gemiddelde		1987	0	-
118	Oosterschelde	A169	Steenloper	gemiddelde	940	gemiddelde		1987	0	0
119	Veerse Meer	A004	Dodaars	gemiddelde	90	gemiddelde		1987	0	0
119	Veerse Meer	A005	Fuut	gemiddelde	280	gemiddelde		1987	+	?
119	Veerse Meer	A017	Aalscholver	gemiddelde	130	gemiddelde		1987	-	-
119	Veerse Meer	A026	Kleine zilverreiger	gemiddelde	10	gemiddelde		1987	++	?
119	Veerse Meer	A034	Lepelaar	gemiddelde	33	gemiddelde		1987	++	++
119	Veerse Meer	A037	Kleine zwaan			slaapplaats	x			
119	Veerse Meer	A041	Kolgans			slaapplaats	x			
119	Veerse Meer	A045	Brandgans	gemiddelde	870	gemiddelde		1987	+	+
119	Veerse Meer	A046	Rotgans	gemiddelde	200	gemiddelde		1987	-	?
119	Veerse Meer	A050	Smient	gemiddelde	4800	gemiddelde		1987	?	?
119	Veerse Meer	A051	Krakeend	gemiddelde	40	gemiddelde		1987	+	?
119	Veerse Meer	A053	Wilde eend	gemiddelde	1400	gemiddelde		1987	-	-
119	Veerse Meer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	14	gemiddelde		1987	?	?
119	Veerse Meer	A056	Slobeend	gemiddelde	13	gemiddelde		1987	-	?
119	Veerse Meer	A061	Kuifeend	gemiddelde	140	gemiddelde		1987	-	--

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
119	Veerse Meer	A067	Brilduiker	gemiddelde	220	gemiddelde		1987	-	-
119	Veerse Meer	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	410	gemiddelde		1987	0	++
119	Veerse Meer	A125	Meerkoet	gemiddelde	1800	gemiddelde		1987	-	?
119	Veerse Meer	A132	Kluut	gemiddelde	55	gemiddelde		1987	-	-
119	Veerse Meer	A140	Goudplevier	gemiddelde	580	gemiddelde		1987	0	?
120	Zoommeer	A005	Fuut	gemiddelde	140	gemiddelde		1987	0	+
120	Zoommeer	A017	Aalscholver		75	gemiddelde	x	1987	+	+
120	Zoommeer	A026	Kleine zilverreiger		1	gemiddelde	x	1986	++	?
120	Zoommeer	A034	Lepelaar		1	gemiddelde	x	1986	++	0
120	Zoommeer	A043	Grauwe gans	gemiddelde	310	gemiddelde		1988	++	?
120	Zoommeer	A045	Brandgans		190	gemiddelde	x	1988	++	++
120	Zoommeer	A046	Rotgans	gemiddelde	140	gemiddelde		1986	?	?
120	Zoommeer	A048	Bergeend	gemiddelde	63	gemiddelde		1987	-	-
120	Zoommeer	A050	Smient	gemiddelde		gemiddelde		1987	?	
120	Zoommeer	A051	Krakeend	gemiddelde	320	gemiddelde		1987	++	++
120	Zoommeer	A052	Wintertaling	gemiddelde	300	gemiddelde		1987	++	+
120	Zoommeer	A054	Pijlstaart	gemiddelde	33	gemiddelde		1986	-	?
120	Zoommeer	A056	Slobeend	gemiddelde	68	gemiddelde		1987	+	0
120	Zoommeer	A061	Kuifeend	gemiddelde	890	gemiddelde		1987	+	-
120	Zoommeer	A125	Meerkoet	gemiddelde	1500	gemiddelde		1987	++	++
120	Zoommeer	A130	Scholekster		19	gemiddelde	x	1986	-	?
120	Zoommeer	A132	Kluut			gemiddelde	x	1987	--	
120	Zoommeer	A137	Bontbekplevier		3	gemiddelde	x	1986	-	-
120	Zoommeer	A169	Steenloper			gemiddelde	x	1986	?	
121	Yerseke en Kapelse Moer	A041	Kolgans	gemiddelde	880	gemiddelde		1980	0	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A005	Fuut	gemiddelde	49	gemiddelde		1987	-	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet gemiddelde zijn.

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
122	Westerschelde & Saeftinghe	A026	Kleine zilverreiger	gemiddelde	57	gemiddelde		1987	++	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A034	Lepelaar	gemiddelde	110	gemiddelde		1987	++	++
122	Westerschelde & Saeftinghe	A041	Kolgans	gemiddelde	510	gemiddelde		1987	-	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A043	Grauwe gans	gemiddelde	9400	gemiddelde		1987	+	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A048	Bergeend	gemiddelde	6600	gemiddelde		1987	+	+
122	Westerschelde & Saeftinghe	A050	Smient	gemiddelde	7700	gemiddelde		1987	0	--
122	Westerschelde & Saeftinghe	A051	Krakeend	gemiddelde	56	gemiddelde		1987	++	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A052	Wintertaling	gemiddelde	750	gemiddelde		1987	+	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A053	Wilde eend	gemiddelde	7800	gemiddelde		1987	0	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A054	Pijlstaart	gemiddelde	750	gemiddelde		1987	0	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A056	Slobeend	gemiddelde	77	gemiddelde		1987	?	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A069	Middelste zaagbek	gemiddelde	9	gemiddelde		1987	--	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A075	Zeearend	maximum	1	maximum		1989	0	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	A103	Slechtvalk	maximum	13	maximum		1990	+	+
122	Westerschelde & Saeftinghe	A130	Scholekster	gemiddelde	6800	gemiddelde		1987	0	0
122	Westerschelde & Saeftinghe	A132	Kluut	gemiddelde	500	gemiddelde		1987	0	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A137	Bontbekplevier	gemiddelde	410	gemiddelde		1987	-	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A138	Strandplevier	gemiddelde	13	gemiddelde		1987	--	--
122	Westerschelde & Saeftinghe	A140	Goudplevier	gemiddelde	490	gemiddelde		1987	-	--
122	Westerschelde & Saeftinghe	A141	Zilverplevier	gemiddelde	1700	gemiddelde		1987	0	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A142	Kievit	gemiddelde	2400	gemiddelde		1987	0	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A143	Kanoetstrandloper	gemiddelde	1500	gemiddelde		1987	+	+
122	Westerschelde & Saeftinghe	A144	Drieteenstrandloper	gemiddelde	1200	gemiddelde		1987	+	?
122	Westerschelde & Saeftinghe	A149	Bonte strandloper	gemiddelde	10900	gemiddelde		1987	0	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A157	Rosse grutto	gemiddelde	940	gemiddelde		1987	-	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A160	Wulp	gemiddelde	3400	gemiddelde		1987	+	+

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
122	Westerschelde & Saeftinghe	A161	Zwarte ruiter	gemiddelde	100	gemiddelde		1987	-	--
122	Westerschelde & Saeftinghe	A162	Tureluur	gemiddelde	780	gemiddelde		1987	-	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A164	Groenpootruiter	gemiddelde	62	gemiddelde		1987	+	-
122	Westerschelde & Saeftinghe	A169	Steenloper	gemiddelde	150	gemiddelde		1987	-	-
123	Zwin & Kievittepolder	A026	Kleine zilverreiger	maximum	12	maximum		1993	?	?
127	Markiezaat	A005	Fuut	gemiddelde	81	gemiddelde		1983	-	-
127	Markiezaat	A008	Geoorde fuut	gemiddelde	26	gemiddelde		1986	?	?
127	Markiezaat	A017	Aalscholver	maximum	310	slaapplaats		1994	?	--
127	Markiezaat	A034	Lepelaar	gemiddelde	110	gemiddelde		1999	+	0
127	Markiezaat	A037	Kleine zwaan	gemiddelde	54	gemiddelde		1985	++	?
127	Markiezaat	A043	Grauwe gans	gemiddelde	370	gemiddelde		1985	++	?
127	Markiezaat	A045	Brandgans	gemiddelde	200	gemiddelde		1985	++	+
127	Markiezaat	A048	Bergeend	gemiddelde	120	gemiddelde		1983	-	-
127	Markiezaat	A050	Smient	gemiddelde	910	gemiddelde		1983	0	?
127	Markiezaat	A051	Krakeend	gemiddelde	470	gemiddelde		1986	+	+
127	Markiezaat	A052	Wintertaling	gemiddelde	570	gemiddelde		1986	0	0
127	Markiezaat	A054	Pijlstaart	maximum	460	slaapplaats		1994	+	+
127	Markiezaat	A056	Slobeend	gemiddelde	110	gemiddelde		1983	+	?
127	Markiezaat	A125	Meerkoet	gemiddelde	1900	gemiddelde		1985	0	?
127	Markiezaat	A132	Kluut	gemiddelde	40	gemiddelde		1986	-	--
127	Markiezaat	A137	Bontbekplevier	maximum	170	slaapplaats		1994	?	?
127	Markiezaat	A141	Zilverplevier	maximum	360	slaapplaats		1994	--	--
127	Markiezaat	A143	Kanoetstrandloper	maximum	1	slaapplaats		1994	--	--
127	Markiezaat	A149	Bonte strandloper	maximum	1100	slaapplaats		1994	--	--
127	Markiezaat	A161	Zwarte ruiter	maximum	4	slaapplaats		1994	--	--
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	A039	Taigarietgans	maximum	0	slaapplaats				

Nr	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Opmerking Sovon	Startjaar lange termijntrend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
137	Strabrechtse Heide & Beuven	A127	Kraanvogel	maximum	210	slaapplaats		1984	?	+
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A039	Toendrarietgans		470	slaapplaats	x	1997	--	?
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A041	Kolgans		120	slaapplaats	x			
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	A127	Kraanvogel		780	slaapplaats	x	1987	+	+
140	Groote Peel	A039	Taigarietgans		0	slaapplaats	x			
140	Groote Peel	A039	Toendrarietgans		7500	slaapplaats	x	1993	+	?
140	Groote Peel	A041	Kolgans		5300	slaapplaats	x	1993	++	++
140	Groote Peel	A127	Kraanvogel	maximum	120	slaapplaats		1980	?	?
162	Abtskolk & de Putten	A042	Dwerggans	maximum	86	maximum		1989	++	++
166	Friese Front	A199	Zeekoet							
121	Yerseke en Kapelse Moer	A050	Smient		650	gemiddelde	xx	1980	+	0
162	Abtskolk & de Putten	A041	Kolgans		470	gemiddelde	xx	1992	++	++
162	Abtskolk & de Putten	A043	Grauwe gans		430	gemiddelde	xx	1992	+	+
162	Abtskolk & de Putten	A050	Smient		280	gemiddelde	xx	1992	-	-

x = Populatie eenheid in synopsis moet maximum zijn.

xx = Staan niet in synopsistabel, zijn wel doelen.

Bijlage 5 Geactualiseerde status en trend van niet-broedvogels per VR-gebied waarvoor zowel een slaapplaatsdoel als foerageerdoel geldt

Slaapplaatsdoel

Nr.	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend
12	Sneekermeergebied	A151	Kemphaan	gem/max	230	slaapplaats	1994	++	--
12	Sneekermeergebied	A156	Grutto	gem/max	1400	slaapplaats			
72	IJsselmeer	A156	Grutto	gem/max	2100	slaapplaats			
13	Alde Feanen	A156	Grutto	gem/max	3200	slaapplaats			
72	IJsselmeer	A151	Kemphaan	max/max	3400	slaapplaats	1994	--	--
72	IJsselmeer	A160	Wulp	gem/max	4400	slaapplaats			
20	Zuidlaardermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	5900	slaapplaats			
112	Biesbosch	A045	Brandgans	gem/max	6500	slaapplaats			
13	Alde Feanen	A045	Brandgans	gem/max	13600	slaapplaats			
112	Biesbosch	A041	Kolgans	gem/max	27900	slaapplaats			
12	Sneekermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	46700	slaapplaats			
12	Sneekermeergebied	A045	Brandgans	gem/max	60600	slaapplaats			
72	IJsselmeer	A045	Brandgans	gem/max	70400	slaapplaats			
72	IJsselmeer	A037	Kleine zwaan	gem/max		slaapplaats			
72	IJsselmeer	A041	Kolgans	gem/max		slaapplaats			
109	Haringvliet	A041	Kolgans	gem/max		slaapplaats			
114	Krammer-Volkerak	A043	Grauwe gans	gem/max		slaapplaats			

Foerageerdoel

Nr.	Gebiedsnaam	N2000 code	Soortnaam	Populatie eenheid in synopsistabel	Populatie-schatting 08/09-12/13 (individuen)	Type berekening Sovon	Startjaar lange termijn trend	Lange termijn trend	Korte termijn trend	Opmerking Sovon
12	Sneekermeergebied	A151	Kemphaan	gem/max	230	seizoensmaximum				populatie eenheid moet max/max zijn.
12	Sneekermeergebied	A156	Grutto	gem/max	110	seizoensgemiddelde	2000	?	?	
72	IJsselmeer	A156	Grutto	gem/max	160	seizoensgemiddelde	1995	?	?	
13	Alde Feanen	A156	Grutto	gem/max	32	seizoensgemiddelde	1994	--	--	
72	IJsselmeer	A151	Kemphaan	max/max	200	seizoensmaximum	1993	-	--	
72	IJsselmeer	A160	Wulp	gem/max	900	seizoensgemiddelde	1995	++	?	
20	Zuidlaardermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	1700	seizoensgemiddelde	1980	++	+	
112	Biesbosch	A045	Brandgans	gem/max	1800	seizoensgemiddelde	1980	++	?	
13	Alde Feanen	A045	Brandgans	gem/max	1400	seizoensgemiddelde	1980	++	+	
112	Biesbosch	A041	Kolgans	gem/max	1700	seizoensgemiddelde	1980	0	?	
12	Sneekermeergebied	A041	Kolgans	gem/max	280	seizoensgemiddelde	1980	--	--	
12	Sneekermeergebied	A045	Brandgans	gem/max	430	seizoensgemiddelde	1980	?	?	
72	IJsselmeer	A045	Brandgans	gem/max	1700	seizoensgemiddelde	1994	+	+	
72	IJsselmeer	A037	Kleine zwaan	gem/max	130	seizoensgemiddelde	1980	++	++	
72	IJsselmeer	A041	Kolgans	gem/max	900	seizoensgemiddelde	1994	-	?	
109	Haringvliet	A041	Kolgans	gem/max	460	seizoensgemiddelde	1980	+	?	
114	Krammer-Volkerak	A043	Grauwe gans	gem/max	3800	seizoensgemiddelde	1980	++	?	

Bijlage 6

Tabel 76 *Het huidige aandeel van Nederland in de totale verspreiding en de totale oppervlakte van habitattypen binnen de Europese Unie (EU) en de Atlantische regio (ATL) berekend aan de hand van de gegevens uit de Artikel 17-rapportage (2013) voor de Habitatrichtlijn. De mariene habitattypen 1110 t/m 1170 zijn hier niet meegenomen, omdat geen gegevens voorhanden waren. De bestaande gegevens zijn voor deze typen overgenomen.*

Nr.	Naam (met subtypen)	Correctie relatief belang_EU	Huidig relatief belang_EU	Vorig relatief belang_EU	Huidig relatief belang_ATL
H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)		***	***	N/A
H1110B	Permanent overstroomde zandbanken (Noordzee-kustzone)		***	***	N/A
H1110C	Permanent overstroomde zandbanken		***	-	N/A
H1130	Estuaria		**	**	N/A
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)		***	***	N/A
H1140B	Slik- en zandplaten (Noordzee-kustzone)		**	**	N/A
H1160	Grote baaien		*	*	N/A
H1170	Riffen van open zee		*	-	N/A
H1310	Zilte pionierbegroeiingen		**		
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	-	**	***	***
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)		**	**	***
H1320	Slijkgrasvelden		*	*	**
H1330	Schorren en zilte graslanden		**		
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	-	**	***	***
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	+	**	*	***
H2110	Embryonale duinen		**	**	**
H2120	Witte duinen		**	**	***
H2130	Grijze duinen		***		
H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)		***	***	***
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)		**	**	***
H2130C	Grijze duinen (heischraal)		***	***	***
H2140	Duinheiden met kraaihei		**		
H2140A	Duinheiden met kraaihei (vochtig)		**	**	***

LEGENDA

Correctie relatief belang EU

- \- afname;
- \+ toename.

Categorisering huidig relatief belang EU

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering vorig relatief belang EU

(Ministerie van LNV, 2006)

- *** zeer groot (>4%);
- ** groot (0.5 - 4%);
- * aanzienlijk (<0.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering huidig relatief belang ATL

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Nr.	Naam (met subtypen)	Correctie relatief belang_EU	Huidig relatief belang_EU	Vorig relatief belang_EU	Huidig relatief belang_ATL
H2140B	Duinheiden met kraaihei (droog)		**	**	***
H2150	Duinheiden met struikhei	+	***	*	***
H2160	Duindoornstruwelen		***	***	***
H2170	Kruipwilgstruwelen	+	***	**	***
H2180	Duinbossen		**		
H2180A	Duinbossen (droog)		***	***	***
H2180B	Duinbossen (vochtig)		***	***	***
H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)	+	***	**	***
H2190	Vochtige duinvalleien		**		
H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)	-	**	***	***
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)		***	***	***
H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)	-	**	***	***
H2190D	Vochtige duinvalleien (hogemoerasplanten)	+	**	*	***
H2310	Stuifzandheiden met struikhei		***	***	***
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	+	***	**	***
H2330	Zandverstuivingen		***	***	***
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	-	*	**	*
H3130	Zwakgebufferde vennen	-	**	***	**
H3140	Kranswierwateren	-	**	***	***
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	-	**	***	**
H3160	Zure vennen	-	*	**	***
H3260	Beken en rivieren met waterplanten		*		
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	-	*	**	*
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden)		*	*	*
H3270	Slikkige rivieroevers	-	*	**	*
H4010	Vochtige heiden		**		
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	-	**	***	**
H4010B	Vochtige heiden (laagveengebied)		***	***	***
H4030	Droge heiden		**	**	**
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	*	**	*
H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem		*	*	*
H6120	Stroomdalgraslanden	-	**	***	***
H6130	Zinkweiden	-	*	**	*

LEGENDA

Correctie relatief belang EU

- \- afname;
- \+ toename.

Categorisering huidig relatief belang EU

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering vorig relatief belang EU

(Ministerie van LNV, 2006)

- *** zeer groot (>4%);
- ** groot (0.5 - 4%);
- * aanzienlijk (<0.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering huidig relatief belang ATL

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Nr.	Naam (met subtypen)	Correctie relatief belang_EU	Huidig relatief belang_EU	Vorig relatief belang_EU	Huidig relatief belang_ATL
H6210	Kalkgraslanden	-	*	***	*
H6230	Heischrale graslanden	-	**	***	***
H6410	Blauwgraslanden	-	*	***	**
H6430	Ruigten en zomen		**		
H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)	+	**	*	**
H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)		***	***	***
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)		*	*	**
H6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden		*		
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	-	*	***	*
H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)	-	**	***	**
H7110	Actieve hoogvenen		*		
H7110A	Actieve hoogvenen (hoogveenlandschap)	-	*	***	**
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	-	**	***	**
H7120	Herstellende hoogvenen	-	**	***	**
H7140	Overgangs- en trilvenen		*		
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	-	**	***	**
H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)	-	**	***	**
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		**	**	**
H7210	Galigaanmoerassen		**	**	**
H7220	Kalktufbronnen		*	*	*
H7230	Kalkmoerassen	-	*	**	*
H9110	Veldbies-beukenbossen		*	*	**
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		**	**	**
H9160	Eiken-haagbeukenbossen		*		
H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)	-	*	**	**
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (heuvelland)	-	*	**	**
H9190	Oude eikenbossen	-	**	***	**
H91D0	Hoogveenbossen		*	*	**
H91E0	Vochtige alluviale bossen		*		
H91E0A	Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen)	-	**	***	**
H91E0B	Vochtige alluviale bossen (essen-iepenbossen)	-	**	***	**
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	-	*	**	**
H91F0	Droge hardhoutooibossen	-	*	**	**

LEGENDA

Correctie relatief belang EU

- \- afname;
- \+ toename.

Categorisering huidig relatief belang EU

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering vorig relatief belang EU

(Ministerie van LNV, 2006)

- *** zeer groot (>4%);
- ** groot (0.5 - 4%);
- * aanzienlijk (<0.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering huidig relatief belang ATL

- *** zeer groot (>10%);
- ** groot (1,5 - 10%);
- * aanzienlijk (<1.5%);
- N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Bijlage 7

Tabel 77 *Het huidige aandeel van Nederland in de totale verspreiding en de totale oppervlakte van het leefgebied van de Habitatrichtlijn soorten binnen de Europese Unie (EU) en de Atlantische regio (ATL) berekend aan de hand van de gegevens uit de Artikel 17-rapportage (2013) voor de Habitatrichtlijn. Bron vorig relatief belang EU = Artikel 17-rapportage (2006).*

Nr.	Naam	Huidig relatief belang_EU t.o.v. vorig	Huidig relatief beang_EU	Vorig relatief belang_EU	Huidig relatief belang_ATL
H1014	Nauwe korfslak	afname	*	***	***
H1016	Zeggekorfslak	gelijk	**	**	***
H1037	Gaffellibel	gelijk	*	*	*
H1042	Gevlekte witsnuitlibel	gelijk	**	**	**
H1044	Mercuurwaterjuffer	n.v.t.	N/A	N/A	N/A
H1059	Pimpernelblauwtje	gelijk	*	*	***
H1060	Grote vuurvlinder	afname	*	***	***
H1061	Donker pimpernelblauwtje	afname	*	**	*
H1078	Spaanse vlag	gelijk	*	*	**
H1081	Brede geelgerande waterroofkever	n.v.t.	*	N/A	***
H1082	Gestreepte waterroofkever	gelijk	**	**	***
H1083	Vliegend hert	gelijk	*	*	*
H1086	Vermiljoenkever	n.v.t.	N/A	N/A	N/A
H1095	Zeeprik	toename	***	*	**
H1096	Beekprik	gelijk	*	*	*
H1099	Rivierprik	toename	***	**	**
H1102	Elft	n.v.t.	N/A	*	N/A
H1103	Fint	toename	***	*	**
H1106	Zalm	toename	***	*	**
H1134	Bittervoorn	afname	**	***	**
H1145	Grote modderkruiper	afname	*	***	**
H1149	Kleine modderkruiper	afname	**	***	***
H1163	Rivierdonderpad	afname	*	**	*
H1166	Kamsalamander	afname	*	**	*
H1193	Geelbuikvuurpad	gelijk	*	*	*
H1318	Meervleermuis	afname	*	***	**
H1321	Ingekorven vleermuis	gelijk	*	*	*
H1324	Vale vleermuis	gelijk	*	*	*
H1337	Bever	toename	**	*	***
H1340	Noordse woelmuis	gelijk	***	***	***
H1351	Bruinvis	toename	***	*	**
H1355	Otter	n.v.t.	*	N/A	*
H1364	Grijze zeehond	toename	***	**	**
H1365	Gewone zeehond	toename	***	**	**
H1387	Tonghaarmuts	afname	*	***	***
H1393	Geel schorpioenmos	gelijk	*	*	*
H1614	Kruipend moerasscherm	afname	**	***	**
H1831	Drijvende waterweegbree	gelijk	***	***	**
H1903	Groenknolorchis	afname	**	***	***
H4056	Platte schijfhoren	afname	**	***	**

LEGENDA

Categorisering huidig en vorig relatief belang EU

*** zeer groot (>4%);
** groot (0.5 - 4%);
* aanzienlijk (<0.5%);
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Categorisering huidig relatief belang ATL

*** zeer groot (>10%);
** groot (1,5 - 10%);
* aanzienlijk (<1.5%);
N/A geen gegevens over populatieomvang beschikbaar.

Bijlage 8

De staat van instandhouding van de habitattypen, zoals gerapporteerd in de Artikel 17-rapportage voor de Habitatrichtlijn in 2007 en 2013.

Habitat code	Habitattype	RANGE 2007	RANGE 2013	OPP. 2007	OPP.2013	S&F 2007	S&F 2013	TOEKOMST 2007	TOEKOMST 2013	TOTAAL 2007	TOTAAL 2013	TREND SVI (2013)	BELANGRIJKSTE REDEN VERSCHIL
H1320	Slijkgrasvelden	G	G	G	G	Z	M	Z	G	Z	M	+	c1
H2150	Duinheiden met struikhei	G	G	G	G	G	M	G	G	G	M	-	c1
H2170	Kruipwilgstruwelen	G	G	G	G	G	M	G	G	G	M	-	c1
H3130	Zwakgebufferde vennen	G	G	M	M	M	Z	M	Z	M	Z	-	c1
H3260	Beken en rivieren met waterplanten	M	Z	M	Z	M	M	M	M	M	Z	-	c2
H4010	Vochtige heiden	G	G	M	Z	M	M	M	M	M	Z	-	c2
H6210	Kalkgraslanden	G	G	M	Z	M	Z	G	M	M	Z	-	c1
H7120	Herstellende hoogvenen	G	G	G	G	M	Z	M	M	M	Z	-	c1
H91D0	Hoogveenbossen	G	G	M	M	M	Z	M	M	M	Z	-	c1
H1110	Permanent overstroomde zandbanken	G	G	G	G	M	M	M	X	M	M	=	-
H1130	Estuaria	Z	Z	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H1140	Slik- en zandplaten	G	G	G	G	M	M	M	X	M	M	=	-
H1160	Grote baaien	G	G	G	G	Z	Z	Z	M	Z	Z	=	-
H1310	Zilte pionierbegroeiingen	G	G	G	G	M	M	M	M	M	M	=	-
H1330	Schorren en zilte graslanden	G	G	G	M	M	M	M	M	M	M	=	-
H2110	Embryonale duinen	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	=	-
H2120	Witte duinen	G	G	G	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H2130	Grijze duinen	G	G	M	M	Z	Z	Z	Z	Z	Z	=	-
H2140	Duinheiden met kraaihei	G	G	G	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H2160	Duindoornstruwelen	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G	=	-
H2180	Duinbossen	G	G	G	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H2190	Vochtige duinvalleien	G	G	M	M	M	M	G	M	M	M	=	-
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	G	G	M	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	=	-
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	G	G	G	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H2330	Zandverstuivingen	G	G	M	M	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H3110	Zeer zwakgebufferde vennen	Z	Z	Z	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	=	-
H3140	Kranswierwateren	G	M	M	G	M	M	M	M	M	M	=	-
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	M	G	M	M	M	M	M	M	M	M	=	-
H3160	Zure vennen	G	G	G	M	M	M	M	M	M	M	=	-
H3270	Slikkige rivieroevers	G	G	M	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H4030	Droge heiden	G	G	M	M	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H5130	Jeneverbesstruwelen	G	G	G	G	M	M	M	M	M	M	=	-
H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem	Z	G	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H6120	Stroomdalgraslanden	Z	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	Z	=	-
H6130	Zinkweiden	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	=	-
H6230	Heischrale graslanden	M	M	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	=	-
H6410	Blauwgraslanden	M	M	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H6430	Ruigten en zomen	M	G	M	G	M	M	M	M	M	M	=	-
H6510	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	M	Z	Z	Z	Z	M	M	M	Z	Z	=	-
H7110	Actieve hoogvenen	M	Z	Z	Z	Z	Z	Z	M	Z	Z	=	-
H7140	Overgangs- en trilvenen	M	M	M	M	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-

Habitat code	Habitattype	RANGE 2007	RANGE 2013	OPP. 2007	OPP.2013	S&F 2007	S&F 2013	TOEKOMST 2007	TOEKOMST 2013	TOTAAL 2007	TOTAAL 2013	TREND SVI (2013)	BELANGRIJKSTE REDEN VERSCHIL
H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen	G	G	G	G	M	M	M	M	M	M	=	-
H7210	Galigaanmoerassen	G	G	M	G	M	M	M	G	M	M	=	-
H7220	Kalktufbronnen	G	G	G	G	M	M	M	G	M	M	=	-
H7230	Kalkmoerassen	Z	Z	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	=	-
H9110	Veldbies-beukenbossen	G	G	G	G	M	M	G	M	M	M	=	-
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	G	G	G	G	M	M	G	G	M	M	=	-
H9160	Eiken-haagbeukenbossen	G	G	M	M	Z	Z	Z	Z	Z	Z	=	-
H9190	Oude eikenbossen	G	G	G	M	M	M	M	M	M	M	=	-
H91E0	Vochtige alluviale bossen	G	G	M	M	M	M	M	M	M	M	=	-
H91F0	Droge hardhoutooibossen	M	M	Z	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	=	-
H1170	Riffen		G		G		M		M		M		

a Werkelijke verandering.

b1 Betere gegevens of betere kennis.

b2 Taxonomische aanpassing.

c1 Andere methode van meten of beoordeling individuele parameter of gehele staat van instandhouding.

c2 Gebruik van andere drempelwaarden, bijvoorbeeld gunstige referentiewaarden.

d Geen informatie over de aard van de verandering.

e Minder goede gegevens in 2013.

Bijlage 9

De vier parameters die de staat van instandhouding bepalen voor de 79 soorten, zoals beoordeeld in de Artikel 17 rapportage voor de Habitatrichtlijn van 2007 en 2013.

SOORT	Bijlage II	Bijlage IV	Bijlage V	RANGE 2007	RANGE 2013	POPULATIE 2007	POPULATIE 2013	LEEFGEBIED 2007	LEEFGEBIED 2013	TOEKOMST 2007	TOEKOMST 2013	TOTAAL 2007	TOTAAL 2013	TREND SVI (2013)	BELANGRIJKSTE REDEN VERSCHIL SVI
Baardvleermuis		x		G	M	G	G	M	X	G	G	M	M	x = onbekend	-
Barbeel			x	G	G	G	Z	G	M	G	G	G	Z	+ = verbetering	c2
Bastaardkikker			x	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Beekprik	x			Z	Z	Z	Z	Z	M	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Bever	x	x		M	G	M	M	G	G	G	G	M	M	+ = verbetering	-
Bittervoorn	x			G	G	X	G	G	M	M	G	M	M	+ = verbetering	-
Boomkikker		x		Z	G	Z	G	Z	G	M	G	Z	G		a
Boommarter			x	G	Z	M	Z	M	G	M	Z	M	Z	+ = verbetering	c2
Bosvleermuis		x		X	X	X	Z	M	X	M	Z	M	Z	+ = verbetering	c2
Brandt's vleermuis		x		X	Z	X	Z	M	Z	X	Z	M	Z	+ = verbetering	c2
Brede geelgerande waterroofkever		x		X	Z	X	Z	X	Z	X	Z	X	Z	= = stabiel	b1
Bruine kikker			x	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Bruinvis	x	x		G	G	Z	G	M	M	M	G	Z	M	+ = verbetering	a
Bunzing			x	M	G	M	Z	M	Z	X	Z	M	Z	- = afname	c2
Donker pimpernelblauwtje	x	x		Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	- = afname	-
Drijvende waterweegbree	x	x		M	Z	M	Z	M	Z	M	Z	M	Z	- = afname	c2
Europese rivierkreeft			x	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	G	Z	Z	+ = verbetering	-
Fint	x		x	G	G	Z	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	= = stabiel	-
Franjestaart		x		G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Gaffellibel	x	x		Z	Z	Z	Z	M	M	M	G	Z	Z	+ = verbetering	-
Geel schorpioenmos	x			Z	Z	Z	Z	M	G	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Geelbuikvuurpad	x	x		Z	G	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Gestreepte waterroofkever	x	x		Z	Z	Z	G	M	M	M	Z	Z	Z	x = onbekend	-

SOORT	Bijlage II	Bijlage IV	Bijlage V	RANGE 2007	RANGE 2013	POPULATIE 2007	POPULATIE 2013	LEEFGEBIED 2007	LEEFGEBIED 2013	TOEKOMST 2007	TOEKOMST 2013	TOTAAL 2007	TOTAAL 2013	TREND SVI (2013)	BELANGRIJKSTE REDEN VERSCHIL SVI
Gevlekte witsnuitlibel	x	x		Z	G	Z	G	M	G	M	G	Z	G		a
Gewone dwergvleermuis		x		G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Gewone grootoorvleermuis		x		G	G	G	G	G	M	G	M	G	M	+ = verbetering	c1
Gewone zeehond	x		x	G	G	G	G	G	G	G	M	G	M	x = onbekend	a
Gladde slang		x		Z	G	X	M	M	M	M	G	Z	M	+ = verbetering	c2
Grijze grootoorvleermuis		x		Z	Z	Z	Z	M	Z	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Grijze zeehond	x		x	G	G	G	G	M	M	G	M	M	M	+ = verbetering	-
Groene glazenmaker		x		Z	X	Z	M	M	M	M	M	Z	M	x = onbekend	b1
Groenknolorchis	x	x		Z	M	M	G	M	M	M	M	Z	M	- = afname	c2
Grote modderkruiper	x			X	Z	X	Z	M	Z	M	Z	M	Z	- = afname	c2
Grote vuurvlinder	x	x		Z	Z	Z	Z	Z	Z	M	Z	Z	Z	- = afname	-
Hamster		x		Z	Z	Z	Z	M	Z	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Hazelmuis		x		Z	G	Z	Z	M	Z	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Heikikker		x		G	G	G	G	M	G	M	G	M	G		b1
Ingekorven vleermuis	x	x		G	Z	G	Z	X	Z	G	Z	G	Z	+ = verbetering	c2
Kamsalamander	x	x		M	G	M	G	M	G	M	G	M	G		a
Kleine modderkruiper	x			G	G	X	G	G	G	G	G	G	G		-
Knoflookpad		x		Z	G	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Kruipend moerasscherm	x	x		Z	Z	Z	Z	M	M	M	X	Z	M	+ = verbetering	-
Kussentjesmos			x	G	G	G	G	G	M	G	G	G	M	+ = verbetering	c1
Laatvlieger		x		G	G	G	M	G	G	G	G	G	M	+ = verbetering	c2
Medicinale bloedzuiger			x	X	G	X	X	X	X	X	X	X	X		-
Meerkikker			x	G	X	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Meervleermuis	x	x		G	G	G	G	G	G	M	G	M	G		c1
Muurhagedis		x		G	G	Z	Z	M	Z	M	X	Z	Z	+ = verbetering	-
Nauwe korfslak	x			X	G	X	Z	M	X	M	Z	M	Z	x = onbekend	a
Noordse winterjuffer		x		Z	G	X	Z	M	G	M	Z	Z	Z	= = stabiel	-
Noordse Woelmuis	x	x		M	Z	X	G	Z	M	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Oostelijke witsnuitlibel		x		Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	= = stabiel	-

SOORT	Bijlage II	Bijlage IV	Bijlage V	RANGE 2007	RANGE 2013	POPULATIE 2007	POPULATIE 2013	LEEFGEBIED 2007	LEEFGEBIED 2013	TOEKOMST 2007	TOEKOMST 2013	TOTAAL 2007	TOTAAL 2013	TREND SVI (2013)	BELANGRIJKSTE REDEN VERSCHIL SVI
Otter		x			Z		Z		G		Z		Z	+ = verbetering	
Pimpernelblauwtje	x	x		Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Platte schijfhoren	x	x		X	G	M	G	M	M	M	M	M	M	x = onbekend	-
Poelkikker		x		M	G	M	G	M	M	M	M	M	M	= = stabiel	-
Rendiermos			x	G	G	G	X	G	G	G	G	G	G		-
Rivierdonderpad	x			M	G	X	Z	M	M	G	Z	M	Z	- = afname	a
Rivierprik	x		x	G	G	M	G	M	M	G	G	M	M	x = onbekend	-
Rivierrombout		x		G	G	X	X	G	X	G	X	G	X		e
Rosse vleermuis		x		Z	G	Z	Z	M	M	M	Z	Z	Z	+ = verbetering	-
Rugstreeppad		x		G	G	Z	Z	M	Z	M	Z	Z	Z	- = afname	-
Ruige dwergvleermuis		x		G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Spaanse vlag	x			G	G	X	G	G	G	G	G	G	G		-
Teunisbloempijlstaart		x		G	G	X	G	G	G	G	G	G	G		-
Tonghaarmuts	x			X	Z	X	G	M	G	G	G	M	Z	+ = verbetering	c2
Tweekleurige vleermuis		x		X	G	X	Z	G	Z	G	X	X	Z	= = stabiel	c2
Vale vleermuis	x	x		G	X	M	X	M	M	M	M	M	M	+ = verbetering	-
Valkruid			x	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	- = afname	-
Veenmos			x	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Vliegend hert	x			G	Z	M	G	M	M	M	Z	M	Z	= = stabiel	e
Vroedmeesterpad		x		Z	Z	Z	Z	M	Z	M	Z	Z	Z	= = stabiel	-
Watervleermuis		x		G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Wijngaardslak			x	G	G	X	X	G	G	X	X	X	X		-
Wolfsklauw			x	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G		-
Zalm	x		x	G	G	Z	Z	M	G	M	Z	Z	Z	= = stabiel	-
Zandhagedis		x		M	G	M	G	M	M	G	G	M	M	+ = verbetering	-
Zeeprik	x			G	G	M	Z	M	G	G	Z	M	Z	= = stabiel	c2
Zeggekorfslak	x			M	G	X	G	M	M	M	G	M	M	= = stabiel	-

Bijlage 10 Advies toevoegen habitattype-gebiedscombinaties

Nr	Gebiedsnaam	Code	Habitattype
1	Waddenzee	H2170	Kruipwilgstruwelen
2	Duinen en Lage Land Texel	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
2	Duinen en Lage Land Texel	H1320	Slijkgrasvelden
3	Duinen Vlieland	H2110	Embryonale duinen
5	Duinen Ameland	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
6	Duinen Schiermonnikoog	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)
7	Noordzeekustzone	H2120	Witte duinen
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen en omgeving	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen en omgeving	H91D0	Hoogveenbossen
13	Alde Feanen	H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
13	Alde Feanen	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
13	Alde Feanen	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
15	Van Oordt's Mersken	H3130	Zwakgebufferde vennen
16	Wijnjeterper Schar	H2320	Binnnenlandse kraaiheibegroeiingen
16	Wijnjeterper Schar	H3130	Zwakgebufferde vennen
17	Bakkeveense Duinen	H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)
17	Bakkeveense Duinen	H3130	Zwakgebufferde vennen
17	Bakkeveense Duinen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
17	Bakkeveense Duinen	H91D0	Hoogveenbossen
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H6230	Heischrale graslanden
21	Lieftinghsbroek	H6230	Heischrale graslanden
22	Norgerholt	H91D0	Hoogveenbossen
24	Witterveld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
24	Witterveld	H3160	Zure vennen
24	Witterveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
24	Witterveld	H6230	Heischrale graslanden
28	Elperstroomgebied	H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)
28	Elperstroomgebied	H3160	Zure vennen
28	Elperstroomgebied	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
29	Holtingerveld	H3130	Zwakgebufferde vennen
29	Holtingerveld	H5130	Jeneverbesstruwelen
29	Holtingerveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
30	Dwingelderveld	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen[4]
32	Mantingerzand	H3130	Zwakgebufferde vennen
32	Mantingerzand	H91D0	Hoogveenbossen
35	De Wieden	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
35	De Wieden	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)
35	De Wieden	H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
35	De Wieden	H6230	Heischrale graslanden
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0B	Vochtige alluviale bossen
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0A	Vochtige alluviale bossen
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H6230	Heischrale graslanden
38	Rijntakken	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H2320	Binnnenlandse kraaiheibegroeiingen
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H6410	Blauwgraslanden

[4] Betreft herintroductie buiten het oorspronkelijke verspreidingsgebied; onduidelijk of het type zich hier kan handhaven.

Nr	Gebiedsnaam	Code	Habitattype
41	Boetelerveld	H4030	Droge heiden
42	Sallandse Heuvelrug	H2330	Zandverstuivingen
44	Borkeld	H2330	Zandverstuivingen
44	Borkeld	H9190	Oude eikenbossen
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H9190	Oude eikenbossen
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H91D0	Hoogveenbossen
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H3160	Zure vennen
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H4010A	Vochtige heiden
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H4030	Droge heiden
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
48	Lemselermaten	H3130	Zwakgebufferde vennen
48	Lemselermaten	H4030	Droge heiden
49	Dinkelland	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)
49	Dinkelland	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
49	Dinkelland	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
49	Dinkelland	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)
49	Dinkelland	H2310	Stuifzandheiden met struikhei
49	Dinkelland	H2330	Zandverstuivingen
49	Dinkelland	H7230	Kalkmoerassen
49	Dinkelland	H91D0	Hoogveenbossen
49	Dinkelland	H5130	Jeneverbesstruwelen
49	Dinkelland	H91E0A	Vochtige alluviale bossen
49	Dinkelland	H91E0B	Vochtige alluviale bossen
49	Dinkelland	H3160	Zure vennen
49	Dinkelland	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
49	Dinkelland	H9190	Oude eikenbossen
50	Landgoederen Oldenzaal	H4030	Droge heiden
50	Landgoederen Oldenzaal	H4010	Vochtige heiden
51	Lonnekermeer	H9190	Oude eikenbossen
51	Lonnekermeer	H91D0	Hoogveenbossen
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H9190	Oude eikenbossen
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H2330	Zandverstuivingen
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H3160	Zure vennen
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6230	Heischrale graslanden
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6410	Blauwgraslanden
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
54	Witte Veen	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
54	Witte Veen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
54	Witte Veen	H7120	Herstellende hoogvenen
54	Witte Veen	H5130	Jeneverbesstruwelen
54	Witte Veen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
57	Veluwe	H91D0	Hoogveenbossen
58	Landgoederen Brummen	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)
58	Landgoederen Brummen	H3160	Zure vennen
58	Landgoederen Brummen	H4030	Droge heiden
58	Landgoederen Brummen	H91D0	Hoogveenbossen
60	Stelkampsveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
62	Willinks Weust	H4030	Droge heiden
64	Wooldse Veen	H91D0	Hoogveenbossen
62	Willinks Weust	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
69	De Bruuk	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
69	De Bruuk	H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
69	De Bruuk	H6230	Heischrale graslanden

Nr	Gebiedsnaam	Code	Habitattype
69	De Bruuk	H7230	Kalkmoerassen
69	De Bruuk	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	H91E0C	Vochtige alluviale bossen
72	IJsselmeer	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)
72	IJsselmeer	H3140	Kranswierwateren
73	Markermeer & IJmeer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
74	Zwarte Meer	H3140	Kranswierwateren
81	Kolland & Overlangbroek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)
82	Uiterwaarden Lek	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
82	Uiterwaarden Lek	H91E0A	Vochtige alluviale bossen
83	Botshol	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2140A	Duinheiden met kraaihei (vochtig)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2180B	Duinbossen (vochtig)
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2110	Embryonale duinen
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2150	Duinheiden met struikhei
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H6230	Heischrale graslanden
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2160	Duindoornstruwelen
87	Noordhollands Duinreservaat	H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)
87	Noordhollands Duinreservaat	H2110	Embryonale duinen
88	Kennemerland-Zuid	H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)
88	Kennemerland-Zuid	H2140B	Duinheiden met kraaihei (droog)
88	Kennemerland-Zuid	H7140B	Overgangs- en trilvenen (veenmosrietlanden)
88	Kennemerland-Zuid	H6410	Blauwgraslanden
88	Kennemerland-Zuid	H7210	Galigaanmoerassen
89	Eilandspolder	H91D0	Hoogveenbossen
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H3140	Kranswierwateren[5]
94	Naardermeer	H3130	Zwakgebufferde vennen
96	Coepelduynen	H2180C	Duinbossen (binnenduinrand)
96	Coepelduynen	H2110	Embryonale duinen
97	Meijendel & Berkheide	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
97	Meijendel & Berkheide	H2190C	Vochtige duinvalleien (ontkalkt)
97	Meijendel & Berkheide	H2110	Embryonale duinen
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2190A	Vochtige duinvalleien (open water)
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2110	Embryonale duinen
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2180A	Duinbossen (droog)
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2170	Kruipwilgstruwelen
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied)
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H6430B	Ruigten en zomen (harig wilgenroosje)
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (grote vossenstaart)
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
108	Oude Maas	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
109	Haringvliet	H2160	Duindoornstruwelen
113	Voordelta	H2180A	Duinbossen (droog)
113	Voordelta	H2130B	Grijze duinen (kalkarm)
113	Voordelta	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
113	Voordelta	H2160	Duindoornstruwelen
113	Voordelta	H2120	Witte duinen
114	Krammer-Volkerak	H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)
114	Krammer-Volkerak	H2160	Duindoornstruwelen

[5] Habitattype H3140 staat niet op de meest recente kaart, maar is enkele jaren geleden aangetroffen in het Jisperveld

Nr	Gebiedsnaam	Code	Habitattype
114	Krammer-Volkerak	H2170	Kruipwilgstruwelen
114	Krammer-Volkerak	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)
115	Grevelingen	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
116	Kop van Schouwen	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
117	Manteling van Walcheren	H2170	Kruipwilgstruwelen
118	Oosterschelde	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
118	Oosterschelde	H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)
118	Oosterschelde	H2160	Duindoornstruwelen
118	Oosterschelde	H7210	Galigaanmoerassen
118	Oosterschelde	H2170	Kruipwilgstruwelen
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2130A	Grijze duinen (kalkrijk)
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1140B	Slik- en zandplaten
123	Zwin & Kievittepolder	H1140B	Slik- en zandplaten
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H4030	Droge heiden
135	Kempenland–West	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden)
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H91D0	Hoogveenbossen
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H4010A	Vochtige heiden
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H4030	Droge heiden
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen
140	Groote Peel	H91D0	Hoogveenbossen
145	Maasduinen	H91F0	Droge hardhoutooibossen
147	Leudal	H6410	Blauwgraslanden
147	Leudal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
147	Leudal	H9190	Oude eikenbossen
147	Leudal	H91D0	Hoogveenbossen
148	Swalmdal	H6430A	Ruigten en zomen (moerasspirea)
148	Swalmdal	H4030	Droge heiden
148	Swalmdal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
148	Swalmdal	H9190	Oude eikenbossen
153	Bunder- en Elslooërbos	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst
153	Bunder- en Elslooërbos	H91F0	Droge hardhoutooibossen
154	Geleenbeekdal	H7220	Kalktufbronnen
158	Kunderberg	H7220	Kalktufbronnen
??	Eems-Dollard	H1130	Estuaria[6]

[6] Er wordt vanuit gegaan dat de Eems-Dollard als eigen gebied met 1130 wordt aangewezen; anders zou dit type bij de Waddenzee moeten worden toegevoegd

Bijlage 11 Advies schrappen van habitattype-gebiedscombinaties

Nr.	Natura 2000-gebied	Habitat code	Habitattype
5	Duinen Ameland	H6230	Heischrale graslanden
24	Witterveld	H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)[7]
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7230	Kalkmoerassen
57	Veluwe	H6410	Blauwgraslanden
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1320	Slijkgrasvelden
114 - zoet	Krammer-Volkerak	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)
114 - zoet	Krammer-Volkerak	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
114 - zout	Krammer-Volkerak	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)
114 - zout	Krammer-Volkerak	H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)

[7] Er is nog enige discussie of het habitattype 7110B moet worden afgevoerd van het gebied Witterveld. Er is een geïsoleerd gelegen pingoruïne met actief hoogveen, die op de habitatkaart tot 7110A is gerekend.

Bijlage 12 Actualisatie van de SDF beoordelingscriteria van de habitattypen

RO = Relatief oppervlak
RE = Representativiteit
BE = Behoudsstatus
AO = Algemene beoordeling

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
1	Waddenzee	H1110A	Permanent overstroomde zandbanken	getijdengebied	geen		142568	B	B	B	B
1	Waddenzee	H1140A	Slik- en zandplaten	getijdengebied	geen		129169	A	B	B	A
1	Waddenzee	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	1296	A	A	A	A
1	Waddenzee	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	1296	A	A	A	A
1	Waddenzee	H1320	Slijkgrasvelden		geen		418	A	C	A	A
1	Waddenzee	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen	x	6477	A	A	B	A
1	Waddenzee	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen	x	6477	A	A	B	A
1	Waddenzee	H2110	Embryonale duinen		geen		118	A	A	A	A
1	Waddenzee	H2120	Witte duinen		geen		64	B	A	A	A
1	Waddenzee	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	20	C	C	C	C
1	Waddenzee	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	20	C	C	C	C
1	Waddenzee	H2160	Duindoornstruwelen		geen		3.3	C	C	C	c
1	Waddenzee	H2170	Kruipwilgstruwelen		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
1	Waddenzee	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen		0.01	C	B	B	B
2	Duinen en Lage Land Texel	H1140A	Slik- en zandplaten	getijdengebied	geen		9.6	C	C	A	C
2	Duinen en Lage Land Texel	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	332	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	332	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H1320	Slijkgrasvelden		Nieuw in SDF		0.5	C	C	A	C
2	Duinen en Lage Land Texel	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen	x	449	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen	x	449	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2110	Embryonale duinen		geen		93	B	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
2	Duinen en Lage Land Texel	H2120	Witte duinen		geen		139	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	2293	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	2293	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	2293	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	597	A	A	B	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	597	A	A	B	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		187	A	B	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2160	Duindoornstruwelen		geen		418	B	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		239	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	399	B	B	B	B
2	Duinen en Lage Land Texel	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	399	B	B	B	B
2	Duinen en Lage Land Texel	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	399	B	B	B	B
2	Duinen en Lage Land Texel	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	468	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	468	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	468	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	468	A	A	A	A
2	Duinen en Lage Land Texel	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Aanpassen		0.9	C	B	A	B
2	Duinen en Lage Land Texel	H7210	Galigaanmoerassen		geen		15	B	B	C	B
3	Duinen Vlieland	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen		9.4	C	B	C	C
3	Duinen Vlieland	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		40	C	C	C	C
3	Duinen Vlieland	H2110	Embryonale duinen		geen		1.8	C	B	C	C
3	Duinen Vlieland	H2120	Witte duinen		geen		116	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	327	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	327	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	327	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	178	B	B	B	B
3	Duinen Vlieland	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	178	B	B	B	B
3	Duinen Vlieland	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		5.5	C	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2160	Duindoornstruwelen		geen		28	C	B	B	B
3	Duinen Vlieland	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		1.2	C	A	A	A
3	Duinen Vlieland	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	57	C	C	C	C
3	Duinen Vlieland	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	57	C	C	C	C
3	Duinen Vlieland	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	93	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	93	B	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
3	Duinen Vlieland	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	93	B	B	A	B
3	Duinen Vlieland	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	93	B	B	A	B
4	Duinen Terschelling	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	21	C	A	C	C
4	Duinen Terschelling	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	21	C	A	C	C
4	Duinen Terschelling	H1320	Slijkgrasvelden		geen		2	C	C	C	C
4	Duinen Terschelling	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		165	C	A	B	B
4	Duinen Terschelling	H2110	Embryonale duinen		geen		54	C	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2120	Witte duinen		geen		380	A	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	884	B	A	C	B
4	Duinen Terschelling	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	884	B	A	C	B
4	Duinen Terschelling	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	884	B	A	C	B
4	Duinen Terschelling	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	974	A	A	B	A
4	Duinen Terschelling	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	974	A	A	B	A
4	Duinen Terschelling	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		94	A	B	A	A
4	Duinen Terschelling	H2160	Duindoornstruwelen		geen		45	C	B	B	B
4	Duinen Terschelling	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		194	A	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	267	B	C	B	B
4	Duinen Terschelling	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	267	B	C	B	B
4	Duinen Terschelling	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	267	B	C	B	B
4	Duinen Terschelling	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	155	B	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	155	B	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	155	B	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	155	B	A	A	A
4	Duinen Terschelling	H6230	Heischrale graslanden		Aanpassen		9.5	C	A	B	B
4	Duinen Terschelling	H6410	Blauwgraslanden		geen		3.4	C	C	C	C
5	Duinen Ameland	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	Nieuw in SDF		17	C	C	C	C
5	Duinen Ameland	H2120	Witte duinen		geen		97	B	B	A	B
5	Duinen Ameland	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	454	B	B	C	B
5	Duinen Ameland	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	454	B	B	C	B
5	Duinen Ameland	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	454	B	B	C	B
5	Duinen Ameland	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	33	C	B	C	C
5	Duinen Ameland	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	33	C	B	C	C
5	Duinen Ameland	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		11	B	B	C	B
5	Duinen Ameland	H2160	Duindoornstruwelen		geen		76	C	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
5	Duinen Ameland	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		104	B	B	A	B
5	Duinen Ameland	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	35	C	C	C	C
5	Duinen Ameland	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	35	C	C	C	C
5	Duinen Ameland	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	35	C	C	C	C
5	Duinen Ameland	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	116	B	A	C	B
5	Duinen Ameland	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	116	B	A	C	B
5	Duinen Ameland	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	116	B	A	C	B
5	Duinen Ameland	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	116	B	A	C	B
5	Duinen Ameland	H6230	Heischrale graslanden		Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
6	Duinen Schiermonnikoog	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	Aanpassen	x	8.3	C	B	A	B
6	Duinen Schiermonnikoog	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	Aanpassen	x	8.3	C	B	A	B
6	Duinen Schiermonnikoog	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		35	C	C	B	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2120	Witte duinen		geen		12	C	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	117	C	B	C	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	117	C	B	C	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	117	C	B	C	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2160	Duindoornstruwelen		geen		80	C	B	A	B
6	Duinen Schiermonnikoog	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		67	B	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	95	C	C	B	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	95	C	C	B	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	95	C	C	B	C
6	Duinen Schiermonnikoog	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	168	B	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	168	B	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	168	B	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	168	B	A	A	A
6	Duinen Schiermonnikoog	H6410	Blauwgraslanden		geen		5.1	C	C	C	C
7	Noordzeekustzone	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken	Noordzee-kustzone	geen		144474	B	C	B	B
7	Noordzeekustzone	H1140B	Slik- en zandplaten	Noordzee-kustzone	geen		3053	C	A	A	A
7	Noordzeekustzone	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	75	B	A	C	B
7	Noordzeekustzone	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	75	B	A	C	B
7	Noordzeekustzone	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		159	C	C	B	C
7	Noordzeekustzone	H2110	Embryonale duinen		geen		242	A	A	A	A
7	Noordzeekustzone	H2120	Witte duinen		geen		20	C	B	A	B
7	Noordzeekustzone	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	Nieuw in SDF		20	C	C	B	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
7	Noordzeekustzone	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen		3	C	C	A	C
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen e.o.	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		36	C	C	C	C
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen e.o.	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	16	C	C	C	C
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen e.o.	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	16	C	C	C	C
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen e.o.	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	Nieuw in SDF		3.6	C	C	C	C
10	Oude Gaasterbrekken, Fluessen e.o.	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.4	C	C	C	C
13	Alde Feanen	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		7.1	C	B	C	C
13	Alde Feanen	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		0.2	C	C	B	C
13	Alde Feanen	H6410	Blauwgraslanden		geen		31	B	A	C	B
13	Alde Feanen	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF	x	8.4	C	C	B	C
13	Alde Feanen	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Nieuw in SDF	x	8.4	C	C	B	C
13	Alde Feanen	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	58	B	B	B	B
13	Alde Feanen	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	58	B	B	B	B
13	Alde Feanen	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.1	C	B	C	C
13	Alde Feanen	H91D0	Hoogveenbossen		geen		21	B	B	B	B
15	Van Oordt's Mersken	H3130	Zwakgebufferde vennen		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
15	Van Oordt's Mersken	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		4.2	C	B	B	B
15	Van Oordt's Mersken	H6230	Heischrale graslanden		geen		1.1	C	C	B	C
15	Van Oordt's Mersken	H6410	Blauwgraslanden		geen		6.4	B	C	C	B
16	Wijnjeterper Schar	H2320	Binnnenlandse kraaiheibegroeiingen		Nieuw in SDF		0.4	C	B	C	C
16	Wijnjeterper Schar	H3130	Zwakgebufferde vennen		Nieuw in SDF		0.2	C	C	A	C
16	Wijnjeterper Schar	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		27	B	B	B	B
16	Wijnjeterper Schar	H4030	Droge heiden		geen		16	C	B	C	C
16	Wijnjeterper Schar	H6230	Heischrale graslanden		geen		2	C	B	C	C
16	Wijnjeterper Schar	H6410	Blauwgraslanden		geen		4.4	C	A	B	B
16	Wijnjeterper Schar	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		11	B	B	C	B
17	Bakkeveense Duinen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		22	C	C	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		11	C	B	A	B
17	Bakkeveense Duinen	H2330	Zandverstuivingen		geen		1.1	C	C	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H3130	Zwakgebufferde vennen		Nieuw in SDF		0.8	C	C	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H3160	Zure vennen		geen		0.8	C	C	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		3.2	C	B	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	Nieuw in SDF		0.9	C	C	C	C
17	Bakkeveense Duinen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Nieuw in SDF		0.3	C	B	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
17	Bakkeveense Duinen	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.3	C	C	C	C
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		17	C	A	C	C
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		0.1	C	C	C	C
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		0.9	C	C	C	C
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H6410	Blauwgraslanden		geen		3.2	C	C	C	C
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	170	B	A	B	B
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	170	B	A	B	B
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.1	C	B	B	B
18	Rottige Meenthe & Brandermeer	H91D0	Hoogveenbossen		geen		35	B	B	C	B
21	Lieftinghsbroek	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
21	Lieftinghsbroek	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	C	C	C
21	Lieftinghsbroek	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		14	C	A	B	B
21	Lieftinghsbroek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		1.1	C	C	C	C
21	Lieftinghsbroek	H91D0	Hoogveenbossen		geen		0.2	C	C	C	C
21	Lieftinghsbroek	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	Beekbegeleidende bossen	geen		1.8	C	C	C	C
22	Norgerholt	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		25	C	A	A	A
22	Norgerholt	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
23	Fochteloërveen	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		Aanpassen		0.1	C	C	C	C
23	Fochteloërveen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		2	C	B	A	B
23	Fochteloërveen	H4030	Droge heiden		geen		10	C	C	C	C
23	Fochteloërveen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		1	C	B	B	B
23	Fochteloërveen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		844	A	B	B	A
24	Witterveld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		0.7	C	B	C	C
24	Witterveld	H3160	Zure vennen		geen		1.7	C	C	C	C
24	Witterveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		16	C	A	A	A
24	Witterveld	H4030	Droge heiden		geen		139	C	C	B	C
24	Witterveld	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		9.8	C	C	C	C
24	Witterveld	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		3.1	B	B	A	B
24	Witterveld	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	Discutabel[8]		2.4	C	B	A	B
24	Witterveld	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		155	B	A	B	B
24	Witterveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		1	C	B	C	C

[8] Er is veel discussie geweest over het al of niet aanwezig zijn van dit type; de laatste conclusie van EZ (Dick Bal) is dat het niet aanwezig is. John Janssen (Alterra) is het daar echter niet mee eens. Als het wel gehandhaafd moet worden, dan moeten de criteria worden aangepast naar: 2.4 ha C B A B).

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
24	Witterveld	H91D0	Hoogveenbossen		geen		4.3	C	C	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		24	C	B	A	B
25	Drentsche Aa-gebied	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		0.2	C	B	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H2330	Zandverstuivingen		geen		3	C	B	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H3160	Zure vennen		geen		1.7	C	C	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		1.6	C	B	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		61	B	A	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H4030	Droge heiden		geen		111	C	B	A	B
25	Drentsche Aa-gebied	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		1.3	C	C	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H6230	Heischrale graslanden		geen		23	B	B	A	B
25	Drentsche Aa-gebied	H6410	Blauwgraslanden		geen		12	B	B	C	B
25	Drentsche Aa-gebied	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		11	C	C	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		0.9	C	C	B	C
25	Drentsche Aa-gebied	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	32	B	B	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	32	B	B	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		4.2	C	B	A	B
25	Drentsche Aa-gebied	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		43	C	B	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		3.4	C	B	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H9190	Oude eikenbossen		geen		22	C	A	B	B
25	Drentsche Aa-gebied	H91D0	Hoogveenbossen		geen		7.9	C	B	C	C
25	Drentsche Aa-gebied	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		28	C	B	A	B
26	Drouwenerzand	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		93	B	B	A	B
26	Drouwenerzand	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		5.6	C	A	A	A
26	Drouwenerzand	H2330	Zandverstuivingen		geen		26	C	A	C	C
26	Drouwenerzand	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		8.8	C	B	A	
26	Drouwenerzand	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.7	C	C	C	C
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		152	B	A	A	A
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		35	B	A	A	A
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H2330	Zandverstuivingen		geen		234	B	C	B	B
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		geen		0.1	C	C	C	C
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		10	B	B	B	B
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H3160	Zure vennen		geen		78	A	A	A	A
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		0.2	C	C	C	C
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		149	B	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H4030	Droge heiden		geen		432	B	B	B	B
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		0.4	C	C	C	C
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H6230	Heischrale graslanden		geen		24	B	B	A	B
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		30	A	C	A	A
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		26	B	A	A	A
27	Drents-Friese Wold & Leggelderveld	H9190	Oude eikenbossen		geen		59	B	B	B	B
28	Elperstroomgebied	H3160	Zure vennen		Nieuw in SDF		0.6	C	C	C	C
28	Elperstroomgebied	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		5.2	C	C	C	C
28	Elperstroomgebied	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.9	C	C	C	C
28	Elperstroomgebied	H6410	Blauwgraslanden		geen		4.8	C	A	B	B
28	Elperstroomgebied	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	Nieuw in SDF		0.3	C	C	C	C
28	Elperstroomgebied	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.1	C	B	B	B
28	Elperstroomgebied	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF		1.3	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		48	C	B	C	C
29	Holtingerveld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		5.8	C	B	A	B
29	Holtingerveld	H2330	Zandverstuivingen		geen		12	C	B	C	C
29	Holtingerveld	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		1.0	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H3160	Zure vennen		geen		34	B	C	B	B
29	Holtingerveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		167	B	A	C	B
29	Holtingerveld	H4030	Droge heiden		geen		232	C	B	A	B
29	Holtingerveld	H5130	Jeneverbesstruwelen		Aanpassen		1.7	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H6230	Heischrale graslanden		geen		37	B	A	A	A
29	Holtingerveld	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	Aanpassen		2.8	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.3	C	A	A	A
29	Holtingerveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		51	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H9190	Oude eikenbossen		geen		12	C	C	C	C
29	Holtingerveld	H91D0	Hoogveenbossen		geen		0.3	C	C	C	C
30	Dwingelderveld	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		17	C	B	C	C
30	Dwingelderveld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		153	A	A	A	A
30	Dwingelderveld	H2330	Zandverstuivingen		geen		0.7	C	B	C	C
30	Dwingelderveld	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		Aanpassen		2.7	B	B	B	B
30	Dwingelderveld	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.4	C	B	C	C
30	Dwingelderveld	H3160	Zure vennen		geen		63	A	A	A	A
30	Dwingelderveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		373	A	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
30	Dwingelderveld	H4030	Droge heiden		geen		588	B	B	A	B
30	Dwingelderveld	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		18	B	A	A	A
30	Dwingelderveld	H6230	Heischrale graslanden		geen		77	B	B	C	B
30	Dwingelderveld	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		30	A	B	A	A
30	Dwingelderveld	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		18	C	C	C	C
30	Dwingelderveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		20	B	B	B	B
30	Dwingelderveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		1.3	C	C	C	C
30	Dwingelderveld	H9190	Oude eikenbossen		geen		41	C	B	C	C
31	Mantingerbos	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		15	C	A	B	B
32	Mantingerzand	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		41	C	B	A	B
32	Mantingerzand	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		5.5	C	B	A	B
32	Mantingerzand	H2330	Zandverstuivingen		geen		1.2	C	A	C	C
32	Mantingerzand	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		8.5	C	C	C	C
32	Mantingerzand	H3160	Zure vennen		geen		7.4	B	C	C	B
32	Mantingerzand	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		38	B	B	C	B
32	Mantingerzand	H4030	Droge heiden		geen		91	C	B	B	B
32	Mantingerzand	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		27	B	A	A	A
32	Mantingerzand	H6230	Heischrale graslanden		geen		10	C	C	A	C
32	Mantingerzand	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		1.4	C	B	B	B
32	Mantingerzand	H9190	Oude eikenbossen		geen		3.5	C	B	B	B
32	Mantingerzand	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.4	C	C	C	C
33	Bargerveen	H6230	Heischrale graslanden		geen		29	B	B	C	B
33	Bargerveen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		1	C	B	A	B
33	Bargerveen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		1447	A	C	B	A
34	Weerribben	H3140	Kranswierwateren		geen		4.9	C	A	C	C
34	Weerribben	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		214	B	A	A	A
34	Weerribben	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		129	B	A	A	A
34	Weerribben	H6410	Blauwgraslanden		geen		15	B	B	B	B
34	Weerribben	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Aanpassen		0.4	C	B	B	B
34	Weerribben	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	335	A	A	B	A
34	Weerribben	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	335	A	A	B	A
34	Weerribben	H7210	Galigaanmoerassen		geen		7.8	B	B	B	B
34	Weerribben	H91D0	Hoogveenbossen		geen		12	C	A	C	C
35	De Wieden	H3140	Kranswierwateren		geen		47	C	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
35	De Wieden	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		47	C	A	A	A
35	De Wieden	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		9.3	C	B	B	B
35	De Wieden	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		1.7	C	C	C	C
35	De Wieden	H6410	Blauwgraslanden		geen		10	B	A	B	B
35	De Wieden	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	753	A	B	B	B
35	De Wieden	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	753	A	B	B	B
35	De Wieden	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Nieuw in SDF	x	0.6	C	C	C	C
35	De Wieden	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	Nieuw in SDF	x	0.6	C	C	C	C
35	De Wieden	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	241	A	A	A	A
35	De Wieden	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	241	A	A	A	A
35	De Wieden	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.4	C	B	A	B
35	De Wieden	H91D0	Hoogveenbossen		geen		119	B	A	B	B
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		5.7	C	B	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		2.1	C	C	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	C	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	3.8	C	B	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	3.8	C	B	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen	x	141	A	A	A	A
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	geen	x	141	A	A	A	A
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0A	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF	x	14	C	C	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0B	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF	x	14	C	C	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF	x	14	C	C	C	C
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H91F0	Droge hardhoutooibossen		geen		1	C	A	B	B
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		0.5	C	C	C	C
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H6410	Blauwgraslanden		geen		10	B	A	A	A
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		4.1	C	C	B	C
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	11	C	B	C	C
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	11	C	B	C	C
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Aanpassen		1.2	C	C	C	C
37	Olde Maten & Veerslootslanden	H7230	Kalkmoerassen		Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
38	Rijntakken	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		94	B	B	C	B
38	Rijntakken	H3260B	Beken en rivieren met waterplanten	grote fonteinkruiden	geen		41	A	B	A	A
38	Rijntakken	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		75	A	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
38	Rijntakken	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		138	A	A	A	A
38	Rijntakken	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	70	B	A	A	A
38	Rijntakken	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen	x	70	B	A	A	A
38	Rijntakken	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen	x	210	A	A	A	A
38	Rijntakken	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	geen	x	210	A	A	A	A
38	Rijntakken	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Aanpassen		26	C	C	C	C
38	Rijntakken	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen	x	948	B	B	B	B
38	Rijntakken	H91E0B	Vochtige alluviale bossen	essen-iepenbossen	geen	x	948	B	B	B	B
38	Rijntakken	H91F0	Droge hardhoutooibossen		geen		54	A	A	B	A
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		59	C	A	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H2320	Binnnenlandse kraaiheibegroeiingen		Nieuw in SDF		0.1	C	B	A	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H2330	Zandverstuivingen		geen		39	C	B	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		Aanpassen		2.5	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H3160	Zure vennen		geen		9.7	B	B	A	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		93	B	A	C	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H4030	Droge heiden		geen		215	C	B	A	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		118	A	A	B	A
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		4	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H6230	Heischrale graslanden		geen		2	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H6410	Blauwgraslanden		Nieuw in SDF		0.9	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		3.6	C	B	B	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		3.5	B	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		36	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen		2.2	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		3.3	C	B	A	B
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		32	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H9190	Oude eikenbossen		geen		5	C	C	C	C
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		32	C	C	C	C
40	Engbertsdijksvenen	H4030	Droge heiden		geen		7.4	C	C	B	C
40	Engbertsdijksvenen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		0.1	C	B	B	B
40	Engbertsdijksvenen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		631	B	B	B	B
41	Boetelerveld	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		1	C	C	B	C
41	Boetelerveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		59	B	B	B	B
41	Boetelerveld	H4030	Droge heiden		Aanpassen		0.2	C	C	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
41	Boetelerveld	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		0.4	C	B	C	C
41	Boetelerveld	H6230	Heischrale graslanden		geen		1	C	C	C	C
41	Boetelerveld	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	B	C	C
41	Boetelerveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		15	B	B	A	B
42	Sallandse Heuvelrug	H2330	Zandverstuivingen		Nieuw in SDF		2.6	C	C	C	C
42	Sallandse Heuvelrug	H3160	Zure vennen		geen		0.8	C	C	C	C
42	Sallandse Heuvelrug	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		1.7	C	C	C	C
42	Sallandse Heuvelrug	H4030	Droge heiden		geen		1037	B	B	A	B
42	Sallandse Heuvelrug	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		21	B	C	B	B
42	Sallandse Heuvelrug	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.4	C	C	C	C
42	Sallandse Heuvelrug	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		1.6	C	C	C	C
43	Wierdense Veld	H4030	Droge heiden		geen		15	C	C	B	C
43	Wierdense Veld	H6230	Heischrale graslanden		geen		3.2	C	C	C	C
43	Wierdense Veld	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		0.01	C	C	C	C
43	Wierdense Veld	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		356	B	C	C	B
44	Borkeld	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		15	C	A	C	C
44	Borkeld	H2330	Zandverstuivingen		Aanpassen		0.7	C	C	C	C
44	Borkeld	H3160	Zure vennen		geen		0.1	C	C	C	C
44	Borkeld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		2	C	B	C	C
44	Borkeld	H4030	Droge heiden		geen		48	C	C	A	C
44	Borkeld	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		17	B	A	A	A
44	Borkeld	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.3	C	B	B	B
44	Borkeld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.6	C	B	A	B
44	Borkeld	H9190	Oude eikenbossen		Nieuw in SDF		3.3	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		3	C	B	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H4030	Droge heiden		geen		114	C	B	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		3.1	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H6230	Heischrale graslanden		geen		1.1	C	C	B	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H6410	Blauwgraslanden		geen		5.7	B	C	B	B
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Aanpassen		0.5	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen		0.5	C	B	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.4	C	A	A	A
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.3	B	A	A	A
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		7	C	C	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Aanpassen		0.2	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H9190	Oude eikenbossen		geen		5	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.7	C	C	C	C
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		24	C	A	B	B
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		Aanpassen		0.01	C	C	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		geen		13	A	B	A	A
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		6.6	C	A	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H3160	Zure vennen		Aanpassen		0.01	C	C	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		14	C	B	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H4030	Droge heiden		geen		0.8	C	C	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		0.1	C	C	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H6230	Heischrale graslanden		geen		3.3	C	C	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H6410	Blauwgraslanden		geen		4.8	C	C	B	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		6.1	C	A	A	A
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.1	C	B	C	C
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen		0.4	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.4	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H4010A	Vochtige heiden		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		2.3	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H6410	Blauwgraslanden		geen		2	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Nieuw in SDF		0.1	C	B	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		0.6	C	C	C	C
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Aanpassen		8.5	C	A	B	B
47	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		102	C	B	B	B
48	Lemselermaten	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.1	C	C	C	C
48	Lemselermaten	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		2.3	C	C	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
48	Lemselermaten	H4030	Droge heiden		geen		0.2	C	C	C	C
48	Lemselermaten	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.9	C	C	C	C
48	Lemselermaten	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	C	C	C
48	Lemselermaten	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.1	C	A	B	B
48	Lemselermaten	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.2	C	A	C	C
48	Lemselermaten	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		21	C	B	C	C
49	Dinkelland	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		Aanpassen		0.2	C	C	C	C
49	Dinkelland	H2330	Zandverstuivingen		Aanpassen		0.03	C	C	C	C
49	Dinkelland	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.3	C	C	A	C
49	Dinkelland	H3160	Zure vennen		Nieuw in SDF		1.2	C	C	C	C
49	Dinkelland	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	Aanpassen		0.04	C	C	C	C
49	Dinkelland	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		23	C	B	C	C
49	Dinkelland	H4030	Droge heiden		geen		49	C	C	C	C
49	Dinkelland	H5130	Jeneverbesstruwelen		Aanpassen		0.09	C	C	B	C
49	Dinkelland	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		1.9	C	C	C	C
49	Dinkelland	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.5	C	B	A	B
49	Dinkelland	H6410	Blauwgraslanden		geen		2.5	C	B	B	B
49	Dinkelland	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		0.03	C	C	C	C
49	Dinkelland	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	Aanpassen		0.04	C	C	C	C
49	Dinkelland	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		6.6	B	A	B	B
49	Dinkelland	H7230	Kalkmoerassen		Aanpassen		0.4	C	B	B	B
49	Dinkelland	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		15	C	C	C	C
49	Dinkelland	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Nieuw in SDF		0.4	C	A	C	B
49	Dinkelland	H9190	Oude eikenbossen		Nieuw in SDF		0.4	C	C	C	C
49	Dinkelland	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen		0.1	C	C	C	C
49	Dinkelland	H91E0A	Vochtige alluviale bossen		geen	x	55	C	C	A	C
49	Dinkelland	H91E0B	Vochtige alluviale bossen		geen	x	55	C	C	A	C
49	Dinkelland	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen	x	55	C	C	A	C
50	Landgoederen Oldenzaal	H4010	Vochtige heiden		Nieuw in SDF		4	C	C	C	C
50	Landgoederen Oldenzaal	H4030	Droge heiden		Aanpassen		0.7	C	C	C	C
50	Landgoederen Oldenzaal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		113	C	A	A	A
50	Landgoederen Oldenzaal	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Aanpassen		13	C	A	C	C
50	Landgoederen Oldenzaal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		23	C	B	A	B
51	Lonnekermeer	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		5.6	C	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
51	Lonnekermeer	H3160	Zure vennen		Aanpassen		1	C	C	C	C
51	Lonnekermeer	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		3.6	C	B	C	C
51	Lonnekermeer	H4030	Droge heiden		geen		2.3	C	C	C	C
51	Lonnekermeer	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.1	C	C	C	C
51	Lonnekermeer	H6410	Blauwgraslanden		geen		3	C	C	B	C
51	Lonnekermeer	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		1.1	C	B	C	C
51	Lonnekermeer	H9190	Oude eikenbossen		Aanpassen		1.5	C	C	C	C
51	Lonnekermeer	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.6	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		19	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H2330	Zandverstuivingen		Nieuw in SDF		5.2	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		1.0	C	B	C	B
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H3160	Zure vennen		Nieuw in SDF		12	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		82	B	B	B	B
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H4030	Droge heiden		geen		57	C	B	B	B
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		7.3	C	C	B	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		0.02	C	C	B	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6410	Blauwgraslanden		Nieuw in SDF		0.7	C	C	B	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Aanpassen		0.06	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		2.6	B	B	B	B
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		519	B	A	A	A
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	Aanpassen		0.06	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Nieuw in SDF		4.9	C	A	B	B
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.2	C	C	B	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H9190	Oude eikenbossen		Aanpassen		3.7	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen[9]		7.4	C	C	C	C
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	Aanpassen[9]		5.3	C	C	C	C
54	Witte Veen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.9	C	C	C	C
54	Witte Veen	H3160	Zure vennen		Aanpassen		0.01	C	C	C	C
54	Witte Veen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		11	C	B	B	B
54	Witte Veen	H4030	Droge heiden		geen		13	C	C	B	C
54	Witte Veen	H5130	Jeneverbesstruwelen		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C

[9] Beoordeling is volgens de laatste habitatkaart (v7); de expert weet weinig over dit bos, maar verwacht dat de kwaliteit laag is, vandaar overal C.

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
54	Witte Veen	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Aanpassen		0.2	C	C	C	C
54	Witte Veen	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	Aanpassen		0.6	C	C	B	C
54	Witte Veen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		32	C	C	B	C
54	Witte Veen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.8	C	B	B	B
54	Witte Veen	H91D0	Hoogveenbossen		geen		0.6	C	C	C	C
54	Witte Veen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF		2.3	C	C	C	C
55	Aamsveen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.1	C	C	C	C
55	Aamsveen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		2.8	C	A	B	B
55	Aamsveen	H4030	Droge heiden		geen		0.8	C	C	B	C
55	Aamsveen	H6230	Heischrale graslanden		Aanpassen		0.2	C	C	C	C
55	Aamsveen	H6410	Blauwgraslanden		Aanpassen		0.4	C	C	C	C
55	Aamsveen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		0.09	C	C	B	C
55	Aamsveen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		50	C	C	B	C
55	Aamsveen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.5	C	B	C	C
55	Aamsveen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		2.1	C	C	C	C
55	Aamsveen	H9190	Oude eikenbossen		geen		3	C	C	C	C
55	Aamsveen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		11	C	C	C	C
57	Veluwe	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		908	A	A	A	A
57	Veluwe	H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen		geen		360	A	A	A	A
57	Veluwe	H2330	Zandverstuivingen		geen		2406	A	A	B	A
57	Veluwe	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		3.2	C	A	B	B
57	Veluwe	H3160	Zure vennen		geen		35	B	A	A	A
57	Veluwe	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		1.4	C	A	A	A
57	Veluwe	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		107	B	A	A	A
57	Veluwe	H4030	Droge heiden		geen		11200	A	A	C	A
57	Veluwe	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		139	A	A	B	A
57	Veluwe	H6230	Heischrale graslanden		geen		230	A	A	A	A
57	Veluwe	H6410	Blauwgraslanden		Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
57	Veluwe	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		11	B	C	A	B
57	Veluwe	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen		1.9	C	C	B	C
57	Veluwe	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		11	C	B	B	B
57	Veluwe	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.5	B	C	C	B
57	Veluwe	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		6331	A	A	A	A
57	Veluwe	H9190	Oude eikenbossen		geen		1996	A	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
57	Veluwe	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen		0.6	C	C	C	C
57	Veluwe	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		11	C	B	A	B
58	Landgoederen Brummen	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		3.7	C	B	C	C
58	Landgoederen Brummen	H3160	Zure vennen		Aanpassen		0.4	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	Aanpassen		0.2	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		4.5	C	B	C	C
58	Landgoederen Brummen	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		1.1	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.2	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H6410	Blauwgraslanden		geen		1.2	C	C	B	C
58	Landgoederen Brummen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		1.8	C	A	A	A
58	Landgoederen Brummen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		15	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		2.8	C	C	C	C
58	Landgoederen Brummen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		45	C	B	B	B
60	Stelkampsveld	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		2.3	C	B	A	B
60	Stelkampsveld	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		3.8	C	A	C	C
60	Stelkampsveld	H4030	Droge heiden		geen		4.4	C	C	C	C
60	Stelkampsveld	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.3	C	B	B	B
60	Stelkampsveld	H6410	Blauwgraslanden		geen		1.5	C	A	A	A
60	Stelkampsveld	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.9	C	B	A	B
60	Stelkampsveld	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.5	B	B	B	B
60	Stelkampsveld	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		2.1	C	C	C	C
60	Stelkampsveld	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		3.4	C	C	C	C
61	Korenburgerveen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		0.3	C	C	C	C
61	Korenburgerveen	H6230	Heischrale graslanden		Aanpassen		7.8	C	C	C	C
61	Korenburgerveen	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	B	B	B
61	Korenburgerveen	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		0.15	C	C	B	C
61	Korenburgerveen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		116	B	B	B	B
61	Korenburgerveen	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	Aanpassen		27	C	B	B	B
61	Korenburgerveen	H7210	Galigaanmoerassen		geen		3.6	B	B	B	B
61	Korenburgerveen	H91D0	Hoogveenbossen		geen		40	B	A	A	A
61	Korenburgerveen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		15	C	C	B	C
62	Willinks Weust	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
62	Willinks Weust	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		0.1	C	C	C	C
62	Willinks Weust	H6230	Heischrale graslanden		geen		1.3	C	B	B	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
62	Willinks Weust	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.8	C	A	C	C
62	Willinks Weust	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		1.7	C	B	B	B
62	Willinks Weust	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Aanpassen		12	C	A	A	A
62	Willinks Weust	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF		2.2	C	B	B	B
63	Bekendelle	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		13	C	B	C	C
63	Bekendelle	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		2.7	C	B	C	C
63	Bekendelle	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		11	C	B	A	B
64	Wooldse Veen	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.1	C	C	C	C
64	Wooldse Veen	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		27	C	C	B	C
64	Wooldse Veen	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		6.1	C	B	A	B
65	Binnenveld	H6410	Blauwgraslanden		geen		9.6	B	A	A	A
65	Binnenveld	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	10	C	C	A	C
65	Binnenveld	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	10	C	C	A	C
69	De Bruuk	H6230	Heischrale graslanden		geen		0.1	C	C	C	C
69	De Bruuk	H6410	Blauwgraslanden		geen		30	B	A	B	B
69	De Bruuk	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
69	De Bruuk	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	Nieuw in SDF		4.2	C	C	C	C
69	De Bruuk	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.1	C	C	C	C
69	De Bruuk	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF		0.7	C	C	C	C
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		7.1	C	B	C	C
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	Nieuw in SDF		19	B	B	B	B
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H7230	Kalkmoerassen		geen		1.3	B	B	C	B
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen	x	121	C	C	B	C
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H91E0B	Vochtige alluviale bossen	essen-iepenbossen	geen	x	121	C	C	B	C
70	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen	x	121	C	C	B	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		2	C	B	C	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		1.4	C	C	C	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		3.6	C	C	C	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		3.7	C	C	C	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		31	B	B	A	B
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche boezem	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen	x	31	C	C	C	C
71	Loevestein, Pompveld & Kornsche Boezem	H91E0C	Vochtige alluviale bossen		geen	x	31	C	C	C	C
72	IJsselmeer	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	Nieuw in SDF		0.6	C	C	C	C
72	IJsselmeer	H3140	Kranswierwateren		geen		1967	A	A	B	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
72	IJsselmeer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		23	C	C	C	C
72	IJsselmeer	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	10	C	A	C	C
72	IJsselmeer	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	10	C	A	C	C
72	IJsselmeer	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen		3.8	C	C	C	C
73	Markermeer & IJmeer	H3140	Kranswierwateren		geen		1043	B	A	B	B
73	Markermeer & IJmeer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		Nieuw in SDF		1049	A	C	B	A
74	Zwarte Meer	H3140	Kranswierwateren		Nieuw in SDF		604	B	B	B	B
74	Zwarte Meer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		34	C	C	C	C
74	Zwarte Meer	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		5	C	C	C	C
74	Zwarte Meer	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	geen		11	C	C	B	C
76	Veluwerandmeren	H3140	Kranswierwateren		geen		4177	A	A	A	A
76	Veluwerandmeren	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		566	B	C	A	B
81	Kolland & Overlangbroek	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Aanpassen		15	C	C	C	C
81	Kolland & Overlangbroek	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		42	C	C	C	C
82	Uiterwaarden Lek	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		0.7	C	C	C	C
82	Uiterwaarden Lek	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		4.9	C	B	B	B
82	Uiterwaarden Lek	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	0.1	C	C	A	C
82	Uiterwaarden Lek	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	0.1	C	C	A	C
82	Uiterwaarden Lek	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		10	C	A	A	A
82	Uiterwaarden Lek	H91E0A	Vochtige alluviale bossen		Nieuw in SDF		0.6	C	C	C	C
83	Botshol	H3140	Kranswierwateren		geen		24	C	B	B	B
83	Botshol	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		0.1	C	C	A	C
83	Botshol	H6410	Blauwgraslanden		geen		7.4	C	B	B	B
83	Botshol	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		1.7	C	C	C	C
83	Botshol	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Nieuw in SDF		36	C	B	C	C
83	Botshol	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen		1.9	C	C	C	C
83	Botshol	H7210	Galigaanmoerassen		geen		11	C	B	C	C
83	Botshol	H91D0	Hoogveenbossen		geen		6.1	C	B	A	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2110	Embryonale duinen		Nieuw in SDF		10	C	B	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2120	Witte duinen		geen		55	C	B	A	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	Aanpassen	x	424	B	C	A	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	Aanpassen	x	424	B	C	A	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2130C	Grijze duinen	heischraal	Aanpassen	x	424	B	C	A	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	22	C	B	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	22	C	B	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2150	Duinheiden met struikhei		Nieuw in SDF		0.5	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2160	Duindoornstruwelen		geen		1.5	C	B	B	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		8.2	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	113	B	B	C	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	113	B	B	C	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	113	B	B	C	B
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	14	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	14	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	14	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	14	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H6230	Heischrale graslanden		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.8	C	C	C	C
84	Duinen Den Helder-Callantsoog	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	Nieuw in SDF		0.02	C	C	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2110	embronale duinen		geen		7.8	C	B	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2120	Witte duinen		geen		71	B	B	C	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	476	B	C	C	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	476	B	C	C	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	206	B	A	A	A
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	206	B	A	A	A
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		1.9	C	C	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2160	Duindoornstruwelen		Nieuw in SDF		1.7	C	C	B	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		21	B	B	C	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	159	C	B	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	159	C	B	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	159	C	B	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	113	B	B	B	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	113	B	B	B	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	113	B	B	B	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	113	B	B	B	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H6230	Heischrale graslanden		Aanpassen		17	B	A	C	B
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.3	C	C	C	C
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H7210	Galigaanmoerassen		geen		9.9	B	A	B	B
86	Schoorlse Duinen	H2110	Embryonale duinen		geen		8.4	C	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
86	Schoorlse Duinen	H2120	Witte duinen		geen		29	C	A	A	A
86	Schoorlse Duinen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	206	C	B	C	C
86	Schoorlse Duinen	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	206	C	B	C	C
86	Schoorlse Duinen	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	218	B	B	A	B
86	Schoorlse Duinen	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	218	B	B	A	B
86	Schoorlse Duinen	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		20	B	C	C	B
86	Schoorlse Duinen	H2160	Duindoornstruwelen		geen		0.6	C	C	B	C
86	Schoorlse Duinen	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		3.5	C	A	B	B
86	Schoorlse Duinen	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	412	B	B	B	B
86	Schoorlse Duinen	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	412	B	B	B	B
86	Schoorlse Duinen	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	412	B	B	B	B
86	Schoorlse Duinen	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	4.7	C	C	C	C
86	Schoorlse Duinen	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	4.7	C	C	C	C
86	Schoorlse Duinen	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		0.1	C	C	C	C
87	Noordhollands Duinreservaat	H2110	Embryonale duinen		Nieuw in SDF		1.9	C	B	C	C
87	Noordhollands Duinreservaat	H2120	Witte duinen		geen		232	B	A	B	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	2937	A	A	B	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	2937	A	A	B	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	2937	A	A	B	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2140A	Duinheiden met kraaihei	vochtig	geen	x	181	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	geen	x	181	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		45	B	C	C	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H2160	Duindoornstruwelen		geen		821	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		86	B	A	C	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	1413	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	1413	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	1413	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	1413	B	A	A	A
87	Noordhollands Duinreservaat	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	305	B	C	B	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	305	B	C	B	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	305	B	C	B	B
87	Noordhollands Duinreservaat	H6410	Blauwgraslanden		geen		5.1	C	C	C	C
87	Noordhollands Duinreservaat	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
87	Noordhollands Duinreservaat	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.9	C	C	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
88	Kennemerland-Zuid	H2110	Embryonale duinen		geen		3.9	C	B	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H2120	Witte duinen		geen		284	B	A	B	B
88	Kennemerland-Zuid	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	4444	A	A	B	A
88	Kennemerland-Zuid	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	4444	A	A	B	A
88	Kennemerland-Zuid	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	4444	A	A	B	A
88	Kennemerland-Zuid	H2140B	Duinheiden met kraaihei	droog	Aanpassen		0.2	C	C	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		5.4	C	C	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H2160	Duindoornstruwelen		geen		2103	A	A	A	A
88	Kennemerland-Zuid	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		14	C	B	B	C
88	Kennemerland-Zuid	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	2002	A	A	A	A
88	Kennemerland-Zuid	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	2002	A	A	A	A
88	Kennemerland-Zuid	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	2002	A	A	A	A
88	Kennemerland-Zuid	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	337	B	B	B	B
88	Kennemerland-Zuid	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	337	B	B	B	B
88	Kennemerland-Zuid	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	337	B	B	B	B
88	Kennemerland-Zuid	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	337	B	B	B	B
88	Kennemerland-Zuid	H6410	Blauwgraslanden		Aanpassen		0.04	C	C	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	Aanpassen		0.01	C	C	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	Nieuw in SDF		1.2	C	C	C	C
88	Kennemerland-Zuid	H7210	Galigaanmoerassen		Nieuw in SDF		0.2	C	C	B	C
89	Eilandspolder	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		0.9	C	B	B	B
89	Eilandspolder	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen		0.2	C	C	C	C
89	Eilandspolder	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen		2.9	C	C	C	C
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H3140	Kranswierwateren		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		0.9	C	B	B	B
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		1.2	C	B	B	B
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	Aanpassen		14	C	C	C	C
90	Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	H91D0	Hoogveenbossen		Aanpassen		1.4	C	C	C	C
91	Polder Westzaan	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		0.7	C	C	C	C
91	Polder Westzaan	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		26	C	B	B	B
91	Polder Westzaan	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen		17	C	C	C	C
91	Polder Westzaan	H91D0	Hoogveenbossen		geen		10	C	C	C	C
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	H3140	Kranswierwateren		geen		7.6	C	B	B	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		1.4	C	B	B	B
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		18	C	B	B	B
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen		54	B	B	A	B
92	Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	H91D0	Hoogveenbossen		geen		1	C	C	C	C
94	Naardermeer	H3130	Zwakgebufferde vennen		Nieuw in SDF		0.4	C	C	C	C
94	Naardermeer	H3140	Kranswierwateren		geen		172	C	A	A	A
94	Naardermeer	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		114	C	A	A	A
94	Naardermeer	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		0.3	C	C	C	C
94	Naardermeer	H6410	Blauwgraslanden		geen		2.3	C	C	C	C
94	Naardermeer	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	30	B	B	C	B
94	Naardermeer	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	30	B	B	C	B
94	Naardermeer	H91D0	Hoogveenbossen		geen		87	B	A	A	A
95	Oostelijke Vechtplassen	H3140	Kranswierwateren		geen		170	C	B	A	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		345	B	A	A	A
95	Oostelijke Vechtplassen	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		1.4	C	B	B	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.6	C	C	C	C
95	Oostelijke Vechtplassen	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	4.1	C	B	B	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	4.1	C	B	B	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	38	B	B	A	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	38	B	B	A	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H7210	Galigaanmoerassen		geen		5.5	B	B	C	B
95	Oostelijke Vechtplassen	H91D0	Hoogveenbossen		geen		18	C	A	C	C
96	Coepelduynen	H2110	Embryonale duinen		Nieuw in SDF		3.5	C	B	C	C
96	Coepelduynen	H2120	Witte duinen		geen		13	C	B	C	C
96	Coepelduynen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen		127	C	B	A	B
96	Coepelduynen	H2160	Duindoornstruwelen		geen		19	C	C	A	C
96	Coepelduynen	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	Nieuw in SDF		0.5	C	C	C	C
96	Coepelduynen	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen		0.6	C	C	B	C
97	Meijendel & Berkheide	H2110	Embryonale duinen		Nieuw in SDF		11	C	B	C	C
97	Meijendel & Berkheide	H2120	Witte duinen		geen		84	B	B	C	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
97	Meijendel & Berkheide	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	1267	B	A	C	B
97	Meijendel & Berkheide	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	1267	B	A	C	B
97	Meijendel & Berkheide	H2160	Duindoornstruwelen		geen		870	B	A	A	A
97	Meijendel & Berkheide	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	545	B	A	A	A
97	Meijendel & Berkheide	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	545	B	A	A	A
97	Meijendel & Berkheide	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	545	B	A	A	A
97	Meijendel & Berkheide	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	140	B	C	B	B
97	Meijendel & Berkheide	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	140	B	C	B	B
97	Meijendel & Berkheide	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	140	B	C	B	B
97	Meijendel & Berkheide	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	140	B	C	B	B
97	Meijendel & Berkheide	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2120	Witte duinen		geen		14	C	B	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	83	C	C	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	83	C	C	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		1.6	C	C	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2160	Duindoornstruwelen		geen		100	C	B	C	C
98	Westduinpark & Wapendal	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	246	B	B	B	B
98	Westduinpark & Wapendal	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	246	B	B	B	B
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2110	Embryonale duinen		Nieuw in SDF		8.2	C	B	C	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2120	Witte duinen		geen		48	B	B	C	B
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	184	C	C	B	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	184	C	C	B	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		3	C	B	C	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2160	Duindoornstruwelen		geen		144	C	B	B	B
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	98	C	B	B	B
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	98	C	B	B	B
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	12	C	C	B	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	12	C	C	B	C
99	Solleveld & Kapittelduinen	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	12	C	C	B	C
100	Voornes Duin	H2120	Witte duinen		geen		34	C	A	C	C
100	Voornes Duin	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen		70	C	B	C	C
100	Voornes Duin	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen		70	C	B	C	C
100	Voornes Duin	H2160	Duindoornstruwelen		geen		167	B	A	A	A
100	Voornes Duin	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		0.3	C	B	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
100	Voornes Duin	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	441	B	A	B	B
100	Voornes Duin	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	441	B	A	B	B
100	Voornes Duin	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	441	B	A	B	B
100	Voornes Duin	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	90	B	A	A	A
100	Voornes Duin	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	90	B	A	A	A
100	Voornes Duin	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	90	B	A	A	A
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1110A	Permanent overstroomde zandbanken	getijdengebied	Nieuw in SDF		85	C	B	A	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken		Nieuw in SDF		85	C	B	A	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1140A	Slik- en zandplaten	getijdengebied	geen		319	C	C	A	C
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	22	C	A	A	A
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	22	C	A	A	A
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1320	Slijkgrasvelden		Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		174	C	B	A	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2110	Embryonale duinen		geen		30	B	A	A	A
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2120	Witte duinen		geen		72	B	A	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	284	B	B	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	284	B	B	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	284	B	B	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2160	Duindoornstruwelen		geen		304	B	B	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2170	Kruipwilgstruwelen		Nieuw in SDF		0.2	C	B	C	C
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2180A	Duinbossen	droog	Nieuw in SDF		24	C	C	B	C
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	62	B	A	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	62	B	A	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	62	B	A	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	62	B	A	B	B
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	22	C	A	A	A
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen	x	22	C	A	A	A
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H3140	Kranswierwateren		geen		18	C	A	B	B
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		95	C	B	A	B
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H4010B	Vochtige heiden	laagveengebied	geen		19	C	A	A	A
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H6410	Blauwgraslanden		geen		17	B	C	C	B
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen	x	34	C	B	B	B
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen	x	34	C	B	B	B
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	228	A	A	C	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	228	A	A	C	A
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.2	C	B	C	C
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H91D0	Hoogveenbossen		geen		66	B	B	C	B
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		0.1	C	C	C	C
104	Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	geen		0.1	C	C	C	C
105	Zouweboezem	H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden		geen		12	C	C	C	C
105	Zouweboezem	H6410	Blauwgraslanden		geen		1.8	C	B	C	C
105	Zouweboezem	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		3.9	C	C	B	C
108	Oude Maas	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		0.9	C	C	C	C
108	Oude Maas	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Aanpassen		11	C	B	A	B
108	Oude Maas	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Nieuw in SDF		6.6	C	C	C	C
108	Oude Maas	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen		244	B	B	A	B
109	Haringvliet	H2160	Duindoornstruwelen		Nieuw in SDF		25	C	C	B	C
109	Haringvliet	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		37	A	A	B	A
109	Haringvliet	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Aanpassen		3.6	B	B	A	B
109	Haringvliet	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen		12	C	C	C	C
111	Hollands Diep	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		10	B	B	B	B
111	Hollands Diep	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Aanpassen		25	C	B	A	B
111	Hollands Diep	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen		208	B	B	A	B
112	Biesbosch	H3260B	Beken en rivieren met waterplanten	grote fonteinkruiden	geen		27	A	B	B	A
112	Biesbosch	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		50	A	A	A	A
112	Biesbosch	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		10.5	B	B	A	B
112	Biesbosch	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Aanpassen	x	50	B	B	A	B
112	Biesbosch	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Aanpassen	x	50	B	B	A	B
112	Biesbosch	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen	x	124	A	A	A	A
112	Biesbosch	H6510B	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	grote vossenstaart	geen	x	124	A	A	A	A
112	Biesbosch	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen	x	1754	A	A	A	A
112	Biesbosch	H91E0B	Vochtige alluviale bossen	essen-iepenbossen	geen	x	1754	A	A	A	A
113	Voordelta	H1110A	Permanent overstroomde zandbanken	getijdengebied	geen		81260	B	B	A	B
113	Voordelta	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken	Noordzee-kustzone	Niet beoordeeld, want nog geen (goede) gegevens						
113	Voordelta	H1140A	Slik- en zandplaten	getijdengebied	Niet beoordeeld, want nog geen (goede) gegevens						
113	Voordelta	H1140B	Slik- en zandplaten	Noordzee-kustzone	geen		114000	A	A	A	A
113	Voordelta	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	8.3	C	B	A	B
113	Voordelta	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	8.3	C	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
113	Voordelta	H1320	Slijkgrasvelden		geen		1.9	C	C	A	C
113	Voordelta	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen		40	C	B	A	B
113	Voordelta	H2110	Embryonale duinen		geen		10	C	B	A	B
113	Voordelta	H2120	Witte duinen		Nieuw in SDF		10	C	B	B	B
113	Voordelta	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	Nieuw in SDF	x	3	C	C	C	C
113	Voordelta	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	Nieuw in SDF	x	3	C	C	C	C
113	Voordelta	H2160	Duindoornstruwelen		Aanpassen		0.1	C	C	C	C
113	Voordelta	H2180A	Duinbossen	droog	Aanpassen		10	C	C	C	C
114	Krammer-Volkerak	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	Aanpassen		1	B	C	C	B
114	Krammer-Volkerak	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
114	Krammer-Volkerak	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	Niet beoordeeld, want advies is schrappen						
114	Krammer-Volkerak	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	Aanpassen		130	C	C	C	C
114	Krammer-Volkerak	H2160	Duindoornstruwelen		Aanpassen		60	C	C	C	C
114	Krammer-Volkerak	H2170	Kruipwilgstruwelen		Aanpassen		5.8	C	C	C	C
114	Krammer-Volkerak	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	Aanpassen		91	B	C	C	C
114	Krammer-Volkerak	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	Aanpassen		3.6	C	B	A	B
114	Krammer-Volkerak	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Nieuw in SDF		2.9	C	C	C	C
115	Grevelingen	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	228	B	B	C	B
115	Grevelingen	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	228	B	B	C	B
115	Grevelingen	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen		235	B	C	C	B
115	Grevelingen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	28	C	C	C	C
115	Grevelingen	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	28	C	C	C	C
115	Grevelingen	H2160	Duindoornstruwelen		geen		433	B	C	A	B
115	Grevelingen	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		69	B	B	B	B
115	Grevelingen	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen		277	B	C	B	B
115	Grevelingen	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		1	C	B	A	B
116	Kop van Schouwen	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	Nieuw in SDF		0.5	C	C	C	C
116	Kop van Schouwen	H2110	Embryonale duinen		geen		10	C	B	C	C
116	Kop van Schouwen	H2120	Witte duinen		geen		101	B	A	C	B
116	Kop van Schouwen	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	778	B	B	C	B
116	Kop van Schouwen	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	778	B	B	C	B
116	Kop van Schouwen	H2130C	Grijze duinen	heischraal	geen	x	778	B	B	C	B
116	Kop van Schouwen	H2150	Duinheiden met struikhei		geen		4.1	C	B	C	C
116	Kop van Schouwen	H2160	Duindoornstruwelen		geen		644	B	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
116	Kop van Schouwen	H2170	Kruipwilgstruwelen		geen		28	B	C	A	B
116	Kop van Schouwen	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	499	B	B	B	B
116	Kop van Schouwen	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	499	B	B	B	B
116	Kop van Schouwen	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	499	B	B	B	B
116	Kop van Schouwen	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	117	B	A	B	B
116	Kop van Schouwen	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	117	B	A	B	B
116	Kop van Schouwen	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	117	B	A	B	B
116	Kop van Schouwen	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	117	B	A	B	B
116	Kop van Schouwen	H6410	Blauwgraslanden		geen		9	B	C	C	B
117	Manteling van Walcheren	H2120	Witte duinen		geen		51	B	A	C	B
117	Manteling van Walcheren	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen	x	257	C	B	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2130B	Grijze duinen	kalkarm	geen	x	257	C	B	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2160	Duindoornstruwelen		geen		132	C	A	A	A
117	Manteling van Walcheren	H2170	Kruipwilgstruwelen		Nieuw in SDF		38	B	C	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2180A	Duinbossen	droog	geen	x	342	B	B	A	A
117	Manteling van Walcheren	H2180B	Duinbossen	vochtig	geen	x	342	B	B	A	A
117	Manteling van Walcheren	H2180C	Duinbossen	binnenduinrand	geen	x	342	B	B	A	A
117	Manteling van Walcheren	H2190A	Vochtige duinvalleien	open water	geen	x	62	B	C	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen	x	62	B	C	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2190C	Vochtige duinvalleien	ontkalkt	geen	x	62	B	C	C	C
117	Manteling van Walcheren	H2190D	Vochtige duinvalleien	hoge moerasplanten	geen	x	62	B	C	C	C
118	Oosterschelde	H1160	Grote baaien		geen		34700	A	A	B	A
118	Oosterschelde	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen		139	B	B	B	B
118	Oosterschelde	H1320	Slijkgrasvelden		geen		208	A	C	B	A
118	Oosterschelde	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen	x	292	B	A	B	B
118	Oosterschelde	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen	x	292	B	A	B	B
118	Oosterschelde	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	Nieuw in SDF		0.7	C	C	C	C
118	Oosterschelde	H2160	Duindoornstruwelen		Nieuw in SDF		2	C	C	C	C
118	Oosterschelde	H2170	Kruipwilgstruwelen		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
118	Oosterschelde	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	Nieuw in SDF		0.3	C	C	C	C
118	Oosterschelde	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen		0.2	C	C	C	C
118	Oosterschelde	H7210	Galigaanmoerassen		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
121	Yerseke en Kapelse Moer	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen		8.7	C	B	B	B
121	Yerseke en Kapelse Moer	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen		42	C	C	B	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken	Noordzee-kustzone	geen		10688	C	C	B	C
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1130	Estuaria		geen		28338	A	B	C	A
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1140B	Slik- en zandplaten		Niet beoordeeld, want nog geen (goede) gegevens						
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen	x	103	B	B	C	B
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1310B	Zilte pionierbegroeiingen	zeevetmuur	geen	x	103	B	B	C	B
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1320	Slijkgrasvelden		geen		156	A	C	A	A
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen	x	2110	A	B	B	A
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen	x	2110	A	B	B	A
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2110	Embryonale duinen		geen		1.4	C	B	A	B
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2120	Witte duinen		geen		1.6	C	A	B	B
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	Nieuw in SDF		0.03	C	C	C	C
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2160	Duindoornstruwelen		geen		7.1	C	C	C	C
122	Westerschelde & Saeftinghe	H2190B	Vochtige duinvalleien	kalkrijk	geen		0.4	C	C	C	C
123	Zwin & Kievittepolder	H1140A	Slik- en zandplaten	getijdengebied	geen		42	C	C	C	C
123	Zwin & Kievittepolder	H1140B	Slik- en zandplaten		geen		1005	C	A	A	A
123	Zwin & Kievittepolder	H1310A	Zilte pionierbegroeiingen	zeekraal	geen		2.3	C	B	A	B
123	Zwin & Kievittepolder	H1320	Slijkgrasvelden		geen		1.4	C	C	A	C
123	Zwin & Kievittepolder	H1330A	Schorren en zilte graslanden	buitendijks	geen	x	21	C	B	B	B
123	Zwin & Kievittepolder	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen	x	21	C	B	B	B
123	Zwin & Kievittepolder	H2120	Witte duinen		geen		5.6	C	C	C	C
123	Zwin & Kievittepolder	H2130A	Grijze duinen	kalkrijk	geen		0.2	C	C	C	C
123	Zwin & Kievittepolder	H2160	Duindoornstruwelen		geen		14	C	C	C	C
124	Groote Gat	H1330B	Schorren en zilte graslanden	binnendijks	geen		0.3	C	C	C	C
124	Groote Gat	H6430B	Ruigten en zomen	harig wilgenroosje	geen		1.3	C	C	C	C
128	Brabantse Wal	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		108	B	C	C	C
128	Brabantse Wal	H2330	Zandverstuivingen		geen		29	C	C	C	C
128	Brabantse Wal	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		31	B	B	A	B
128	Brabantse Wal	H3160	Zure vennen		geen		7.2	B	C	C	B
128	Brabantse Wal	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		22	C	B	C	C
128	Brabantse Wal	H4030	Droge heiden		geen		6.4	C	C	C	C
129	Ulvenhoutse Bos	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		37	C	B	A	B
129	Ulvenhoutse Bos	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		6.1	C	B	C	C
129	Ulvenhoutse Bos	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		5.7	C	B	A	B
130	Langstraat	H3140	Kranswierwateren		geen		7.5	C	A	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
130	Langstraat	H6410	Blauwgraslanden		geen		6.6	B	C	B	B
130	Langstraat	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen	x	0.5	C	C	C	C
130	Langstraat	H7140B	Overgangs- en trilvenen	veenmosrietlanden	geen	x	0.5	C	C	C	C
130	Langstraat	H7230	Kalkmoerassen		geen		3.1	A	A	C	A
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		116	B	C	A	C
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H2330	Zandverstuivingen		geen		255	B	C	C	B
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		40	B	B	A	B
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		5.6	C	C	C	C
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H6410	Blauwgraslanden		geen		0.2	C	C	C	C
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		5	C	B	C	C
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H9190	Oude eikenbossen		geen		157	B	B	A	B
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	Aanpassen		50	C	C	C	C
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H3140	Kranswierwateren		geen		13	C	C	A	C
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H6410	Blauwgraslanden		geen		13	B	B	C	B
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Aanpassen		0.04	C	C	C	C
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		4	C	C	C	C
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	Niet apart beoordeeld, want onzeker in hoeverre het voorkomt						
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		18	C	C	C	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H2330	Zandverstuivingen		geen		0.2	C	C	C	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		geen		4	A	B	C	A
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		23	B	B	A	B
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H3160	Zure vennen		geen		47	B	B	A	B
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		122	B	B	C	B
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H4030	Droge heiden		geen		154	C	C	B	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H6410	Blauwgraslanden		geen		2.2	C	C	B	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		0.1	C	C	C	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		23	B	B	B	B
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H7210	Galigaanmoerassen		geen		1.4	C	B	C	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H9190	Oude eikenbossen		geen		0.9	C	C	C	C
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		3.3	C	C	C	C
134	Regte Heide & Riels Laag	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		0.4	C	C	C	C
134	Regte Heide & Riels Laag	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		14	B	B	B	B
134	Regte Heide & Riels Laag	H3160	Zure vennen		geen		4.9	C	C	A	C
134	Regte Heide & Riels Laag	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		24	C	B	C	C

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
134	Regte Heide & Riels Laag	H4030	Droge heiden		geen		117	C	C	B	C
134	Regte Heide & Riels Laag	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		7.2	B	B	C	B
134	Regte Heide & Riels Laag	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		1.2	C	C	C	C
135	Kempenland–West	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		2.4	C	C	C	C
135	Kempenland–West	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		49	B	B	B	B
135	Kempenland–West	H3160	Zure vennen		geen		10	B	B	B	B
135	Kempenland–West	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		0.6	C	B	C	C
135	Kempenland–West	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		52	B	A	C	B
135	Kempenland–West	H4030	Droge heiden		geen		160	C	C	C	C
135	Kempenland–West	H6410	Blauwgraslanden		geen		1.2	C	C	C	C
135	Kempenland–West	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		30	B	B	C	B
135	Kempenland–West	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		3.6	C	C	C	C
135	Kempenland–West	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		34	C	B	A	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		107	B	B	C	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H2330	Zandverstuivingen		geen		73	C	A	C	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		32	B	B	B	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H3140	Kranswierwateren		geen		0.4	C	C	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H3160	Zure vennen		geen		40	B	B	A	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		1.6	C	B	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		49	B	B	B	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H4030	Droge heiden		geen		371	C	B	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		11	C	C	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		0.1	C	C	B	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H7140A	Overgangs- en trilvenen	trilvenen	geen		0.1	C	C	B	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		21	B	A	A	A
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H7210	Galigaanmoerassen		geen		0.01	C	C	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H9190	Oude eikenbossen		geen		2	C	C	C	C
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H91D0	Hoogveenbossen		geen		26	B	B	C	B
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		53	C	C	C	C
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		31	C	B	C	C
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H2330	Zandverstuivingen		geen		31	C	B	B	B
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		geen		5	A	B	B	A
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		16	B	C	C	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H3160	Zure vennen		geen		60	B	C	A	B
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		175	B	B	B	B
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H4030	Droge heiden		geen		517	B	C	A	B
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Nieuw in SDF		34	B	B	B	B
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		8.3	C	C	C	C
137	Strabrechtse Heide & Beuven	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		16	C	C	C	C
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		14	B	B	A	B
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H4010A	Vochtige heiden		Nieuw in SDF		9.4	C	C	B	C
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		2.4	C	C	C	C
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		Nieuw in SDF		2	C	B	C	C
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H7210	Galigaanmoerassen		geen		44	A	A	B	A
138	Weerter- en Budelerbergen & Ringselven	H91D0	Hoogveenbossen		geen		35	B	C	C	B
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	H4030	Droge heiden		geen		10	C	C	C	C
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	H7110A	Actieve hoogvenen	hoogveenlandschap	geen		0.02	B	B	C	B
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		783	A	C	C	A
140	Groote Peel	H7120	Herstellende hoogvenen		geen		352	B	C	C	B
140	Groote Peel	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		0.5	C	C	C	C
141	Oeffelter Meent	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		3.3	C	C	C	C
141	Oeffelter Meent	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		3.9	C	B	B	B
142	Sint Jansberg	H7210	Galigaanmoerassen		geen		1	C	C	C	C
142	Sint Jansberg	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		84	C	B	B	B
142	Sint Jansberg	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		14	C	B	C	C
143	Zeldersche Driessen	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		1.6	C	C	C	C
143	Zeldersche Driessen	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen		0.4	C	B	A	B
143	Zeldersche Driessen	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		7.7	C	B	C	C
143	Zeldersche Driessen	H91F0	Droge hardhoutooibossen		geen		2	B	C	C	B
144	Boschhuizerbergen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		1.8	C	C	C	C
144	Boschhuizerbergen	H2330	Zandverstuivingen		geen		0.7	C	C	C	C
144	Boschhuizerbergen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		1.7	C	C	C	C
144	Boschhuizerbergen	H5130	Jeneverbesstruwelen		geen		27	B	B	C	B
145	Maasduinen	H2310	Stuifzandheiden met struikhei		geen		450	A	B	C	B
145	Maasduinen	H2330	Zandverstuivingen		geen		50	C	B	C	C
145	Maasduinen	H3130	Zwakgebufferde vennen		Aanpassen		58	A	A	A	A
145	Maasduinen	H3160	Zure vennen		geen		56	A	B	A	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
145	Maasduinen	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		44	B	A	B	B
145	Maasduinen	H4030	Droge heiden		geen		100	C	B	B	B
145	Maasduinen	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		5.5	B	C	A	B
145	Maasduinen	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		10.4	B	C	A	B
145	Maasduinen	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		5	C	A	A	A
145	Maasduinen	H91D0	Hoogveenbossen		geen		25	B	C	C	B
145	Maasduinen	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		22	C	B	C	C
145	Maasduinen	H91F0	Droge hardhoutooibossen		Nieuw in SDF		2	B	B	C	B
146	Sarsven en De Banen	H3110	Zeer zwakgebufferde vennen		geen		2	B	B	B	B
146	Sarsven en De Banen	H3130	Zwakgebufferde vennen		geen		1.1	C	B	B	B
146	Sarsven en De Banen	H3140	Kranswierwateren		geen		0.6	C	C	C	C
147	Leudal	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		0.3	C	C	C	C
147	Leudal	H6410	Blauwgraslanden		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
147	Leudal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		14.5	C	B	C	C
147	Leudal	H9160A	Eiken-haagbeukenbossen	hogere zandgronden	geen		6.7	C	C	C	C
147	Leudal	H9190	Oude eikenbossen		Nieuw in SDF		0.7	C	C	C	C
147	Leudal	H91D0	Hoogveenbossen		Nieuw in SDF		2	C	C	C	C
147	Leudal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		18	C	B	A	B
148	Swalmdal	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		4.5	B	B	B	B
148	Swalmdal	H4030	Droge heiden		Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
148	Swalmdal	H6120	Stroomdalgraslanden		geen		0.9	C	C	C	C
148	Swalmdal	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	Nieuw in SDF		0.1	C	C	C	C
148	Swalmdal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		1.8	C	C	C	C
148	Swalmdal	H9190	Oude eikenbossen		Nieuw in SDF		0.2	C	C	C	C
148	Swalmdal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		23	C	B	A	B
149	Meinweg	H3160	Zure vennen		geen		2.1	C	B	B	B
149	Meinweg	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		4.8	C	A	C	C
149	Meinweg	H4030	Droge heiden		geen		293	C	B	B	B
149	Meinweg	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		0.4	C	C	C	C
149	Meinweg	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.2	C	B	A	B
149	Meinweg	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		78	C	B	C	C
149	Meinweg	H91D0	Hoogveenbossen		geen		5.5	C	C	C	C
149	Meinweg	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		17	C	B	B	B
150	Roerdal	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		5	B	B	A	B

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
150	Roerdal	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		1.4	C	C	C	C
150	Roerdal	H91D0	Hoogveenbossen		geen		11	C	C	C	C
150	Roerdal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		46	C	B	C	C
152	Grensmaas	H3260B	Beken en rivieren met waterplanten	grote fonteinkruiden	geen		7.6	B	A	B	B
152	Grensmaas	H3270	Slikkige rivieroevers		geen		0.1	C	C	C	C
152	Grensmaas	H6430A	Ruigten en zomen	moerasspirea	geen		2	C	B	A	B
152	Grensmaas	H91E0A	Vochtige alluviale bossen	zachthoutooibossen	geen		6.8	C	C	C	C
153	Bunder- en Elslooërbos	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen		0.4	C	A	B	B
153	Bunder- en Elslooërbos	H7220	Kalktufbronnen		geen		2	A	A	A	A
153	Bunder- en Elslooërbos	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		Nieuw in SDF		11	C	B	B	B
153	Bunder- en Elslooërbos	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		101	B	A	A	A
153	Bunder- en Elslooërbos	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		17	C	A	A	A
153	Bunder- en Elslooërbos	H91F0	Droge hardhoutooibossen		Nieuw in SDF		1.6	C	C	B	C
154	Geleenbeekdal	H7220	Kalktufbronnen		Nieuw in SDF		0.02	C	B	B	B
154	Geleenbeekdal	H7230	Kalkmoerassen		geen		1.2	B	A	A	A
154	Geleenbeekdal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		16	C	B	A	B
154	Geleenbeekdal	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		10	C	C	B	C
154	Geleenbeekdal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		103	C	B	A	B
155	Brunssummerheide	H2330	Zandverstuivingen		geen		7.2	C	C	C	C
155	Brunssummerheide	H3160	Zure vennen		geen		0.1	C	C	C	C
155	Brunssummerheide	H4010A	Vochtige heiden	hogere zandgronden	geen		10	C	A	C	C
155	Brunssummerheide	H4030	Droge heiden		geen		125	C	B	A	B
155	Brunssummerheide	H6230	Heischrale graslanden		geen		1.4	C	C	C	C
155	Brunssummerheide	H7110B	Actieve hoogvenen	heideveentjes	geen		5.3	B	B	B	B
155	Brunssummerheide	H7150	Pioniervegetaties met snavelbiezen		geen		0.8	C	A	A	A
155	Brunssummerheide	H91D0	Hoogveenbossen		geen		14	C	B	C	C
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem		geen		0.02	B	A	A	A
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H6210	Kalkgraslanden		geen		3	B	B	C	B
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H6230	Heischrale graslanden		Aanpassen		2.3	C	A	B	B
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	Aanpassen		1.2	C	C	C	C
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		38	B	C	C	C
157	Geuldal	H3260A	Beken en rivieren met waterplanten	waterranonkels	geen		9.3	B	B	A	B
157	Geuldal	H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem		geen		0.01	A	C	C	A
157	Geuldal	H6130	Zinkweiden		geen		0.6	A	C	C	A

NR.	Natura 2000 gebied	Code	Habitattype	Subtype	Actualisatie	Subtypen gelijk beoordeeld	Opp. (ha)	RO	RE	BE	AO
157	Geuldal	H6210	Kalkgraslanden		geen		40	A	A	B	A
157	Geuldal	H6230	Heischrale graslanden		geen		2.7	C	B	B	B
157	Geuldal	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen		0.1	C	A	A	A
157	Geuldal	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		4.8	C	B	C	C
157	Geuldal	H7220	Kalktufbronnen		geen		0.05	B	B	B	B
157	Geuldal	H7230	Kalkmoerassen		geen		0.1	B	B	B	B
157	Geuldal	H9110	Veldbies-beukenbossen		geen		492	A	A	A	A
157	Geuldal	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		104	C	B	A	B
157	Geuldal	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		402	A	A	A	A
157	Geuldal	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		36	C	A	A	A
158	Kunderberg	H6210	Kalkgraslanden		geen		7	B	A	B	B
158	Kunderberg	H7220	Kalktufbronnen		Nieuw in SDF		0.01	C	C	C	C
158	Kunderberg	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		10	C	B	B	B
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem		geen		0.02	B	A	A	A
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	H6210	Kalkgraslanden		geen		2	B	B	C	B
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	H6230	Heischrale graslanden		geen		2.4	C	C	C	C
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden	glanshaver	geen		1.5	C	B	C	C
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	Aanpassen		42	B	B	C	B
160	Savelsbos	H6110	Pionierbegroeiingen op rotsbodem		geen		0.01	B	C	C	B
160	Savelsbos	H6210	Kalkgraslanden		geen		0.3	C	B	C	C
160	Savelsbos	H6430C	Ruigten en zomen	droge bosranden	geen		0.1	C	C	C	C
160	Savelsbos	H9120	Beuken-eikenbossen met hulst		geen		29	C	B	A	B
160	Savelsbos	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		163	B	A	A	A
161	Noorbeemden & Hoogbos	H7220	Kalktufbronnen		geen		0.1	B	A	A	A
161	Noorbeemden & Hoogbos	H9160B	Eiken-haagbeukenbossen	heuvelland	geen		1.5	C	C	C	C
161	Noorbeemden & Hoogbos	H91E0C	Vochtige alluviale bossen	beekbegeleidende bossen	geen		8.1	C	B	B	B
163	Vlakte van de Raan	H1110B	Permanent overstroomde zandbanken	Noordzee-kustzone	geen		18848	C	C	B	C
164	Doggersbank	H1110C	Permanent overstroomde zandbanken	Doggersbank	geen		438728	A	B	A	A
165	Klaverbank	H1170	Riffen van open zee		geen		61882	A	B	B	A
??	Eems-Dollard	H1130	Estuaria		Aanpassen		15326	A	B	C	A

Bijlage 13 Advies toevoegen soort-gebieds-combinaties (Habitatrichtlijn)[10]

Nr.	Natura 2000-gebied	Soortcode	Soortnaam
1	Waddenzee	H1351	Bruinvis
1	Waddenzee	H1903	Groenknolorchis
7	Noordzeekustzone	H1093	Groenknolorchis
7	Noordzeekustzone	H1014	Nauwe korfslak
10	Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	H1163	Rivierdonderpad
13	Alde Feanen	H1903	Groenknolorchis
23	Fochteloerveen	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
25	Drentsche Aa-gebied	H1337	Bever
25	Drentsche Aa-gebied	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
25	Drentsche Aa-gebied	H1134	Bittervoorn
28	Elperstroomgebied	H1831	Drijvende waterweegbree
33	Bargerveen	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H1145	Grote modderkruiper
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H1318	Meervleermuis
36	Uiterwaarden Zwarte water en Vecht	H1163	Rivierdonderpad
38	Rijntakken	H1387	Tonghaarmuts
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H1324	Vale vleermuis
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H1318	Meervleermuis
45	Springendal & Dal van de Mosbeek	H1149	Kleine modderkruiper
46	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	H1393	Geel schorpioenmos
50	Landgoederen Oldenzaal	H1324	Vale vleermuis
53	Buurserzand & Haaksbergerveen	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
57	Veluwe	H1324	Vale vleermuis
63	Bekendelle	H1166	Kamsalamander
64	Wooldse Veen	H1166	Kamsalamander
65	Binnenveld	H1145	Grote modderkruiper
72	IJsselmeer	H1134	Bittervoorn
73	Markermeer & IJmeer	H1134	Bittervoorn
74	Zwarte Meer	H1134	Bittervoorn
76	Veluwerandmeren	H1134	Bittervoorn
82	Uiterwaarden Lek	H1095	Zeeprik
83	Botshol	H1134	Bittervoorn
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H1903	Groenknolorchis
85	Zwanenwater & Pettemerduinen	H1318	Meervleermuis
88	Kennemerland-Zuid	H4056	Platte schijfhoren
88	Kennemerland-Zuid	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
89	Eilandspolder	H1318	Meervleermuis
97	Meijendel & Berkheide	H1166	Kamsalamander
99	Solleveld & Kapittelduinen	H1903	Groenknolorchis
108	Oude Maas	H1095	Zeeprik
109	Haringvliet	H1337	Bever
109	Haringvliet	H1014	Nauwe korfslak
112	Biesbosch	H4056	Platte schijfhoren
113	Voordelta	H1351	Bruinvis
113	Voordelta	H1903	Groenknolorchis
113	Voordelta	H1014	Nauwe korfslak
114	Krammer-Volkerak	H1163	Rivierdonderpad
115	Grevelingen	H1351	Bruinvis
115	Grevelingen	H1365	Gewone zeehond

[10] N.B. alleen van de soorten waarvoor al één of meer Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Voor het gebiedsadvies t.a.v. de nieuwe soorten, zie paragraaf 3.3.1.2.

Nr.	Natura 2000-gebied	Soortcode	Soortnaam
115	Grevelingen	H1364	Grijze zeehond
116	Kop van Schouwen	H1614	Kruipend moerasscherm
118	Oosterschelde	H1351	Bruinvis
118	Oosterschelde	H1103	Fint
118	Oosterschelde	H1364	Grijze zeehond
118	Oosterschelde	H1163	Rivierdonderpad
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1351	Bruinvis
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1364	Grijze zeehond
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1318	Meervleermuis
122	Westerschelde & Saeftinghe	H1106	Zalm
132	Vlijmens Ven, Moerputten & Bossche Broek	H1134	Bittervoorn
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	H1145	Grote modderkruiper
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H1037	Gaffellibel
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H1321	Ingekorven vleermuis
139	Deurnsche Peel & Mariapeel	H1149	Kleine modderkruiper
140	Groote Peel	H1037	Gaffellibel
141	Oeffelter Meent	H1106	Zalm
143	Zeldersche Driessen	H1099	Rivierprik
145	Maasduinen	H1042	Gevlekte witsnuitlibel
145	Maasduinen	H1166	Kamsalamander
145	Maasduinen	H1163	Rivierdonderpad
145	Maasduinen	H1106	Zalm
145	Maasduinen	H1149	Kleine modderkruiper
147	Leudal	H1163	Rivierdonderpad
148	Swalmdal	H1037	Gaffellibel
149	Meinweg	H1037	Gaffellibel
149	Meinweg	H1078	Spaanse vlag
150	Roerdal	H1145	Grote modderkruiper
150	Roerdal	H1106	Zalm
150	Roerdal	H1078	Spaanse vlag
152	Grensmaas	H1095	Zeeprik
156	Bemelerberg & Schiepersberg	H1078	Spaanse vlag
158	Kunderberg	H1078	Spaanse vlag

Bijlage 14 Advies schrappen soort-gebieds-combinaties (Habitatrichtlijn)[11]

Nr.	Natura 2000-gebied	Soortcode	Soortnaam
39	Vecht- en Beneden-Reggegebied	H1614	Kruipend moerasscherm
103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	H1016	Zeggekorfslak
164	Doggersbank	H1365	Gewone zeehond
164	Doggersbank	H1364	Grijze zeehond
165	Klaverbank	H1365	Gewone zeehond
165	Klaverbank	H1364	Grijze zeehond

[11] N.B. alleen van de soorten waarvoor al één of meer Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Voor het gebiedsadvies t.a.v. de nieuwe soorten, zie paragraaf 3.3.1.2.

Bijlage 15

In dit hoofdstuk is per soort-populatie getoetst welke gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing voor de betreffende soort en of de soort in aanmerking komt voor toevoeging aan een reeds bestaand Natura 2000-gebied. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen kwalificerende en toevoegende soort-gebiedscombinaties. Een gebied kwalificeert (aangeduid met "K" in de tabellen) om te worden aangewezen voor de soort, wanneer het gebied voor de soort tot de vijf belangrijkste gebieden behoort (naast nog een aantal andere criteria ten aanzien van voorkomen). Dit kunnen dus ook gebieden zijn die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Een soort-gebiedscombinatie komt in aanmerking om te worden toegevoegd (aangeduid met "T" in de tabellen), wanneer het een al bestaand Natura 2000-gebied betreft die niet tot de top 5 van belangrijkste gebieden behoort, maar waar de soort in zodanige aantallen voorkomt dat deze alsnog in aanmerking komt om aan dit gebied te worden toegevoegd (voor toelichting criteria, zie paragraaf 2.3.1.3).

3.1 Bijlage 1 soorten

3.1.1 Broedvogels Bijlage 1

Brandgans (Branta leucopsis)
Het eerste broedgeval van deze soort vond plaats in 1984. Vanaf de jaren negentig nam de soort snel toe. De herkomst van de populaties betreft deels ontsnapte vogels maar ook deels inheemse broedvogels uit Zweden die Nederland op eigen houtje hebben bereikt. De ontwikkelingen in Nederland vallen samen met een spectaculaire uitbreiding van het areaal van deze soort (van der Jeugd et al. 2006).
De Brandgans is snel toegenomen. In 2012 wordt de populatie op 8900-25500 broedpaar geschat (Schekkerman, 2012). De meeste broedende ganzen van deze soort worden gevonden in Zeeland, Zuid-Holland, Noord- Holland en het Rivierengebied. Er zijn 6 gebieden waar de soort in 2009-2013 de 1% grens voor het aandeel in de Nederlandse broedpopulatie overschrijdt. Het betreft alle Natura 2000 gebieden: Haringvliet, Krammer-Volkerak, Worm-Jisperveld, Markietzaat, Reeuwijkse Plassen en het Veerse Meer. In nog eens vier gebieden is dit in ieder geval in 2013 het geval, drie Natura 2000 gebieden: Eilandspolder, Rijntakken en de Oosterschelde, en daarnaast de Lek tussen Nieuwegein en Hagestein. Op grond van het criterium voor Bijlage 1 broedvogels komen de top-5 gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor de Brandgans als broedvogel: Haringvliet, Krammer-Volkerak, Worm-Jisperveld, Markiezaat en Reeuwijkse Plassen (Categorie "K" in Tabel 78). Omdat de soort de 1%-grens ook overschrijdt in de bestaande Vogelrichtlijngebieden Veerse Meer, Eilandspolder, Rijntakken en Oosterschelde, kan de soort ook worden aangewezen voor deze gebieden (Categorie "T" in Tabel 78). De Lek tussen Nieuwegein en Culemborg herbergt weliswaar meer dan 1% van de Nederlandse broedpopulatie van de Brandgans, maar komt niet in aanmerking voor aanwijzing, omdat het geen bestaand Vogelrichtlijngebied is en geen top-5-gebied.

Tabel 78 *Overzicht van de belangrijkste broedgebieden voor Brandgans in Nederland (minimaal 1% Nederlandse broedpopulatie en >=2 broedpaar). De drempelwaarde voor kwalificatie op basis van de Nederlandse broedpopulatie is 150 broedpaar (1%), die op basis van de Flyway populatie is 333 broedpaar (0,1%). Voor de aanwijzing van gebieden wordt gerekend met het laagste getal: 150 broedpaar.*

Gebiedsnaam	Natuur-Gebied[1]	Bestaand N2000-gebied (type)[2]	Broed-paar (#)	Teljaar	Aandeel populatie NL (%)	Kwali-ficatie (K/T)[3]
Nederland			*15065*	*2012*		
Haringvliet		VR+HR	>2500	2009-2013	≥16,6%	K
Krammer- Volkerak		VR+HR	>1600	2009-2013	≥10,6%	K
Wormer- en Jisperveld		VR+HR	1181	2009-2013	7,8	K
Markiezaat		VR+HR	543	2009-2013	3,6	K
Reeuwijkse Plassen: Broekvelden/Vettenbroek		VR+HR	454	2009-2013	3,0	K
Veerse Meer		VR	411	2009-2013	2,7	T
Eilandspolder		VR+HR	343	2013	2,3	T
Lek Nieuwegein-Culemborg	ja	nee	300	2013	2,0	
Rijntakken		VR	250	2013	1,7	T
Oosterschelde		VR+HR	206	2013	1,4	T

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Figuur 10 *Ligging van de gebieden, die in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor de Brandgans als broedvogel. Groen: Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebied, paars overige gebieden.*

Dwergmeeuw (Hydrocoloeus minutus)

De Nederlandse broedpopulatie van deze soort is tegenwoordig miniem: 1-3 paar in 2009-2013 (gemiddeld 1,6 paar). De enige broedplaats is het IJsselmeergebied. Omdat het gemiddelde aantal broedpaar kleiner is dan de vereiste 2, komt dit gebied niet in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied.

Kleinst Waterhoen (Porzana pusilla intermedia)
Van deze soort komt een kleine broedpopulatie voor in Nederland, met fluctuerend aantallen (2-20 paar in 2009-2013). In de periode 2009-2013 waren twee locaties regelmatig bezet. In de Wieden werden 2 territoria in 2011 en 2012 en drie in 2013 vastgesteld. Hiermee voldoet dit gebied niet aan het criterium voor aanwijzing van minimaal 2 broedpaar gemiddeld. De Onlanden in Groningen komen op grond van de criteria wel in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor het Kleinst Waterhoen (Categorie "K" in Tabel 79). Hier heeft de soort zich pas in 2012 gevestigd en lijkt sprake van een structurele populatie sindsdien met respectievelijk 10 en 9 paar in 2012 en 2013 (van Boekel et al. 2013). Ook recenter in 2014 zijn er territoria van deze soort vastgesteld: 4 (van Boekel et al. 2014) en ook in 2015 is de soort er gemeld (Waarneming.nl). Het gebied wordt sinds 2008 heringericht tot een moerasgebied en is (grotendeels) natuurgebied. Het westelijke deel: het Leekstermeergebied is reeds aangewezen als Vogelrichtlijngebied.

Tabel 79 *Overzicht van gebieden die in aanmerking komen om aangewezen te worden voor Kleinst Waterhoen als broedvogel (>=1% Nederlandse broedpopulatie en >=2 broedpaar).*

Gebiedsnaam	Natuur-Gebied[1]	Bestaand N2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld # broedpaar (09-13)	Aandeel populatie NL (%)	Kwalificatie (K/T)[3]
Nederland			*8,8*		
Onlanden - Groningen	j	deels VR	3,8	43,2	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Figuur 11 *Ligging van Leekstermeergebied (groen = bestaand Natura 2000-gebied) en de aangrenzende Peizermaten (paars = geen Natura gebied), samen genaamd de Onlanden, die in aanmerking komt om aangewezen te worden voor Kleinst Waterhoen als broedvogel.*

Kraanvogel (Grus grus grus)
Van deze soort komt een kleine broedpopulatie voor in Nederland (4-7 paar in 2009-2013). Het gros hiervan broedt in het Fochteloërveen met daarnaast de laatste jaren kleine aantallen broedparen op het Dwingelderveld, in de Engbertdijksvenen en Zuidoost Achterhoek. Het Fochteloërveen is het enige gebied dat in aanmerking komt voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort als broedvogel; het herbergt meer dan 1% van de Nederlandse broedpopulatie en bovendien meer dan 2 broedpaar (Categorie "K" in Tabel 80). Het gebied is reeds Vogelrichtlijngebied (en Habitatrichtlijngebied) en beschermd natuurgebied.

Tabel 80 *Overzicht van gebieden die in aanmerking komen om aangewezen te worden voor Kraanvogel als broedvogel (>=1% Nederlandse broedpopulatie en >=2 broedpaar).*

Gebiedsnaam	Natuur-Gebied[1]	Bestaand N2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld # broedpaar (09-13)	Aandeel populatie NL (%)[3]	Kwalificatie (K/T)[4]
Nederland			5		
Fochteloërveen	ja	VR (en HR)	3,8	76%	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 De 0,1% drempel voor de Flyway populatie is 103 broedpaar, wat hoger is dan de 1%-drempel op basis van de Nederlandse broedpopulatie (0,05 paar);

4 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Figuur 12 *Ligging van Natura 2000-gebied Fochteloërveen, dat in aanmerking komt om aangewezen te worden voor Kraanvogel als broedvogel.*

Kwak (Nycticorax nycticorax nycticorax)
In 2009-2013 omvatte de Nederlandse broedpopulatie Kwakken gemiddeld 33,4 paar. Een groot deel van deze populatie betreft in het wild broedende vogels, ontsnapt uit dierenparken (Boele et al. 2015). Het aantal vogels waarvan wordt aangenomen dat ze van wilde herkomst zijn bedroeg gemiddeld 10 paar in 2009-2013. Behoudens de Biesbosch, waar in 2009-2011 jaarlijks 1 broedpaar werd vastgesteld, zijn er geen vaste broedplaatsen bekend. Omdat er geen vaste broedplaatsen met gemiddeld minimaal 2 broedpaar bekend zijn, komen er geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

Middelste Bonte Specht (Dendrocopos medius medius)
De Middelste Bonte Specht heeft zich sinds medio jaren negentig opnieuw in Nederland gevestigd en neemt sinds medio 2000 hard toe met tot 580 broedpaar in 2013 (gemiddeld 391 paar in 2009-2013). De grootste aantallen komen voor in (Zuid)Limburg en Overijssel. De soort heeft inmiddels in het noorden de provincie Groningen bereikt en in het westen De Brabantse Wal en Utrecht. In Tabel 81 zijn de belangrijkste gebieden voor de soort in Nederland vermeld (waar de soort de 1%-norm van de Nederlandse broedpopulatie overschrijdt). Hierbij is in eerste instantie gekeken naar bestaande Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden en vervolgens naar de overige belangrijke gebieden. Omdat niet van alle jaren uit de periode 2009-2013 volledige tellingen beschikbaar waren voor alle gebieden is gebruikgemaakt van de meeste recente jaren waarvan de gegevens compleet waren (2012 en 2013).

De vijf belangrijkste gebieden zijn het Geuldal, Singraven en omgeving bij Denekamp, de Veluwe, Lonnekerberg en Lonnekerveld e.o. bij Enschede en de ZO-achterhoek (ZO van Winterswijk) met het Habitatrichtlijngebied Bekendelle. Op grond van het criterium van Bijlage 1 broedvogels komen de top-5 gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor de Middelste Bonte specht als broedvogel: het Geuldal, Singraven en omstreken, Veluwe, Lonnekerberg en Lonnekerveld en de Zuidoost-Achterhoek (Categorie "K" in Tabel 81). Daarnaast komt de soort in aanmerking voor aanwijzing aan het bestaande Vogelrichtlijngebied Maasduinen, omdat het daar ook de 1%-drempel overschrijdt (Categorie "T" in Tabel 81).

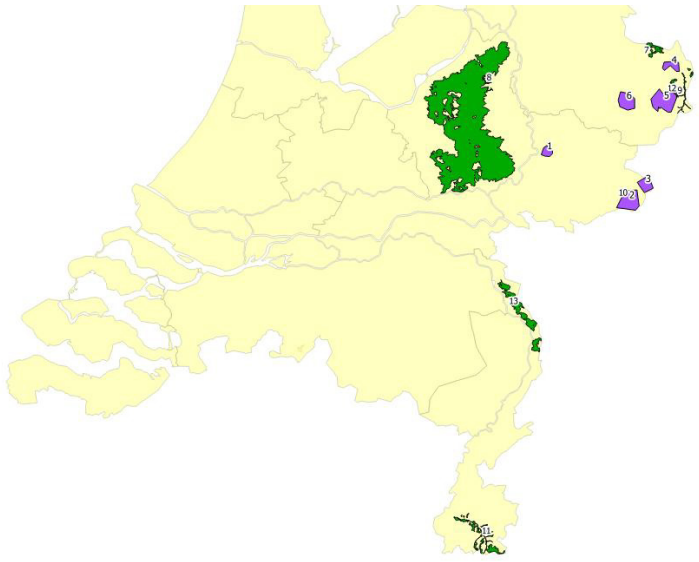
Tabel 81 *Overzicht van de belangrijkste gebieden voor Middelste Bonte Specht in Nederland (minimaal 1% Nederlandse populatie en >=2 broedpaar).*

Gebiedsnaam	Natuur-Gebied[1]	N2000-gebied (type)[2]	# broedpaar	Teljaar	Aandeel populatie NL (%)	Kwalificatie (K/T)[4]
Nederland			*580*	*2013*		
Nederland			*505*	*2012*		
Geuldal		HR	59	2013	10,2	K
Singraven eo Denekamp	Ja	Nee	48	2013	8,3	K
Veluwe		HR+VR	23	2013	4,0	K
Lonnekerberg en Lonnekerveld e.o.	Ja	Nee	34	2013	5,9	K
Zo-Achterhoek exclusief Bekendelle	Ja	Nee	21	2012	4,2	K
Landgoederen Oldenzaal		HR	25	2013	4,3	
Hackfort e.o.	Ja	Nee	23	2013	4,0	
Twickel	Ja	Nee	17	2013	2,9	
Oost_achterhoek, Winterswijk - Ratum	Ja	Nee	16	2012	3,2	
Maasduinen		HR+VR	10	2013	1,7	T
Bekendelle		HR	10	2012	2,0	
Springendal & Dal van de Mosbeek		HR	7	2013	1,2	
Schinveld Heringbos eo	Ja	Nee	7	2013	1,4	
Dinkelland		HR	6	2013	1,0	

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Figuur 13 *Ligging van de belangrijke gebieden (minimaal 1% Nederlandse populatie, >=2 broedpaar) voor Middelste Bonte Specht in Nederland. Groen: Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebied, paars overige gebieden. 1: Hackfort e.o., 2: ZO-Achterhoek, 3: Oost-Achterhoek, 4: Singraven e.o., 5: Lonnekerveld en Lonnekerberg e.o., 6: Twickel e.o.,7: Springendal en Dal van de Mosbeek, 8: Veluwe, 9: Dinkelland, 10: Bekendelle,11: Geuldal, 12: Landgoederen Oldenzaal, 13: Maasduinen.*

Oehoe (Bubo bubo bubo)
In 2009-2013 omvatte de Nederlandse broedpopulatie Oehoes gemiddeld 9,6 paar. De soort komt verspreid voor over locaties in Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en Midden-Limburg en Zuid-Limburg. We konden voor deze analyse niet gebruikmaken van de data van de locaties van de territoria, wat het lastig maakt om te analyseren of er gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing voor deze soort. Omdat in de huidige aanwijssystematiek een ondergrens wordt gesteld van 2 broedparen per gebied is het onwaarschijnlijk dat in Nederland (veel) gebieden kunnen worden aangewezen gezien de huidige schaal van Natura 2000 gebieden; de soort heeft grote territoria en komt verspreid in lage dichtheden voor.

Ooievaar (Ciconia ciconia ciconia)
De Nederlandse broedpopulatie Ooievaars omvatte in 2009-2013 gemiddeld 813 paar (max 850 paar in 2012 en 2013). Tussen 1969 en 2004 was er een fokprogramma (herintroductieproject) van Ooievaar in Nederland. Vanwege het succes daarvan is ermee gestopt en is de focus meer komen te liggen op verbetering van het leefgebied voor de soort. Tussen 2004- en 2008 is ook het bijvoederen op Ooievaarbuitenstations afgebouwd (STORK: ooievaars.eu/0210stork_historie/default.html). Omdat het om een herintroductieproject gaat (van een inheemse broedvogel) beschouwen we de in Nederland vrij broedende Ooievaars als wild. De soort kent een grote verspreiding in het Rivierengebied, Zuid-Holland en delen van Overijssel, Drenthe, Groningen en Friesland. Op gebiedsniveau beschikken we niet over jaarlijks volledige beelden van het voorkomen. Het meest volledig is het beeld voor 2013 en dit is aangevuld met informatie uit 2009-2012 om tot een schatting te komen van de populatie omvang in de voor de soort belangrijke gebieden in Nederland.
Er zijn vier gebieden die meer dan 1% van de Nederlandse populatie herbergen (en dus in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort als broedvogel), waaronder drie bestaande Natura 2000 gebieden: Rijntakken, de Wieden en de Oostelijke Vechtplassen (Categorie "K" in Tabel 82). Het belangrijkste gebied voor de soort in Nederland, het Reestdal bij Meppel met circa 73 broedpaar in 2013.

Tabel 82 *Overzicht van de belangrijkste gebieden voor Ooievaar in Nederland (minimaal 1% Nederlandse populatie en >=2 broedpaar).*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	N2000-gebied (type)[2]	# broedpaar	Teljaar	Aandeel populatie NL (%)[3]	Kwalificatie (K/T)[4]
Nederland			*850*	*2015*		
Reestdal	ja	nee	73	2013	8,6	K
Rijntakken		VR	61	2013	7,2	K
De Wieden		Vr+HR	18	2013	2,1	K
Oostelijke Vechtplassen		Vr+HR	9	2013	1,1	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 De 0,1%-drempel op basis van de Flyway populatie is 47 broedpaar, wat hoger is dan de 1%-drempel op basis van de Nederlandse broedpopulatie (8,5 broedpaar);

4 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Figuur 14 *Ligging van de belangrijke gebieden (minimaal 1% Nederlandse populatie en >=2 broedpaar) voor Ooievaar in Nederland. Groen: Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebied, paars overige gebieden.*

Slechtvalk (Falco peregrinus peregrinus)
Deze soort heeft zich in 1990 opnieuw als broedvogel in Nederland gevestigd. In 2009-2013 omvatte de Nederlandse broedpopulatie gemiddeld 101,8 paar. De soort neemt nog steeds toe en broedt in lage dichtheden verspreid over Nederland, vaak op gebouwen of kunstwerken. Er zijn geen gebieden die gemiddeld meer dan 2 broedpaar herbergden in 2009-2013. Dit gaat in de nabije toekomst waarschijnlijk wel het geval zijn voor de Biesbosch waar sinds 2011 2 paar broeden.

Zeearend (Haliaeetus albicilla)
In 2006 vestigde de Zeearend zich (opnieuw) als broedvogel in Nederland en heeft sindsdien (tot en met 2015) jaarlijks gebroed in Nederland, in geleidelijk toenemende aantallen. Er zijn nog geen gebieden waar in de periode 2009-2013 gemiddeld 2 broedpaar voorkwamen. Mogelijk gaat dit in de toekomst wel gelden; bijvoorbeeld in de Biesbosch broedden in zowel 2014 als 2015 2 broedpaar. Momenteel komen er geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

3.1.2 Doortrekkers/overwinteraars Bijlage 1

Dwergstern Sternula albifrons albifrons (doortrekker)
Naast een broedpopulatie komt in Nederland ook een populatie van doortrekkende Dwergsterns voor, afkomstig uit broedgebieden in het Oostzeegebied en het Deense-Duitse Waddengebied. Voor 2006-2010 wordt de Nederlandse doortrekpopulatie geschat op 600 exemplaren (Van Kleunen et al. 2013). Op basis van de beschikbare gegevens is de Waddenzee (bestaand Natura 2000 gebied) het enige gebied dat in aanmerking komt voor aanwijzing voor deze soort als doortrekker (Categorie K in Tabel 83). De gebiedsdata van de Noordzee, Waddenzee en de Zoute Delta zijn onvolledig voor zowel de foerageer- als slaapplaatsfunctie van gebieden.

Tabel 83 *Overzicht van de gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Dwergstern als doortrekker in Nederland (minimaal 0,1% Flywaypopulatie en >=5 individuen).*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddelde populatieomvang[3]	Aandeel Flyway	Kwalificatie (K/T)[4]
Waddenzee		VR+HR	281	1,28%	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Gemiddeld foerageermax 2008/2009-2012/2013;

4 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Grote Stern Sterna sandvicensis sandvicensis (doortrekker)

Naast een broedpopulatie komt in Nederland ook een populatie van doortrekkende Grote Sterns voor, afkomstig uit broedgebieden in het Deense-Duitse Waddengebied. Daarnaast zijn Britse broedvogels in Nederland vastgesteld. De Nederlandse doortrekpopulatie wordt voor 2011 op 43.000 ex. geschat (Van Kleunen et al. 2013). Op basis van de beschikbare gegevens is de Waddenzee (bestaand Natura 2000 gebied) het enige gebied dat in aanmerking komt voor aanwijzing voor deze soort als doortrekker (Categorie K in Tabel 84). Dit geldt waarschijnlijk ook voor de Noordzee benoorden de Wadden, de Hollandse kust en de Voordelta; hiervoor zijn de teldata onvolledig.

Tabel 84 *Overzicht van de gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Grote Stern als doortrekker in Nederland (minimaal 0,1% Flywaypopulatie en >=5 individuen).*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddelde populatieomvang[3]	Aandeel Flyway	Kwalificatie (K/T)[4]
Waddenzee		VR+HR	1122	0,7%	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Gemiddeld foerageermax 2008/2009-2012/2013;

4 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Visdief Sterna hirundo hirundo (doortrekker)

Naast een broedpopulatie komt in Nederland ook een populatie van doortrekkende Visdieven voor, afkomstig uit broedgebieden in Scandinavië, het Oostzeegebied en daarnaast ook de Britse Eilanden. De Nederlandse doortrekpopulatie wordt voor 2011 op 13.000-26.500 exemplaren geschat (Van Kleunen et al. 2013). Op basis van de beschikbare telgegevens komen IJsselmeer en Waddenzee in aanmerking voor aanwijzing, zowel op basis van foerageer- als slaapplaatsfunctie (Tabel 85). Van het IJmeer & Markermeer ontbraken slaapplaatstellingen uit 2009-2013. Op grond van getallen uit 2014/2015 zou dit gebied kwalificeren voor de Visdief (Tabel 85). Dit geldt waarschijnlijk ook voor de Noordzee benoorden de Wadden, de Hollandse kust en de Voordelta; hiervoor zijn de teldata echter onvolledig.

Tabel 85 *Overzicht van de gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Visdief als doortrekker in Nederland (minimaal 0,1% Flywaypopulatie en >=5 individuen).*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld seizoensmax. (08/09 – 12/13) (# individuen)	Gebiedsfunctie	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
IJsselmeer		VR+HR	6729	foerageer	0,69	K
Waddenzee		VR+HR	1628	foerageer	0,17	K
IJsselmeer		VR+HR	17135	slaapplaats	1,7	K
Waddenzee		VR+HR	953	slaapplaats	0,1	K
Markermeer & IJmeer		VR+HR	2000*	slaapplaats	0,2	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

* Alleen data 2014/2015.

IJsduiker Gavia immer (wintergast)
Deze soort overwintert in Nederland, in kleine aantallen (gemiddeld 15 ex. in 2004-2008, Van Kleunen et al. 2013). Gebieden waar de soort regelmatig overwintert zijn de Voordelta, Grevelingen, Veerse Meer. Ook op de Oosterschelde, Westerschelde, Midden-Limburgse Maasplassen en in de Waddenzee is de soort in 2009-2013 in meerdere jaren vastgesteld. Echter in alle gevallen gaat het om 1 of hooguit 2 exemplaren gemiddeld. Hiermee voldoen deze gebieden niet aan het selectie criterium van gemiddeld minimaal 5 individuen.

Lachstern Gelochelidon nilotica nilotica (doortrekker)
In Nederland komen van deze soort vooral doortrekkers voor, die broeden in Noord-Duitsland en Denemarken. In de periode half-juli – begin september pleisteren deze vogels in het polderland in de Kop van Noord-Holland en recent lijken in Groningen vaste pleisterplaatsen te zijn ontstaan (de Boer & Klaassen, 2014). De vogels, die overdag foerageren in polderland overnachten op gemeenschappelijke slaapplaatsen. Deze waren in de periode 2009-2013 gelegen in de Zijpe en Hazerpolder (Noord-Holland), Balgzand (Waddenzee). Het slaapplaats maximum betrof respectievelijk 3 en 33 exemplaren. Hiermee voldoet de Waddenzee (bestaand Natura 2000 gebied) ruimschoots aan de criteria voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort: het herbergt hiermee 7% van de Flywaypopulatie (Tabel 86). Mogelijk bevindt zich in de Waddenzee nog een slaapplaats; van de in Groningen pleisterende vogels is nog niet bekend waar hun slaapplaats ligt De Zijpe en Hazerpolder kwalificeert niet, omdat het minimum van 5 individuen er niet is overschreden.

Tabel 86 *Overzicht van de gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Lachstern als doortrekker in Nederland (minimaal 0,1% Flyway populatie, >=5 individuen).*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Slaapplaatsmax. (08/09 – 12/13) (# individuen)	Jaar	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
Waddenzee		VR+HR	33	2013/2014	6,90%	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

3.2 Trekvogels waarvoor Nederland van internationaal belang is

3.2.1 Broedvogels

Blauwe Reiger Ardea cinerea cinerea
De Nederlandse broedpopulatie Blauwe Reigers omvatte in 2009-2013 gemiddeld 10.400 broedpaar. De drempelwaarde voor kwalificatie in de vorm van de 1%-norm van de Flywaypopulatie omgerekend naar het aantal broedvogels (gedeeld door 3) omvat 1656 paar. Dit aantal wordt op gebiedsniveau bij lange na niet gehaald in Nederland. Er komen dus geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor de Blauwe Reiger als broedvogel.

3.2.2 Doortrekkers en overwinteraars

Grote Mantelmeeuw Larus marinus (doortrekker/wintergast)
Naast een kleine broedpopulatie kent Nederland een grotere populatie van doortrekkende/ overwinterende Grote Mantelmeeuwen, afkomstig uit noordelijker gelegen broedgebieden. Voor 2011 wordt de Nederlandse doortrek-/winterpopulatie van deze soort op 39.600-49.400 ex. geschat (Van Kleunen et al. 2013). De belangrijkste gebieden voor deze soort in Nederland zijn de Waddenzee en de Noordzeekustzone. Echter, in geen van deze gebieden werd in 2008/2009-2012/2013 de 1%-norm

van de Flywaypopulatie (3600 ex.) overschreden. Derhalve komen deze gebieden niet in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

Grote Zee-eend Melanitta fusca fusca (doortrekker/wintergast)
uit broedgebieden in Scandinavië en Rusland (Bijlsma et al. 2001). Voor 2006-2010 is de populatie op 5- 278 ex. geschat (Van Kleunen et al. 2013). Het landelijke totaal is al ruim onder de 1%-norm voor de Flywaypopulatie van 4700 ex., wat dus automatisch betekent dat er geen gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

IJseend Clangula hyemalis (wintergast)
Nederland herbergt een vrij kleine winterpopulatie van deze soort, de precieze herkomstgebieden van deze circumpolaire broedvogel zijn onbekend (Bijlsma et al. 2001). Voor 2004-2008 is de populatie op 90 ex. geschat (Van Kleunen et al. 2013). Dit is ruimschoots onder de 1%-norm voor de Flywaypopulatie van 16.000 ex., wat dus automatisch betekent dat er geen gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

Kokmeeuw Chroicocephalus ridibundus (doortrekker/wintergast)
Nederland herbergt een grote doortrek-/winterpopulatie Kokmeeuwen, afkomstig uit het Oostzeegebied en Midden-Europa (Bijlsma et al. 2001). In 2006-2010 betrof de doortrek-/winterpopulatie 448.000-558.000 exemplaren (Van Kleunen et al. 2013). De Waddenzee kwalificeert voor deze soort op basis van de 1%-norm (31.200 ex.) voor de foerageerfunctie (en waarschijnlijk ook de slaapplaatsfunctie), de Rijntakken voor de slaapplaatsfunctie (Categorie K in Tabel 87). Daarnaast kan de soort op grond van overschrijding van de 0,1%-norm worden toegevoegd aan de bestaande Vogelrichtlijngebieden Biesbosch, IJsselmeer, Markermeer & IJmeer en Arkemheen (foerageerfunctie) en aan de Biesbosch, Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein, Haringvliet en Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske (slaapplaatsfunctie) (Categorie T in Tabel 87). De gebiedsdata zijn onvolledig voor de Zoute Delta en voor de slaapplaatsfunctie van gebieden.

Tabel 87 *De belangrijkste gebieden voor Kokmeeuw in Nederland met onderscheid naar foerageer- en slaapplaatsfunctie.*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld seizoensmax. (08/09-12/13)	Gebiedsfunctie	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
Waddenzee		VR+HR	140170	foerageer	4,5	K
Rijntakken		VR+HR	24196	foerageer	0,8	T
Biesbosch		VR+HR	19130	foerageer	0,6	T
IJsselmeer		VR+HR	14317	foerageer	0,5	T
Markermeer & IJmeer		VR+HR	4164	foerageer	0,1	T
Arkemheen		VR	4089	foerageer	0,1	T
Rijntakken		VR+HR	>29900	slaapplaats	>1	K
Biesbosch		VR+HR	8500	slaapplaats	0,3	T
Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein		VR	7638	slaapplaats	0,2	T
Haringvliet		VR+HR	3500	slaapplaats	0,1	T
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske		VR+HR	3400	slaapplaats	0,1	T

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Paarse Strandloper Calidris maritima (doortrekker/wintergast)
In Nederland komt de Paarse Strandloper voor als doortrekker en wintergast. Deze vogels zijn afkomstig uit broedgebieden in Canada en vermoedelijk Groenland, Rusland of Scandinavië (Bijlsma et al. 2001). De Nederlandse populatie omvatte 166-384 ex. in 2006-2010. Aangezien de 1%-norm 710 vogels bedraagt, komen er geen gebieden in Nederland in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

Regenwulp Numenius phaeopus phaeopus (doortrekker)
In Nederland komt de Regenwulp voor als doortrekker. De precieze herkomst van deze doortrekkers is niet bekend, maar het zou broedvogels kunnen betreffen uit Fenno-Scandinavië, Rusland en IJsland (Bijlsma et al. 2001). In 2004-2007 omvatte de Nederlandse doortrekpopulatie 7600-8700 ex. (Van Kleunen et al. 2013). De soort is het talrijkst in de intergetijdengebieden van de Wadden en de Delta. Het is aannemelijk dat de Waddenzee voor de slaapplaatsfunctie van deze soort kan worden aangewezen op basis van slaapplaatstellingen uitgevoerd in 2003-2007 (Versluys et al. 2009) (Tabel 88). Toen werd het aantal voor de slaapplaatsen aan de Friese Waddenzeekust geschat op 5200-6200 exemplaren.

Tabel 88 *De belangrijkste gebieden voor Regenwulp in Nederland met onderscheid naar foerageer- en slaapplaatsfunctie.*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Minimum populatieomvang (2003-2007) (# individuen)	Gebiedsfunctie	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
Waddenzee		VR+HR	5700	slaapplaats	≥ 1,6	K

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Roodhalsfuut Podiceps grisegena grisegena - doortrekker/wintergast
In Nederland komt een kleine populatie voor van overwinterende Roodhalsganzen. In 2006-2010 ging het om 6-14 ex, wat ruimschoots lager is dan de 1%-norm van 560 ex. Er komen dus geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort.

Roodhalsgans Branta ruficollis - wintergast
In Nederland komt een kleine populatie voor van overwinterende Roodhalsganzen. In 2006-2010 ging het om 6-14 ex, wat ruimschoots lager is dan de 1%-norm van 560 ex. Er komen dus geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als SBZ voor deze soort.

Stormmeeuw Larus canus canus (doortrekker/wintergast)
Nederland herbergt een grote doortrek-/winterpopulatie Stormmeeuwen, afkomstig uit Scandinavië, Rusland en de oostelijke helft van het Oostzeegebied. In 2006-2010 omvatte de Nederlandse doortrek-/winterpopulatie 227.400-351.300 ex. (Van Kleunen et al. 2013). De Waddenzee kwalificeert als foerageergebied voor deze soort op basis van overschrijding van de 1%-norm van de Flywaypopulatie (15500 exemplaren). Op basis van overschrijding van de 0,1% norm (1550 exemplaren) zou de soort ook aan de volgende reeds bestaande Vogelrichtlijngebieden kunnen worden toegevoegd in verband met de foerageerfunctie: Noordzeekustzone, Rijntakken, Biesbosch, Zuidlaardermeergebied, Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving en de Oosterschelde (Categorie T in Tabel 89). Voor aanwijzing op basis van slaapplaatsfunctie komen twee gebieden in aanmerking: de Rijntakken en het Bergumermeer – De Leijen, ten oosten van Leeuwarden (Categorie K in Tabel 89). Daarnaast kan de soort op basis van overschrijding van de 0,1%-norm ook voor de slaapplaatsfunctie worden toegevoegd aan de bestaande Vogelrichtlijngebieden Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein, De Wieden, IJsselmeer en Biesbosch (Categorie T in Tabel 89). De gebiedsdata zijn onvolledig voor de Zoute Delta en voor de slaapplaatsfunctie van gebieden.

Tabel 89 *De belangrijkste gebieden voor Stormmeeuw in Nederland met onderscheid naar foerageer- en slaapplaatsfunctie.*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld seizoensmax. (08/09-12/13)	Gebiedsfunctie	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
Waddenzee		VR+HR	62133	foerageer	4,0	K
Noordzeekustzone		VR+HR	15348	foerageer	1,0	T
Rijntakken		VR+HR	7448	foerageer	0,5	T
Biesbosch		VR+HR	6561	foerageer	0,4	T
Zuidlaardermeergebied		VR	2062	foerageer	0,1	T
Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.		VR+HR	2049	foerageer	0,1	T
Oosterschelde		VR+HR	1985	foerageer	0,1	T
Rijntakken		VR+HR	>22350	slaapplaats	>1,4	T
Bergumermeer - De Leijen	ja	nee	15055	slaapplaats	1,0	K
Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein		VR	8090	slaapplaats	0,5	T
De Wieden		VR+HR	5700	slaapplaats	0,4	T
IJsselmeer		VR+HR	2859	slaapplaats	0,2	T
Biesbosch		VR+HR	2400	slaapplaats	0,2	T
Zwarte Meer		VR+HR	1600	slaapplaats	0,1	T

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Witvleugelstern Chlidonias leucopterus (doortrekker)
In Nederland komt een kleine doortrekpopulatie voor van deze soort (25 ex. in 2004-2008, Van Kleunen et al. 2013). Vermoed wordt dat het broedvogels betreft uit Polen of oostelijker gelegen gebieden (Bijlsma et al. 2001). De 1% norm voor de Flywaypopulatie voor deze soort ligt op 29.600 ex., wat betekent dat er geen gebieden in aanmerking komen voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort als doortrekker.

Zilvermeeuw Larus argentatus argentatus (wintergast)
In Nederland komt een grote populatie overwinterende Zilvermeeuwen voor. Naast de eigen broedvogels van de ondersoort L. a. argenteus overwinter hier broedvogels uit noordelijkere streken van de ondersoort L. a. argentatus. De Nederlandse winterpopulatie omvatte 132.000-166.000 ex. in 2006-2010 (Van Kleunen et al. 2013). Op basis van overschrijding van de 1%-norm van de Flywaypopulatie (14400 ex.) komen de Waddenzee en de Noordzeekustzone in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort als wintergast voor de foerageer- en slaapplaatsfunctie (Categorie K in Tabel 90). Daarnaast kan deze op grond van overschrijding van de 0,1%-norm (1440 exemplaren) worden toegevoegd aan de bestaande Vogelrichtlijngebieden Voordelta, Oosterschelde, Westerschelde & Saefthinge (foerageerfunctie) en Markietzaat, Rijntakken, Markermeer & IJmeer (slaapplaatsfunctie) (Categorie T in Tabel 90). Nota bene in de analyse hierboven zijn hebben de aantallen betrekking op beide ondersoorten L. a. argenteus en L. a. argentatus. Deze twee ondersoorten kunnen in tellingen lastig worden onderscheiden. De gebiedsdata zijn onvolledig voor de Zoute Delta en voor de slaapplaatsfunctie van gebieden.

Tabel 90 *De belangrijkste gebieden voor Zilvermeeuw in Nederland met onderscheid naar foerageer- en slaapplaatsfunctie.*

Gebiedsnaam	Natuur-gebied[1]	Natura 2000-gebied (type)[2]	Gemiddeld seizoensmax. (08/09-12/13)	Gebiedsfunctie	Aandeel Flyway (%)	Kwalificatie (type)[3]
Waddenzee		VR+HR	46392	foerageer	3,2	K
Noordzeekustzone		VR+HR	21713	foerageer	1,5	K
Voordelta		VR+HR	10192	foerageer	0,7	T
Oosterschelde		VR+HR	2436	foerageer	0,2	T
Westerschelde & Saeftinghe		VR+HR	1844	foerageer	0,1	T
Markiezaat		VR	9000	slaapplaats	0,6	T
Rijntakken		VR+HR	>5169	slaapplaats	>0,4	T
Markermeer & IJmeer		VR+HR	2150	slaapplaats	0,1	T

1 Alleen ingevuld voor niet-Vogelrichtlijn-/Habitatrichtlijngebieden. Ja = als het gebied minimaal 100ha aaneengesloten natuurstatus heeft;

2 HR = Habitatrichtlijn; VR = Vogelrichtlijn;

3 Zie voor toelichting de intro aan begin van de Bijlage.

Zomertaling Anas querquedula (doortrekker)
Naast een broedpopulatie komt in Nederland een doortrekpopulatie van de Zomertaling voor. Deze vogels zijn afkomstig uit broedgebieden in Oost-, Noordoost-Europa, Rusland en West-Siberië (Bijlsma et al. 2001). De Nederlandse doortrekpopulatie omvatte in 2008-2012 1000 exemplaren (Van Kleunen et al. 2013), wat ver onder de 1%-norm voor de Flywaypopulatie is (13.400 ex.). Er komen dus geen gebieden in aanmerking voor aanwijzing als Vogelrichtlijngebied voor deze soort als doortrekker.

3.3 Trekvogels van de Rode Lijst

3.3.1 Broedvogels

Buidelmees Remiz pendulinus pendulinus
De in Nederland broedende Buidelmezen zijn trekvogels. De Nederlandse broedpopulatie van deze soort omvatte gemiddeld 80 paar in 2009-2013. Een aanzienlijk deel daarvan komt voor in Vogelrichtlijngebieden, met namen het Ketelmeer & Vossemeer (Tabel 91). De soort kan op grond van de criteria ook aangewezen worden voor het Zwarte Meer, de Biesbosch, de oude Venen en de Lauwersmeer (Tabel 91).

Tabel 91 *Natura 2000-gebieden die nationaal belangrijke broedaantallen van de Buidelmees herbergen en daarmee in aanmerking komen voor aanwijzing voor deze soort.*

Gebied	N2000-gebiedsnummer	Gemiddeld aantal 0913	aandeel NL-pop
Nederland		*80*	
Ketelmeer & Vossemeer	75	41	51,0
Zwarte Meer	74	4	5,0
Biesbosch	112	4	4,5
Oude Venen	13	4	4,4
Lauwersmeer	8	3	3,8

3.3.2 Doortrekkers en overwinteraars

Blauwe Kiekendief Circus cyaneus – doortrekker/wintergast
De Nederlandse winterpopulatie Blauwe Kiekendieven wordt op 950 vogels geschat voor 2008-2011 (Van Kleunen et al. 2013). De herkomstgebieden betreffen Scandinavische landen, vooral Zweden en daarnaast Engeland (Bijlsma et al. 2001). Overwinteraars benutten gemeenschappelijke slaapplaatsen gelegen op kwelders, heidevelden, hoogveengebieden en in moerassen. Gefoerageerd wordt ook wel in akkerland. Voor de slaapfunctie geldt dat in de bestaande Vogelrichtlijngebieden gezamenlijk c 20% van de Nederlandse populatie voorkomt. De drempelwaarde hiervoor van 25% wordt dus niet gehaald. Voor de foerageerfunctie (24%) is dit echt een randgeval. Besloten is om de gebieden voor de foerageerfunctie toch uit te werken. De in Tabel 92 genoemde gebieden zijn de belangrijkste voor deze soort en herbergen meer dan 1% van de nationale populatie.

Tabel 92 *Bestaande Vogelrichtlijngebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Blauwe Kiekendief.*

Vogelrichtlijngebied	Gebiedsfunctie	Gemiddeld seizoensmax. (08/09-12/13)
Waddenzee	foerageer	61
Westerschelde & Saeftinghe	foerageer	25
Engbertsdijksvenen	foerageer	18
Biesbosch	foerageer	12
Oosterschelde	foerageer	11

Frater Linaria flavirostris ssp. – wintergast
Herkomstgebieden van deze soort liggen vooral in Noorwegen (Bijlsma et al. 2001). Het aantal overwinterde Fraters in Nederland fluctueerde tussen 242 en 1501 exemplaren in 2008-2010 (Van Kleunen et al. 2013). Geometrisch gemiddeld gaat het om 660 exemplaren. Als de gemiddelde seizoensmaxima 2008/09-2012/13 voor de aantallen van de bestaande Vogelrichtlijngebieden waar gemiddeld minimaal 5 exemplaren zaten, worden opgeteld gaat het al om beduidend meer exemplaren: 2139. Vermoedelijk is dit ook het gros van de Nederlandse winterpopulatie. De landelijke schatting voor 2008-2010 is dus te laag of gedateerd voor de periode 2009-2013. Het is desalniettemin zo dat ruimschoots meer dan 25% van de Nederlandse winterpopulatie Fraters in bestaande Vogelrichtlijn-gebieden voorkomt. De soort kan dus worden toegevoegd aan de in Tabel 93 genoemde gebieden, waarbij het mogelijk wel zo is dat in de Duinen Goeree & Kwade Hoek, Abtskolk & De Putten, Hollands Diep en Markiezaat minder dan 1% van de Nederlandse winterpopulatie van de Frater voorkomt.

Tabel 93 *Bestaande Vogelrichtlijngebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Frater.*

Vogelrichtlijngebied	Gebiedsfunctie	Gem. seizoensmax 08/09-12/13
Waddenzee	foerageer	1919
Westerschelde & Saeftinghe	foerageer	79
Zuidlaardermeergebied	foerageer	56
Oosterschelde	foerageer	36
Duinen Goeree & Kwade Hoek	foerageer	16
Abtskolk & De Putten*	foerageer	14
Hollands Diep*	foerageer	11
Markiezaat*	foerageer	9

* Slechts van één jaar data.

Ruigpootbuizerd Buteo lagopus lagopus – wintergast
De herkomstgebieden van deze soort liggen vermoedelijk vooral in Noorwegen (Bijlsma et al. 2001). De meest recente populatieschatting heeft betrekking op de periode 2004-2008: 50 ex. De aantallen kunnen van jaar tot jaar fluctueren. Hoewel de soort op lange termijn is afgenomen (Van Kleunen et al. 2015) is niet duidelijk of dit ook voor de periode na 2008 geldt. Van de bestaande Natura 2000 gebieden is het Waddengebied de enige die substantiële aantallen (≥5 ex.) herbergt, maar liefst 32 exemplaren. Het is aannemelijk dat hiermee de drempelwaarde van 25% van de Nederlandse winterpopulatie wordt overschreden. Dit gebied komt dus in aanmerking voor aanwijzing voor deze Soort (Tabel 94).

Tabel 94 *Bestaande Vogelrichtlijngebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor Ruigpootbuizerd.*

Gebied	Gebiedsfunctie	Gemiddeld seizoensmax (08/09-12/13)
Waddenzee	foerageer	32

Sneeuwgors Plectrophenax nivalis nivalis/insulae (doortrekker/wintergast)
De herkomstgebieden van deze soort liggen zowel in Fenno-Scandinavië (ssp. P. n. nivalis) als op IJsland en de Faeroer Eilanden (ssp. P. n. insulae) (Bijlsma et al. 2001).De meest recente schatting heeft betrekking op de periode 2006-2010 en omvatte 365- 1679 ex (geometrisch gemiddeld 783 ex. (Van Kleunen et al. 2013). In de Vogelrichtlijngebieden zaten in 2008/09-2012/13 gemiddeld 863 Sneeuwgorzen. Dit is een aanzienlijk deel van de Nederlandse winterpopulatie; de drempelwaarde van 25% wordt er zeker overschreden. Dit geeft ook aan dat het aannemelijk is dat de Nederlandse populatie in die periode wat groter was dan 783 ex. Het is zeker of zeer aannemelijk dat in de Waddenzee, de Kwade Hoek, de Oosterschelde en de Westerschelde & Saefthinge de 1%-norm voor de nationale populatie wordt overschreden (Tabel 95). Het Krammer-Volkerak (7 ex) is een randgeval.

Tabel 95 *Bestaande Vogelrichtlijngebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor de Sneeuwgors.*

Gebied	Gebiedsfunctie	Gemiddeld seizoensmax (08/09-12/13)
Waddenzee	foerageer	770
Kwade Hoek	foerageer	30
Oosterschelde	foerageer	31
Westerschelde & Saeftinghe	foerageer	14
Krammer-Volkerak	foerageer	7

Strandleeuwerik Eremophila alpestris flava (doortrekker/wintergast)
Het is aannemelijk dat de herkomstgebieden van de Strandleeuweriken, die in Nederland doortrekken en overwinteren, in Scandinavië liggen (Bijlsma et al. 2001). De Nederlandse populatie werd in 2006-2010 op 100-1091 ex (geometrisch gemiddeld 330 ex.) geschat (Van Kleunen et al. 2013). Van de bestaande Vogelrichtlijngebieden is de Waddenzee de enige waarvan substantiële aantallen Strandleeuweriken bekend zijn: gemiddeld 577 ex. in 2008/09-2012/13 (Tabel 96).

Tabel 96 *Bestaande Vogelrichtlijngebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor de Strandleeuwerik.*

Gebied	Gebiedsfunctie	Gemiddeld seizoensmax (08/09-12/13)
Waddenzee	foerageer	577

Velduil Asio flammeus flammeus (doortrekker/wintergast)
De herkomstgebieden van deze soort liggen vermoedelijk vooral in Fenno-Scandinavië (Bijlsma et al. 2001). De meest recente populatieschatting heeft betrekking op de periode 2004-2008: 120 ex. De aantallen kunnen van jaar tot jaar sterk fluctueren. Hoewel de soort op lange termijn is afgenomen (Van Kleunen et al. 2016) is niet duidelijk of dit ook voor de periode na 2008 geldt. In de Vogelrichtlijngebieden gezamenlijk wordt de 25%-drempel niet gehaald. Alleen de Waddenzee herbergt substantiële aantallen: 13 ex., maar dit is te weinig om de soort aan te wijzen.

Literatuur

Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

Boele A., van Bruggen J., Hustings F., Koffijberg K., Vergeer J.W. & Van Der Meij T. 2015. Broedvogels in Nederland in 2013. Sovon-rapport 2015/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

De Boer V. & Klaassen O. 2014. Slaapplaatstellingen van Lachstern in 2013. Sovon-Nieuws 27(2): 16.

Schekkerman H. 2012. Aantalsschattingen van broedende ganzen in Nederland: een evaluatie en kwantificering van de onzekerheidsmarges. Sovon-rapport 2012/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Van Boekel W., Blaauw R., de Bruin J., Oosterhuis R. & Zoer B. 2014. Broedvogels in De Onlanden in 2014. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2014/01.

Van Boekel W., Blaauw R., de Bruin V. & Oosterhuis R. 2013. Broedvogels in De Onlanden in 2013. Stichting Natuurbelang De Onlanden, Roderwolde, rapport 2013/01.

Van der Jeugd H.P., Voslamber B., van Turnhout C., Sierdsema, H., Feige, N., Nienhuis, J. & Koffijberg, K. 2006. Overzomerende ganzen in Nederland: grenzen aan de groei? Sovon-onderzoeksrapport 2006/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Van Kleunen A., van Roomen M., van Winden E., Zoetebier D., Boele A., Sierdsema H., van Turnhout C., Hornman M. & Hustings F. 2013. Toelichting op geleverde vogelinformatie voor de Vogelrichtlijnrapportage 2008-2012. Sovon-rapport 2013-78. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Versluys M., Hiemstra H. & Taal J. 2009. Regenwulpen langs de Friese waddenkust in het voorjaar van 1997-2007. Limosa 82: 194-207.

Bijlage 16

Tabel 97 *Gebieden die in aanmerking komen voor aanwijzing voor vogelsoorten (doortrekkers/overwinteraars) van Bijlage 1 waarvoor minder dan vijf VR-gebieden zijn aangewezen of gebieden waar gelijk aan of meer dan 1% van de Flyway populatie voorkomt. Hieronder bevinden zich 42 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Voor gebieden die nog niet eerder zijn aangewezen als Natura 2000 gebied is geen rekening gehouden met het 100 ha aaneengesloten natuurgebied criterium. De tabel hoort bij paragraaf 3.3.2.3.1.2. f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.*

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	N2000-gebieds nr.	Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	1% norm (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	10	Oudegaasterbrekken, Fluessen e.o.	10175	10000	ja (1,0x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	1	Waddenzee	231	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	103	Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	209	180	ja (1,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Wonseradeel en Workum	75999	10000	ja (7,6x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Gaasterland en Lemsterland	56798	10000	ja (5,7x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Polders rond het Sneekermeer	47186	10000	ja (4,7x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Opsterland en Smallingerland	38072	10000	ja (3,8x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	35019	10000	ja (3,5x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Anjumerkolken en Kollumerland	29966	10000	ja (3,0x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Polders rond de Oudegaasterbrekken	25731	10000	ja (2,6x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Polders rond de Brekken	25319	10000	ja (2,5x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Midden-Delfland en Oude-Leede	17489	10000	ja (1,7x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Koevordermeer	17380	10000	ja (1,7x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Waterland	15702	10000	ja (1,6x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Giekerker- Onekerkerpolder	14425	10000	ja (1,4x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	13541	10000	ja (1,4x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Goeree	12153	10000	ja (1,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Overflakkee	11759	10000	ja (1,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	10648	10000	ja (1,1x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s		De Deelen eo	10595	10000	ja (1,1x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	N2000-gebieds nr.	Gebiedsnaam	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	1% norm (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f		Donkse Laagten omgeving	10262	10000	ja (1,0x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Eempolders	1538	180	ja (8,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Alblasserwaard	977	180	ja (5,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Lopikerwaard	644	180	ja (3,6x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Lopikerwaard	627	180	ja (3,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Maasland Den Bosch-Oss	606	180	ja (3,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Veghel - Gemert - Bakel	493	180	ja (2,7x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Noordoostpolder-west	476	180	ja (2,6x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Slagharen-de Krim	355	180	ja (2,0x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Staphorsterveld en Haerster- en Gennerbroek	310	180	ja (1,7x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Haarsteeg polder	303	180	ja (1,7x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Lek: Vianen - Schoonhoven	302	180	ja (1,7x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		West Zeeuws Vlaanderen	289	180	ja (1,6x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Polder Mastenbroek	276	180	ja (1,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Gronings-Drentse Veenkoloniën	269	180	ja (1,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Polders rond Zegveld - Kamerik - Kockengen	268	180	ja (1,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		West Zeeuws Vlaanderen	250	180	ja (1,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Vughtse Gement	242	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Het Bildt	242	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Oost-Flevoland-noord	240	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Krimpenerwaard	239	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Schouwen-Duiveland	231	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Donkse Laagten omgeving	227	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Polders rond Steenbergen	227	180	ja (1,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Rosmalen - Oss - Uden	210	180	ja (1,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s		Oost Zeeuws Vlaanderen	210	180	ja (1,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Wieringermeer	203	180	ja (1,1x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	201	180	ja (1,1x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f		Polders Zoetermeer-Alphen aan de Rijn	183	180	ja (1,0x)

Tabel 98 *De soort-gebiedscombinaties van doortrekkers/overwinteraars (Bijlage 1) die in aanmerking komen om te worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied. Dit betreft alleen vogelsoorten waarvoor reeds al een of meer Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. De tabel hoort bij paragraaf 3.3.2.3.1.2. f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.*

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	10000	4054	nee (0,4x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	011_Witte en Zwarte Brekken	10000	1998	nee (0,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	014_Deelen	10000	1684	nee (0,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s	020_Zuidlaardermeergebied	10000	2893	nee (0,3x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	020_Zuidlaardermeergebied	10000	1260	nee (0,1x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	035_De Wieden	10000	2615	nee (0,3x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	036_Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	10000	2055	nee (0,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	056_Arkemheen	10000	2949	nee (0,3x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s	075_Ketelmeer & Vossemeer	10000	1667	nee (0,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	079_Lepelaarplassen	10000	1380	nee (0,1x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	10000	4141	nee (0,4x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	092_Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	10000	1115	nee (0,1x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	103_Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	10000	2202	nee (0,2x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	10000	4031	nee (0,4x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	10000	3319	nee (0,3x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	107_Donkse Laagten	10000	5825	nee (0,6x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s	113_Voordelta	10000	8750	nee (0,9x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	121_Yerseke en Kapelse Moer	10000	8621	nee (0,9x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	f	122_Westerschelde & Saeftinghe	10000	7521	nee (0,8x)
1670	Brandgans	Bijlage 1	s	122_Westerschelde & Saeftinghe	10000	1407	nee (0,1x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	10600	1400	nee (0,1x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	035_De Wieden	10600	1119	nee (0,1x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	056_Arkemheen	10600	7208	nee (0,7x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	078_Oostvaardersplassen	10600	5614	nee (0,5x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	10600	1136	nee (0,1x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	110_Oudeland van Strijen	10600	2772	nee (0,3x)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	114_Krammer-Volkerak	10600	3205	nee (0,3x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
4850	Goudplevier	Bijlage 1	f	162_Abtskolk & De Putten	10600	2033	nee (0,2x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	001_Waddenzee	540	89	nee (0,2x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	s	008_Lauwersmeer	540	86	nee (0,2x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	008_Lauwersmeer	540	72	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	s	013_Alde Feanen	540	64	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	s	020_Zuidlaardermeergebied	540	56	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	075_Ketelmeer & Vossemeer	540	58	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	s	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	540	65	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	109_Haringvliet	540	106	nee (0,2x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	114_Krammer-Volkerak	540	71	nee (0,1x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	s	380_Rijntakken	540	225	nee (0,4x)
1210	Grote Zilverreiger	Bijlage 1	f	380_Rijntakken	540	211	nee (0,4x)
5170	Kemphaan	Bijlage 1	s	008_Lauwersmeer	12200	2085	nee (0,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	030_Dwingelderveld	180	114	nee (0,6x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	033_Bargerveen	180	66	nee (0,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	036_Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	180	140	nee (0,8x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	073_Markermeer & IJmeer	180	126	nee (0,7x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	079_Lepelaarplassen	180	67	nee (0,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	079_Lepelaarplassen	180	30	nee (0,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	092_Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	180	25	nee (0,1x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	111_Hollands Diep	180	32	nee (0,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	118_Oosterschelde	180	28	nee (0,2x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	f	120_Zoommeer	180	19	nee (0,1x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	127_Markiezaat	180	87	nee (0,5x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	133_Kampina & Oisterwijkse Vennen	180	80	nee (0,4x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	137_Strabrechtse Heide & Beuven	180	51	nee (0,3x)
1530	Kleine Zwaan	Bijlage 1	s	139_Deurnsche Peel & Mariapeel	180	36	nee (0,2x)
4560	Kluut	Bijlage 1	f	111_Hollands Diep	930	170	nee (0,2x)
4560	Kluut	Bijlage 1	f	112_Biesbosch	930	152	nee (0,2x)
1440	Lepelaar	Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	160	25	nee (0,2x)
1440	Lepelaar	Bijlage 1	f	035_De Wieden	160	18	nee (0,1x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1440	Lepelaar	Bijlage 1	f	380_Rijntakken	160	54	nee (0,3x)
2200	Nonnetje	Bijlage 1	f	011_Witte en Zwarte Brekken	300	35	nee (0,1x)
2200	Nonnetje	Bijlage 1	f	012_Sneekermeergebied	300	94	nee (0,3x)
2200	Nonnetje	Bijlage 1	f	074_Zwarte Meer	300	33	nee (0,1x)
2200	Nonnetje	Bijlage 1	f	119_Veerse Meer	300	33	nee (0,1x)
6060	Reuzenstern	Bijlage 1	s	076_Veluwerandmeren	55	19	nee (0,3x)
1540	Wilde Zwaan	Bijlage 1	s	076_Veluwerandmeren	900	265	nee (0,3x)
1540	Wilde Zwaan	Bijlage 1	f	076_Veluwerandmeren	900	253	nee (0,3x)
6270	Zwarte Stern	Bijlage 1	s	077_Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	4000	500	nee (0,1x)

Bijlage 17

Tabel 99 *Nieuwe gebieden voor kwalificerende trekkende watervogels (niet Bijlage 1) (voor criteria, zie paragraaf 2.3.1.3). In totaal gaat het om 77 kwalificerende soort-gebiedscombinaties. Hieronder bevinden zich 65 gebieden die nog niet zijn aangewezen als Vogelrichtlijngebied. Er is geen rekening gehouden met het 100 ha aaneengesloten natuurgebied criterium. De tabel hoort bij paragraaf 3.3.2.3.1.3. f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.*

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	N2000 gebieds-nummer	Gebiedsnaam	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	73	Markermeer & IJmeer	1100	1428	ja (1,3x)
2210	Middelste Zaagbek	niet Bijlage 1	f	72	IJsselmeer	860	1104	ja (1,3x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	30	Dwingelderveld	5500	6528	ja (1,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f		Gestuwde Maas	10400	15201	ja (1,5x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f		Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	10400	13157	ja (1,3x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f		Oost Zeeuws Vlaanderen	10400	12726	ja (1,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f		Overflakkee	10400	11883	ja (1,1x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f		Wieringermeer	10400	11388	ja (1,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s		Polder Groot-Mijdrecht	1100	2742	ja (2,5x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s		Amstel en omringende polders	1100	2388	ja (2,2x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s		Alkmaardermeer e.o	1100	2193	ja (2,0x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s		Eemland west	1100	1336	ja (1,2x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s		Gouda	1100	1265	ja (1,2x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond de Oudegaasterbrekken	820	14886	ja (18,2x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	820	13673	ja (16,7x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f		Wonseradeel en Workum	820	1727	ja (2,1x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond de Brekken	820	879	ja (1,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Opsterland en Smallingerland	10000	49229	ja (4,9x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Wonseradeel en Workum	10000	42383	ja (4,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Gaasterland en Lemsterland	10000	35969	ja (3,6x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	N2000 gebieds-nummer	Gebiedsnaam	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond Fluessen, Heegermeer en Slotermeer	10000	34028	ja (3,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond het Sneekermeer	10000	31677	ja (3,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		NW-Overijssel	10000	28691	ja (2,9x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Gestuwde Maas	10000	28183	ja (2,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Gelderse Poort binnendijks	10000	25274	ja (2,5x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Giekerker- Onekerkerpolder	10000	23272	ja (2,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Westelijk IJsseldal, Wapernveld - Terwolde	10000	23042	ja (2,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond de Rottige Meenthe	10000	22555	ja (2,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Oost Zeeuws Vlaanderen	10000	21315	ja (2,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		De Liemers	10000	20116	ja (2,0x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders Oudenbosch-Made	10000	19026	ja (1,9x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Land van Maas en Waal	10000	18485	ja (1,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s		Oost Zeeuws Vlaanderen	10000	18475	ja (1,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Hoeksmeer, Schildmeer, Woudbloem	10000	18418	ja (1,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders Ronde Hoep en Groot-Mijdrecht	10000	18060	ja (1,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Betuwe-west	10000	17127	ja (1,7x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polders rond de Brekken	10000	16167	ja (1,6x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Polder Mastenbroek	10000	14567	ja (1,5x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Droogmakerijen Nieuwkoop	10000	13863	ja (1,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Alblasserwaard	10000	13782	ja (1,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Donkse Laagten omgeving	10000	13607	ja (1,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Oost Zeeuws Vlaanderen	10000	13592	ja (1,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Betuwe-oost	10000	13231	ja (1,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Lopikerwaard	10000	12878	ja (1,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s		Montferland	10000	12410	ja (1,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Vechtpolders	10000	11725	ja (1,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Waterland	10000	11684	ja (1,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Eempolders	10000	11336	ja (1,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Staphorsterveld en Haerster- en Gennerbroek	10000	10917	ja (1,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Azewijnsche en Netterdensche Broek	10000	10778	ja (1,1x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	N2000 gebieds-nummer	Gebiedsnaam	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Maasland Den Bosch-Oss	10000	10714	ja (1,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Westelijk IJsseldal Zutphen - Deventer	10000	10299	ja (1,0x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		West Zeeuws Vlaanderen	10000	10233	ja (1,0x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f		Koevordermeer	10000	10153	ja (1,0x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f		Zoetwatergetijderivieren	1100	3176	ja (2,9x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f		Bollenstreek	1100	1580	ja (1,4x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f		Amstelmeer	550	1088	ja (2,0x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f		Krimpenerwaard	550	1005	ja (1,8x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f		Leidschendam	550	587	ja (1,1x)
1790	Smient	niet Bijlage 1	f		Krimpenerwaard	14000	24104	ja (1,7x)
1790	Smient	niet Bijlage 1	f		Kagerplassen eo	14000	21882	ja (1,6x)
1790	Smient	niet Bijlage 1	s		Zoetwatergetijderivieren	14000	19397	ja (1,4x)
1790	Smient	niet Bijlage 1	f		Vlietlanden	14000	14400	ja (1,0x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Gronings-Drentse Veenkoloniën	5500	47457	ja (8,6x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Wapserveen en Westerveld	5500	23342	ja (4,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Noordoostpolder-west	5500	21635	ja (3,9x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Wieringermeer	5500	18911	ja (3,4x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s		Slagharen-de Krim	5500	17651	ja (3,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Slagharen-de Krim	5500	14150	ja (2,6x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Gebieden rond de Groote-, Deurnesche- en Mariapeel	5500	13133	ja (2,4x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Hunzedal en Onnerpolder	5500	12103	ja (2,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s		Roden - Norg	5500	11800	ja (2,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Amsterdamsche en Schoonebeker Veld	5500	10825	ja (2,0x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Tachtig Bunder - Hijkerveld	5500	9686	ja (1,8x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Mook - Nieuw Bergen	5500	8194	ja (1,5x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Coevorden e.o.	5500	6963	ja (1,3x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f		Velden in midden Drenthe	5500	6360	ja (1,2x)

Tabel 100 *De soort-gebiedscombinaties van kwalificerende trekkende watervogels (niet Bijlage 1) die in aanmerking komen om te worden toegevoegd aan een bestaand VR-gebied. Dit betreft alleen vogelsoorten waarvoor reeds al een of meer Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. De tabel hoort bij paragraaf 3.3.2.3.1.3.*
f = foerageerfunctie; s = slaapplaatsfunctie.

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
720	Aalscholver	niet Bijlage 1	s	001_Waddenzee	1013	6200	nee (0,2x)
1730	Bergeend	niet Bijlage 1	f	076_Veluwerandmeren	353	2500	nee (0,1x)
1730	Bergeend	niet Bijlage 1	f	093_Polder Zeevang	274	2500	nee (0,1x)
1730	Bergeend	niet Bijlage 1	f	112_Biesbosch	371	2500	nee (0,1x)
4700	Bontbekplevier	niet Bijlage 1	f	112_Biesbosch	380	2400	nee (0,2x)
120	Geoorde Fuut	niet Bijlage 1	f	114_Krammer-Volkerak	214	2100	nee (0,1x)
120	Geoorde Fuut	niet Bijlage 1	f	118_Oosterschelde	978	2100	nee (0,5x)
120	Geoorde Fuut	niet Bijlage 1	f	119_Veerse Meer	256	2100	nee (0,1x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	036_Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	1449	10400	nee (0,1x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	056_Arkemheen	5813	10400	nee (0,6x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	076_Veluwerandmeren	1444	10400	nee (0,1x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	089_Eilandspolder	2346	10400	nee (0,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	4318	10400	nee (0,4x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	103_Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	2169	10400	nee (0,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	1703	10400	nee (0,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	106_Boezems Kinderdijk	1460	10400	nee (0,1x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	110_Oudeland van Strijen	2169	10400	nee (0,2x)
1610	Grauwe Gans	niet Bijlage 1	f	119_Veerse Meer	1556	10400	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	381	1100	nee (0,3x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	1096	1100	nee (1,0x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	011_Witte en Zwarte Brekken	438	1100	nee (0,4x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	019_Leekstermeergebied	157	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	020_Zuidlaardermeergebied	219	1100	nee (0,2x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	056_Arkemheen	593	1100	nee (0,5x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	073_Markermeer & IJmeer	470	1100	nee (0,4x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	076_Veluwerandmeren	771	1100	nee (0,7x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	076_Veluwerandmeren	571	1100	nee (0,5x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	077_Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	132	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	089_Eilandspolder	395	1100	nee (0,4x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	713	1100	nee (0,6x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	092_Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	616	1100	nee (0,6x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	093_Polder Zeevang	315	1100	nee (0,3x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	101_Duinen Goeree & Kwade Hoek	149	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	102_De Wilck	140	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	771	1100	nee (0,7x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	122	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	107_Donkse Laagten	754	1100	nee (0,7x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	107_Donkse Laagten	142	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	110_Oudeland van Strijen	178	1100	nee (0,2x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	111_Hollands Diep	200	1100	nee (0,2x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	111_Hollands Diep	132	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	115_Grevelingen	163	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	s	115_Grevelingen	111	1100	nee (0,1x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	118_Oosterschelde	453	1100	nee (0,4x)
5320	Grutto	niet Bijlage 1	f	122_Westerschelde & Saeftinghe	436	1100	nee (0,4x)
4960	Kanoet	niet Bijlage 1	f	113_Voordelta	1119	5300	nee (0,2x)
4930	Kievit	niet Bijlage 1	f	056_Arkemheen	24881	72300	nee (0,3x)
4930	Kievit	niet Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	9218	72300	nee (0,1x)
4930	Kievit	niet Bijlage 1	f	110_Oudeland van Strijen	8890	72300	nee (0,1x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	287	820	nee (0,3x)
1580	Kleine Rietgans	niet Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	268	820	nee (0,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	7164	10000	nee (0,7x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	3639	10000	nee (0,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	3611	10000	nee (0,4x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	011_Witte en Zwarte Brekken	1083	10000	nee (0,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	014_Deelen	3745	10000	nee (0,4x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	030_Dwingelderveld	1165	10000	nee (0,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	056_Arkemheen	8231	10000	nee (0,8x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	073_Markermeer & IJmeer	7467	10000	nee (0,7x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	073_Markermeer & IJmeer	2529	10000	nee (0,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	076_Veluwerandmeren	4693	10000	nee (0,5x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	079_Lepelaarplassen	2100	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	079_Lepelaarplassen	1873	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	089_Eilandspolder	1083	10000	nee (0,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	1397	10000	nee (0,1x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	092_Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	2150	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	092_Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske	1911	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	102_De Wilck	2697	10000	nee (0,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	103_Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	2672	10000	nee (0,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	4837	10000	nee (0,5x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	4726	10000	nee (0,5x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	f	118_Oosterschelde	1679	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	118_Oosterschelde	1615	10000	nee (0,2x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	127_Markiezaat	2643	10000	nee (0,3x)
1590	Kolgans	niet Bijlage 1	s	137_Strabrechtse Heide & Beuven	1500	10000	nee (0,2x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	154	1100	nee (0,1x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	188	1100	nee (0,2x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	014_Deelen	1066	1100	nee (1,0x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	019_Leekstermeergebied	210	1100	nee (0,2x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	090_Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder	171	1100	nee (0,2x)
1820	Krakeend	niet Bijlage 1	f	101_Duinen Goeree & Kwade Hoek	130	1100	nee (0,1x)
2030	Kuifeend	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	1744	8900	nee (0,2x)
2030	Kuifeend	niet Bijlage 1	f	012_Sneekermeergebied	1306	8900	nee (0,1x)
2030	Kuifeend	niet Bijlage 1	f	095_Oostelijke Vechtplassen	1432	8900	nee (0,2x)
2030	Kuifeend	niet Bijlage 1	f	113_Voordelta	1189	8900	nee (0,1x)
4290	Meerkoet	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	2603	15500	nee (0,2x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
4290	Meerkoet	niet Bijlage 1	f	035_De Wieden	2374	15500	nee (0,2x)
4290	Meerkoet	niet Bijlage 1	f	095_Oostelijke Vechtplassen	5407	15500	nee (0,3x)
4290	Meerkoet	niet Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	4312	15500	nee (0,3x)
2210	Middelste Zaagbek	niet Bijlage 1	f	109_Haringvliet	193	860	nee (0,2x)
1890	Pijlstaart	niet Bijlage 1	f	011_Witte en Zwarte Brekken	70	650	nee (0,1x)
1890	Pijlstaart	niet Bijlage 1	f	020_Zuidlaardermeergebied	302	650	nee (0,5x)
1890	Pijlstaart	niet Bijlage 1	f	077_Eemmeer & Gooimeer Zuidoever	75	650	nee (0,1x)
1680	Rotgans	niet Bijlage 1	f	008_Lauwersmeer	279	2200	nee (0,1x)
1680	Rotgans	niet Bijlage 1	f	121_Yerseke en Kapelse Moer	553	2200	nee (0,3x)
4500	Scholekster	niet Bijlage 1	s	072_IJsselmeer	1656	9000	nee (0,2x)
4500	Scholekster	niet Bijlage 1	f	072_IJsselmeer	1094	9000	nee (0,1x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	203	550	nee (0,4x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	010_Oudegaasterbrekken, Fluessen en omgeving	74	550	nee (0,1x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	015_Van Oordts Mersken	107	550	nee (0,2x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	019_Leekstermeergebied	128	550	nee (0,2x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	033_Bargerveen	82	550	nee (0,1x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	035_De Wieden	155	550	nee (0,3x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	075_Ketelmeer & Vossemeer	59	550	nee (0,1x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	102_De Wilck	220	550	nee (0,4x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	103_Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	56	550	nee (0,1x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	110_Oudeland van Strijen	120	550	nee (0,2x)
1940	Slobeend	niet Bijlage 1	f	111_Hollands Diep	92	550	nee (0,2x)
5610	Steenloper	niet Bijlage 1	f	162_Abtskolk & De Putten	393	1400	nee (0,3x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	1258	2500	nee (0,5x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	085_Zwanenwater & Pettemerduinen	304	2500	nee (0,1x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	104_Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein	300	2500	nee (0,1x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	109_Haringvliet	632	2500	nee (0,3x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	113_Voordelta	571	2500	nee (0,2x)
1980	Tafeleend	niet Bijlage 1	f	127_Markiezaat	2260	2500	nee (0,9x)
1571	Taigarietgans	niet Bijlage 1	s	380_Rijntakken	69	590	nee (0,1x)

Euring	Soortnaam	Status	Gebieds-functie	Natura 2000-gebied (Nr_Naam)	1% norm (# individuen)	Gemiddelde populatieomvang 2008/09 - 2012/13 (# individuen)	Overschrijdt het gemiddelde de 1% norm? (ja/nee)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	001_Waddenzee	5114	5500	nee (0,9x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	008_Lauwersmeer	1594	5500	nee (0,3x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	033_Bargerveen	1323	5500	nee (0,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	072_IJsselmeer	1328	5500	nee (0,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	074_Zwarte Meer	936	5500	nee (0,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	075_Ketelmeer & Vossemeer	852	5500	nee (0,2x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	078_Oostvaardersplassen	3308	5500	nee (0,6x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	109_Haringvliet	753	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	112_Biesbosch	740	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	112_Biesbosch	725	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	118_Oosterschelde	730	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	118_Oosterschelde	683	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	119_Veerse Meer	678	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	f	122_Westerschelde & Saeftinghe	1822	5500	nee (0,3x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	122_Westerschelde & Saeftinghe	641	5500	nee (0,1x)
1574	Toendrarietgans	niet Bijlage 1	s	137_Strabrechtse Heide & Beuven	1140	5500	nee (0,2x)
1860	Wilde Eend	niet Bijlage 1	f	033_Bargerveen	5088	45000	nee (0,1x)
1840	Wintertaling	niet Bijlage 1	f	009_Groote Wielen	821	5000	nee (0,2x)
1840	Wintertaling	niet Bijlage 1	f	014_Deelen	989	5000	nee (0,2x)
1840	Wintertaling	niet Bijlage 1	f	033_Bargerveen	702	5000	nee (0,1x)
1840	Wintertaling	niet Bijlage 1	f	035_De Wieden	661	5000	nee (0,1x)
1840	Wintertaling	niet Bijlage 1	f	111_Hollands Diep	1138	5000	nee (0,2x)
5410	Wulp	niet Bijlage 1	f	056_Arkemheen	1127	7700	nee (0,1x)
5410	Wulp	niet Bijlage 1	s	075_Ketelmeer & Vossemeer	876	7700	nee (0,1x)
5410	Wulp	niet Bijlage 1	s	127_Markiezaat	976	7700	nee (0,1x)
4860	Zilverplevier	niet Bijlage 1	f	109_Haringvliet	1250	2000	nee (0,6x)

Wageningen Environmental Research
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T 0317 48 07 00
www.wur.nl/environmental-research

Wageningen Environmental Research
Rapport 2779C
ISSN Sovon-rapport 2016/27
1566-7197

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.

To explore the potential of nature to improve the quality of life

Wageningen Environmental Research
Postbus 47
6700 AB Wageningen
T 317 48 07 00
www.wur.nl/environmental-research

Rapport 2779C
ISSN 1566-7197

De missie van Wageningen University & Research is 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen University & Research bundelen Wageningen University en gespecialiseerde onderzoeksinstituten van Stichting Wageningen Research hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 30 vestigingen, 5.000 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen University & Research wereldwijd tot de aansprekende kennis-instellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen verschillende disciplines vormen het hart van de unieke Wageningen aanpak.